

ปริญญาโทฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปี 2543
จากมหาวิทยาลัยทักษิณ

วิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่างปี พ.ศ. 2521 – 2532
ที่สะท้อนจาก ช่างกลองคันทนา
ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ปริญญาานิพนธ์

ของ

นางนุช สามารถ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

ตุลาคม 2543

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะกรรมการควบคุม และกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรให้เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์จำเริญ แสงดวงแข)

.....กรรมการ

(อาจารย์บัวงาม ห่อแก้ว)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์จำเริญ แสงดวงแข)

.....กรรมการ

(อาจารย์บัวงาม ห่อแก้ว)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ปรีชา ทิชนิพงษ์)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ยุรฉัตร บุญสนิท)

มหาวิทยาลัยทักษิณอนุมัติให้ปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

.....ประธานอนุกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ มีสุข)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะความร่วมมือ ช่วยเหลือ และอนุเคราะห์จากผู้มีอุปการคุณหลายท่าน ผู้วิจัยฯ ซึ่งในความกรุณาของคุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เจ้าของบทกวีนิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณอาจารย์จำเริญ แสงดวงแข ประธานกรรมการ อาจารย์บัวงาม ห่อแก้ว กรรมการควบคุมปริญญาบัตรที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่มาตลอด รองศาสตราจารย์ปรีชา ทิชนพงศ์ และรองศาสตราจารย์ชรรินทร์ บุญสนิท กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาให้คำชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่องอย่างละเอียด และคณะกรรมการสอบเค้าโครงปริญญาบัตรทุกท่านที่ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการวิทยุ จันทมณี อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนควนกาหลง วิทยาคม “นิคมวัฒนา” ที่ให้โอกาสและสนับสนุนการศึกษาต่อ ให้ประสบการณ์ชีวิต สร้างภูมิคุ้มกันแห่งความอดทนที่มีค่ายิ่งจนถึงวันนี้ ขอขอบคุณผู้อำนวยการจารึก รัตโอภาส ที่คอยชี้แนวทางและให้คำปรึกษา ตลอดถึงผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนพิมานพิทยาสรรค์ทั้ง 4 ฝ่าย เพื่อนครูในหมวดวิชาภาษาไทยทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณชูชัย รัสเซลทิดด์ ที่คอยช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ ให้ความสะดวกในการค้นคว้าหาข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งต้องใช้เวลาและความพยายามเป็นอย่างมาก ตลอดถึงญาติพี่น้อง เพื่อนๆ ร่วมรุ่นทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจจนถึงวันนี้

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากปริญญาบัตรฉบับนี้ ขอมอบเป็น กตัญญู และกตเวทิตาแด่คุณพ่อหดี สามารถ คุณแม่ผ่องผิว สารบัญ ที่คอยให้ความรัก ความเป็นห่วง แก่ผู้วิจัยมาตลอด

นนุช สามารถ

1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	2
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและการสะท้อนภาพทางสังคม จากวรรณกรรม.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสะท้อนภาพทางสังคมจากวรรณกรรม... งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสะท้อนภาพทางสังคมจากวรรณกรรม...	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์และผลงาน.....	15
ชีวิตการเข้าสู่อาชีพนักเขียนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์.....	16
แนวคิดในการเขียนผลงานที่สะท้อนภาพทางสังคมของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์.....	20
ผลงานการเขียนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์.....	21
3 เหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่างปี พ.ศ. 2521 – 2532 ที่สะท้อนจาก ข้างคลอกล้นนายาว.....	24
แนวคิดทางด้านชีวิตความเป็นอยู่.....	25
แนวคิดทางการเมืองการปกครอง.....	55
แนวคิดทางการศึกษา.....	81
แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ.....	85
แนวคิดทั่วไป.....	103

บทที่	หน้า
4 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	129
บทย่อ.....	129
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	129
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	129
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	130
อภิปรายผล.....	134
ข้อเสนอแนะ.....	135
บรรณานุกรม.....	136
บทคัดย่อ.....	143
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	146

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

บทกวีนิพนธ์หรือวรรณกรรม สามารถสะท้อนเหตุการณ์และสภาพสังคมให้แก่ผู้อ่านได้ตามยุคสมัยที่เหตุการณ์เปลี่ยนไป การมองประวัติศาสตร์ผ่านงานกวีหรือวรรณกรรมจึงเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่ช่วยให้มองเห็นการพัฒนาการทางด้านสังคมมนุษย์ แม้ว่าการบินทักเหตุการณ์และสภาพสังคมของวรรณกรรมจะแตกต่างจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ทั่วไปก็ตาม แต่วรรณกรรมก็เป็นการตอบสนองทางด้านการกระทำที่ให้อ่านเห็นภาพสะท้อนและความคิดที่เป็นทัศนะของผู้เขียน โดยผู้เขียนทำหน้าที่เหมือนผู้บันทึกเหตุการณ์และสอดแทรกทัศนะของตนไปในงานเขียนนั้น

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นกวีที่มีชื่อเสียงดีเด่น และมีผลงานที่ควรแก่การนิยมนยกย่องผู้หนึ่ง บทกวีของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ต่อมหาชนติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ทั้งยังเป็นผลงานที่กล่าวได้ว่า นอกจากจะเป็นที่นิยมชมชื่นในกลุ่มผู้อ่านอย่างกว้างขวางและสม่ำเสมอแล้ว ยังเป็นงานที่มีคุณภาพในทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์ทางวรรณกรรมอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากวรรณกรรมหลายต่อหลายเรื่อง ที่ได้รับรางวัลอยู่เสมอ ซึ่งจะเห็นได้ว่างานเขียนในยุคแรก ๆ มีความคล้ายคลึงกับนักกลอนที่เพิ่มเริ่มต้นหลาย ๆ คน คือยึดกฎเกณฑ์เน้นความไพเราะ เน้นความงดงาม แต่ต่อมาเมื่อสภาพทางสังคมเปลี่ยนไป เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้เสนอผลงานประเภทสะท้อนทางสังคมออกมาอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมย่อมสะท้อนทางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในบรรดาแง่มุมต่าง ๆ ของสังคมนั้น เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้ให้ความสำคัญต่อสังคมเอาไว้เป็นอย่างมาก ดังที่เขากล่าวไว้ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ สรุปได้ตอนหนึ่งว่า

เราอยู่ในสังคมเราจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมมีส่วนทำให้เราเป็นไป คือเราปฏิเสธไม่ได้ เราไม่ได้อยู่นอสังคม นี่เป็นเรื่องธรรมดา เป็นกฎเกณฑ์ของความเปลี่ยนแปลง ในพุทธศาสนาก็มี และผมก็เชื่อว่าคนเราต้องศึกษาอยู่เรื่อย ๆ มันมีอะไรที่ต้องศึกษาอยู่เรื่อย ๆ ในสังคมมีสำนักอันกว้างใหญ่ วรรณกรรมจึงเป็นภาพสะท้อนของสังคมและผู้คน เว้นแต่

วรรณกรรมไม่ได้รับพิชชอบต่อสังคม ที่จริงแล้วนั้นแหละส่งผลต่อสังคมอย่างยิ่ง เพราะเท่ากับเป็นการเผยแพร่พิชภัยให้แก่สังคม¹

งานกวีชุด “ข้างคลองคันทายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เริ่มตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2521 ซึ่งอยู่ในช่วงที่เนาวรัตน์ หันมาสนใจการเขียน แนวสะท้อนสภาพทางสังคม ผลงานชุดนี้นอกจากจะได้ฉอรรตสทางวรรณศิลป์ และเรื่องราวโดยเฉพาะแล้ว ยังเป็นดั่งบันทึกแห่งยุคสมัยของสังคมไทยในแต่ละช่วงปีที่ผ่านมา ที่สำคัญคือ การได้มองเหตุการณ์และสภาพสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน จากบทกวีนิพนธ์ที่เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป อีกอย่างหนึ่งคือการเขียนที่สะท้อนออกมาเสมือนเป็นตัวแทนความคิดของคนในสังคมในยุคสมัยนั้น และจากการมองภาพเหตุการณ์ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในตอนนั้น คณะกรรมการตัดสินรางวัลซีไรต์ ประจำปี พ.ศ. 2523 ได้กล่าวยกย่องเอาไว้ว่า

กวีนิพนธ์ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ถือว่าเป็นงานร่วมสมัยที่มีเอกลักษณ์ ในแง่ที่ว่าได้รวมเรื่องเฉพาะยุคหรือเฉพาะแห่งกับเรื่องสากลเอาไว้ด้วยกัน ในขณะที่เดียวกับที่เขาได้มองเห็นความเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านของชีวิตในยุคนี้ เขารู้ถึงการทำให้ความซับซ้อนนั้นเป็นอมตะตลอดกาล ด้วยการแสดงออกเป็นปรัชญาแห่งความคิดในรูปแบบกะทัดรัดสะสวย ทั้งนี้มีใช้ว่าเขาจะมีวิธีการแสดงปรัชญาด้วยระบบที่เด็ดขาดก็หาไม่ แต่เขามีสายตาประหนึ่งผู้พยากรณ์ ซึ่งมองทะลุผิวหน้าของสรรพสิ่งเพื่อค้นหาความหมายที่ลึกซึ้งกว่า²

จากคำกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมีความคิดว่า บทกวีชุด “ข้างคลองคันทายาว” เป็นงานที่เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เริ่มเขียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เหตุการณ์ต่าง ๆ จนถึงปัจจุบันย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสบ้านเมือง มุมมองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่บันทึกเอาไว้เป็นบทเป็นตอนพร้อมได้เติมความรู้ตึกนึกคิดเอาไว้ สามารถสะท้อนสภาพทางสังคมในเวลานั้นได้ ดังที่เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้กล่าวเสริมเอาไว้ท้ายบทกวีนิพนธ์ฉบับรวมเล่ม 2 “ข้างคลองคันทายาว” ว่า

¹เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. “นักเขียนร่วมสมัย”, สยามรัฐ. 4 ตุลาคม

²เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. เพียงความเคลื่อนไหว. 2527. หน้า 11.

เก็บข่าวเล่าความไปตามข่าว
 ล้วนเรื่องราวร้ายหมดจดไม่ไหว
 มันดำตาดำจิ่งจามาตำใจ
 จารึกไว้ในเวลาอย่างว่าเลย¹

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นแล้วว่า งานกวีนิพนธ์ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นงานที่สามารถยืนยันได้ว่าสะท้อนความเป็นจริงในสังคมบางอย่างเอาไว้ งานเขียนของเขาจึงมีเป้าหมายมีปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม การเขียนบทกวีนิพนธ์หรือวรรณกรรมที่สะท้อนภาพทางสังคมออกมานั้น จึงเปรียบเสมือนกระจกเงา ที่ทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพทางสังคมในเวลานั้น เสมือนเอกสารทางประวัติศาสตร์อีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ใส่ความรู้สึกของผู้เขียนเอาไว้ด้วย มีข้อเท็จจริงมีเหตุมีผลประกอบ ซึ่ง ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้กล่าวยกย่องผลงานการเขียนสะท้อนเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงสังคมไทยของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เอาไว้ว่า

จะมีนักเขียนสักกี่คนที่เราจะขนานนามเขาได้อย่างเต็มปากว่าเป็นกวี เนาวรัตน์ เขียนบทร้อยกรองมาเป็นสิบปี เขามีผลงานออกมาสม่ำเสมอ และผลงานที่สะท้อนออกมาให้เห็นทางของกวีรุ่นใหม่ อันเป็นทางเดินที่ยาวไกล คดเคี้ยวและก้าวไปควบคู่กับ กระแสธารแห่งความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ของสังคมไทย²

งานกวีนิพนธ์ชุด “ข้างคลองคันทายาว” จึงเปรียบเสมือนบทสะท้อนเหตุการณ์และสภาพสังคมยุคสมัยที่เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้มองเห็นในเวลานั้น ผู้วิจัยจึงนำเอาบทกวีนิพนธ์นี้มาวิจัย เพราะคิดว่าทุกคนที่อยู่บนผืนแผ่นดินที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สิ่งที่ทำเท่าเทียมกัน คือ สิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ การวิเคราะห์เหตุการณ์บ้านเมือง เพื่อให้แนวคิดที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคม เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา บวกกับความมั่นใจในมุมมองของกวีอย่างเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จึงทำให้หยิบยกเอาบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทายาว” มาวิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในช่วงนั้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 และเป็นเหตุการณ์ที่คนรุ่นหลังไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงจากข่าวในช่วงนั้นได้อย่างชัดเจน แต่บทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทายาว”

¹เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. ข้างคลองคันทายาว. 2521 – 2523. หน้า ปกหลัง.

²เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. เพียงความเคลื่อนไหว. 2527. หน้าปกหลัง.

มาวิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในช่วงนั้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่คนรุ่นหลัง ไม่สามารถ แยกแยะข้อเท็จจริงจากข่าวในช่วงนั้น ได้อย่างชัดเจน แต่บทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทนายาว” ที่เขียนในช่วงนั้น ช่วยขยายมุมมอง แสดงทัศนะและความรู้สึกที่มีต่อข่าวนั้นไว้ย่อมช่วยขยาย มุมมองและความคิดของผู้คนที่มิต่อข่าวและเหตุการณ์นั้นได้ชัดเจนขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่างปี พ.ศ. 2521 – 2532 จาก “ข้างคลองคันทนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคิดทางด้านชีวิตความเป็นอยู่
2. แนวคิดทางการเมืองการปกครอง
3. แนวคิดทางการศึกษา
4. แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ
5. แนวคิดทั่วไป

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบแนวคิดของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่มีต่อข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในช่วงปี 2521 – 2532
2. ทำให้ทราบแนวคิดของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่มีต่อสภาพสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้วางขอบเขตของการศึกษาไว้ มีประเด็นดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล
 - 1.1 ศึกษาบทกวีนิพนธ์ชุด “ข้างคลองคันทนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 รวมทั้งหมด 10 เล่ม ดังนี้
 - เล่มที่ 1 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 1 พ.ศ. 2521 – 2522
 - เล่มที่ 2 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 2 (จารึก ร.ศ.200) พ.ศ. 2524

- เล่มที่ 3 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 3 กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2525
 เล่มที่ 4 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 4 พ.ศ. 2526
 เล่มที่ 5 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 5 พ.ศ. 2527
 เล่มที่ 6 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 6 พ.ศ. 2528
 เล่มที่ 7 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 7 พ.ศ. 2529
 เล่มที่ 8 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 8 พ.ศ. 2530
 เล่มที่ 9 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 9 พ.ศ. 2531
 เล่มที่ 10 บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวระบวนที่ 10 พ.ศ. 2532

1.2 ศึกษาข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทนา
 ยาว” จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ไทยรัฐ และสยามจดหมายเหตุ ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532
 เท่านั้น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 2.1 แนวคิดทางด้านชีวิตความเป็นอยู่
- 2.2 แนวคิดทางการเมืองการปกครอง
- 2.3 แนวคิดทางการศึกษา
- 2.4 แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ
- 2.5 แนวคิดทางด้านทั่วไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในบทที่ 3 การอ้างอิงจากบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทนายาว” จะอ้างอิงจากฉบับรวม
 เล่ม จำนวน 10 เล่ม โดยใช้วิธีอ้างดังนี้

อ้างโดยบอกชื่อเล่มและหน้าไว้ในวงเล็บใต้ข้อความ

ตัวอย่าง

เพลงขลุ่ยไม่ซิ่นห้าขาดน้ำตาล คนขลุ่ยกลานเข้ามุ้งยุงมันชุม

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 1 หน้า 4–5)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่างปี 2521 – 2532 จาก “ข้างคลองคันทายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีศัพท์เฉพาะที่ต้องนำมาใช้ดังต่อไปนี้

1. ภาพสะท้อนทางสังคม หมายถึง ลักษณะหรือภาวะสังคมในด้านต่าง ๆ ซึ่งกลั่นกรองมาจากประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการของผู้เขียนผ่านบทกวีนิพนธ์
2. แนวคิด หมายถึง ทรรศนะหรือความคิดที่ผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เป็นทรรศนะของผู้เขียน
3. สภาพสังคม หมายถึง ความเป็นไปทางด้านความเป็นอยู่ตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้วางเอาไว้
4. บทกวีนิพนธ์ หมายถึง บทกวี “ข้างคลองคันทายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมข่าวและเหตุการณ์ที่สำคัญที่สอดคล้องกับบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทายาว” จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ไทยรัฐ สยามจดหมายเหตุ ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532

1.2 รวบรวมบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ปี 2521 – 2532

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 จัดแบ่งข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหนังสือพิมพ์และบทกวีนิพนธ์ไว้เป็นหมวดหมู่ตามขอบเขตของการศึกษา

2.2 วิเคราะห์แนวคิดของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่มีต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมไทย จากบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทายาว” ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532

3. ขั้นเสนอข้อมูล

เสนอผลการวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพสังคมที่สะท้อนจาก “ข้างคลองคันทนาขาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 จะมีปริญญาธิพนธ์ และบทวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับแนวคิดการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมจากวรรณกรรมต่างๆ ใว้อย่างกว้างขวาง ผู้ศึกษาจึงได้แบ่งเอกสารออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสะท้อนภาพทางสังคมจากวรรณกรรม
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและการสะท้อนภาพทางสังคมจากวรรณกรรม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสะท้อนภาพทางสังคมจากวรรณกรรม

ในฐานะที่วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม จนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมช่วยสะท้อนสภาพสังคมทางด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรมประเพณี ทั้งในแง่ของการเสนอปัญหา และใช้ข้อเสนอแนะทางในการปรับปรุงแก้ไขสังคมให้ดีขึ้น ดังนั้นจึงมีท่านผู้รู้หลายท่าน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมที่เสนอแนวคิดที่สะท้อนภาพทางสังคมเอาไว้ดังต่อไปนี้

ตรีศิลป์ บุญขจร¹ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมและได้เสนอแนวทางการศึกษาวรรณกรรมกับสังคมเอาไว้ พอสรุปได้ดังนี้

1. วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนทางสังคม การสะท้อนภาพทางสังคมของวรรณกรรมมิได้เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนทางประสบการณ์ ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่วรรณกรรมอาจจะสะท้อนสังคมทั้งในรูปธรรมและนามธรรม ในด้านรูปธรรมนั้นหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

¹ ตรีศิลป์ บุญขจร. นวนิยายกับสังคมไทย. 2529. หน้า 13.

ส่วนทางด้านนามธรรมหมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของผู้คนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งด้านการกระทำและความคิดต่อสังคมมนุษย์ นักเขียนบางคนสะท้อนความปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมหรืออุดมการณ์ทางการเมืองก็ได้ อุดมการณ์ที่สะท้อนในวรรณกรรมอาจจะเป็นลักษณะจงใจและลักษณะไม่จงใจแต่เราจะพิจารณาได้จากโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของเขา

ดังนั้นในการพิจารณาวรรณกรรมในฐานะที่เป็นภาพสะท้อนทางสังคม จึงควรให้ความสำคัญกับวรรณกรรมและกลวิธีเสนออุดมการณ์ที่ปรากฏในวรรณกรรมนั้นๆ

2. สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้อิทธิพลจากสังคมในด้านต่างๆ เช่นวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ปรัชญา การเมือง เศรษฐกิจ สถานการณ์ เหล่านี้จะเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของนักเขียน การพิจารณาอิทธิพลของสังคม นักเขียนจึงควรให้ความสนใจว่า นักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร

3. วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่ นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิตโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้วยังเป็นผู้มีทัศนะที่กว้างไกลกว่าธรรมดา ทั้งนี้เพราะเป็นส่วนหนึ่ง เขามีความเข้าใจ และเข้าถึงสภาพของมนุษย์ และสังคมนั้นคือสามารถเข้าใจโลกและมองสภาพความเป็นจริงได้ลึกซึ้งกว่าคนทั่วไปมองเห็น ด้วยทัศนะที่กว้างไกลและลุ่มลึก ภาพที่เขาให้จึงเป็นจริงยิ่งกว่าความเป็นจริงเพราะเป็นแก่นแท้ที่กลั่นกรองแล้วของความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นอมตะ เพราะไม่เพียงแต่เสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นแท้ความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังสามารถทะลุความเป็นไปได้ในอนาคตได้อีกด้วย

อิทธิพลของวรรณกรรมต่อสังคม อาจเป็นอิทธิพลภายนอก เช่นการแต่งกาย หรือการกระทำตามอย่างในวรรณกรรม และอิทธิพลภายใน คืออิทธิพลด้านความคิด การสร้างค่านิยม รวมทั้งความรู้สึกนึกคิด นักเขียนจึงมีบทบาทในฐานะผู้นำแนวคิดของสังคม และผู้นำทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งในสังคม

ล้อม เฟื่องแก้ว¹ กล่าวว่าการศึกษาเนื้อหาของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเมืองใด ควรใช้บรรทัดฐานทางสังคมนั้น และผู้ศึกษาต้องสนใจทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ระบบเศรษฐกิจ อิทธิพล ตลอดจนภาษาและทัศนะของกวีอีกด้วย

¹ ล้อม เฟื่องแก้ว. วैयाววรรณคดี. 2521. หน้า 45.

นิธิ เอียวศรีวงศ์¹ กล่าวถึงวรรณกรรมกับสังคมสรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคมให้เราเห็นความรู้สึกนึกคิดในจิตใจคน เห็นค่านิยมในบางมุมบางสมัย หรือเราอาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมที่สะท้อนค่านิยม ความนิยมความรู้สึก ตลอดจนโลกทัศน์ของผู้คนในสมัยต่างๆ โดยผู้เขียนไม่ได้ตั้งใจ จึงเป็นหลักฐานที่มีค่าอย่างยิ่งสูง เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดอันหาหลักฐานอื่นได้ยาก

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมกับสังคม โดยศึกษาถึงภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมไว้หลายท่านดังนี้

บรรจง บรรเจิดศิลป์² กล่าวว่า วรรณกรรมไม่สามารถแยกออกจากความผูกพันทางสังคมโดยมีเหตุผล สองประการ คือ ประการที่หนึ่งยุคสมัยของนักเขียน เป็นที่มามียิ่งใหญ่ ไม่อาจแยกออกจากความรับผิดชอบของสังคมและประการที่สองนักเขียนเป็นที่มามียิ่งใหญ่ต้องสามารถสะท้อนภาพทางสังคม โดยสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งและปัญหาที่ดำรงอยู่ในสังคม

สมพร มั่นตะสูตร³ กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมเอาไว้ดังนี้

1. ชีวิตและสังคมเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรมและวรรณกรรมเป็นส่วนพัฒนาแนวทางของสังคมในบางระดับ
2. วรรณกรรมเป็นกระจกส่องภาพทางสังคมในแต่ละยุค และบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อให้คนรุ่นหลังได้มองเห็นชัดในแง่มุมที่ประวัติศาสตร์ไม่ได้บันทึกไว้
3. บทบาทของวรรณกรรมหรือวรรณคดี ในแง่ที่เป็นอิทธิพลทั้งทางบวกและลบนั้น หมายความว่าผู้สร้างวรรณกรรมมีเป้าหมายในการสร้างวรรณกรรม เพื่อสนับสนุนส่งเสริมระบบสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เช่น ไตรภูมิพระร่วง เป็นต้น แต่ขณะเดียวกันมีวรรณกรรมที่ทำลายสังคม แม้ว่าผู้สร้างวรรณกรรมจะไม่ได้ตั้งใจก็ตาม
4. สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือนักเขียนในฐานะที่เป็นแหล่งรวมของชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ซึ่งนักเขียนนำมานิยมเป็นวัตถุดิบในการเขียนเสมอ และงานเขียนจะมีลักษณะเนื้อหา รูปแบบอย่างไรขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคม ที่มีต่อวรรณกรรมทั้งภายนอกและภายใน

¹ นิธิ เอียวศรีวงศ์. ปากไก่ใบเรือ. 2527. หน้า 6.

² บรรจง บรรเจิดศิลป์. ศิลปกรรมกับชีวิต. 2524. หน้า 38.

³ สมพร มั่นตะสูตร. วรรณกรรมกับสังคมการเมือง. 2524. หน้า 6.

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดการสะท้อนภาพทางสังคมจากวรรณกรรม

นอกจากการศึกษายาทบาทของวรรณกรรมกับสังคมแล้ว การศึกษาถึงภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมซึ่งได้มีหลายท่านได้สนใจศึกษาเอาไว้ ซึ่งพอที่จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ทัศนีย์ กระจ่างอินทร์¹ ได้กล่าวถึงบทบาทของวรรณกรรมกับสภาพสังคมเอาไว้ว่า สภาพเหตุการณ์ทางสังคม เป็นเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของบุคคลรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงทั้งในอดีต ปัจจุบัน อนาคต ประกอบด้วยสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งส่งผลให้ผลงานทางวรรณกรรมมีเนื้อหาเป็นไปตามสภาพเหตุการณ์ในตอนนั้น

ไพโรจน์ บุญประกอบ² กล่าวถึงสภาพสังคมกับเรื่องสั้นในช่วงปี พ.ศ. 2453-2516 เอาไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง ที่สะท้อนการเมืองนั้น ปัญหาที่เกี่ยวกับการเมืองในเรื่องต่าง ๆ นั้นคือ ความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ การใช้อำนาจรัฐโดยไม่เป็นธรรม และการกระจายการศึกษา และสาธารณูปโภคต่างๆไม่เป็นธรรม ส่วนความสัมพันธ์กับสังคมนั้น สามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และค่านิยม

เรณู มหาวนา³ ได้แบ่งภาพสะท้อนทางสังคมเพื่อความสะดวกในการศึกษาไว้ 5 ประเภท คือ ภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจ ภาพสะท้อนทางการศึกษา และภาพสะท้อนทางการเมือง การปกครอง ภาพสะท้อนทางชีวิตความเป็นอยู่ และภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม ซึ่งสามารถทำให้มองเห็นภาพการสะท้อนออกมาได้อย่างชัดเจน

แจ่มจิตร สุระเดโช⁴ กล่าวถึงภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณกรรมว่า ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏ ในวรรณกรรม เพลงเพื่อชีวิต สามารถทำให้ผู้คนมองเห็นสภาพสังคมในสมัยนั้นได้ โดยแบ่งภาพสะท้อนออกได้ดังนี้ คือ ภาพสะท้อนทางด้านการเมือง ภาพสะท้อนทางด้านเศรษฐกิจ และภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมและค่านิยม

¹ ทัศนีย์ กระจ่างอินทร์. อารมณืขันในวรรณกรรมร้อยแก้วของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2453 – 2516. 2531. หน้า 119.

² ไพโรจน์ บุญประกอบ. วิเคราะห์แนวคิดการเมืองและสังคมช่วง 14 ตุลาคม 2516 – 6 ตุลาคม 2519. 2526. หน้า 132.

³ เรณู มหาวนา. ภาพสะท้อนทางสังคมและคุณค่าทางวรรณศิลป์ในเรื่องสั้นของ นิमित ภูมิถาวร. 2529. หน้า 2

⁴ แจ่มจิตร สุระเดโช. ภาพสะท้อนทางสังคมจากวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตในช่วงปี พ.ศ. 2516 – 2518. 2531. หน้า 35.

พงษ์สวัสดิ์ กวนชัยภูมิ¹ กล่าวถึง การศึกษาถึงการสะท้อนภาพทางสังคม ว่า วิธีการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมนั้นเป็นการศึกษาถึงผลงานของวรรณกรรมในฐานะที่เป็นเอกสารทางสังคม โดยนี้ถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม เพราะวรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและอีกประการหนึ่ง สิ่งแวดล้อม ที่ทำให้ผลงานทางวรรณคดีนั้น ต้องมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมของมนุษย์ด้วย เพราะโดยทั่วไป วรรณคดีจะกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของผู้คน ของครอบครัว บทบาทของครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ การเมือง และการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง

ส่วนในด้านการศึกษาทัศนคติและแนวคิดนั้น ได้มีท่านผู้รู้หลายท่านได้กล่าวเอาไว้ในงานวิจัย ดังจะนำมากล่าวเพื่อเป็นแนวทาง ในการศึกษาทัศนคติของกวีในการมองภาพสะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อไป

สุภารัตน์ เสรีวัฒน์² กล่าวถึงแนวคิดในการสะท้อนภาพทางสังคมเอาไว้ว่า แก่นของเรื่อง หรือแนวคิดของเรื่อง ได้แก่ ความคิดหรือจุดสำคัญของเรื่อง ที่ปรากฏอยู่ตั้งแต่ต้นจนถึงปลายเรื่อง เป็นสิ่งเชื่อมโยงทั้งหมดเข้าด้วยกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความคิดเห็นหรือทัศนคติหรือสภาพหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ผู้แต่งมุ่งเสนอ หรือสื่อถึงผู้อ่าน ซึ่งแก่นของเรื่องนั้น แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ แก่นของเรื่องที่แสดงทัศนคติ แก่นของเรื่องที่แสดงอารมณ์ แก่นของเรื่องที่แสดงพฤติกรรม และแก่นของเรื่องที่แสดงภาพและเหตุการณ์

ภิญโญ กองทอง³ สรุปแนวคิดในเรื่องการสู้รบไว้ ในปริญญานิพนธ์เรื่อง ลักษณะความก้าวหน้าของเรื่องสั้นในช่วงปี 2510 – 2516 ซึ่งเป็นการกล่าวถึงแนวคิดที่แสดงถึงความก้าวหน้า ในแนวคิดเกี่ยวกับสงครามเวียดนามว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดสงครามนั้นมี 3 ประเด็น คือ 1. ความคิดในเรื่องนโยบายของรัฐบาลไทยกับเวียดนาม 2. ความคิดในเรื่องสงครามเวียดนามกับคนในสังคม 3. ความคิดเห็นคัดค้านของนักเขียน

¹ พงษ์สวัสดิ์ กวนชัยภูมิ. ทัศนคติและภาพสะท้อนทางสังคมไทยเกี่ยวกับสงครามอินโดจีนในเรื่องสั้นร่วมสมัยระหว่าง พ.ศ. 2505 – 2519. 2538. หน้า 22.

² สุภารัตน์ เสรีวัฒน์. วิวัฒนาการเรื่องสั้นของไทยตั้งแต่แรกจนถึงปี พ.ศ. 2475 – 2520. 2520. หน้า 12

³ ภิญโญ กองทอง. ลักษณะความก้าวหน้าของเรื่องสั้นในช่วงปี พ.ศ. 2510 – 2516. 2528. หน้า 293.

วรุฒิ น้าฟูด¹ สรุปลงเรื่องแนวคิด จากการศึกษาเรื่องสั้นในสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ว่าสามารถที่จะแบ่งแนวคิดออกได้ตามลักษณะความเป็นอยู่ของผู้คนในบ้านเมืองในสมัยนั้น ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับสังคม แบ่งเป็นสังคมเมืองกับสังคมชนบท ซึ่งความแตกต่างคือสังคมเมืองจะวุ่นวายอันตรายกว่าชนบท

2. แนวคิดทางการเมืองใช้อำนาจเผด็จการ เอารัดเอาเปรียบคนในสังคมทำให้เกิดความเดือดร้อนในสังคม

3. แนวคิดเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์ การใช้ชีวิตแบบการวางแผนเป็นการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ทศนีย์ กุมทะรัตน² กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีเอาไว้ว่า สตรีมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและแบ่งบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเอาไว้คือ บทบาทด้านการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง บทบาททางด้านการศึกษา วิชาที่ศึกษา ตลอดจนมีโอกาสในการเข้าศึกษาในสถานที่ต่างๆ ได้ หรือเข้าไปเป็นผู้จัดการก็ได้ ด้านสังคม สตรีมีบทบาทของตัวเองในครอบครัว และสามารถร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ด้วย

จรรยารัตน์ สุวรรณภูสิทธิ์³ กล่าวถึงแนวคิด ในการศึกษาเพลงเพื่อชีวิต ว่ามีเนื้อหาสาระ และสะท้อนแนวคิดหลักๆเอาไว้ว่า ปัญหาของชาติ คือความยากจน การถูกเอารัดเอาเปรียบ ชวนา กรรมกร เป็นปัญหาจากด้านการขาดการศึกษา

ลัดดา ราตรีพฤษ⁴ กล่าวถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีในการเสนอแนวคิดของผู้เขียนวรรณกรรม ว่า ความคิดที่สำคัญของเรื่องที่นักเขียนต้องสื่อสารให้ผู้อื่นได้ทราบ โดยผู้แต่งอาจใช้วิธีการเสนอแก่นเรื่องที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมขององค์ประกอบในเรื่องนั้นๆ แต่อย่างก็ตามสิ่งที่เสนอกommenั้น ก็คือภาพสะท้อนทางสังคมที่ผู้เขียนพยายามที่จะให้ผู้อ่านได้เข้าใจและมองภาพนั้นไปด้วย เพื่อดึงผู้อ่านอีกรูปแบบหนึ่ง

¹ วรุฒิ น้าฟูด. วิเคราะห์เรื่องสั้นจากสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ตั้งแต่วันที่ 4 ตุลาคม 2514 – 16 ตุลาคม 2519. 2532. หน้า 216 – 262.

² ทศนีย์ กุมทะรัตน. วิเคราะห์แนวคิดเรื่องบทบาทสตรีในนวนิยายของเสนีย์ เสาวพงษ์. 2534. หน้า 56.

³ จรรยารัตน์ สุวรรณภูสิทธิ์. การศึกษายบทเพลงเพื่อชีวิตที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาในช่วง พ.ศ. 2516 – 2519. 2531. หน้า 260.

⁴ ลัดดา ราตรีพฤษ. วิเคราะห์แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม. 2541. หน้า 9.

มงคล พูลเพิ่มสมบัติ¹ ได้กล่าวถึง นักเขียนกับแนวคิดทางสังคมเอาไว้ว่า นักเขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ฉะนั้นความคิดประสบการณ์และสภาพความสัมพันธ์ในสังคม จึงมี อิทธิพลต่อนักเขียนอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นผลผลักดันให้นักเขียน สร้างวรรณกรรมที่ปรากฏในสังคมออกมา การสะท้อนภาพจะโดยเจตนาหรือไม่เจตนา นักเขียนมักจะสอดแทรกแนวความคิดของเขาที่มีต่อสังคมไทยลงไปด้วย

สุภาพชัย สุนด์สันต์² กล่าวถึงการสะท้อนภาพทางสังคมในวรรณกรรมเอาไว้ว่า การเสนอภาพสะท้อนในวรรณกรรมร่วมสมัยที่เป็นร้อยกรองแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เนื้อหาภาพสะท้อนทางสังคมในฐานะที่นักเขียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น สมัยนั้น อิทธิพลที่ได้รับจะถ่ายทอดสู่ผู้อ่าน หรือสังคม เพื่อการอธิบายจึงพยายามเรียงเรียงถ้อยคำ
2. เสนอเนื้อหาแนวคิดในการดำเนินเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความบันเทิงอยากติดตามเรื่องนั้นไปจนกระทั่งจบ

เรณู มหาวนา³ กล่าวถึงภาพสะท้อนทางสังคมของวรรณกรรมจากการศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนทางสังคมและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ของนิมิตร ภูมิถาวรว่า สะท้อนออกเป็น ลักษณะ 3 แบบ คือ

1. แบบดอกไม้ คือการมุ่งสร้างอารมณ์ ความพึงพอใจให้ผู้อ่านเป็นหลัก ไม่ว่าจะป็นด้านสุข หรือทุกข์โศก หรือตลกขบขัน อาจจะมีเนื้อหาสาระหรือไม่ก็ได้
2. แบบกระจกเงา คือมุ่งเน้นสะท้อนภาพทางสังคมที่เป็นจริง ซึ่งนักเขียนจะเขียนเรื่องชั้นชั้นของตัวเอง เพราะเป็นส่วนที่นักเขียนใกล้ชิด
3. แบบโคมไฟ คือนักเขียนนอกจากสะท้อนภาพเหตุการณ์สังคมที่เป็นจริงแล้ว ยังใส่ความคิดสอดแทรกลงไปในเรื่องนั้นด้วย

¹ มงคล พูลเพิ่มสมบัติ. วิเคราะห์เรื่องสั้นของอิสรา อมัตกุล. 2524. หน้า 1.

² สุภาพชัย สุนด์สันต์. อิทธิพลของร้อยกรองท้องถิ่นที่มีต่อวรรณกรรมร่วมสมัย. 2537. หน้า 32.

³ เรณู มหาวนา. ภาพสะท้อนทางสังคมและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ของนิมิตร ภูมิถาวร. 2529. หน้า 16.

ประเสริฐ ไสววรรณ¹ ได้กล่าวถึงวรรณกรรม กับการสะท้อนภาพทางสังคมเอาไว้ว่า วรรณกรรมซึ่งเป็นผลงานการสร้างสรรค์ ทางด้านภาษาของคนในสังคมใดย่อมสะท้อนถึงชีวิตของคนในสังคมนั้นเอาไว้ เพราะวรรณกรรมเป็นกระจกเงาสะท้อนทางสังคม เป็นดรรชนีชี้กระบวนการทางวัฒนธรรมตลอดจนเสนอให้เห็นการยึดถือคุณค่าของสังคม ในแต่ละยุคแต่ละสมัยความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสะท้อนให้เราได้

เครือฟ้า แก้วคุ้ม² ได้กล่าวถึง การศึกษาแนวคิดจากงานเขียนในการสะท้อนภาพทางสังคม เอาไว้ว่า การศึกษางานเขียนบางเรื่องจะให้เข้าใจแนวคิดของผู้เขียนที่สื่อต่อผู้อ่านได้ถูกต้องนั้น จำเป็นต้องทราบพื้นฐานของสภาพทางสังคม ทางการเมืองในช่วงที่นักเขียนสร้างผลงาน ทั้งนี้เพราะสภาพสังคมและการเมือง นับเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพล ต่อความคิดของนักเขียน ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในฐานะที่นักเขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ประสบการณ์ที่นักเขียนได้รับจากสังคมและสภาพแวดล้อมไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ย่อมเป็นแรงผลักดันหรือมูลเหตุให้นักเขียนสร้างงานออกสู่สังคมทั้งสิ้น และเนื้อหาของงานเขียนของนักเขียนแต่ละคน จะแตกต่างกันไปตามแนวคิดและสภาพสังคมในแต่ละช่วงอีกด้วย

ปรารธนา บัวเชย³ ได้วิเคราะห์วรรณกรรมของประภัสสร เสวิกุล ในด้านแนวคิดและกลวิธีในการเสนอแนวคิด พอสรุปได้ว่าวรรณกรรมของประภัสสร เสวิกุล ได้เสนอแนวคิดไว้หลายด้าน เช่น ความรัก ธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ฯลฯ และในการเสนอแนวคิดนั้นผู้เขียนได้เสนอผ่านตัวละคร โดยใช้กลวิธี และความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เขียนเพื่อให้เห็นภาพอย่างชัดเจน

จากการศึกษาทางด้านทฤษฎีที่กล่าวมา สามารถมองเห็นได้ว่า วรรณกรรมหรือวรรณคดีทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสั้น บทร้อยกรอง นวนิยาย สารคดี จะมีส่วนร่วมในลักษณะที่ร่วมอย่างหนึ่งคือ การบันทึกการเสนอแนวคิดทางสังคม ทั้งนี้เพราะมนุษย์ย่อมหนีตัวเองไม่พ้น และย่อมแสดงความรู้สึกของตัวเองให้ปรากฏในวรรณกรรมที่เขียนขึ้น สังคมมนุษย์จึงมีอิทธิพลต่อนักเขียนเสมอ

¹ ประเสริฐ ไสววรรณ วิเคราะห์นวนิยายและเรื่องสั้นที่สะท้อนชีวิตเยาวชนชนบทของคำพูน บุญทวี. 2532. หน้า 23.

² เครือฟ้า แก้วคุ้ม. วิเคราะห์เรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ. 2533. หน้า 224.

³ ปรารธนา บัวเชย. วิเคราะห์แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของประภัสสร เสวิกุล. 2537. หน้า 23.

กุหลาบ มัลลิกะมาส¹ ได้กล่าวว่า การศึกษาวรรณกรรมเพื่อพิจารณาคุณค่าเชิงสังคม หรือสิ่งที่วรรณกรรมบันทึกไว้ เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือความรู้สึกนึกคิด ของผู้คนในสังคม หรือเป็นการศึกษา เพื่อประเมินหรือวินิจฉัยคุณค่าของวรรณกรรมเป็นแนวทางหนึ่งที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน

ธนิต เพ็ญชาติ² ได้กล่าวถึงการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมเอาไว้ว่า เป็นการศึกษาผลงานของวรรณกรรม ในฐานะที่เป็นเอกสารทางสังคม โดยคิดถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม เพราะวรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและอีกประการหนึ่ง สิ่งที่เป็นผลงานของวรรณคดีนั้น อาจเกี่ยวกับภาษาขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างน้อยวรรณคดี ต้องเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ การเมือง และสถาบันทางสังคม และในความเป็นจริงวรรณคดีต้องสัมพันธ์กับกิจกรรมของมนุษย์

จากการศึกษาเอกสารด้านวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมจากวรรณกรรมมาทั้งหมดแล้วเห็นว่าสิ่งที่สำคัญในการสะท้อนภาพทางสังคมออกมา คือผู้ประพันธ์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคนั้นที่วรรณกรรมนั้นเกิด จึงได้นำเอามาใช้ในการวิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคม ช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 จากบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ โดยแยกประเด็นที่ศึกษาเอาไว้ตามเหตุการณ์ที่ปรากฏดังนี้

1. แนวคิดทางด้านชีวิตและความเป็นอยู่
 2. แนวคิดทางการเมืองและการปกครอง
 3. แนวคิดทางการศึกษา
 4. แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ
 5. แนวคิดทั่วไป
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์และผลงาน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นนักเขียนที่มีประวัติและผลงานที่ควรแก่การศึกษามากมาย แต่ช่วงเวลานี้แต่มีการพัฒนาไปตามที่กระแสสังคมต้องการ เป็นนักเขียนที่มีทั้งผลงานทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เท่าที่ปรากฏมีผู้ศึกษาวิเคราะห์ผลงานของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เพียง 2 ท่าน คือ ประเมิน เขียงเถียร ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์ผลงานของ

¹ กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. 2521. หน้า 13.

² ธนิต เพ็ญชาติ. วิเคราะห์บทร้อยกรองของคมทวน คันธนู. 2534. หน้า 13.

วิจารณ์โดยทั่วไป การศึกษา วิเคราะห์ ผลงานของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์จึงจำเป็นต้องศึกษา ประวัติของนักเขียน เพื่อช่วยให้เข้าใจผลงานได้ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้แบ่งเอกสารตามความจำเป็นของการศึกษาเอาไว้ 3 ประเด็นคือ

- 2.1 ชีวิตการเข้าสู่อาชีพนักเขียนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
- 2.2 แนวคิดในการเขียนผลงานที่สะท้อนภาพทางสังคมของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
- 2.3 ผลงานการเขียนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

จาก 3 ประเด็นการศึกษาที่วางไว้ สามารถมองเห็นวิวัฒนาการของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีมีคุณภาพออกสู่สายตาประชาชนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งจะแยกศึกษาตามประเด็นหัวข้อคือ

2.1 ชีวิตการเข้าสู่อาชีพนักเขียนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ประวัติการเข้าสู่อาชีพนักเขียนของเนาวรัตน์ต่อไปนี้ได้จากการสัมภาษณ์ตัวเนาวรัตน์ และสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิด และจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังที่ได้ระบุไว้

ประเมิน เชียงเถียร¹ ได้สัมภาษณ์เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ไว้ สรุปได้คือ เนาวรัตน์เกิดเมื่อวันอังคาร ที่ 26 มีนาคม 2483 ที่ตำบลพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี บิดาชื่อนสมบัติ มารดาชื่อสมใจ มีพี่น้องทั้งหมด 5 คน เนาวรัตน์เป็นพี่ชายคนโต น้องอีก 4 คน เป็นผู้หญิง บิดามารดามีอาชีพทำนา และค้าขายบ้างเล็กน้อย บิดาชอบสะสมตำราและความรู้ต่างๆ และชอบทางบทกลอนด้วย โดยเขียนกาพย์ต่างๆติดตามฝาผนัง เนาวรัตน์ชอบอ่านหนังสือมาตั้งแต่ยังเด็ก เพราะที่บ้านมีห้องสมุดเล็กๆ สำหรับอ่านหนังสือ และอ่านหนังสือพิมพ์ได้เมื่ออายุยังไม่ถึง 7 ขวบ การเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สนใจที่จะอ่านหนังสือมากกว่า โดยเฉพาะพวกวรรณคดี

เนาวรัตน์ ชอบในทางดนตรีไทยและโคลงกลอนมาตั้งแต่ยังเด็ก ทางด้านดนตรีบิดาหัดให้เป่าขลุ่ย ตั้งแต่อยู่ชั้นประถมปีที่ 2 ทำให้มีความรู้ความชำนาญในการเป่าขลุ่ยจนถึงในปัจจุบัน ส่วนทางด้านโคลงกลอนในวัยเด็ก เนาวรัตน์คุ้นเคยกับพวกการละเล่นพื้นเมืองต่างๆ ของตำบลพนมทวน และคุ้นเคยมากคือลิเก เนื่องจากบิดา รู้จักและคุ้นเคยกับวงปีพาทย์เมื่อไปคูสิเกก็จะฝากเนาวรัตน์ไว้กับวงปีพาทย์ บางครั้งก็ช่วยตีฉาบไปด้วย ต่อมาที่บ้านของเนาวรัตน์ ได้มีการจัดเป็นวงลิเก มีการแสดงเป็นประจำ เป็นผลทำให้เนาวรัตน์คุ้นเคยกับสิ่งเหล่านี้มากขึ้น เมื่อมีเวลาว่างก็จะไปช่วยเขียนเครื่องแต่งตัว ปักคั่น และเครื่องประดับต่างๆ บางทีก็จากกลอนลิเกไปหัดร้องรำเล่นกันตา

¹ ประเมิน เชียงเถียร. วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. 2522.

ประสาเด็กกับพวกเพื่อนๆ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้เป็นประสบการณ์ที่ปลูกฝังให้นาวรัตน์รักในทางดนตรีไทยและชอบในการประพันธ์ร้อยกรองตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ชีวิตในวัยเด็กนาวรัตน์คลุกคลีอยู่กับธรรมชาติของชนบท ใช้ชีวิตในที่โล่งแจ้งของท้องทุ่งนา โดยเฉพาะหลังโรงเรียนวัดบ้านทวนเป็นทุ่งนา หลังเลิกเรียนนาวรัตน์มักจะไปเที่ยวหาปลาหรือไม่ก็จับแมงดากับเพื่อนๆ ฤดูน้ำหลากชอบพายเรือยิงนกตกปลา หลังเก็บเกี่ยวและนวดข้าวแล้วนาวรัตน์จะเที่ยวเล่นสนุกสนานอยู่ตามกองฟาง บรรยากาศต่างๆ เหล่านี้สร้างความประทับใจให้กับเขาเป็นอย่างมาก นาวรัตน์กล่าวว่า เมื่อเวลาเขียนกลอนก็นึกถึงแต่ภาพเหล่านั้นเพราะมันฝังใจอยู่ตลอดเวลา กลอนหลายบทของนาวรัตน์จึงมีบรรยากาศเกี่ยวกับธรรมชาติเหล่านี้

หลังจากวัยเด็ก อรุณ เวชสุวรรณ และบังอร เวชสุวรรณ¹ ได้กล่าวถึงชีวิตนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พอสรุปได้ว่า เมื่อเรียนจบชั้นประถมปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านทวนแล้ว นาวรัตน์ได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนวัดสุทธธีรังมัย ที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นครั้งแรกที่นาวรัตน์ต้องจากบ้านไปอาศัยอยู่กับป้าในตัวจังหวัด นาวรัตน์ใช้ชีวิตในการศึกษาในระดับมัธยมต้น ที่ตัวเมืองกาญจนบุรี 6 ปี และก่อนที่จะเข้าเรียนในระดับมัธยมนั้น นาวรัตน์ได้มีความรู้ในเรื่องวรรณคดีมาแล้ว หนังสือรามเกียรติ์เป็นหนังสือที่นาวรัตน์ ชอบมาก หนังสือที่อ่านในสมัยนั้นเป็นหนังสือที่วรรณคดีที่เก่าแก่ เช่น ลิลิตพระลอ กำศรวลศรีปราชญ์ โครงนิราศนรินทร์ บางเรื่องก็อ่านไม่รู้เรื่อง เนื่องจากยังเด็กเกินไป แต่ก็ชอบอ่านด้วยความไพเราะ เมื่อแตกเนื้อหนุ่มก็หัดแต่งโคลงกลอนจับสาว ซึ่งเรื่องนี้ นาวรัตน์ ได้เล่าให้ผู้เขียนไว้ว่า “เพื่อนผมวานให้ผมเขียนกลอนจับสาวให้ มีหลายคู่แต่งงานกันไป เพราะกลอนผม ผมว่าเป็นรางวัลที่ใหญ่มากกว่ารางวัลไรต์”

ประเมิน เชียงเถียร² ได้กล่าวถึงชีวิตหลังจากนี้ไว้พอสรุปคือปี พ.ศ. 2499 นาวรัตน์เข้ามาเรียนต่อที่กรุงเทพมหานคร ในชั้นมัธยม 7 หลังจากจบชั้นประถมที่บ้านเกิด ก็มาเรียนที่โรงเรียนวัดพิชัยญาติ ในปีนั้นเป็นปีแรกที่โรงเรียนเปิดสอนชั้นเตรียมอุดม แผนกอักษรศาสตร์เปิดสอนอยู่ได้เพียงปีเดียวลูกโอนไปเรียนร่วมกับโรงเรียนทวิธาภิเศก นาวรัตน์ก็เรียนจนจบชั้นที่เตรียมอุดมระหว่างที่เรียนพักอาศัยอยู่กับญาติฝ่ายมารดาที่คลองสาน ธนบุรี ต่อมาย้ายไปเข้าบ้านอยู่กับเพื่อนซึ่งเป็นชาวกาญจนบุรีด้วยกัน ในซอยข้างโรงเรียนศึกษานารี ในช่วงนี้ นาวรัตน์ได้มีโอกาสรู้จักกับ นิภา บางยี่ขัน ซึ่งเป็นนักกลอนที่มีชื่อคนหนึ่ง นาวรัตน์จึงได้หันมาสนใจ และเริ่มเขียนกลอนบ้าง ได้อ่านกลอนเสภาขุนช้างขุนแผน และกลอนนิราศต่างๆ ของ

¹ อรุณ เวชสุวรรณ และ บังอร เวชสุวรรณ. 6 ทศวรรษ นาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีรัตนโกสินทร์. 2543. หน้า 15 – 16.

² ประเมิน เชียงเถียร. วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. 2522. หน้า 22.

สุนทรภู่อ่างจริงจัง กลอนเนาวรัตน์จึงได้รับอิทธิพลจากกลอนเหล่านี้ด้วย เมื่อจบเตรียมอุดมแล้ว เนาวรัตน์ก็สอบเข้าคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่สอบไม่ได้จึงเข้าเรียนในคณะ นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระหว่างที่ศึกษาอยู่ในธรรมศาสตร์เนาวรัตน์เป็นผู้หนึ่งที่ได้ก่อตั้ง ชุมนุมคนตรีไทยธรรมศาสตร์ และในเวลาเดียวกันกับที่ จินตนา ปิ่นเฉลียว ได้ก่อตั้งชุมนุม วรรณศิลป์ขึ้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อได้ก่อตั้งชุมนุมคนตรีไทยที่ธรรมศาสตร์ และชุมนุม วรรณศิลป์ที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนาวรัตน์จึงมีกิจกรรมมากขึ้น กิจกรรมประเภทกลอนเฟื่องฟู มาก เนาวรัตน์ได้เข้าร่วมกับทีมนักกลอนที่มีชื่อของมหาวิทยาลัย เช่นเขียนกลอนออกรายการวิทยุ การได้เวทีกลอนทางโทรทัศน์ การเล่นลับแลกลอนสดตลอดจนการเขียนกลอนลงในหนังสือพิมพ์

เนื่องจากในสมัยที่เนาวรัตน์ กำลังศึกษาอยู่นั้น เป็นสมัยที่มีการการปกครองโดยระบบ ทหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร นักคิดนักเขียนถูกปิดกั้นทาง ความคิดที่จะแสดงออกอย่างเสรีในสังคมการเมือง เนื้อหาบทร้อยกรองส่วนใหญ่จึงออกมาใน ลักษณะความรักที่บริสุทธิ์ และธรรมชาติที่เกี่ยวกับสายลมและแสงแดด ผลงานเนาวรัตน์ในช่วงนี้ จึงออกมาจึงเขียนออกมาในท่วงทำนองดังกล่าวแทบทั้งสิ้น

เนาวรัตน์ไม่ได้ตั้งใจที่จะเป็นนักกฎหมาย แต่วิชากฎหมายกลับช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในการเป็นนักเขียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย ด้านการอ่านและการเขียน ภาษากฎหมายเป็นภาษาตายตัว บิดพลิ้วไม่ได้ มีข้อความและประเด็นที่ชัดเจนถ้าอ่านภาษา กฎหมายเข้าใจ การอ่านหนังสือก็รู้เรื่องดี เพราะจับประเด็นได้ง่าย

เมื่อจบการศึกษาเนาวรัตน์ก็อุปสมบท ที่บ้านเกิดของบิดา ตำบลทุ่งสมอ อำเภอพนทวน จังหวัดกาญจนบุรี เนาวรัตน์เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา บวชอยู่นานถึง 10 เดือน ได้ศึกษาหลัก ธรรมซึ่งมีเรียนทุกวัน โดยเฉพาะหลักธรรมขั้นพื้นฐานต่างๆ จนเข้าใจอย่างดียิ่งช่วงหลัง เนาวรัตน์ ได้มาจำพรรษาอยู่ที่สวนโมกข์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีโอกาสปฏิบัติสมาธิกำหนด ลมหายใจเข้าออก สาเหตุนี้ทำให้มีอิทธิพลต่อความคิดในการประพันธ์เป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จาก ผลงานด้านร้อยกรอง และบทความเกี่ยวกับพุทธศาสนา ซึ่งเนาวรัตน์ได้เขียนเรื่อยมาถึงปัจจุบัน

สุลักษณ์ ศิวรักษ์¹ พูดถึงเนาวรัตน์เกี่ยวกับผลงานวรรณกรรมว่า “เนาวรัตน์เขียน กลอนเพราะสามารถเข้าถึงปัญหาของคนปัจจุบันความยากจนข้นแค้น เนาวรัตน์รู้เรื่องคนตรีไทยทำ ให้ได้เรื่องเสียง ใช้รูปแบบคำประพันธ์แบบโบราณ ในการเขียนบทความดึงเข้าหาสังคมนิยม และ ปรัชญาลัทธิมากซ์ แต่ยังไม่ลึกซึ้งพอ เพราะเนาวรัตน์ไม่รู้ภาษาฝรั่ง แม้ว่าจะได้รับอิทธิพล

¹ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ประเมิน เชียงเถียร เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้าน กรุงเทพมหานคร วันที่ 1 สิงหาคม 2521. (อ้างมาจากวิเคราะห์บทร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. 2522. หน้า 16)

พุทธศาสนาแลัทธิเซ็น ก็ ได้ผ่านทางมาทางท่านพุทธทาส การได้อธิพิลลัทธิเซ็น โดยตรงนั้นต้องรู้ ภาษาญี่ปุ่น และต้องฝึกถึง 7-8 ปี จึงจะเข้าใจ

เนาวรัตน์ทำงานอยู่วิทยาสารได้ 2 ปี จึงลาออกและว่างงานอีกครั้งหนึ่ง ในระหว่างนี้ ถูกชักชวนให้แสดงบทโทรทัศน์ เรื่อง “พระอภัยมณี” โดยแสดงเป็นตัวพระอภัยมณี เป็นเพราะ เนาวรัตน์ไม่ถนัดในการแสดง เขาจึงไม่ประสบผลสำเร็จในอาชีพนี้ จากนั้นก็ได้รับเชิญจากไพฑูริย์ ศุภวาริ ให้ไปเล่นกลอนทางโทรทัศน์ที่หาดใหญ่ พร้อมด้วยเพื่อนร่วมทีมนักกลอน ได้แก่ ดวงใจ รวีปริษา ทวีสุข ทองถาวร และนิภา บางยี่ขัน โอกาสนั้นเอง มะเนาะ ยูเด็น อาจารย์หัวหน้าภาควิชาภาษาไทยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ชักชวนไปเป็นอาจารย์ สอนอยู่ที่จังหวัดปัตตานี เพียงปีเดียวก็ลาออก เพราะไม่ชอบรับราชการ ไม่ได้เรียนมาทางการศึกษาโดยตรงจึงมองไม่เห็นทางที่จะก้าวหน้า เนาวรัตน์กล่าว “ในระหว่างที่สอนอยู่ หนึ่งปี เกิดความรู้สึกไม่สนุก ผมไม่ได้เรียนมาทางด้านการศึกษา ความรู้มีแต่ไม่สามารถถ่ายทอดได้ ตำรวจตัวเองแล้ว เห็นเห็นว่า ไม่มีทางก้าวหน้า จบนิติศาสตร์แล้วมาสอนภาษาไทยคงเอาดีทางนี้ยาก ครั้นจะเรียนต่ออีกก็เกียจ จึงลาออก”

เนาวรัตน์กลับเข้ากรุงเทพมหานคร และได้เข้าทำงานที่ธนาคารกรุงเทพในปี พ.ศ. 2516 ขณะนั้นเป็นเวลาทีธนาคารกรุงเทพกำลังต้องการผู้มีความสามารถในการทำหนังสือวารสาร เนาวรัตน์จึงได้ทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยบรรณาธิการวารสาร พนักงานฝ่ายประชาสัมพันธ์และหนังสือบัวหลวงรายสามเดือน ซึ่งพิมพ์แจกพนักงานธนาคาร เนาวรัตน์ทำงานในหน้าที่นี้เรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน ได้ย้ายมาสังกัดฝ่ายประชาสัมพันธ์ ทำงานในศูนย์สังคีตศิลป์เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่ ดำเนินงานด้านดนตรีไทยและศิลปะพื้นบ้านพื้นเมืองโดยเฉพาะ

และจากการที่ผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้ทราบถึงชีวิตในปัจจุบันพอสรุปได้คือปัจจุบันเนาวรัตน์ยังคงทำงานในหน้าที่ที่ธนาคารกรุงเทพอยู่ ซึ่งคงจะทำจนเกษียณอายุ นอกจากนั้น เป็นผู้ชำนาญด้านวัฒนธรรม สังกัดศูนย์สังคีตศิลป์ และใช้ชีวิตครอบครัว กับภรรยาชื่อนางประคองกุล (สกุลเดิมอิสราราม อุดมศึกษา) อดีตนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร มีบุตรสาวชื่อ ประคำกรอง พงษ์ไพบูลย์ และบุตรชาย ชื่อแก้วแก้ว พงษ์ไพบูลย์ และภรรยาได้จัดตั้งบริษัท เกี่ยวเกล้าจำกัด หรือสำนักพิมพ์เกี่ยวเกล้าพิมพ์การ พิมพ์งานของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ทั้งหมด คือ พิมพ์เองและจำหน่ายเอง

¹ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นางนุช สามารถ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ค่ายท่านมุก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2543.

สุจิตต์ วงเทศ¹ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเนาวรัตน์ ได้กล่าวถึงเนาวรัตน์ ในเรื่องของการใช้ชีวิตว่า เขาเป็นคนซึ่งตัดแล้วโลหะโทสะ โมหะใครจะว่าอย่างไรก็ย่อมอยู่เสมอเท่าที่เคยกบกันมาเนาวรัตน์ไม่เคยแสดงอารมณ์โกรธ เขานิ่งมาก บางครั้งดูเหมือนไม่รับผิดชอบเรื่องเวลา เป็นที่รู้กันในหมู่วงดนตรีว่า เนาวรัตน์ ต้องมาสาย เนาวรัตน์สามารถที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับทุกคนได้ความขัดแย้งในสังคมจึงไม่มี เขาสามารถที่จะเลือกทางที่ถูกและเลือกหาความสุขอยู่ในสังคมได้โดยปลอดภัย

2.2 แนวคิดในการเขียนผลงานที่สะท้อนภาพทางสังคมของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ประเมิน เชียงเถียร² ได้กล่าวถึงการเขียนกลอนของเนาวรัตน์ ได้กล่าวถึงการเขียนบท ร้อยกรองเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เอาไว้ว่า เนาวรัตน์ได้แยกแนวการเขียนกลอน เอาไว้อย่างกว้าง 3 แนวด้วยกัน คือแนวอารมณ์ แนวอุดมคติ และแนววิสุทธิแนวที่สะท้อนความรู้สึกออกมาโดยมักจะยึดเอาความรู้สึกตัวเองเป็นหลัก คือรู้สึกอย่างไรก็คิดอย่างไรก็เขียนออกมาอย่างนั้น ส่วนมากในวัยหนุ่มสาวแนวอารมณ์ก็มักจะมีเรื่องความรักเป็นพื้น แนวอุดมคติ เป็นการสะท้อนถึงระดับความคิดที่มีเหตุผลเป็นอุดมการณ์ ส่วนแนววิสุทธิ หมายถึงการสะท้อนสิ่งทั้งหลายทั้งปวงออกมาอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงของมัน โดยเราไม่เอาความรู้สึกนึกคิด หรือเหตุผลของเราเข้าไปจับหรือปรุงแต่ง ต้องไม่พยายามเจือกิเลสลงไป ซึ่งยากมากเนาวรัตน์ยอมรับว่า แนววิสุทธิเป็นแนวที่เขาพยายามทำแต่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ งานในแนววิสุทธิมีในคำหลายหลายชิ้น โดยเฉพาะบทที่เกี่ยวกับธรรมะต่างๆ

นิพนธ์(นามแฝง)³ ได้กล่าวถึงการพัฒนาแนวคิดในการเขียนกลอนเอาไว้ในสกุลไทย คอลัมน์พบนักเขียน ฉบับเดือนมีนาคม 2521 ไว้ว่า “สมัยหนึ่งผมเขียนกลอนในแนวอารมณ์ หรืออุดมคติ แบบเพื่อฝัน เป็นส่วนใหญ่ถึงแม้จะพูดถึงความไม่เป็นธรรม แต่ก็เป็นการไม่เป็นธรรมที่ออกมาในลักษณะเพื่อฝัน ทั้งนี้เพราะเราไม่ได้ประจักษ์กับมันจริงๆเลยเพราะยุคสมัยนั้นยังไม่มี การขยายขอบเขตทางความคิด ให้ออกเหนือไปจากนั้น ตอนหลังเมื่อออกจากมหาวิทยาลัยทำงาน ได้ประสบปัญหาจริงๆในชีวิต ทำให้เราได้สัมผัสกับมันจริงจั้งขึ้น จึงได้เขียนออกมาในแนวอุดมคติมากขึ้นและสามารถพูดถึงความเป็นจริงได้อย่างถูกต้องมากกว่าจะมานั่งคิดเอาเอง

¹ สุจิตต์ วงเทศ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ประเมิน เชียงเถียร เป็นผู้สัมภาษณ์ที่ร้านอาหาร เรือนแก้ว กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2521 (อ้างอิงมาจากวิเคราะห์บทร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ 2522 หน้า 18)

² ประเมิน เชียงเถียร. วิเคราะห์บทร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. 2522. หน้า 21.

³ นิพนธ์(นามแฝง). “พบนักเขียน” สกุลไทย. 5 มีนาคม 2521.

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์¹ ได้ให้เหตุผลการเปลี่ยนแปลงแนวการเขียนบทร้อยกรองของเขาเองในระยะหลังที่เปลี่ยนไปจากระยะแรกๆ มากเอาไว้ในหนังสือพิมพ์ สยามรัฐ คอลัมน์ “นักเขียนร่วมสมัย” ฉบับวันที่ 4 ตุลาคม 2521 เอาไว้ว่า “เปลี่ยนไปตามสังคม เราอยู่ในสังคมหลักเลียงไม่ได้ สังคมทำให้เราเป็นไป คือเราปฏิเสธไม่ได้ เราไม่ได้อยู่นอสังคม นี่เป็นเรื่องธรรมดา เป็นกฎของความเปลี่ยนแปลงในพุทธศาสนาก็มี และผมก็เชื่อว่า คนเราต้องศึกษาอยู่เรื่อยๆ มันมีอะไรที่จะต้องให้ศึกษาอยู่เรื่อยๆ ในสังคมนี่เป็นสำนักอันกว้างใหญ่วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนทางสังคมและผู้คนซึ่งหนีไม่พ้นที่จะต้องพูดว่า สะท้อนปัญหาการเมืองด้วยเพราะสังคมเป็นอย่างไรการเมืองก็เป็นอย่างนั้น เว้นแต่วรรณกรรม ที่ไม่รับผิดชอบต่อสังคม ที่จริงแล้วมันแหละส่งผลต่อสะท้อนต่อสังคมอย่างยิ่งเพราะเท่ากับเป็นการเผยแพร่พิษภัยให้กับสังคม ซึ่งเป็นการเมืองในด้านกลับอย่างหนึ่ง วรรณกรรมจะปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง”

จุฑารัตน์ ชันทเลิศ² ได้วิเคราะห์การใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรมร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ช่วงปี พ.ศ. 2516 – 2526 เอาไว้ และสรุปถึงเนื้อหาสาระในแนวคิดการสะท้อนภาพทางสังคมของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์เอาไว้ว่า ในด้านเนื้อหาสาระ มีการสะท้อนภาพความเป็นจริงในสังคมไว้หลายด้าน นอกจากนั้นยังมีการเสนอข้อเท็จจริงเพื่อแก้ปัญหาและการมองภาพสังคม แต่ในบางครั้งก็มีการเสนอภาพจากจินตนาการ เช่นมีความหวังในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติไปสู่ความเจริญ มั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์และความร่มเย็นเป็นสุข ผลงานของเนาวรัตน์ในช่วงนี้มีลักษณะที่แสดงถึงความเอาใจจริงเอาใจที่นำตัวเองเข้าไปผูกพันกับสังคม พร้อมทั้งจะรับปัญหาาร่วมกับเพื่อนร่วมชาติ โดยเฉพาะประชาชนผู้ทุกข์ยาก

2.3 ผลงานการเขียนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

อรุณ เวชสุวรรณ และบังอร เวชสุวรรณ³ ได้รวบรวมผลงานของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ไว้ในหนังสือ 60 ทศวรรษ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2543 ผู้วิจัยได้นำมาจัดประเภทเพื่อสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

¹ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. “นักเขียนร่วมสมัย” สยามรัฐ. 4 ตุลาคม 2521.

² จุฑารัตน์ ชันทเลิศ. การศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรมร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ช่วง พ.ศ. 2516 – 2526. 2530. หน้า 377 – 378.

³ อรุณ เวชสุวรรณและบังอร เวชสุวรรณ. 60 ทศวรรษของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีรัตนโกสินทร์. 2543. หน้า 26 – 34.

3.4.1 ผลงานที่ได้รับรางวัล

พ.ศ. 2516 “อาทิตย์ถึงจันทร์” (บทกวี) ได้รับรางวัลชมเชยพิเศษจากวรรณกรรมของธนาคาร

กรุงเทพ จำกัด

พ.ศ. 2521 “ซักผ้าชมเมือง” (บทกวี) ได้รับรางวัลดีเด่นจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

พ.ศ. 2523 “เพียงความเคลื่อนไหว” (บทกวี) ได้รับรางวัลซีไรต์

พ.ศ. 2527 “เพลงขลุ่ยผิว” (บทกวี) ได้รับรางวัลดีเด่นงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

ก.ข. ขับขาน (บทกวี) ได้รับรางวัลดีเด่นจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ สาขา
เยาวชน

3.4.2 ผลงานที่ได้รับคัดเลือกโดยกระทรวงศึกษาธิการให้ใช้ประกอบการเรียนสำหรับ
นักเรียน

ซักผ้าชมเมือง, คำหยาด, น้ำใสไม้สวย, วารีดุริยางค์, ปี่ซังข้าวน้อย, จ๊ะเอ๋, ลุงเต่าลิงด้อย, รัก
ใคร่ไยดี, คำลายแทง, ความคิดในดอกบัว, บ้านเก่า, และบางบทจาก “แผ่วผ่านธารน้ำไหล”
ตากุ้งเรื่องโหมม

3.4.3 ผลงานรวมเล่มร้อยแก้วและร้อยกรอง

ร้อยกรอง	ร้อยแก้ว
1. คำหยาด	1. ที่นี้ไม่ขัดข้องหนอ
2. อาทิตย์ถึงจันทร์	2. มุมที่ไม่มีเหลี่ยม
3. เพียงความเคลื่อนไหว	3. ดาบที่หมกอยู่ในจิวร
4. ซักผ้าชมเมือง	4. เจ้าพระคุณเอ๋ย
5. เพลงขลุ่ยเหนือทุ่งข้าว	5. บังอบายเบิกฟ้า
6. จารึก ร.ศ. 200	6. ศึกพินใจเมือง
7. กรุงเทพทวาราวดี	7. ความคิดในดอกบัว
8. เพลงขลุ่ยผิว	8. มีดจริงหนอ
9. ประคำกรอง	9. นอกรั้วโรงเรียน
10. วารีดุริยางค์	10. อยู่เหย้าประจำยาม
11. ตากุ้งเรื่องโหมม	11. คว้างหล่นบนแผ่นดิน
12. ซ้างคลองคันนายาว 1	12. มองพม่า (พิมพ์ใหม่ ชื่อเมียงพม่า)

13. ก.ข. ขับขาน	13. ลอดลายประแจเงิน
14. จ๊ะเอ๋	14. เขี่ยบแผ่นดินหยก
15. ลุงเต่าลิงต้อย	15. ซอยเท้าเข้าญี่ปุ่น
16. คำทลายแหง	16. แผลผ่านธารน้ำไหล
17. รักใคร่ไยดี	17. ตากรุ่งเรืองโพยม
18. แว่วไหวในสายลม	18. ดั่งนั้นฉันจึงเขียน
19. ขับไม้มโหรี	19. ปี่ชู่ข่าน้อย
20. เหมือนข่าวความรักจกมา	20. บ้านเก่า
21. ข้างคลองคั่นยาว 2	21. ประคนธรรม
22. มุมมอง	
23. น้ำใสไม้สวย	
24. เขียนแผ่นดิน	

2.4.4 ผลงานที่แปลและเขียนร่วมกับนักเขียนอื่น

1. คัมภีร์คุณธรรม เขียนร่วมกับ สมเกียรติ สุขโข
2. ส่องตะเกียง เขียนร่วมกับ ล.เสถียรสุด
3. ห่วงหาอาทร เขียนร่วมกับ สมเกียรติ สุขโข – สโรชา
4. ก.ข. ขับขาน เขียนร่วมกับ วีระศักดิ์ ชุขันธิน
5. 6 ตุลามหากาพย์ เขียนร่วมกับ กลุ่มกวีร่วมสมัย
6. วันผ่านกพิราบ เขียนร่วมกับ มหาสมภาร พรหมทา
7. เรียงร้อยถ้อยคำ เขียนร่วมกับ วานิช จรุงกิจอนันต์
8. อยากจะบอกว่ารักสักเท่าฟ้า เขียนร่วมกับ โอษฐ์ วาริรักษ์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดการสะท้อนภาพทางสังคมจากวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์และผลงานในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดกรอบความคิดในการศึกษาตลอดจนเป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3

เหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่างปี พ.ศ. 2521 – 2532

ที่สะท้อนจาก ข้างคลองคันทายาว

เนื่องจากเหตุการณ์และสภาพสังคมเปลี่ยนไปตามกระแสบ้านเมือง ผลงานการเขียนของนักเขียนแนวสะท้อนสังคมก็ย่อมบอกถึงเหตุการณ์เหล่านั้นเอาไว้เป็นภาษากวีมากมาย ผลงานการเขียนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่เคยยึดรูปแบบความงาม ทางฉันทลักษณ์ ก็ เปลี่ยนทิศทางหันมาสนใจด้านเนื้อหาเป็นหลัก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา จากการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ของประเมณี เชียงเถียร ได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงวรรณกรรมเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ดังนี้

ร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในระยะหลังเน้นสาระและแนวคิดซึ่งเป็นการสะท้อนสังคมเป็นสำคัญ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้พยายามสร้างผลงานชนิดที่ชี้ให้เห็นคนอ่านมองเห็นปัญหาและหนทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ผลงานการเขียนจะออกมาในลักษณะการมองภาพบ้านเมืองในเวลานั้น จนกระทั่งปัจจุบันผลงานการเขียนก็ยังคงมีเนื้อหาสะท้อนภาพเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่¹

การเสนอเหตุการณ์และสภาพสังคมในงานเขียนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ในข้างคลองคันทายาวเป็นการผลงานที่แต่งติดต่อกันมาและตีพิมพ์เป็นประจำทุกสัปดาห์ ตั้งแต่ปี 2521 โดยครั้งแรกเขียนลงนิตยสาร ชีวิตต้องสู้ ยุคเริ่มแรก รวม 30 ตอน (กระบวนที่ 1) ใช้ชื่อว่า “ข้างคลองคันทายาว” แล้วต่อมาเริ่มมาตีพิมพ์ ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ฉบับวันอาทิตย์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 3 พฤษภาคม 2534 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน (พ.ศ. 2541)

เมื่อบทกวีนิพนธ์ชุดนี้ เริ่มตีพิมพ์ในเดลินิวส์ปีแรกใช้ชื่อเรื่องว่า จารึก ร.ศ. 200 ครั้นปีต่อมา เป็นปีเฉลิมฉลอง 200 ปีกรุงเทพมหานคร เปลี่ยนชื่อหัวเรื่องเป็นกรุงเทพมหานครจากนั้นจึงกลับมาใช้

¹ ประเมณี เชียงเถียร. วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. 2522. หน้า

ชื่อ ข้างคลองคันทายาวดั้งเดิม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 จนถึงปัจจุบัน ดังนั้น บทกวีนิพนธ์ชุด ข้างคลองคันทายาวจึงมีที่มาต่างกัน

ในการศึกษาบทกวีนิพนธ์ชุดนี้เริ่มศึกษาตั้งแต่บทแรกที่ตีพิมพ์ในปี 2521 ถึงบทสุดท้ายที่ตีพิมพ์ในปี 2532 รวมทั้งหมด 4,590 บท 459 ตอน จำนวน 10 เล่ม สำหรับเล่มที่ 1 อยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2524 ไม่ระบุวันที่เขียน ผู้ศึกษาวิจัยจึงใช้ปี พ.ศ. ที่เขียนอ้างอิง และเลือกศึกษาเฉพาะบทที่มีข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลานั้น โดยแบ่งหัวข้อการศึกษาเอาไว้ดังนี้

1. แนวคิดทางด้านชีวิตความเป็นอยู่
2. แนวคิดทางการเมืองการปกครอง
3. แนวคิดทางการศึกษา
4. แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ
5. แนวคิดทั่วไป

1. แนวคิดทางด้านชีวิตความเป็นอยู่

แนวคิดทางด้านนี้ เน้นการสะท้อนปัญหาสังคม การต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆเพื่อความอยู่รอดของชีวิตทั้งชาวเมืองและชนบท ไม่ว่าจะเป็นภัยทางธรรมชาติหรือภัยจากผู้คนด้วยกันเอง หรือเป็นลักษณะครอบครัว ความผูกพันการให้ความร่วมมือกันในครอบครัว การประกอบอาชีพ ความขยันขันแข็ง การดำเนินชีวิต ความมีน้ำใจ ตลอดถึงวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมในการใช้ชีวิตในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ศาสนา ความหรรษาฟุ่มเฟือย การได้รับความไม่เป็นธรรมจากภาครัฐบาล สิ่งต่างๆเหล่านี้ เป็นการสะท้อนถึงปัญหาทางด้านความเป็นอยู่ในช่วงเวลาที่กวีได้เขียนบทกวีขึ้นมาจากข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลานั้น คือ

สยามจดหมายเหตุ 'ข่าวราษฎรออกอยาก คณะกรรมการส่วนกลางเข้าร่วมประชุม เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ขาดแคลน ไม่มีงานทำในเขตทั่วทุกภูมิภาค เนาวรัตน์ได้เสนอบทกวีเมื่อปี พ.ศ. 2521 – 2524 โดยไม่ได้ระบุวันที่ และไม่มีชื่อหัวเรื่อง เอาไว้ว่า

ขยับขลุ่ยคู่คั่นอยู่บนแคร่
มีเพื่อนฟังข้างกายคือควายทุย
ว่าไอ้ไอ้ชีวิตคิดแล้วยุ่ง

ตาก็แลเหลือบดูตามรุษคู่
มันบดเอื้องเยื้องยู่เหมือนยินความ
ข้างคคคู้งว้างเว้งเป็นเชิงหนาม

¹ “คณะกรรมการส่วนกลางช่วยเหลือราษฎรที่อดอยาก”, สยามจดหมายเหตุ, 3 (32) : 112.

พยายามอย่าฝ่าพยายาม	หนามก็ตามชอกตำอยู่เต็มดิน
พวกผู้ดีตื่นแดงตะแบงบัน	ว่าคนจนเข็ญใจมันไร้ศีล
ไม่รู้จักรับจ้างเอาอย่างจีน	ตะเกียกตะกายป่ายป็นไปกินดี
จากจับกังกระ โดคก้าวเป็นเจ้าแก่	มีเหมืองแร่มีเรือโยงมีโรงสี
จากเสื่อผืนหมอนใบไม่กี่ปี	เดี๋ยวนี้จี่รถกวนนั่งดูบุง
ที่คนจนคนยากต้องดักดาน	เพราะเกียจคร้านการทำงานไม่หมั่นมุง
นอนนอนนั่งนั่งหนึ่งนั่ง	จ๋าม้างเล่นม้าบ้าหวายเบอร์
พวกขวานาอยู่เล่นปลากัด	ทั้งดีโก้ไฟพัดนัดเสมอ
น้ำตาลเมาเหล้าต้มชมรมเกลอ	เข่าก็เรอเย็นก็รากลากประจำ
ว่าไอ้เจ้าประคุณเอี้ยช่างเปรยเปรียบ	เหมือนจะเหยียบคนล้มให้จมคว่ำ
ใครเล่าอยากยากจนทนระกำ	ทนระยำยับยู่ยู่อย่างนี้
ใครก็อยากอยู่ดีมีเงินใช้	มีเรือนใหญ่รถยาวพราวราสี
ได้กินไก่กินหมูคูทิว	วันเสาร์ที่อาทิตย์ที่ไปพัทยา
หยุดขาวหน้อยก็ลอล่องไปฮ่องกง	เรื่องจี่ผิงเงินแสนแมนขนขา
เงินทองไปเที่ยวประเดี๋ยวม	ธรรมดาธรรมดามานมนาน
ไอ้เขาทุ่ทุ้งเอาเขาทิ่ม	กินไม่อิ่มฟังไม่ออกกลอกหัวปลาน
เพลงขลุ่ยไม่ขึ้นน้ำขาคน้ำตาล	คนขลุ่ยคลานเข้ามุ้งยุงมันชุม

(บันทึกกวี ช้างคลองคั่นนายาวเล่ม 1 หน้า 4 – 5)

จากบทกวีเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้สะท้อนแนวคิด ความลำบากของคนจนที่ยังพยายามต่อสู้ดิ้นรนยิ่งเหมือนหนามที่ตำอยู่ที่เท้า คือดิ้นรนยิ่งลำบาก คนรวยก็บอกว่าคนจนจี่เกียจ ไม่มี ความอดทน ไม่เอาอย่างคนจีน ที่สามารถสร้างตัวได้ด้วยความสามารถคนไทยกลับหันเข้าหา อบายมุข กวีสะท้อนความรู้สึกออกมาว่าการกล่าวลักษณะนี้เหมือนจะเหยียบย่ำซ้ำเติมคนจนให้จมลง ไปอีก ไม่มีใครอยากที่จะลำบาก ทุกคนอยากมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายเหมือนคนรวยทั่วไปแต่เมื่อเป็น ไปไม่ได้ก็ต้องใช้ชีวิตไปตามประสาจน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ ได้ลงข่าวรัฐบาลจะขยายการคุมประพฤติผู้กระทำผิด ออกไปใน ส่วนภูมิภาค เพื่อปกป้องคุ้มครองและป้องกันสังคม จากคดีอาชญากรรมที่มีมากขึ้นทุกวัน และในวัน เดียวกันหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้ลงข่าวเกี่ยวกับสินค้าด้านการเกษตรขึ้นราคา เนื่องจากชาวไร่ชาวนา ประสบปัญหาภาวะแห้งแล้งทำให้ผลผลิตตกต่ำ และในช่วงเวลานี้ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ได้ เสนอบทกวี ในช่วงปี พ.ศ. 2521 –2524 โดยไม่ได้ระบุวันที่สะท้อนเหตุการณ์นี้เอาไว้ว่า

ประนมหัตถ์สวัสดีปีทองเที่ยว	เดินคนเดียวก็ไม่ดีต้องมีเพื่อน
จะขึ้นรถลงเรือเชื่อคำเตือน	ลงจากเรือต้องพกพาอาวุธปืน
ไม่ให้มีที่วิตกต้องพระเบิด	หนทางเปิดไปนรกนั้นเตือนริน
ชีวิตคนราคาถูกทุกวันสิ้น	อายุยืนอยู่โยค่าไฟแพง
แล้วหยิบขลุ่ยขึ้นเป่าเจ้ากระแจะ	ขี้มั่วเทศชกฤชออกกวัดแกว่ง
ศัตรูกล้ำมาแยกเข้าแซกแซง	ข้าจะแทงข้าจะโถมเข้าโรมรัน
เจ้ากระแจะไปแล้วไปลิบลับ	แต่ไปแล้วก็จะกลับมารับขวัญ
จะมาเช็ดน้ำตาที่ตกตัน	ประชาชนทั้งนั้นจะยินดี
แล้วจำแลงแปลงเปล่าประเล้าประโลม	ว่าไอ้โงมคั่นล่องอย่าหมองศรี
ขอเชิญแก้วแววตาไปธานี	ถึงบุรีจะรับขวัญกัลยา
ไม่มีกลองชาตรีรัวหรือรับ	กระท่อมทับหัวท้ายก็ไร้ฝา
มีแต่จากขยักข่มงหลังคา	กับแม่หมาจี่เรื้อนเป็นเพื่อนขง
แล้วพลิกปลิวนิ้วแนบขึ้นเห็บหวาน	สะอื้นครวญใจจะขาดที่มามุ่ง
กระแจะจันทร์เจ้าเอ๋ยเคยปรนปรุ	คือความฝันสีรุ้งเพียงเรื่องเรื่อง
เรียงลมเกล้าเข้าหยอกกับดอกหญ้า	ถูระย้าระยับเอนระเนนเนื่อง
อย่างโยเงินขวางงามยามย้ายเอื้อง	เหมือนมายามาบรรรท่องบันเทิงใจ
เสียงโครมครามข้ามฝ่ามาถูกเสา	นี้หยุดเป่าเสียวที่จะได้ไหม
เพลงตะหวักตะบวยพรีพีไร	เป่าอยู่ได้หนวกหูไม่รู้ฟัง

¹ “ขยายการกำลังปราบปรามทั่วทุกภูมิภาค”, ไทยรัฐ. 2 เมษายน 2523. หน้า117.

ค่าเล่าเรียนลูกถูกถูกรูทวง
ค่าเช่าบ้านด้านหน้ามาสองครั้ง

เหมือนไม่หวังไม่หาเป็นบำหัง
หนอย ! ยังนั่งเป่าขลุ่ยเพลงขอทาน

(บันทึกกวี ช่างคลองคันทายาว เล่ม 1 หน้า 10 – 11)

จากบทกวีนี้จะเห็นว่ากวีได้เสนอแนวคิดให้เห็นถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนในช่วงนั้นว่าจะไปไหนมาไหนก็ต้องระวังต้องคอยป้องกันตัวชีวิตคนตายกันได้ง่าย และเสนอแนวคิดต่อมาว่าถึงจะมีอายุยืนยาวก็ต้องต่อสู้กับพิษภัยทางเศรษฐกิจ ยุคข้าวของขึ้นราคา คนจนก็ต้องต่อสู้ด้วยความลำบาก

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า ชาวนา ชาวไร่ กำลังขาดแคลนน้ำรัฐบาลจะเร่งปรับแผนการปล่อยน้ำจากเขื่อนเพื่อช่วยเหลือ และจะระดมเครื่องสูบน้ำจากแม่น้ำใหญ่ๆ เพื่อช่วยเหลือชาวไร่ชาวนาในเบื้องต้น ในช่วงเวลานั้นเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้เสนอบทกวี ในปี พ.ศ. 2521 – 2524 ไม่ได้ระบุวันที่ เอาไว้ว่า

ตะวันชายฉายน้ำลงกล้าฟ้า
สาบฟางข้าวสากระคายกระจายฟุ้ง

ดวงแดงจ้ำจุกไฟไหม้ลามทุ่ง
ใบผักบุ้งบ่อนแบนไม่เต็มใบ

คันคูแยกแแตกระแหงดินแห้งขูด
ไม่ทันโตเต็มตัวก็ตายไป
สงสารสนต้นด้อยไม่เต็มกิ่ง
กล้วยเพิ่งแตกใบอ่อนละออตา
มะม่วงอ่อนเพิ่งจะอวชช่ออ่อน
กอไผ่คำไม่แผ่คำพระธัมโม
ผืนดินร่ายนาร้างไปทิ้งทุ่ง
สะแกร้านด้านคู้่นฝุ่นจับแดง
ยายแก่กับหลานสาวชอยเท้าถี่
เร็วเร่งดินไวไวได้ถึงเรือน
ก็แล้วยายทำไมไม่ขึ้นรด

ซากปลาอดเกล็ดเลือกเสือกใส่สไล
โอ้อาลัยน้กแล้วหนอลูกปลา
อยู่ยืนเขียวขมิ่งเหมือนชบหน้า
รอเวลาแห้งตายไม่ทันโต
มาโดนหมอกซ้อนซ้อนที่สุดได้
ปล่อยให้หญ้าแห้งยะโสขึ้นแทรกแซง
คลองสวะคละคลุ้งบ้างขอดแห้ง
เมื่อลมแล้งเริ่มสัญญาณมาเยี่ยมเยือน
จวนจะมีคแล้วละซีอิทองเลื่อน
คินนี้เดือนมืดด้วยต้องรีบเดิน
เขาจอดกแดดเรียวตั้งนานเนิ่น

¹ “รัฐบาลเร่งปรับแผนการปล่อยน้ำช่วยเหลือราษฎร”, สยามจดหมายเหตุ. 5 (25) : 25.

ไอ้พวกกรกตเตรจะแล้งเงิน
 คงไม่ใช้หรือขยายเขาไม่เร่ง
 ทั้งบอกว่ารับเราไม่เอาสตางค์
 นั้นแหละยังตัวร้ายขึ้นไปเชื้อ
 คนจี๋เก้งอย่าเพิ่งเห็นเป็นคนดี

ไอ้หมาเมินเสียเถิดไม่มีทาง
 คงรอกังไม่ใช้หรือวิ่งรับจ้าง
 ขยายไปกลางแกลงเขาไม่เข้าที่
 เสรีจพวกเสื่อพวกโจรพวกปล้นจี๋
 สมัยนี้เชื่อไม่ได้น้ำใจคน

ดูเหวว่าว้างเวียงกระเจิงหน
 แล้งเสียจนใจเดินไม่เป็นใจ

แล้งแผ่นดินแผ่นดินฟ้าประชาชน
 ตะลุ้งตุ้งตุ้งแซ่ตะแล่เต็น

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาว เล่ม 1 หน้า 18 – 19)

จากเหตุการณ์นี้กวีเอนแนวความคิดต่อความแห้งแล้ง สภาพความเป็นอยู่ของผู้คนที่ต้องใช้ชีวิตท่ามกลางความแห้งแล้ง กวีเอนแนวคิดว่าเมื่อฝนแล้ง ผู้คนก็ไร้น้ำใจไปด้วย ขาดความปราณีต่อเพื่อนมนุษย์ ประชาชนก็อ้างว้างว่าเหว

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุข่าวภาวะแห้งแล้งในปี 2523 มีความรุนแรงเป็นอย่างมาก เป็นเหตุให้ชาวนา ชาวไร่ ประสบปัญหา ขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ทำให้ประชาชนหลังไหลเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครกันมากขึ้น เหนาวรรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้เสนอบทกวี ในช่วงนี้ในปี พ.ศ. 2521 – 2524 ไม่ได้ระบุวันที่ เอาไว้ว่า

ปรา่ประจลงนิ้วค้อยเนบเน้น
 ไอ้ชีวิตเจียนจะวายหลายเวลา

ทีละนิ้วละนิ้วเดินเค้นโหยหา
 ค้อยพ่อน้ำแล้วกระซากกระชั้นกระซับ

เทวดาเดือนดาวในทิวห้วง
 ผู้ทุกข์ยากหนักหนาคนนับ
 กับแผ่นดินแผ่นดินเดียวผืนเดียวกัน
 ภัยจากฟ้าจากฝนไม่หล่นริน
 ธรรมชาติฆ่าคนคนก็หัวน
 เกิดเป็นคนจนยากมากพิษภัย

นี่คือคำประท้วงไซ้คำขับ
 ถูกต้อนจนจนอับกับแผ่นดิน
 แต่มากชนมากขึ้นต่างกันสิ้น
 จะทำมาหากินกันอย่างไร
 คนด้วยกันฆ่าคนคนก็ไหว
 ทุกข์ของใครของมันแก้กันเอง

¹ “ชาวไร่ ชาวนาประสบภาวะแห้งแล้ง,” สยามจดหมายเหตุ. 5 (12) : 326.

ละห้อยหวนป่วนเป่าไปเป่าเปลี่ยว	แล้วลดเลี้ยวเร่งกระชับกระฉับกระเจง
กระชับชีถี่ถี่ถ้วนกระบวนเพลง	เหมือนบอกเล่าบรรเลงให้ฟังดู
ผู้ทุกข์ยากตากหน้าเข้ามาเมือง	หน้าซีดเหลืองตาสลดใจหดหู่
คำคั้นนี้นอนไหนยังไม่รู้	จะกินอยู่อย่างไรยังไม่คิด
นั่นไอ้สี่ส้านี่น้ำเสา	โน่นไอ้จุกจุกอ้อเจ้านั้นทิดจิด
มุ่งมาตายคาบหน้าทุกสารทิศ	นั่นก็ตายทีละนิกกันทั้งนั้น
ตลอดชานชาลาแลสลอน	บ้างก็นั่งบ้างก็นอนพอผ่อนผัน
บ้างอุ้มลูกงูหลานพัลวัน	กระจอกกระแจงั้นพัลแก
ในเมืองหลวงมีอะไรให้เขาเล่า	มีความเพริศพริ้งเพราะความเจ้าเล่ห์
ไอ้เมืองใหญ่ใจยักษ์ทุกทุกเล	เหมือนมาสู่ซังเตตายกับตาย
สิ้นเดือนสี่ปีสุดเป็นตรุษสารท	มานิราศแรมไกลไอ้ใจหาย
ขลุ่ยก็แหบแคนก็โหยโรยระบาย	เพลงเรากล้ายก้นมานานนั้ก

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาว เล่ม 1 หน้า 26 – 27)

จากเหตุการณ์นี้กวีเสนอแนวคิดว่า ความแห้งแล้งบวกกับภาวะความยากจนทำให้เยาวชนในชนบทต้องเดินทางเข้ามาเผชิญโชคในกรุงเทพฯ มาก ทำให้กรุงเทพฯ มีผู้คนที่มาหางานทำจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกัน กวีมีความรู้สึกที่ว่าในเมืองหลวงมีอะไรให้เขานอกจากความหิวหราชของเมืองใหญ่ แต่ผู้คนที่ไร้น้ำใจ เหมือนกับดินร่นมาหาความตาย การจากบ้านเกิดเมืองนอนมาจึงเป็นสิ่งที่น่าใจหายและน่ากลัวเป็นอย่างยิ่ง

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ ได้เสนอข่าวน้ำท่วมภาคใต้ จังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา และจังหวัดปัตตานี ได้รับความเสียหาย กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2524 ว่า

กลองตะลุงตรงทุ่งปะทะปะทะ	ปีประจจังหวะจะเจ็ยแจ้ว
แผ่นดินได้ไ้่น้ำกระหน่ำแนว	วะแ่วแ่ววังเวงเพลงชีวิต

¹ “น้ำท่วมหนักทั่วภาคใต้เสียหายหนัก”, ไทยรัฐ. 2 กรกฎาคม 2524. หน้า 1,12

ระคำวคีนร่วงคัปลงยับย่อย	อนาถน้อยหรือนั้นประหวั่นจิต
พลัดที่นาคาที่อยู่ขาดคู่คิด	ความหวังมิดมุดน้ำอยู่รำไร
บังเกิดแควแม่น้ำธรรมชาติ	ขึ้นพุงพาดพัทลุงคิ่งน้ำใหญ่
รับเจ้าชายแสนหวีวีระชัย	ลอยคอในทะเลสาบอาบน้ำมนต์
ทุกข์คนได้นี้หลายหลากนี้มากทุกข์	ประเดี้ยวรุกประเดี้ยวรับคู่สับสน
ภัยจากคนทนทุกข์คุกคามคน	ภัยจากผลธรรมชาติพิฆาตซ้ำ
โอ้แผนได้ร่มเย็นเห็นผิไพล่	เป็นแผนได้ลมเย็นไม่เป็นสำ
เย็นน้ำตาตกระเซ็นเย็นน้ำคำ	โอ้หนูนุ้ยหนาวน้ำอยู่ในเน
เฝ้าแลหานายหัวไม่เห็นหัว	แอบเข้าครัวสวนพลูดุหัดเห่
กินแกงเหลืองไคปลาสาระเพ	หลงเส้นปลายจวกัดกแม่พลอย
ผะอืดผะอมลมไถ่ไม่ติด	ชาวสื่อสารประกาศิตปลิดปลดปล่อย
ปิดประตูหน้าต่างให้กว้างลอย	มดตะนอยชนะช้างตั้งใจจง
อันหนึ่งแรงยากสัมฤทธิ์คิดแสวง	ต้องร่วมแรงจึงสำเร็จเสร็จประสงค์
มากแรงแม้ไม่รวมไม่ร่วมวง	ก็พลัดพรายมลายลงทรงกับทรุด
เหมือนหัวเดียวกระเทียมลีบทุกกลีบเหี่ยว	จึงกลีบเดียวกระเทียมดองจึงฟ้องผูก
ลีบชันววันรัฐธรรมนูญจัน	อธิปไตยในมนุษย์ยังยุทธ์แย่ง
ข่าวทำศกยกตั้งจังหวัดใหม่	มุกดาหารสุกใสประกายแสง
จังหวัดที่เจ็ดสิบสามอำเภอแปลง	เพิ่มตำแหน่งเพิ่มผู้แทนอีกแม่่นบอ

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 69 – 70)

จากบทกวีเสนอแนวคิดที่ว่า ภัยธรรมชาติเป็นภัยที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยโยงเข้าสู่เหตุการณ์บ้านเมือง เกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพัทลุงคนใหม่ คือนายวีระ มุกสิกพงศ์ ที่ประสบอุบัติเหตุเรือล่มในขณะที่ตรวจภavnน้ำท่วมภาคใต้ แต่ได้รับการช่วยเหลืออย่างปลอดภัย และกวีได้ใช้สัญลักษณ์เจ้าชายแสนหวี แทนนายวีระ มุกสิกพงศ์ เนื่องจากเวลานั้น น.ส.ศรีวิไล ประสูกานนท์ ซึ่งเป็นคู่หมยของนายวีระ มุกสิกพงศ์ เคยแสดงละครเป็นเจ้าหญิงแสนหวี และเสนอแนวคิดต่อมว่า เหตุการณ์ อุทกภัยในภาคใต้นั้น เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ของประชาชนที่มีอยู่ให้เพิ่มมากขึ้น ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ครั้นมองหาผู้แก้ไขปัญหาคือนายกรัฐมนตรีเองก็กำลังประสบภาวะด้านการเมืองที่จำเป็นต้องปรับปรุงคณะรัฐมนตรี

สยามจดหมายเหตุ¹ ลงข่าวในช่วงปีใหม่ปี พ.ศ. 2525คือกรณีราษฎรเข้าจับจอง สร้างบ้านเรือนในที่ดินริมถนนรัชดาภิเษก ของการรถไฟแห่งประเทศไทย จนตำรวจต้องเข้าดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้บุกรุก ต่อมาภายหลังกระทรวงมหาดไทยได้จัดหาที่อยู่อาศัยให้เป็นการชั่วคราวและมีนโยบายจัดหาที่อยู่อาศัยให้เป็นการถาวรต่อไปก็ได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2525 ว่า

นกระจอกจอกแจ็กเที่ยวแทรกซุก ที่ชอกแสบแอบหมกคูกรูเรื้อ	คาบฟางหญ้าขยุขยุกรุกฤษฎเหลือ ล้วนหยากเหยื่อข้อมร้ายใต้ชายคา
ห้อยมะพร้าวราวหวังเป็นรังให้ กวาดเท่าไรไล่เท่าไรยังโคลคลา สร้างถนนหนทางออกกว้างใหญ่ เที่ยวไล่ถางล้างที่ต่อเติม ไล่อะไรไล่ไปไล่ได้หมด สร้างความดีความงามความรุ่งเรือง ภาพอุจาดบาดใจไล่รื้อที่ คนจนยากอยู่วิมานประจันตน เริ่มฉลองสองร้อยสร้อยโกสสินทร์ สู้อุดहुตาก็เห็นอยู่จนตา ปีสำคัญปีนี้ช่างมีผล จงดูแลให้ตลอดอย่าทอดทิ้ง	เจ้ากระจอกมันก็ไม่เข้าไปหา คาบฟางหญ้ามาขยุขยุที่เดิม ที่ตรงไหนยังว่างเร่งสร้างเสริม จนใหญ่เบิ้มเบอะบานทั้งบ้านเมือง ไล่คนอดคนอยากนี้มากเรื่อง ยิ่งสร้างความคับเคืองให้คนจน เหมือนนิยายขายดีมีทุกหน จึงเป็นคนก็เหมือนนกรกษายคา ไม่ยากยินข่าวร้ายให้กังขา เป็นข่าวมารอบทิศสุดปิดบัง ปีสากลนครนารักยิ่ง รับขวัญมิ่งปฐยาตายเรา
สิงโตทรุษจุดประทัดตลาดปิด แข่งลิ้อ้อไทยเที่ยวเที่ยวไล่เท่า	จิงกับไทยไล่ชิตญาติมิตรเก่า ติดด้อยเต้าเต้าแก้ตกเต้าเฮีย

¹ “กระทรวงมหาดไทยจัดที่อยู่อาศัยชั่วคราวให้ราษฎรที่จับจองที่ของการรถไฟริมถนนรัชดาภิเษก”, สยามจดหมายเหตุ. 26 (32) : 60.

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 80 – 81)

จากบทกวีเสนอแนวคิดว่าการรื้อถอนบ้านเรือนของผู้ยากไร้ นั้นเป็นเรื่องที่น่าอนาใจ กวีใช้สัญลักษณ์ นกกระจอก แทนประชาชนผู้ยากไร้ชาดที่ทำกิน พอเห็นที่ทางอันรกร้างของการรถไฟ ก็ฉวยโอกาสเข้าสร้างบ้านเรือนด้วยเศษวัสดุ ซึ่ง เป็นการสร้างความรกรุงรังแก่สถานที่และสังคมเมืองหลวง และจากการที่องค์การสหประชาชาติกำหนดให้ปี พ.ศ. 2525 เป็นปีสากลคนชรา ชาวจีนจุดประทัดฉลองกันอย่างยิ่งใหญ่ กวีเสนอแนวคิดว่าคนจีนในประเทศไทยที่มีฐานะมั่นคงเป็น ปีกแผ่น ผิดกับผู้ใช้แรงงานไทยที่ต้องคอยเอาอกเอาใจนายทุนคนมีเงิน

สยามจดหมายเหตุ¹ได้ระบุว่า นายธรรมรงค์ สิทธิพิพัฒน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพลังงานแถลงกรณีผักตบชวาและใช้วิธีการปราบผักตบชวาที่เกิดขึ้นอย่าง หนาแน่นโดยการใช้แมลงคั้งจากสหรัฐอเมริกาใช้ในการปราบ จากเหตุการณ์กวีได้เสนอบทกวี เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2526 ใช้หัวเรื่องว่า ผักตบชวา ไว้ว่า

ดงดอกอ้อกอหญ้าทุ่งนาร้าง
แมลงปอปีกใสไล่พัวพัน

ที่ร่องทางน้ำค้ำคันทัน
จิงโจ้น้ำจ้ายันอยู่พื้นน้ำ

เขียวใบหญ้าเหยียดหยัดระบัดยอด
ผักนึ่งทอดยอดสายร้ายระบำ
ยายพายเรือล้าเก่าเข้าคลองคู
ค่อยคัดท้ายบายหัวก็เห็นปลิว
ขนัดแพผักตบกลบคลองคด
ติดตะกักกุกักกวดงผักร้าย
ทั้งชายชวามันหลังจรดฝั่งสอง
ผืนหัวเรือเร่รูดเข้าจุดซึก
นี่ยังไฉมายังไฉเล่าขายนัน
ข้าจะไปตลาดแห่ละไอ้ทิด
ไอ้ทิดค่อยหาถ่อพอช่วยค้ำ
เอาบุญเถิดไอ้ทิดเอาบุญเอา

ดูเคยแห้งแล้งขอดค่อยชุ่มฉ่ำ
เมื่อลมร่ำฟุ้งระลอกอยู่ริ้วริ้ว
พอออกถูร่องน้ำถลาลิ้ว
น้ำพัดฉิวเกินยังกำลังยาย
เรือยาลดเลี้ยวเลยเข้าเกยท้าย
ยายยกพายแหวกผักขยักขยัก
ยายมองมองหมดทุกที่มีแต่ผัก
เรือขยักเขยื้อนที่ทีละนิด
ไปไม่รอดหรือกมันตันผักมันปิด
คันทิดผักตบตั้งแต่เช้า
ยายได้แต่พึมพำพระคุณเจ้า
แต่ก่อนเก่าไม่เห็นเป็นยังงี้

¹ “นโยบายกำจัดผักตบชวา”, สยามจดหมายเหตุ. 27 (34) : 842.

อายุยาเท่าไรไหนลองว่า
เรือเคยล่องคลองเคยพายไม่เว้นปี
ไปตลาดไม่ตลอดไม่รอดผัก
ข่าวเขาว่าเลขเด็ดเคล็ดโชคชัย

แปลสิบกว่าแล้วไอ้ทิดพรรณานี้
แปลกแท้กลับไม่มีที่ทางไป
จอดเรือพักเถิดขยายฉันไปให้
จะฝากชื่อไม่ได้ต้องไปเอง

ไอ้ว่าใครหนอใครช่างใจร้าย
มาหลงทิศผิดทางอยู่โง่งง

ปล่อยให้ยายโดนข่มขู่หม่มเหมง
ยิ่งคิดยิ่งวังเวงยิ่งอ้างว้าง

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 4 หน้า 18 – 19)

จากบทกวีได้เสนอแนวคิดว่าความเดือดร้อนของการใช้ชีวิตของผู้คนที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในแถบที่ฝักตบขนาบขึ้นอยู่ การเดินทางโดยใช้เรือเป็นพาหนะก็ลำบากเพราะเรือไม่สามารถที่จะพายไปได้ การทำมาหากินของผู้คนในแถบนั้นก็เช่นกันและเสนอแนวคิดเชิงประชดประชันต่อมาว่าไม่รู้ว่าเป็นความผิดของใครที่ทำให้ชาวบ้านต้องเจอกับความลำบากอย่างที่เป็นอยู่

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า เกิดอุบัติเหตุรถโดยสารของ การขนส่งกรุงเทพมหานคร สาย 88 ชนกับรถสองแถวบริเวณเชิงสะพานวัดเลา เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 13 คน บาดเจ็บ 23 คน กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2526 โยงเรื่องความเคลื่อนไหว เดือนตุลาคม 2516 เข้ากับเรื่องอุบัติเหตุ ใช้หัวเรื่องว่า ข่าวความตาย ไว้ว่า

ดอกไม้ไฟกระจายพราวเหมือนดาวตก
บันลือพลุแพดสนั่นสะท้านสุธา

ชั่ววูบววกแล้วก็วับกลับเวหา
ข่าวความตายเดือนตุลามาเยี่ยมเยือน

ก็ใบแล้วใบเล่าเฝ้าหล่นร่วง
จะซ้าซ้ออยู่อย่างนี้กี่ปีเดือน
เคยยิ้มรับกับวันอันทุกข์ยาก
มือต่อมือมันระมัดทะมัดทะแมง
เสียดายเอยเสียดายชื่อและบริสุทธิ์
เสียดายความคิดเห็นเน้นตติง

ปลิดชั่วควงเคว้งคว้างบนทางเถื่อน
ชีวิตเหมือนใบไม้ในลมแรง
เคยบ่นปากฝากหวังที่ฝั่งฝั่ง
ใจต่อใจแจกแจงต่อสัจจริง
เสียดายจุดจริงใจอันใหญ่ยิ่ง
เสียดายสิ่งศึกษาล้วนสาระ

¹ “อุบัติเหตุเชิงสะพานวัดเลา”, สยามจดหมายเหตุ. 26 (39). : 1098 – 1099.

จตประจงลงเส้นเป็นรูปร่าง	ค่อยวาดวางคัดไว้ได้จังหวะ
เพียงทำถ้อยพล่อยพลาดปาดปะทะ	สิ่งสวยสะสลายยับลงจับปล้น
ทำไมหนอหนทางช่างคับแคบ	ทำไมแทบทุกชีวิตจึงคิดสั้น
เล่นเอาเถิดเจ้าล่อวันต่อวัน	ความสำคัญของชีวิตช่างนิดน้อย
จ้วงกระโจมโครมครามลึบสามศพ	น้ำตาทบท่วมเลือดเหือดละห้อย
ถนนหลวงรถหลวงโหดชั่ววงซ้อย	ชีวิตราษฎร์ต่ำด้อยจึงคิดดิน
ไอ้ตุลามาหาโหดยังจดจำ	ใครกระทำใครรับใครดับคืน
มาดอกย่ำซ้ำซากไม่ยอมยอ	ยังกุมกนลึงซึ่งถึงวิญญาณ
พิสูจน์ลัจจัทสนะผู้นำไทย	ปากประชาธิปไตยพราไชยาน
ส่วนหัวใจเบ็ดเสร็จเผด็จการ	ล้วนเลือดลูกเลือดหลานเป็นพานรอง
ข่าวความตายเดือนตุลามาเยือนเยี่ยม	ช่วยกันเตรียมช่วยกันตรับรับฉลอง
เปลี่ยนมหาวิปโยคเคยโศกครอง	จงปรองดองเป็นมหาสามัคคี

(บันทึกกวีข้างคลองคั่นนายวเล็ม 4 หน้า 50 – 51)

จากบทกวีนี้จะเห็นว่ากวีได้เสนอแนวคิดหลายครั้งที่ผู้คนต้องเสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุบนท้องถนน กวีเสนอแนวคิดความมนุษย์ใช้ชีวิตอย่างประมาท เหตุการณ์นี้เป็นเหตุการณ์ที่รัฐบาลควรที่จะดูแลประชาชนและรับผิดชอบผู้โดยสาร ซึ่งความเป็นประชาธิปไตยที่พูด ที่แท้จริงกลับไม่ใช่ แต่เป็นเผด็จการที่เอาชีวิตของประชาชนเป็นเครื่องรองรับ และกวีสะท้อนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม 2516 ที่เคยเกิดขึ้น ความตายในวันนั้นกับวันนี้เป็นเสมือนเดือนที่ต้องตายต้องเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้คนต้องเสียชีวิต การปรองดองกัน สามัคคีกันไว้จึงเป็นสิ่งที่ควรมี

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2526 นายแพทย์ชูเกียรติ อัสวานิชย์ ประธานกรรมการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการผ่านสื่อมวลชน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล หลังจากรักษาแล้วจะมีอันตรายตามมาก จึงเตือนประชาชนเกี่ยวกับอันตรายที่มาหลังจากน้ำท่วมและแนะนำวิธีการป้องกันอันตราย กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2526 ว่า

¹ “อันตรายหลังน้ำลด”, สยามจดหมายเหตุ, 26 (23) : 1292.

เมื่อน้ำไม่ไหลลงคลองหนองหลงจ้ง
ฟ้าไม่ครึ้มแดดไม่ร่มลมไม่ดึง

หญ้าเริ่มเนาผักเริ่มหน่ายเป็นพรายฤดู
ถลกผ้าพันเช่าเอาไม้ค้ำ
ทั่วชั้นล่างจ้งขอบไปรอบบ้าน
ที่ชั้นสองห้องรวมอ่วมอุรา
เป็นห้องครัวห้องเก็บของและห้องน้ำ
ทั้งห้องหลักพักผ่อนห้องนอนใน
หญ้ายิ่งเน่าน้ำยิ่งเหม็นเป็นสีกล้า
เศษขยะพะพะอะล่อยเลอะเลียว
ไอ้ตัวเล็กลุยน้ำยำสนุก
กลับมาร้องเร่าเร่าเกาตีนคัน
โขยมดขดเคี้ยวเลี้ยวเข้าบ้าน
เข้ายึดพื้นยื่นหยัดหนูนอดแนว
ทั้งงูเงี้ยวเขี้ยวตะขาบประกบกับ
หมดทางโน้นมุดทางนี้ตียากนัก
สูบน้ำคูล้ำน้ำขังที่ข้างบ้าน
คันขยากกลางเกลื่อนเหมือนซีเป็ลื้อย
ไม่เคยทุกข์ก็มาทุกข์ไปทุกท่า
อยู่จ้งดีเกิดคนพินล้าเค็ญ

ทั้งไม่ขึ้นไม่ลงคองนึ่งนึ่ง
ดินไม่ยั้งอย่าเหยยั้นแซ่น้ำ

ดินเริ่มทรุดทางเพิ่มซ่อมเป็นหย่อมย่ำ
ค้อยจ่อมจ้ำกว่าจะก้าวเข้าชายคา
ต่อสะพานยันกระไดเลียบใต้ฝา
อยู่กันห้าหกคนปนเปไป
ห้องประจำทำงานร่วมกันได้
รวมกันหลายห้องไว้ในห้องเดียว
ทั้งน้ำขังน้ำค้ำปนน้ำเยี้ยว
เหม็นจุนเจียวโล้ขึ้นทั้งคืนวัน
ถ้อมีตบุงฟันปลาจ้ำละห้วน
น้ำมีพินกัดเท้าเข้าให้แล้ว
ขบวนบุกพรุกพร่านกันเป็นแถว
เหมือนเกาะแก้วเกรนาคาแยตลัก
ต้องคอยหลบคอยไถ่หลายซัยก
ไม่รู้จักเลยสักตัวลอดริ้วเลียย
แกวงสารสัมผสมผสานกันเรื่อยเจ็ย
กลางวันเหน้อยกลางคืนหน่ายตายทั้งเป็น
ไม่เคยเห็นยังมีหน้ามาให้เห็น
จะตายเย็นตายร้อนกันอนตาย

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 4 หน้า 58 – 59)

จากบทกวีเสนอแนวคิดที่ว่า อันตรายที่เกิดหลังจากน้ำท่วม ก็คือน้ำขัง ชาวบ้านก็ต้อง
ลำบากกับการทำมาหากิน ความเป็นอยู่และการเดินทางคนเดินเท้าก็ต้องเจออันตรายรอบด้าน ทั้งโรค

ติดต่อกันมาหลังจากน้ำลด กวีมีความคิดเห็นว่าเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดแต่ก็เกิดขึ้นมาแล้ว คนที่ไม่เคยพบกับความทุกข์ยากลำบากก็ต้องพบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สยามจดหมายเหตุ ระบุว่ามิพายุดีเปรสชันกิม เกิดขึ้นในเวลา 15.00 น. ของวันที่ 18 ตุลาคม 2526 อยู่ในบริเวณทั่วทุกจังหวัดในภาคกลาง และจะมีฝนตกชุกในเวลาที่ยาวนาน กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2516 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า พิศดาร ไว้ว่า

เดือนสิบเอ็ดน้ำนองนองน่องน่อง	เดือนสิบสองน้ำทรงคงความหมาย
พอเดือนอ้ายไหลรีล้นปรี่ปราย	ถึงเดือนยี่คลี่คลายริมน้ำไหลลง
นี่น้ำท่วมน้ำเดือนเดือนสิบสอง	ยี่งน้ำนองน้ำเนาเข้าโหมส่ง
ยังไม่มีทีท่าว่าจะทรง	ฝนกลับลงฟ้าถล่มประโคมซัด
ฤดูเดือนเคลื่อนคลาดให้ซัดซ้อง	เทวดาท่าจะบ้องจิ้งจ้องซัด
เกิดอาเพศพิศดารสารพัด	ให้โคดเด่นเห็นชัดเฉพาะกรุง
เห็นเรือหางช้าชู้ยู่บนถนน	เห็นรถยนต์อยู่ในน้ำดำพลุ่งพลั่ง
ป้ายจอครมมีเรือจ้างอยู่นั่งนุง	เกิดท่าทุ่งบึงบางขึ้นกลางเมือง
มหาห้วยรามคำแหงห้วยแห่งใหม่	ห้วยหัวหมากถัดไปให้นองเนื่อง
หมู่บ้านหนองเสรีน้ำอยู่เยื้อง	ถัดไปเบื้องถึงบางกะปิมี
ที่เวียงวังกว้างกว้านการเคหะ	กอสวะผักตบเข้ากลบที่
คลองซูปเปอร์ไฮเวย์วิภาวดี	คลองเพชรบุรีคลองอ่อนนุชคลองบางนา
คนอยู่น้ำขำน้ำกำเนิดใหม่	เริ่มแตกไคลคริบหางอย่างมัจฉา
งำม่นิวตินตกสะเทิดเป็นเกล็ดปลา	พัฒนาต่ำสุดมนุษย์น้ำ
พวกอยู่ในห้องหับปรับอากาศ	เขาผงาดโง้งเห็นเป็นควายถ้ำ
เร่งล้อมรุมสุขเขาเง่าจิมง่า	จัดกิจกรรมแก้ปัญหาอย่างทารก
บ้ำงว่าต้องไปเอาชาวฝรั่ง	มาช่วยคิดช่วยสั่งช่วยนั่งถก
ขจัดน้ำทำเขื่อนช่วยเลื่อนยก	ทั้งกอกกอสวะขจัดไป
ไ้อ้วว่าแก้วโกสินทร์แผ่นดินสยาม	ย่างศรีสามศตวรรษปัจจุสมัย
ถือฤกษ์เย็นเป็นเรือนเกิดเพื่อนไทย	อยู่นานก็อยู่ได้คุ่นไปเอง

¹ “พายุดีเปรสชันกิม”, สยามจดหมายเหตุ. 26 (65). : 1152.

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 4 หน้า60 – 61)

จากบทกวีสะท้อนให้เห็นว่าตามปกติแล้วธรรมชาติช่วงฤดูฝนคือ เดือน 11 เดือน 12 น้ำยังคงมีมากอยู่ พอถึงเดือนอ้าย เดือนยี่ น้ำจึงเริ่มลด แต่มาปีนี้ น้ำท่วมเดือนสิบสอง กวีเสนอแนวคิดว่าจะเป็นการคลาดเคลื่อนทางฤดูหรือเกิดอาเพศพิสดารให้เห็นอย่างชัดเจน คือกรุงเทพมหานคร ชาวเมืองต้องทุกข์ยากลำบากกับภาวะน้ำท่วมทั่วทุกเขต แต่คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในห้องปรับอากาศ ก็ยังคงนั่งสบาย กวีสะท้อนความรู้สึกว่าคนที่มึนหน้าทีแก้ปัญหาเขาแก้แบบง่าย ๆ เขาคิดว่าการเอาแบบอย่างต่างประเทศ ใช้วิธีการสร้างเขื่อน ใช้วิธีการขจัดน้ำหลายวิธี ในที่สุดก็ไม่ได้ผลก็กล่าวเป็นเชิงประชดว่า ประเทศไทยเป็นอยู่แบบนี้มานานแล้ว คนไทยคงจะมีความรู้ศึกษาชินไปเองเมื่อบ่อยครั้งเข้า

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่าเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2529 เกิดพายุฝนกระหน่ำอย่างรุนแรง ลูกเห็บตกในบางพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้เสาไฟฟ้า ต้นไม้ ป้ายโฆษณาล้ม อาคารบ้านเรือนได้รับความเสียหาย และมีผู้ถูกฟ้าผ่าเสียชีวิต 1 คน จากเหตุการณ์นี้กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2529 ว่า

อยู่ใต้ฟ้ากลัวอะไรกับสายฝน
รวมพลังคือสี่ลสัจธรรมศรัทธา

เกิดเป็นคน ก.ท.ม. นะพ่อมหา
ลุยน้ำลุยเหงื่อไม่เหลือแรง

แต่น้ำบ้าฆ่าคนที่โน่นนี่
โทษเจ้าที่เจ้าทางผีคางแดง
แต่ภัยฟ้าภัยฝนพอทนสู้
ภัยจากความสะเพร่าเง่างองย
โทรทัศน์ดับจิตที่ติดตู้
ไฟฟ้าดูดดับวายอีกหลายคน
ธรรมชาติฟาดหัวคนฟาดหาง
มรสุมเศรษฐกิจไล่ลามเลีย

เขาโทษผีว่ามีผู้หลู่กำแหง
ไม่มีแสงส่องทางสว่างเลย
ช่วยกันแก้ช่วยกันกู้ไม่อยู่เฉย
ภัยเขยเขย ภัยซู่ซู่ สุดลุยฟัน
มฤตยูเสาะยืมริมถนน
มหิทธิพลรังษีที่รัศเซีย
ยังคามคูอยู่ทุกทางไม่สร้างเสียด
กับดอกเบ็บบานระเบิดภัยเปิดเทอม

¹ “ลูกเห็บตกในเขตกรุงเทพมหานคร”, สยามจดหมายเหตุ. 29 (32) : 369.

มะงาหราหาเงินกันเงินงก
คนร่ำรวยล้นฟ้าล้นหน้าเดิม

มะงุมง่อมกรอมอกอยู่หยกเหิม
คนจนเพิ่มจำนวนหน้าตาดำ

ตกมาตกลงมาเถิดฟ้าฝน
ตกพิสูจน์ชาติเชื้อเนื้อทองคำ

ตกลงคนบางคนในที่เขรอะคร่ำ
ตกกระหน่ำล้างหน้าลายพวกชายตัว

(บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่มที่ 7 หน้า 40 – 41)

กวีเสนอแนวคิดว่าคนกรุงเทพมหานคร กลัวอะไรกับสายฝน ผู้ว่าในตอนนั้นคือพลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นผู้รักชาติ รวบรวมพลังความศรัทธา แก้ปัญหาน้ำท่วมท่ามกลางความเหน็ดเหนื่อย ลำบาก กวีสะท้อนให้เห็นว่าการตายจากภัยธรรมชาตินั้น โทษเจ้าที่เจ้าทาง และเป็นภัยที่พอจะทนได้ แต่ภัยมรสุมเศรษฐกิจ ดอกเบี้ยสูงในช่วงเปิดเทอม เป็นภัยร้ายแรงของคนจน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ ลงข่าวว่าวันนี้วันที่ 8 มีนาคม เป็นวันสตรีสากล มีการร่วมกันรณรงค์ต่อต้าน ผู้กดขี่ทางเพศ อันตรายที่เกิดแก่สตรี กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2530 โดยใช้ชื่อหัวเรื่องว่า 8 มีนาคม วันสตรีสากล ร่วมต่อต้าน อธิปไตยทางเพศ เอาไว้ว่า

ข่มขืนฆ่า ข่มขืนฆ่า ข่าวน้ำหนึ่ง
สะท้อนถึงศีลธรรมชุกคำรา
คนมิใช่เลวทราวมโดยกำเนิด
วิชาการก้าวหน้าอารยะ
ความประเสริฐบริสุทธิ์อิสระ
ไม่มั่นคงส่งเสริมเติมในตน
ให้ชิงดีชิงเด่นเป็น โอกาส
ใครมีแรงแข่งแข่งก็เรื่องเปลว
จึงตัวใครตัวมันกันไปหมด
ค่านิยมวิปริตผิดผันแปร
สัญชาตญาณอย่างสัตว์จึงชัดชี้
กลับมาเถิดศีลธรรมความดีงาม

สะท้อนถึงทมิฬมารกามค้นหา
การศึกษาทั้งมวลล้วนโมฆะ
ล้วนประเสริฐบริสุทธิ์อิสระ
แต่ธรรมะลึ้มละลายในผู้คน
คือธรรมะที่มีมาแต่ต้น
โลกสีด่าจึงบันดลให้คนเลว
ใครเดินพลาดก็ลงนรกไปตกเหว
ใครต้องอุ้มคิดเอวก้ออ่อนแอ
อภัยสกดขี่แม่เพศแม่
หญิงเป็นแค่เครื่องขจัดบำบัดกาม
สังคมนี้โลกนี้มีขวากหนาม
ตะโกนข้ามฟ้าไปให้ใครฟัง

¹ “วันสตรีสากล สตรีโลก ต่อสู้รณรงค์เพื่อสิทธิสตรี”, ไทยรัฐ, 8 มีนาคม 2530. หน้า 4.

ต้องลุกขึ้นต้องยืนหยัดต้องคัดค้าน
ทุกรูปแบบแบบขอลอย่างจริงจัง

อันธพาลทางเพศที่แฝงฝัง
รวมพลังสร้างสมสังคมไทย

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 8 หน้า 22 – 23)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า ชาวข่มขืนแล้วฆ่า ที่ลงข่าวกันอยู่ทุกวันนี้ ชี้ให้เห็นถึงความชั่วในกามตัณหาและ
ขาดศีลธรรมขาดการศึกษา จึงทำให้คนเป็นคนเลว กวีสะท้อนความรู้สึกรู้สึกว่าจิตใจของคนเหล่านี้
อันตรายน่ากลัวและสตรีต้องรวมพลังลุกขึ้นมาต่อสู้ ขอความเป็นธรรม คนเหล่านี้เพื่อให้สังคมดีขึ้น
สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า วันที่ 27 สิงหาคม 2530 ได้มี พายุดีเปรสชันเบ็ตตี้และแคร์รี
รวมทั้งมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านไทยตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2530 จะทำให้ฝนตกหนัก และทำ
ความเสียหายให้ 21 จังหวัด กวีได้เขียนบทกวี เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2530 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่าเสียงเซียมซี
เป็นตอนตอน และสะท้อนเหตุการณ์นี้ ตอนที่ 18 ว่า

ที่สิบแปดได้เมื่อครุฑเบื่อนาค	ไปกกกากากากิฉิมพลีนั่น
ปล่อยให้นาคอ้ากไอ้กเมาตกมัน	เกิดเป็นดีเปรสชันอยู่ครันครัน
อาเพศลันดินฟ้าวลาหก	เครื่องบินตกตามกระหน่ำตีน
ไฟกระหน่ำน้ำท่วมร่วมกินกลืน	ชาวประชาหน้าขึ้นอกตรมเอย

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 8 หน้า 76)

จากบทกวีสะท้อนให้เห็นว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเสมือนเกิดอาเพศ ความแปรปรวนทาง
ธรรมชาติ ทำให้ประชาชนต้องได้รับผลกระทบที่ตามมา เครื่องบินตก น้ำท่วม ซึ่งต้องทนทุกข์กับ
เหตุการณ์นี้ ในสภาพที่หน้าขึ้นอกตรม

¹ “พายุพัดผ่านเสียหาย 21 จังหวัด”, สยามจดหมายเหตุ. 30(52) : 931.

เคลวินส์¹ ได้ระบุว่าเหตุการณ์น้ำท่วมฉับพลัน ได้ผู้ที่มีตำแหน่งฤทธิ์ พายุกระหน่ำเกิด น้ำท่วม 6 อำเภอ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ระดับน้ำสูงสุดในรอบ 10 ปี จากเหตุการณ์นี้ เนาวรัตน์เขียน บทกวีนิพนธ์เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2530 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่าเสียงเซียมซี ใบที่ 22 ไว้ว่า

ใบที่ยี่สิบสองต้องโศกเศร้า	เมื่อเมรีชีเมาประมาทเปลอ
จึงสวรรคตสูญวิบเพียงจับเจอ	พุนพะเรอสลายล่องกลางกองไฟ
ตึกโตใหญ่ขยายกว้างสร้างสำเร็จ	สตีสตังสร้างไม่เสร็จสำเร็จได้
ยิ่งก้าวตามความเจริญยิ่งเพลินใจ	ยิ่งก้าวไปสู่พินาศประมาทเอย ๆ

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 8 หน้า 78 - 79)

จากบทกวีเสนอแนวคิดที่ว่า เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น โดยฉับพลัน ความสุขจะหายไปแผ่นดินจะร้อนเป็นไฟ ตึกใหญ่โตที่สร้างขยายใหญ่โตอาจจะไม่สำเร็จ ยิ่งก้าวตามความเจริญยิ่งทำให้บ้านเมืองนำไปสู่ความพินาศ

เคลวินส์¹ ได้ลงข่าว การระดมด้านเอดส์ 79 คนไทยติดเชื้อ กระทรวงสาธารณสุขวาง มาตรการ 6 ข้อ ต่อสู้เอดส์ กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2530 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า เสียงเซียมซี ใบที่ 34 ว่า

ใบที่สามสิบสี่กาลียุค	โรคอึ้งอุกทุกข์ใจไม่เคยหมด
ไอ้โรคเอดส์ลึกลับอัปยศ	อีกโรคอดโรคอ้อมรุมทิ่มแทง
โลกก็ร้อนคนก็ร้ายให้ลูกเงิน	ยิ่งเจริญยิ่งประหลาดยิ่งผาดแผลง
สงสารคนเคราะห์ร้ายตายกลางแปลง	ตายแสดงให้เห็นทั้งเป็นเอย

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 8 หน้า 84 – 85)

¹ “มีตำแหน่งฤทธิ์ พายุกระหน่ำเพชรบูรณ์ระดับน้ำสูงสุดในรอบ 10 ปี” เคลวินส์. 9 กันยายน 2530. หน้า 1,2.

¹ “ 79 คนไทยติดเชื้อเอดส์ กระทรวงสาธารณสุขต้องช่วยเหลือ”, เคลวินส์. 5 กันยายน 2530.

จากบทกวีเสนอแนวคิดว่าบ้านเมืองได้เกิดกาลิยุค โรคที่โหดร้ายก็มาเกิดขึ้น ในขณะที่คนไทยต้องต่อสู้กับความรุนแรงจากความยากจน คนร้ายมากมาย ยิ่งบ้านเมืองเจริญยิ่งมีเรื่องเดือดร้อน

สยามจดหมายเหตุ ระบุว่า วันที่ 6 มีนาคม 2531 มีการแขวนคอตายหมู่ นายสมชาย นิลประพันธ์ ผู้รับเหมาก่อสร้างและครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยภรรยา 2 คน ลูก 3 คน ได้กระทำอัตวินิบาตกรรม ด้วยการแขวนคอตัวเองกับเชือกในบ้านพัก เลขที่ 1179 ซอยพร้อมใจ ถนนพินุลสารคราม อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ได้เขียนจดหมายบันทึก ให้เหตุผลในการเลือกรื่องไสยศาสตร์เอาไว้ด้วย จากเหตุการณ์นี้กวี ได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2531 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า แด่หกชีวิต ไว้ว่า

ตลาคตมิได้กล่าวถึงเรื่องนี้	เรื่องภูติผีมีจริงสิงสถิต
เรื่ององค์เทพเทวันอันนิรมิต	เรื่องชนิดที่เน้นเป็นตัวตน
เรื่องตายแล้วเกิดใหม่หรือไม่เกิด	เรื่องการเล็งผลเลิศให้เกิดผล
โดยไร้เหตุไร้กระทำยอมจำนน	เป็นกรรมอันอกุศลมีมลทิน
ตลาคตกล่าวถึงทุกข์ทุกข์เท่านั้น	ที่ประจันที่โถมจู่อยู่ไม่สิ้น
กล่าวถึงเหตุแห่งทุกข์อันรุกริน	ความคับตันสำแดงแห่งเหตุนั้น
กล่าวถึงโลกนี้มีกายทั้งในนอก	อันกว้างสอขยายวาทนาสืบนั้น
สมบูรณ์พร้อมด้วยสติสัมปชัญญะ	ครอบครองชั้นทั้งห้าอาตนะ
ลูกเอ๋ย	ไม่ควรเลยด่วนลาญชีพผลาญผละ
อยู่กับกายไม่เอากายมาใส่พระ	เอาธรรมะล้ำค่ามาใส่ใจ
อยู่กับโลกแบกโลกเป็นเหยื่อโลก	จึงได้โศกได้ทุกข์อยู่ทุกสมัย
จึงหลงผิดเชื่อผิดเป็นนิตย์ไป	ไม่เคยใช้ความเชื่อที่ชอบธรรม
ความหลงผิดสร้างระบอบสร้างกรอบผิด	ทางชีวิตผิดพลั้งวันยังค่ำ
สร้างกงจักรเป็นดอกบัวมายั่วย้า	มิจลำน่าสัมมาจึงล่าแสง
สาธุชน	ตื่นขึ้นเถิดตื่นตนทุกหนแห่ง
ถางที่รกร้างประดังแรง	เพื่อให้แสงธรรมแผ่แผ่แผ่นดิน

(บทกวีข้างคลองคั่นนายวเล็ม 9 หน้า 22 – 23)

¹ “อัตวินิบาตกรรมตัวเอง ที่จังหวัดนนทบุรี”, สยามจดหมายเหตุ. 13 (10) : 256.

ญี่ปุ่นทำมั่งฝรั่งทำแม่ง
คนจนเล่นหวยคนรวยเล่นหุ้น
ตะลอะล่า....เฮ้อ....หุยฮา

จะแข่งไม่แข่งมันก็ต้องทูกทำ
ต้องถือคต้องสู้กันตลอดเวลา

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 9 หน้า 30 – 31)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า ช่วงที่เขียนเป็นช่วงสงครามต์ อากาศร้อนมีข่าวที่น่าตื่นเต้นอยู่มาก ในกรณีจีเครื่องบินโดยสารกุเวต กวีมีความคิดว่า การไปกุเวตไม่ปลอดภัย และการไว้ใครมากไปก็ไม่ปลอดภัย กวีเสนอแนวคิดต่อมาว่าบ้านเมืองในยุคนี้ไม่มีความปลอดภัย

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐประจำประเทศไทยออกแถลงการณ์เรื่องทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ จากปราสาทหินเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีการลักลอบนำเข้าสู่สหรัฐและขณะนี้ ตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ในนครชิคาโก ซึ่งรัฐบาลกำลังสอบข้อเท็จจริงว่า เรื่องที่มามีดังกล่าวเป็นอย่างไรกวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2531 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า หมาฝรั่งไว้ว่า

คนฝรั่งเห็นหมาว่าน่ารัก
คำว่าหมาคือคำธรรมดา

ไม่แบ่งศักดิ์ชั้นชนคนกับหมา
ไม่ใช่คำที่มาว่ามาด่ากัน

แต่คนไทยเห็นหมาว่าคำศักดิ์
คำว่าหมาคือคำที่สำคัญ

ถึงน่ารักแต่ก็ยังคงต่างชั้น
จะพูดใส่ใครนั่นอันตราย

คนฝรั่งตั้งห้างตั้งบริษัท

สารพัดสินค้าส่งมาขาย

ทั้งผูกขาดตัดตอนไม่ผ่อนคลาย

เพื่อซื้อขายขายง่ายกำไรงาม

ฝ่ายคนไทยทำนาค้าไม้แก่ง

แต่ยศศักดิ์หนักเครื่องอย่าเกรงขาม

สิบพ่อค้าหรือจะเท่าพยายาม

ให้พระยามาหามาค้าฐ

พระนารายณ์ทับหลังฝรั่งจำ

พอไทยกำเข้าบ้างฝรั่งฐ

ฝรั่งขายแผ่นประดิษฐ์คิดค่าครู

สมองดูสมองกลกินคนไทย

สังคมคนกินคนคนต้องสู้

คนต้องอยู่เท่ากันสู้กันได้

แยกเขี้ยวมาไม่แปลกแยกเขี้ยวไป

อยู่ที่เขี้ยวใครใหญ่เขี้ยวใครยาว

¹ “กรณีทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์”, สยามจดหมายเหตุ, 13 (6) : 143 – 144.

ทุกวันนี้เห็นแต่หน้าหมาฝรั่ง
เห็นเป็นหมาเขาก็เล่นเป็นคราวคราว

บ้างเอาหนังคลุมตนพองขนขาว
เราก็กรูกรียวกราวเห่าตามเกวียน

คนไทยยังเห็นหมาว่าต่ำศักดิ์
ถึงนารักอย่างไรศักดิ์ไม่เปลี่ยน
หลบไม่พ้นชนแต่หมาอยากเอาเจียน สะอิดสะเอียนพวกรหมาบ้าหมาพันทาง

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาว เล่ม 9 หน้า 104 – 105)

กวีเสนอแนวความคิดความต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตกสังคมไทยถูกสังคมตะวันตกเอาเปรียบแต่คนไทยกลับไม่ตระหนักและเรียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกแบบครึ่ง ๆ กลาง

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2532 เกิดผลกระทบต่อประชาชนในเรื่องสารตะกั่วที่เกิดจากการวางท่อคลองคลองประปา นายประวิทย์ รุมนานนท์ เลขานุการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ แถลงถึงผลกระทบของสารตะกั่ว จากโครงการทางด่วนสายบางโคล่ – แจ้งวัฒนะ คล่อมคลองประปาสามเสน ซึ่งมีผู้เกรงว่า จะทำให้มีสารตะกั่ว จากยานพาหนะออกมาปนเปื้อนและเป็นอันตรายต่อผู้ใช้รถบนถนน กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2532 ใช้ชื่อหัวเรื่อง อีสาง ไว้ว่า

นายผี ผของกาพย์	ผจงภาพแห่งแผ่นดิน
อีสานอันसानจิน	ตนาโหยบ่เหือดหาย
ในฟ้ามีน้ำ	ในดินซำมีแต่ทราย
น้ำตาที่ตกกราย	คือเลือดหลังลงโลมดิน
อีสานก็อีสาน	ก็กำกวมก็กาฬกิน
ทรงศิลป์เป็นนิจศิลป์	มหากาพย์เถลิงกาล
“นายซาก”กระเสือกกาพย์	กระสนภาพแผ่นดินพาล
“อีสาง” อันสาธารณ์	จำลองยุคโคมตมิพ
ในฟ้ามีฝุ่นคล้ำ	ในดินซำคอนกริตหิน
น้ำประปาที่กรองกิน	มีสารกั่วตะกั่วปน

¹ “ผลกระทบต่อสารตะกั่ว จากโครงการสร้างทางด่วน”, สยามจดหมายเหตุ. 14 (4) : 115.

ครั้นเช้าก็หิวเข้า	เขย่งเต้าเขย่าตน
คนคนคละคนคน	กับริดเขี้ยวอีสาางเขี้ยว
สูดสารตะกั่วพิษ	จนตัวซีดและตัวเขี้ยว
กินน้ำตะกั่วเคี้ยว	ตะกอนขึ้นอยู่เต็มคลอง
นี่หรือคือเมืองหลวง	คือเมืองหลวงคือเมืองลง
ผู้คนทนจำจ้อง	จนจำเจอเวจี

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 10 หน้า 16 – 17)

กวีเสนอแนวคิดว่า ชาวอีสานที่เคยแห้งแล้งอย่างไรตอนนี้อย่างไรก็ยังคงเป็นอยู่ ยังต้องผจญกับความแห้งแล้ง กวีใช้คำว่า อีสาง เป็นการเปรียบเทียบกับสภาพของผู้คนที่ต้องเจอกับความโหดร้ายในกรุงเทพมหานคร ชาวบ้านก็ต้องเจอกับปัญหาน้ำประปามีสารตะกั่วปน ผู้คนที่สัญจรไปมาทุกเช้าเย็นก็ต้องเจอกับสารตะกั่ว ไนทรีนที่ปนสารตะกั่วแล้วยังต้องมาสูดสารตะกั่วเข้าไปอีก กวีสะท้อนความรู้สึกว่า เมืองหลวงคือเมืองทดลองที่ผู้คนจำต้องทนเหมือนกับตกอยู่ในนรก

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้บันทึกว่า เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2532 พระโสภณคณาภรณ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการสงฆ์ เปิดเผยถึงเรื่องที่พระโพธิ์รักษ์ ไปทำบัตรประจำตัวประชาชนว่า หากพิจารณาทางด้านกฎหมาย ถือว่าพระโพธิ์รักษ์ ได้ลาสิกขาแล้ว และสยามจดหมายเหตุ² ระบุว่า เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2532 ศาลแขวงพระนครเหนือ พิเคราะห์สอบพยานโจทก์คืออัยการยื่นฟ้อง นายรักษ์ รักษ์พงษ์ หรือพระโพธิ์รักษ์ เป็นจำเลยต่อศาล ในข้อหาเป็นพระภิกษุล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิม และไม่ลาสิกขาภายใน 5 วัน ตามคำสั่งของเถรสมาคม ซึ่งนายรักษ์ ให้การต่อสู้คดี ทั้งนี้มีนายเสนาะ พ่วงภิญโญ รองอธิบดีกรมศาสนาเบิกความเป็นพยานโจทก์ เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2532 กวีได้เขียนบทกวี โดยใช้ชื่อหัวเรื่องว่า ส่องพรรษาสะท้อนเหตุการณ์ไว้ว่า

นอนน้อมค้อมไหว้พระครูเจี๊ยะ	พระผู้เปรียบผู้เปิดประตูผี
เปิดนรกหมกไหม้อเวจี	ว่ามีอยู่จริงใช้สิ่งลง

¹ “กรณีพระสันตือโสภ”, สยามจดหมายเหตุ. 14 (3) : 981.

² “ฟ้องโพธิ์รักษ์ข้อหาล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิม”, สยามจดหมายเหตุ. 14 (3) : 981.

ผ้าเหลืองเปล่งปลั่งบังพระสงฆ์	เครื่องทรงบังสิ่งยิ่งใหญ่หลวง
ปลดเปลื้องเครื่องคาคาประคองควง	จึงเห็นห้วงเหวนรทกมกจิวร
นอบน้อมค้อมไหว้พระครูจิก	รู้พลิกคทาหัวปลาช่อน
ศิษย์หาหน้าเียนเจริญพร	ถูกศรศิวลึงค์กันครึ่งเมือง
น้ำหมากน้ำมนต์ที่พ้นพร้า	บังพระสัจธรรมในทุกเบื้อง
สารพัดวิชาสง่าเปลื้อง	ล้วนเครื่องเคราจรจมานาบูชา
นอบน้อมค้อมไหว้โพธิรัศมี	ได้แจ่มประจักษ์กันทั่วหน้า
ใครคิดใครตัดใครอวดตา	ใครทำศาสนาให้เสื่อมลง
ใครกันบังพระอริยะเจ้า	ใครเฝ้ากนุชูหางหงส์
ใครโง่ใครฉลาดใครอาจง	ใครหลงทางประพฤติใครฮืดใคร
นอบน้อมค้อมไหว้ทุกถ้วนหน้า	กรมการศาสนาผู้หน้าใส
หนอนไม่รู้อำจกันฉันใจ	ก็ชื่นชมชอนไซกันฉันนั้น
นอบน้อมค้อมไหว้พระจันทร์เจ้า	ส่องเทียนพรรษาเกษมสันต์
ไหว้เหล่าเศียรที่ช่วยกัน	จุดได้กลางวันสว่างเมือง

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 10 หน้า 60 - 61)

กวี เสนอแนวคิด ว่า พระครูเจียบหรือพระโพธิรัศมี เป็นผู้ที่เปิดประตูแห่งแห่งความชั่ว ให้ผู้คนได้รู้ว่ามิจริง กวีมีความรู้สึก ว่าผ้าเหลืองที่ห่อหุ้มร่างกายของสงฆ์นั้นเมื่อถอดก็เห็นความชั่ว ที่อยู่ภายใต้จิวร น้ำมนต์ คำพูด วิชาความรู้ที่มีอยู่ จึงเสมือนเป็นเครื่องบูชาความชั่ว พระโพธิรัศมี ทำให้คนได้รู้ว่าใครเป็นผู้ทำลายศาสนา ให้เสื่อมลง ใครที่ยกตัวเองขึ้นมาว่าเป็นผู้มีความรู้ในทางธรรมะ กวีเสนอแนวคิด ว่า กรมการศาสนา ไม่รู้ว่ามีสิ่งน่าหมิ่นอยู่ แต่ก็พยายามจรรู้แจ้งเห็นจริง ในการกระทำที่ชี้ให้เห็นหนทางสว่างของบ้านเมือง

หนังสือพิมพ์ 1 ไทยรัฐฉบับวันที่ 2 พฤศจิกายน 2532 ลงข่าวว่า พายุโซนร้อนได้ฝุ่นเกล็ด ในอ่าวไทย มีศูนย์กลางห่างจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ เคลื่อนตัวเข้าสู่ฝั่ง จะทำให้คลื่นลมมีกำลังแรง พายุหนักในแถบจังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมพร และสุราษฎร์ธานี กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2532 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า เพลงร้องเรือ เอาไว้ว่า

¹ “พายุเกล็ดลมอ่าวไทยเสียหายยับเยิน”, ไทยรัฐ. 2 พฤศจิกายน 2532. หน้า 1, 12

เชิญน้ำใจไหลหลากผลัดคลื่นลม
เชิญน้ำตาทุกตามาประเด

เชิญน้ำมือมาห่มให้ลมเห
มาถ้ายเททุกซ์ช่วยเซ็ดน้ำตา

กลองหนังตะลุงรัวถี่ระรี่เร่ง
ลมปะทิวกริ้วกราดโหมสาครมา
รำลึกหลังครั้งแหลมตะลุมพุก
เพลงปีศาจหวาดแว่วยังแผ่วยิน

ตรงเท่งตรงปี่ประกาศกล้า
เป็นกงจักรรักษาบ่าบคติน
กวีอุควิปโยคโศกถวิล
ลมบ้าบินนุ่มบ่ามเข้าคามคุก

นครจะได้ยาก
ปากพឹងจะสนุก
ปะทิวเป็นทิวราบ
ชุมพรคือชุมพัง
ต้นเถิดพี่น้องไทย
คนทุกซ์ที่ทุกซ์เชิญ

บางจากจะได้ทุกซ์
ตะลุมพุกจะเป็นรัง
ท่าชะเอวถูกสาปสั่ง
น้ำตาหลังเป็นเลือดเย็น
อย่าหลงไหลแต่เดินเล่น
ที่ขึ้นชมยังจมโคลน

กลองหนังลุงรัวซ้ำค้อยราฟ่อน
ละโหน่งหน่งหนอดค้อยหยอดโยน
ที่ทุกซ์ถึงครั้งนี้เป็นที่สุด
เกินจะปรุงจะปรับจะรับเอา

ทำนองกลอนลอคโหม่งละโหน่งโหน
ยอดพร้าว โอนอ่อนเอนเป็นเงาเงา
เกินที่ใจของมนุษย์จะสุดเศร้า
นี่โลกเราหรือว่าโลกนกร้าย

ชนะอื่นหมิ่นแสนในแดนด้าว
เอาชนะธรรมชาติกริ้วกราดกราย

แม้ชั่วครวชั่วครั้งยังพอง่าย
มนุษย์ตายทุกครั้งยังไม่ชนะ

(บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 10 : 96 – 97)

กวีเสนอแนวคิดว่า ความมีน้ำใจจากคนไทยด้วยกันช่วยเหลือผู้คนที่ประสบภัย กวีระลึกถึงแหลมตะลุมพุกในอดีต ที่เจอพายุร้าย ตอนนั้นครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี มาเจอภาวะเดียวกันอีกครั้งหนึ่งกวีเสนอความคิดต่อมามีว่า คนไทยด้วยกันอย่ามัวหลงไหลรื่นเริง จงหันมามองความทุกข์ของคนอื่นบ้าง ความทุกข์ครั้งนี้เป็นทุกข์ที่ยิ่งใหญ่เกินที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าการเอาชนะธรรมชาติที่กำลังกระหน่ำ มนุษย์ไม่มีวันที่จะชนะได้

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2523 พายุโซนร้อนมีศูนย์กลางห่างจากภาคตะวันออกเฉียงใต้ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประมาณ 250 กิโลเมตร เคลื่อนเข้าสู่ฝั่งจังหวัดชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ เวลา 13.30 น. ทวีความรุนแรงเป็นพายุไต้ฝุ่นเกย์ มีรายงานว่าอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ได้รับความเสียหาย และสยามจดหมายเหตุ² ระบุว่า เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2532 พายุไต้ฝุ่นเกย์เข้าสู่ฝั่งอันดามัน ทำให้ฝนตกหนักในจังหวัดชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ เรือของบริษัท ยูโนแคล ชื่อวีเครส มีคนประจำเรือ 97 คน คนไทย 30 คน ที่เหลือเป็นคนยุโรป ประสบภัย อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะสมุย กวีได้เขียนบทกวี ตั้งแต่วันที่ 3 ธันวาคม ถึงวันที่ 24 ธันวาคม ทั้งหมด 4 เรื่อง โดยใช้ชื่อหัวเรื่องว่า นิราศปะทิว 1 ถึงนิราศปะทิว 4 ซึ่งนิราศปะทิว 1 เอาไว้ว่า

จดจารึกเรื่องมหาวาตภัย	นิราศลากปากกามาถิ่นได้ ผืนใจแจ้งใจไปตามจริง
ฟ้ายังหม่นยังมีทั่วจังหวัด	คนยังขัดเค้นเข้าไปทุกสิ่ง
พายุเกย์ร่ำแล้วกลับทิ้ง	พายุกริ่งกังวลมาทันทับ
คนเดือดร้อนนอนดินกินของแจก	คนหน้าแปลกแปลกมาแล้วกลับ
กลางไม้กองของเคลื่อนเห่าเรือนยับ	สุดเขี่ยเคลื่อนขยับให้อับจน
เก็บเศษไม้มาสูมพอกุ้มหัว	แม่แต่ยังนั่งระรัวกลัวฟ้าฝน
พอลมหวิก็ผวาพะว้าพะวน	สิ้นตระหนกกลกจนวันนี้
ป่าหนุบ้านหงส์เจริญยังเดินคัน	เที่ยวถามคนเขาไปในทุกที่
ใครเห็นลูกชายฉันช่วยฉันที	มันอยู่ดีหรือไรไม่มีใครรู้
ลมประทิวกริ้วกลาดสาหัสหนัก	ไม่ประจักษ์ก็จะไม่ได้รู้อยู่
จากเศษซากกอกองสองตา	กับสองหูร่วมสดับรับเหตุการณ์
ฟ้าโหดบดข้าวแผ่นดินไหว	ลมโหดบดไม้มหาศาล
ระเนนระนาดกลาดล้มลงแหลกลาญ	วูบเดียวอันตรธานทั้งชีวิต
เกรียวกรากกระซอกยอดตลอดราก	พรวัวพรากรากเคลียวเป็นเกลียวบิด
ขนัดขางทั้งขนัดราวป่าดลิด	ล้มราบนาบชิดลงติดพื้น

¹ “พายุโซนร้อนเกย์ในอ่าวไทย”, สยามจดหมายเหตุ. ปีที่ 14 (45) หน้า 1234.

² “พายุฝนตกหนักถล่มชุมพร ประจวบคีรีขันธ์”, สยามจดหมายเหตุ. ปีที่ 14 ((45).1235.

ปาล์มพุ่มพยับยอดดงกอดพุ่ม
 สาตลมโหมน้ำขี้ก้าน

มียักษ์มาข่มม้วนยอดคลื่น
 โครมครืนแหลกยับทุกเหยาเรือน

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 10 หน้า100 – 101)

กวีเสนอแนวคิด ว่าวาทกวี ที่เกิดขึ้นในภาคใต้ได้สร้างความเสียหายเสียใจให้แก่ผู้คน
 ทุกจังหวัด ที่ประสบภัย ยังไม่คลายความทุกข์ คนที่เดือดร้อนเจอปัญหา รอคคนอื่นมาหยิบยื่นของแจก
 แต่ก็ยังต้องเจอปัญหาตามมา คือการพลัดพรากการสูญเสีย กวีเสนอแนวคิด ว่า สาเหตุมาจากการตัด
 ไม่ทำลายป่าซึ่งสร้างความเสียหายอย่างยับเยินให้แก่ผู้คน

จากเหตุการณ์เดียวกันกวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2532 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า
 นิราศปะทิว 2 ว่า

พังพาบหลบภัยใต้พุ่มพร้าว
 แปลงทิศเปลี่ยนทางสะท้านสะเทือน

ลันราวหลักโลกจะโยกเลื่อน
 หมุนเคลื่อนเหมือนทวนสวนตะวัน

ทิศออกติกลับมาสับทิศ
 ฟ้าลว่น้ำพริกอยู่ผ่านพลัน
 บัดเดียวทิศตกกลับตีโต้
 ฤทธาภาพจะปรามมาร
 ทิศเหนือโหมสาตเข้าสมทบ
 ลีทิศทับโถมถล่มทลาย
 บ้างกอดลูกไว้แนบอก
 บ้างบังหลังไหล่ให้แม่แล้ว
 บัดเดียวฟ้าร้ายค่อยคลายเกรี้ยว
 บัดนั้นเสียงกู่ตะโกนคำ
 แม่ยังเห็นลูกอยู่หัดหัด
 ฟันร้องรอกันอึ้งอล

วิกฤตกาลจักรเป็นจักรผัน
 คือหิริญักษ์ม้วนแผ่นดินดาล
 ลมโหมหมุนพลิกอยู่พลุ่งพล่าน
 จักรวาลจังหวัดกระจัดกระจาย
 ทิศใต้ตีตลบสลับสลายลาย
 ฤวันสุดท้ายมาถึงแล้ว
 ดายตกตามกันเถิดลูกแก้ว
 แม่แก่สวดแผ่อยู่พึมพำ
 บัดเดียวลมโหดหยุดระห่ำ
 กีก้องเสียงระกำแห่งผู้คน
 มาพลัดพรากไปไม่เห็นหน
 อลวนอลเวงวังวนัก

คึกคึกลึกลั่นมาอีกแล้ว
หั่นเหี้ยนเตียนรากกระชากชัก

แผล้วแผล้วแล้วหวนเข้าโหมหัก
เพียงพักเพื่อจะเพิ่มพลังลม

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม10 หน้า102 – 103)

จากบทกวี เสนอแนวคิดว่า เหตุการณ์วาทภัยภาคใต้ ที่ลมพัดมาทางทิศตะวันออก ตะวันตก ทิศเหนือ ทิศใต้ ทั่วทุกทิศหันไปทางไหน ก็มีพายุโหมกระหน่ำไปทั่ว ผู้คนประสบภัยที่หนีไม่ได้ ความทุกข์ที่ได้รับคือการพลัดพรากที่นากลับ พยายามทำทุกอย่าง เมื่อเหตุการณ์เกิด แต่ก็ไม่มีใครสามารถยับยั้งความรุนแรงของธรรมชาติได้

จากเหตุการณ์เดิม เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2532 กวีได้เสนอบทกวีต่อมาใช้ชื่อหัวเรื่องว่า นิราศลมปะทิว 3 ว่า

บ้านปากคลองกองถ่ายกระจายเกลื่อน	แถวร้านเรือนริมหาดตลาดลุ่ม
บางเสาเค้าเค้กั้ชวดเซชม	บางเสาลุ่มโครมฟาดพาดข้อพัง
ห้องแถวทั่วหัวหาดตลาดแหลก	เป็นด่านแรกแบกตั้นบังย่านหลัง
หลังคาเปิดเปิงปายไปปึงปึง	ร้านโรงยังอยู่ได้ไม่บอบช้ำ
ถะถั่งโถมโหมทะเลทะเลก	คลื่นหัวเด็งเด็งตกรอกกระหน่ำ
ทะลักไล่ทลายถ่วงทะเลงล้า	มากวาดซ้ากวาดซัดกระจัดกระเจิง
พ้อเสถียรทวนวันที่ฝืนร้าย	เรือพวกเราผูกทรายไม่หลงเหลือ
แฝงกำบังฝิงผาเป็นฝาเพิง	หลบหัวเด็งคลื่นได้เคยหมายรู้
ลมกรวักวับจับเรือคว่ำ	ราวห้าหกสิบถ้ำถ้ำลู่
ต่างตกตายหายกันไม่ทันดู	ลูกชายคู่ลูกเขยก็เลยลับ
เข้าผูกตัวติดตั้งรังถ้าไผ่	มันโยนไปปลายคลื่นแล้วคืนกลับ
ดิ่งดำมีดอี๊ดใจอยู่คล้ายลับ	ควนดิ่งดับกับกลับแล้ววันนี้
เป็นฟองฟัดซัดผาถลาโถม	กระแทกโครมๆเข้าเขย่าขี้
ไพศาตุแหลกแตกตายน้ำร้ายดี	ข้ายันถ่อรอที่พื้นที่ตาย

ก้านเงาเล่าว่าข้างหน้าโน้น
อัศจรรย์วันนี้ที่ลมวาย

มีเกาะโตนปลายแถวเป็นแนวหมาย
เกาะมันหายไปทั้งเกาะเหมือนเงาที่

(บันทึกกวีข้างคลองคันทาวเล็ม 10 หน้า 105 – 106)

จากบทกวีเสนอแนวคิดว่า พายุได้โหมกระหน่ำสร้างความเสียหายทั้งข้าวของ สัตว์เลี้ยง
ที่อยู่อาศัย เสมือนฝันร้ายของผู้คน การล้มหายตายจากของผู้คน เมื่อพายุสงบลงสิ่งที่ตามมา คือ
สภาพบ้านเมืองที่เหมือนเกาะถูกตัดทิ้งไป

จากเหตุการณ์เดียวกันกวีได้เสนอบทกวีต่อมาเป็นบทสุดท้าย เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม
2532 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า นิราศลมปะทิว 4 ว่า

หลังน้ำร้ายชายหาดอนาถเอนจ
กว่าสองร้อยทยอยพามาพะพิง

กลางทรายเกล็ดเศษซากศพกลิ้ง
ล้วนรุ่งริ่งร้อยเรือเป็นเหยื่อปลา

ว่ากินน้ำเห็นปลิงยั้งกินแขนง
อยู่ทะเลแห้งทะเลทุกเวลา
จะกินปลากลับเป็นเห็นเนื้อศพ
มันดำตาดำใจไม่ยอกดู
ภาพน้อยน้อยน่ารักเป็นหนักหนา
หาดขาวขาวคลื่นน้อยน้อยทยอยทบ
ดินสอสีวาดเส้นเป็นสีสวย
เหมือนภาพฝันวันวานเพียงผ่านคืน
บ้านถ้ำรงโรงเรียนนักเรียนน้อย
หนังสือขาดกลาดานกระดานทราย
เมื่อไรเล่าเจ้าจะได้ไปคืนห้อง
สักเมื่อไรใจจะฟื้นมาคืนดวง

มาระแวงหวั่นไหวใจพวา
อนาถใจไม่กล้ากินปลา
ไม่อาจลบลิ้มภาพประทับอยู่
ไม่ยอกรู้ก็มารู้อยู่ครันครบ
ทะเลผาฟ้าครามงามสงบ
ตะวันหลบเหลี่ยมเขามะพร้าวเย็น
ใครจะช่วยเห่เข้ามาชมชื่น
พริบตาตื่นตกแตกแหลกกระจาย
มือค่อยค่อยคลี่แผ่นละแผ่นหาย
อุ่นแดดสายที่ม้วนสะท้อนทรวง
หนังสือกองก็จะขึ้นคืนหิ้งหวง
พรชัยช่วงจะประชุมคืนชุมพร

นिरาลมลมประทิวปลิวปะทะ
 ประสาขากฝากเพียงสื่อเสียงกลอน

เป็นมหาวาตะอนุสรณ์
 ทุกข์สะท้อนทุกข์เพื่อนเหมือนเราเอย

(บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 10 หน้า 106 – 107)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า เหตุการณ์หลังพายุร้าย คือสภาพอนาถ ของศพที่ลอยมา ทำให้ผู้คนไม่กล้าที่จะกินอาหารทะเล ในเวลานั้นเพราะนึกถึงสภาพศพที่ตายในท้องทะเล นอกจากนั้นสภาพบ้านเมือง สถานที่ต่างๆ ได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือสถานที่สำคัญอื่นๆ กวีสะท้อนความรู้สึกรู้ว่า เมื่อไร สภาพเก่าของชุมชนจะกลับคืนมาดังเดิม มหาตภัยครั้งนี้เป็นอนุสรณ์เตือนว่าความทุกข์ของผู้อื่นก็เหมือนกับความทุกข์ของเรา

จากการศึกษาแนวคิดทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่สะท้อนจากข้างคลองคันทายาว ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 นั้นจะเห็นว่ามีความคิดต่างๆ มากมายที่ทำให้ผู้คนในช่วงนั้นต้องต่อสู้ดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ ไม่ว่าจะเป็นภัยธรรมชาติ ภัยจากคนด้วยกันเอง และภัยจากความเชื่อที่ผิดๆ ของผู้คนในยุคนั้น ตลอดจนความจำเป็นในการใช้ชีวิต ความยากจนท่ามกลางการถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนด้วยกันเอง ซึ่งพอจะสรุปแนวคิดด้านความเป็นอยู่ได้ดังนี้

1. แนวคิดทางด้านความเป็นอยู่ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ

สภาพความแห้งแล้ง ของชานา-ชาวไร่ เช่นในช่วงเดือน สิงหาคม 2521 ราษฎรได้รับความอดอยาก เนื่องจากการไม่มีงานทำ ในเขตทั่วทุกภูมิภาค และต่อมาในช่วงเดือน เมษายน 2523 ชาวไร่-ชาวนา ก็ต้องประสบภาวะแห้งแล้ง ทำให้พืชผลด้านการเกษตรตกต่ำ สร้างความเดือดร้อน ต่อชาวเกษตรกร เป็นผลให้ ชาวชนบทต้องเข้ามาหางานทำในเมืองหลวง กวีสะท้อนให้เห็นความทุกข์ยากลำบากของผู้คนในช่วงนี้ ไว้หลายบทหลายตอน เห็นสภาพความแห้งแล้ง ความทุกข์ยากลำบาก ตลอดถึงสะท้อนถึงการแก้ปัญหาของรัฐบาล และน้ำใจในการให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ของประเทศ ชาวชนบทที่เข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร ความไม่จริงใจ ความไร้น้ำใจ ต่อคนไทยด้วยกันที่มีให้เห็น ของผู้คนในยุคนี และ สภาพความเป็นอยู่ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ พายุ น้ำท่วม เช่น ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2532 พายุโซนร้อนไต้ฝุ่นเกย์ ในอ่าวไทย ได้พัดถล่ม ภาคใต้ แถบจังหวัดชุมพร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอต่างแถบจังหวัดใกล้เคียงได้รับความเสียหาย มากมาย จากเหตุการณ์นี้กวีสะท้อนให้เห็นความทุกข์ยากลำบากของผู้คน

ความเสียหาย ก่อให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจ เกิดการพลัดพราก เกิดการสูญเสียชีวิต ซึ่งกวีเสนอแนวคิด ว่าสาเหตุมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ก่อให้เกิดความเดือดร้อน เสียหาย ข้าวของ สัตว์เลี้ยง ที่อยู่อาศัย การล้มหายตายจาก เมื่อเหตุการณ์สงบก็ต้องเจอกับสภาพบ้านเมืองร้างที่ต้องฟื้นฟู

2. แนวคิดทางด้านความเป็นอยู่ที่เกิดจากสารพิษอันตราย

สภาพความเป็นอยู่ที่เกิดจากสารพิษอันตราย สาเหตุมาจากความประมาทของผู้คนและการขาดความรับผิดชอบเป็นเหตุให้ประชาชนต้องพบกับความทุกข์ เช่น เมื่อเดือนมกราคม 2532 ประชาชน ได้รับผลกระทบจาก จากสารตะกั่ว ที่เกิดจากการวางท่อประปา คล่อมคลองประปา สามเสน จากโครงการ ทางด่วนสายบางโคล่-แจ้งวัฒนะ กวีสะท้อนให้เห็นความทุกข์ยากของประชาชนผู้ใช้น้ำและบริเวณใกล้เคียง ที่ต้องสูดสารตะกั่วพิษเข้าไป ก่อให้เกิดปัญหาด้านความเป็นอยู่ของผู้คนในช่วงนั้น

3. แนวคิดทางด้านความเป็นอยู่ด้านความปลอดภัย

ชีวิตและทรัพย์สินเป็นสิ่งที่ทุกคน ต้องระมัดระวัง ความไม่ปลอดภัยทำให้การดำรงชีวิตของผู้คนในยุคนี้ขาดที่พึ่ง บางครั้งขาดการดูแลเอาใจใส่ เช่น เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2524 มีการลอบวางระเบิด กรุงเทพมหานคร ในสถานที่ราชการถึง 2 แห่งด้วยกัน ทำให้ผู้คนต้องเสียชีวิต 3 คน และบาดเจ็บ จากเหตุการณ์นี้จะเห็นได้ว่าความไม่ปลอดภัยในความเป็นอยู่เกิดจาก การทำลายล้างกันของผู้คน แต่ผู้ที่เดือดร้อนคือประชาชนที่ไม่รู้เรื่องราว และข่าวอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นด้วยความประมาท เช่น เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2526 เกิดอุบัติเหตุ รถโดยสาร ของการขนส่งกรุงเทพมหานครสาย 88 ขนกับรถสองแถว ที่เชิงสะพานวัดเลา มีผู้เสียชีวิต 13 คน บาดเจ็บ 23 คน กวีชี้ให้เห็นว่าหลายต่อหลายครั้งที่ผู้คนต้องมีชีวิตอยู่ท่ามกลางความไม่ปลอดภัย บนท้องถนน เป็นบทเรียน แต่ก็ยังเกิดอยู่

4. แนวคิดความเป็นอยู่ที่ด้านความเชื่อ – ศาสนา

จะเห็นได้ว่า มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของผู้คนในช่วงนี้มาก ชาวชนบท ยังมีความเชื่อและผูกพันกับสิ่งเหล่านี้อยู่ เช่น เหตุการณ์ แขนงคอตายหมู่ เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2531 ที่บ้านเลขที่ 1179 ซอยพร้อมใจ ถนน พิบูลสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี และได้เขียนจดหมายบันทึกเหตุผล ในด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์เอาไว้ กวีชี้ให้เห็นว่า เป็นเหตุการณ์ที่ไม่ควรเกิด ควรเอา

ธรรมะมาใส่ใจ ญาติ มิหรือไม่มี ตายแล้วเกิดใหม่หรือไม่ ไม่มีใครรู้ แต่ที่แน่นอนที่สุด คือความทุกข์และเหตุให้เกิดทุกข์ และเกี่ยวกับศาสนา กวีได้สะท้อนเหตุการณ์ ในวันวิสาขบูชา เมื่อ ปี 2524 ซึ่งให้เห็นความวิปริตปรวนแปร ทางศาสนา ความเสื่อม ที่เกิดจากพฤติกรรมที่เลวร้ายของผู้คน ที่ปฏิบัติ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้คนด้วยกัน ตลอดไปถึงเยาวชนในภายภาคหน้า

2. แนวคิดทางด้านการเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครอง เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้เสนอแนวคิดเอาไว้ออกมาเป็นบทกวีหลายเหตุการณ์ เพราะ ในช่วงนี้ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเลือกตั้งหลายครั้งในประเทศไทย กวีสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในระบบการเมืองการปกครอง ความวุ่นวายของบ้านเมือง ตลอดถึง การใช้อำนาจ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล การละทิ้งหน้าที่ ที่สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชนเอาไว้อย่างชัดเจน

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้บันทึกไว้ว่า เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2524 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราชกำหนดนิรโทษกรรม แต่ผู้ก่อการไม่สงบเพื่อขิดอำนาจการปกครองแผ่นดินระหว่างวันที่ 31 มีนาคม – 3 เมษายน 2524 ผู้ก่อการไม่สงบกลุ่มนี้ คือกลุ่มนายทหาร ของพลเอกสันต์ จิตปฏิมา ซึ่งได้นำกำลัง เข้าควบคุมกรุงเทพมหานคร เพื่อขิดอำนาจจากรัฐบาล แต่ฝ่ายรัฐบาลควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ และสยามจดหมายเหตุ² ได้บันทึกเหตุการณ์ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2524 ว่า เฮลิคอปเตอร์ ของศูนย์บริการทหารบก จังหวัดลพบุรี 2 ลำ เกิดอุบัติเหตุ ตกลงในอ่างเก็บน้ำลำตะคอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากเกิดพายุพัดหนัก เป็นเหตุให้พันโทสุริ เสลา นักบิน เสียชีวิต และเจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บ 4 นาย กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่อง ว่า

เจ้าข้าเอ๋ยเหวหว่าเจ้าข้าเอ๋ย
ไม่เคยยินอย่างไรก็ได้ยิน

ลูกเห็บหกตกผางกลางสงกรานต์
หน้าแล้งน้ำนองท่วมคลองคู

ใครไม่เคยพบเห็นก็เห็นสิ้น
ฤดูเดือนเคลื่อนผืนผิฤดู

หลังคาบ้านเปิดเปิงกระเจิงดู
ฝนน้ำซาชูฤดูร้อน

¹ “นิรโทษกรรมผู้ก่อความไม่สงบ”, สยามจดหมายเหตุ. (22) : 481

² “เฮลิคอปเตอร์ตกที่จังหวัดลพบุรี”, สยามจดหมายเหตุ. ปีที่ 24 (22) : 480.

ฟ้าผ่าเปรี้ยงปร้างกลางงานบุญ
 บ้างสิ้นชีพเฝ้าหน้าชาครอน
 อีกตาลตันโถนพิบัทบระท่อม
 ดินฟ้าอาเพศพิโรธทัค
 พิปริตผิดถูกไปทุกสิ่ง
 เรื่องเล่นเล่นเป็นจริงประจักษ์จน
 ที่มีป็นเป็นทุกข้ไปทุกป็น
 ที่ทรุดนั้งก็ต้งนั้งเป็นเหน็บชา
 เฉลิมฉัตรมงคลฟ้าฝนโปรด
 ระเบิดบาปกระสุนบ่าอย่าซ้ำเติม
 ภัยแผ่นดินแผ่นดินฟ้าที่อาเพศ
 เอาชนะธรรมชาติมาดหมายปอง
 ภัยจากคนด้วยกันยังรานรุก
 เอาชนะยากนักอดักดาน

ชาวบ้านชานชนสลบสลอน
 กระเสื่อกระสนชานซอนสังเวชนัก
 แม่ลูกเหล็กพร้อมเหมือนปลาผัก
 ชักฟอกลอกตัวแผ่นดินคน
 แมงปอดิ่งลงน้ำซ้ำสองหน
 อันตรายสิ้นพันจะพรรณนา
 ที่ยังยืนก็ต้งยืนต้งยืนหน้า
 ที่ว่านต้งนั้งว่านกว่าเดมิ
 นิรโทษไถ่กรรมนำเฉลิม
 ช่วยกันเสริมช่วยกันสร้างพระปรารค์ทอง
 บันดาลเหตุโหดมหันต์เกินกันป้อง
 คนจะต้งต้อสู้อยู่อีกนาน
 ยังติดตามคามคุกไปทุกด้าน
 อันธพาลภัยชนคนกันเอง

เปิดสภาปริดีเปรมเกษมกระสันต์
 ใครขัดแย้งแข่งยัดอย่าหวาดเกรง

จะเบี่ยงผันฉันใดให้ตรงเผง
 จงถือเคร่งมรรคาประชาชัย

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 6-7)

กวีเสนอแนวคิดความเดือดร้อนในสังคมอยู่ในช่วงความผกผันทางการเมืองและการ
 กระทบของพิษภัยธรรมชาติสะท้อนการสูญเสียบุคคลสำคัญของกองทัพอากาศ และเหตุการณ์
 นิรโทษกรรมผู้ก่อความไม่สงบในแผ่นดิน และเมื่อเหตุการณ์คลี่คลายแล้วกวีเสนอแนวคิดที่ประชา
 ชนต้องตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดี คือการช่วยเหลือกันทำความดี โดยละทิ้งการทำลายล้างกันอย่างขาด
 สติและไร้คุณธรรม และได้แสดงแนวคิดที่ทั้งหมดว่า ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือผู้คนในสังคมด้วย
 ตนเอง เป็นปัญหาที่เอาชนะได้ยาก แต่เพื่อความมั่นคงอยู่รอดของชาติ ประชาชนต้องสู้
 ต่อไป

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุข่าวการทลายบ่อนการพนันแห่งใหญ่ ในกรุงเทพมหานคร พบว่าตำรวจ 4 คน มีส่วนรู้เห็นโดยใช้วิทยุตำรวจดักฟังความเคลื่อนไหวในการจับกุมของเจ้าหน้าที่ และข่าวพันเอกนิรันดร์ วิทยายุติกุล ผู้กำกับอำนาจการกองบังคับการอำนาจการ กองบัญชาการ ตำรวจภูธรเขต 3 มีส่วนพัวพันกับการค้าเฮโรอีน 10 ล้านบาท นอกจากนี้สยามจดหมายเหตุ² ได้ระบุ ข่าวสำคัญของประเทศคือ มีผู้ถึงแก่กรรมเนื่องจากการอดอาหารประท้วงถึง 66 วัน เป็นการประท้วง กันในไอแลนด์เหนือต่อรัฐบาลอังกฤษ เพื่อขอสิทธิเสรีนิรโทษกรรมการเมือง กวีได้เสนอบทกวี เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2524 สะท้อนเหตุการณ์นี้ว่า

สองพันห้าร้อยยี่สิบสี่ศก	เบื้องทิศตะวันตกอุทัยใจ
เบื้องทิศตะวันออกอาทิตย์ไคล	กลับกันไปกลับกันมาน่าเกรงนักร
พระภิกษุถือขวานฟันภิกษุ	พระภิกษุถูกโจรมันปล้นหนัก
อกพระพรุนหลายแผลแยะตลักร	พุทธศักราชเรียวลงทุกที
คนถือสากได้ดีเป็นพิเศษ	คนถือศีลเป็นเปรตไปทุกที
คนรู้มากยากนานอ่านคัมภีร์	คนรู้น้อยมากมีอันธพาล
พระจันทร์จรกระจ่างอยู่กลางฟ้า	วิชาขบขามาสมาน
สมัครสามัคคีธรรมเล็กรำบาน	จวบสิ้นศรีศุภวารอย่าจงเวร
สิบห้าค่ำจำศีลกินผักบั้ง	ไม่หมายมุ่งมั่งสาเป็นตาเถร
คอยถือบาตรสาดส่องจ้องค่าเณร	เสร็จจันเพลขึ้นกุฎกับสึกา
กามกิเลสเหตุโหดก่อโทษทุกซ์	ไอเณรบุกจับเด็กไร้เดียงสา
หวังค่าไถ่ได้ทันแต่งภรรยา	มีหน้าตาตามระบอบของครอบครัว
ไม่ชอบมาพากลก็พันพีย	เด็ดชีวิตปลิดมะม่วงร่วงจากขั้ว
ทำทุกอย่างทำให้หัวใจตัว	ทำลายหัวใจใครไม่สำคัญ
ได้แต่ขอฝากความพอพรามณ์น้อย	รักษาสร้อยจุลพราหมณ์งามเจดณัน
ที่เข่นฆ่าราวีปล้นจี้กัน	คนเครื่องแบบทั้งนั้นอันตราย
บ้านเมืองเรามากร้ายหมายข่มเหง	ฆ่าผู้อื่นเพื่อตัวเองแบ่งขยาย
บ้านเมืองเขาข่าวดังฟังกลับกลาย	อดข้าวตายเพื่อผู้อื่นอยู่ยืนยง

¹ “ทลายบ่อนการพนันแหล่งใหญ่ในกรุงเทพมหานคร”, สยามจดหมายเหตุ. 6 (25) : 507.

² “การถึงแก่กรรมของผู้อดอาหารประท้วง”, สยามจดหมายเหตุ. 6 (28) : 554 - 558.

อาทิตยขึ้นทางด้านตะวันตก
วิสาขะมิ่งขวัญพระจันทร์ตรง

อาทิตย่วงตะวันตกออกไม่หลอกหลง
คนยังคงห่างไกลไม่พบพระ

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาว เล่ม 2 หน้า 8 – 9)

จากบทกวีเสนอแนวคิดที่ว่า ในช่วงวันวิสาขบูชา ความวิปริตปรวนแปรทางสังคม ศาสนา ที่เริ่มจะเสื่อมลงทุกทีนั่นคือพฤติกรรมที่เลวร้ายที่กลับเป็นที่ยอมรับเพราะมีอำนาจคุ้มกัน ผิดกับผู้ที่ยึดมั่นในศีลธรรมที่ต้องตกอยู่ในห้วงทุกข์ ผจญต่อปัญหาความเดือดร้อนและกวีได้ฝากความหวังเอาไว้กับเยาวชนของไทยที่จะเติบโตไปในภายภาคหน้า ให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี ทั้งนี้ กวีได้แสดงข้อเปรียบเทียบระหว่างคนในเครื่องแบบอันหมายถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ละโมภและเห็นแก่ตัวกับชาวต่างประเทศที่ยอมสละชีวิตเพื่อส่วนรวม

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า เกิดคดีทุจริต โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นที่มีข้าราชการกระทรวงมหาดไทย จำนวน 138 คน รับเงินโบนัสไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อเรียกเงินคืนและคดีทุจริต ในการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ควบคุมสัญญาณการจราจรในกระทรวงมหาดไทย กวีเสนอบทกวีเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่อง ไว้ว่า

ความกล้าหาญอ่านว่าความกล้าหาญ	หลักความกล้าหา้ประการบันดาลผล
เวสารัชชกรณธรรมบำเพ็ญตน	สาธุชนพึงสดับจับประเด็น
หนึ่งศรัทธาเชื่อซึ่งสิ่งพึงเชื่อ	อย่าเชื่อเสียเชื่อสิ่งหลิ่งอิเห็น
เชื่อคนยากคนจนคนลำเค็ญ	นั่นแหละเป็นศรัทธากล้าเชื่อจริง
สองนั่นคือความกล้ารักชาติ	อย่าปะปะป้ายดินปืนดลิ่ง
อย่าแหละแหละลำเอียงหลงเลี้ยงลิ่ง	ยิ่งกล้ายังยุ่งยากลำบากตัว
สามพาหุสัจจาศึกษามาก	รู้ลำบากรู้สบายให้ถ้วนทั่ว
คนดีดีกล้าดีมีควรกลัว	คนชั่วชั่วกล้าชั่วควรกลัวเกรง
สี่ปรารถนาความเพียรเขาเขียนว่า	วิริยารัมภะต้องกล้าแก่ง
โง่ขยันอันตรายก็ตายเอง	เอาแต่เคร่งครัดเชื่อก็มีมือพอง

¹ “คดีทุจริตในโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น”, สยามจดหมายเหตุ. 24 (14) : 564 – 565.

ห้าปัญญาผู้ยิ่งสิ่งควรรู้
 รู้ว่าชาติคือประชาน้ำตานอง
 ขึ้นธรรมาสน์หัดเทศน์ต้องขอโทษ
 คนจนจนทนทุกข์อยู่ทุกวัน
 ยังไม่ทันพรพยาจะมาถึง
 นาคพ่นน้ำทำพิษพิปริตแปร
 ถึงคราวหลานแสนร้ายทำลายปู
 โอ้อวดสูญปูป่ามารับกรรม

พลุหัสเข้าเสาร์แทรกต้องแบกเสา
 ทั้งสี่เสาเสาชิงเข้ามาสุมรม

รู้แยกมิตรแยกศัตรูรู้ปิดป้อง
 ไขขวานทองถื่นเก่าเพียงเท่านั้น
 ท่านมหาอย่าโกรธจงอดกลั้น
 กล้าจกรรจกจากไกรมีใครแล
 คนก็ตั้งเทวดามาค่าแม่
 สงสารปูแท้แท้มาพ่นน้ำ
 ลูกแสนรู้ทำลายป่าพาดกต้า
 คาวระยำจำเพาะมาเกาะกุม

ราหูเข้ากุมแลกลักคนปลักลงหลุม
 รอประชามาประชุมช่วยสุมเพลิง

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนาขาวเล่ม 2 หน้า 12 – 13)

กวี เสนอแนวคิดว่าการทุจริตในวงราชการทั้งสองกรณีที่เป็นข่าว ซึ่งมีผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นข้าราชการระดับสูงหลายคน และเป็นข้าราชการระดับต่ำก็มียาก กวีจึงกล่าวถึงธรรมะ แนะนำแนวทางในการดำรงชีวิตในสังคม โดยมีความมานะพากเพียร ฝึกฝนศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพื่อให้เกิดสติปัญญา ในการแก้ปัญหาความทุกข์ยาก

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ ลงข่าวนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ถูกยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลในคณะ มีรัฐมนตรี 3 กระทรวง คือ 1.กระทรวงพาณิชย์ 2. กระทรวงอุตสาหกรรม 3. กระทรวงมหาดไทย และ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ² ได้ลงข่าว เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2524 น้ำท่วมกรุงเทพมหานครว่า พื้นที่ 10 ตารางกิโลเมตร อยู่ใต้น้ำ และสยามจดหมายเหตุ ปี 2524 หน้า 627 ได้บันทึกว่า ประชาชน แยกตื่นกันในเรื่อง การพบแหล่งทองคำ ที่ตำบลบ้านนา อำเภอกบิลบุรี ที่เคยมีการทำเหมืองในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีปริมาณเพียงเล็กน้อยเท่านั้น กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่อง และเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์เหล่านี้เอาไว้ว่า

¹ “อภิปรายไม่ไว้วางใจ 3 กระทรวงหลัก”, ไทยรัฐ. 4 มิถุนายน 2524. หน้า 1 ,12

² “น้ำท่วมกรุงเทพฯ 10 กิโลเมตรอยู่ใต้น้ำ”, ไทยรัฐ. 4 มิถุนายน 2524. หน้า 1 ,12.

ป่ากะปู้ กู้อี้จู้ กะจู้จี้
เสารั่วหลังคาเร็ดก็เปิดเปิง

น้ำลายท่วมธานีละเหลิงเจ็ง
กระเจ็ดกระเจิงกระจอกจิงจ้อเจ

ครั้นฤกษ์ดีตีเกราะกระบอกบอก
ว่านั่นควายเขากางนั่งห้องแอร์
มาดกหล่มลุ่มลุ่มขนมถ้วย
เดินเม้ามัดเข้ามมตะลุ่มเม็ง
ฝ่ายชาวบ้านครั้นครั้นตื่นทองทอง
บ้างลงหลักตักดวงกันตรงตรง
พลิกแผ่นดินถิ่นไทยให้ทั่วทั่ว
ใครใคร่ซูดใคร่คร่ำค้ำงามงาม
เสริตัดต้นไม้ให้หมดหมด
เทกระจาตกลาดกระจายตายเนืองเนือง
ยิ่งแท็กชีใส่แก่นั่นร้ายกาจ
คนขับแข็งแรงถอยค้อยลลลล
เสริรักเจ้าพระคุณพ่อขุนแผน
ชูกำลึงเลือดดีสีแดงแจ๊ด
ดวงนครฟอนฟวกวับกลับ
เกิดกบฏพระยาสรณ์มีทันเตรียม

นกระจอกนอกกระจกประจ้อประแจ
พอเซ็งแซ่ก็ถูกสับจิงเซ็งเซ็ง
ของกกล้วยกล้วยขี้โง่มะโรงมะเส็ง
ยังเจ็งเจ็งวางวายด้วยงงง
จะจัดจองทองท้าวด้วงโก่งก่ง
บ้างเก็บตังตีตัวกันตามตาม
ทรัพย์ในตัวมากมายหลากหลายหลาม
เมืองสยามยามนี้เสริเรื่อง
เสริรถสิบล้อก็เซ็งเซ็ง
ครุณิมิตรปลิดเปลื้องก็เรื่องรถ
เพชรฆาตคร่ำชีพนิบหายหด
เป็นโรงศพอบสตรมกรดแก๊ส
พ่อควางแขนโขยงยกหกเจ็ดแปด
ขุนแผนแพศกระพือข่าวถึงดาวเทียม
จะตั้งกรุงย่งยับสลับเหลี่ยม
สุริยอภัยเยี่ยมยกพลระงับ

พระอาทิตย์ชิงดวงพระจันทร์เด่น
หิ้งห้อยพร้อยไม้ไหวระยับ

ดาวกระเด็นไกลเดือนดาราดับ
แมลงทับทองที่วสะเทือนดง

(บันทึกกวีข้างคลองคั่นนายาวเล่ม 2 หน้า 14 – 15)

กวีเสนอแนวคิดที่ นายกรัฐมนตรีและผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ที่ต้องรับภาระในการแก้ปัญหาสังคมและการเมือง จนกระทั่งถูกโจมตีจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านและประชาชน กวีแสดงความคิดเห็นต่อมานั้นคือการก่อให้เกิดความสันสะเทือน ต่อเสถียรภาพ ความมั่นคงของชาติ ส่วนประชาชนก็เกิดภาวะการตื่นทองแสวงโชค ในช่วงนี้กวีได้กล่าวถึง การตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาารถแท็กซี่และสิบล้อประสบอุบัติเหตุ และปัญหาการวางแผนครอบครัว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาใหญ่

ที่รัฐบาลต้องแก้ และกวีได้ได้สะท้อนบทบาทของนักการเมืองคนหนึ่งคือพลโทอาทิตย์ กำลังเอก ซึ่งเป็นแม่ทัพภาคที่ 1 ว่าเป็นคนที่มีบทบาทเด่นทางด้านการเมือง

สยามจดหมายเหตุปี¹ ได้ระบุข่าวการวางระเบิดศูนย์การค้า 3 แห่งในกรุงเทพมหานคร คือศูนย์การค้าราชดำริอาเขต ศูนย์การค้าอินทราพาด้า และศูนย์การค้าสยาม และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ² ได้ลงข่าว ขบวนการโจรภาคใต้ ที่ประกาศจะแยกสี่จังหวัดภาคใต้ออกจากประเทศไทย และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ³ ฉบับเดียวกันได้ลงข่าวพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ตั้งพรรคการเมือง กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่องว่า

สะท้อนข่าวคราวเดียวกระเด็นเกลื่อน	ระเบิดเถื่อนถล่มมกราคมประสงค์
สยามย่านร้านค้าฟ้าผ่าลง	วิมานองค์อินทราที่สาครจรจ
ประสงค์สิ่งยิ่งใหญ่อันใดหนอ	ถึงกับก่อวิกฤติโศรโหดมหันต์
เอาชีวิตแม่พ่อเป็นเดิมพัน	พี่น้องไทยทั้งนั้นเนื้อดินเดียว
นี่โศรคราดกวาดคราวชีพชาวบ้าน	ไม่สงสารไม่รู้สึกละนึ่งเสีย
แค้นอะไรใหญ่ยิ่งเสียจริงเจียว	ยิ่งคิดยิ่งเปล่าเปลี่ยวน้ำใจนัก
คนเก่าเก่าเขานั่นเอาบ้านเมือง	ไม่เปล่าเปลืองชีวรักยาศักดิ์
ทอดสะกานเมืองไม่เขื่องยก	เป็นที่ทักท้วงให้ใช้ปัญญา
สมัยนี้มีแต่ให้ใช้กำลัง	เลือดต้องหลังล้างเลือดลงเดือดหล้า
ยิ่งเจริญยิ่งประลัยไหม้โลกา	ยิ่งก้าวหน้ายิ่งกระหน่ำทำร้ายคน
ที่ด้ามขวานบันบั้นแผ่นดินเดือด	เลือดกับเลือดยังละเลงกันปี่ป่น
ทั้งศึกมีดศึกสว่างศึกล่างบน	จะไม่พินพรรษาแล้วครานี้
นั่นอินทรีตีปีกจะฉีกเนื้อ	คลุมหนั่งเสื้อส.ส. ขอเก้าอี้
นี่ตุ๊กแกสวนพลูอ้วนพี	ร้องตีบแกแต่ละทีมีมันต์ดำ
เสกตะปูเสกลาวดให้ปวดท้อง	เสกหนั่งควายเสกของต้องตกต่ำ
ไปหาหมอต้ออายุประจู้ซ่า	จึงจะนานาวาฝ้าคลิ่นลม
นี่ ร.ศ.เพิ่งจะถึงหนึ่งเก้าเก้า	ยังไม่เข้าสองร้อยค่อยผสม

¹ “ระเบิดศูนย์การค้า 2 แห่งใหญ่ในกรุงเทพฯ”, สยามจดหมายเหตุ. 24 (15) : 619.

² “โจรภาคใต้อาละวาดหนัก,” ไทยรัฐ. 12 พฤษภาคม 2543 หน้า 1.

³ “ประกาศตั้งพรรคการเมืองน้องใหม่,” ไทยรัฐ. 12 พฤษภาคม 2524. หน้า 1.

รักษาวินเดือนปีช่วยชีชม

มีแต่หล่มแหลนหลาวทุกก้าวไป

แต่เก็บข่าวเล่าความไปตามข่าว

ล้วนเรื่องราวร้ายหมดจดไม่ไหว

มันดำตาดำใจจามาตาใจ

จารึกไว้ตามเวลาอย่าว่าเลย

(บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 2 หน้า 16 – 17)

กวีเสนอแนวคิดเอาไว้ว่า ความ โกรธแค้นที่มีอยู่ ของโจรก่อการร้าย ที่ประบิดทำให้ชาว บ้านซึ่งไม่มีส่วนรู้เห็นต้องได้รับความเดือดร้อน กวีสะท้อนความรู้สึกว่าทำไมต้องมาเอาผิดกับชาว บ้านที่ไม่รู้เรื่องราว และเหตุการณ์บ้านเมือง นักการเมืองคนสำคัญ คือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้ที่ มีความรู้และมีชั้นเชิงในทางการเมืองเป็นที่ยอมรับ บทบาทในการบริหารบ้านเมืองของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในการต่ออายุข้าราชการทหารบก กวีสะท้อนความคิดว่า คนในวงการเมืองเชื่อว่า ท่านเป็นผู้กำหนดทิศทางการเมืองของไทยให้ดำเนินต่อไป

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า การก่อการร้ายในประเทศอิหร่าน มีการลอบวางระเบิด สำนักงานใหญ่ พรรคสาธารณรัฐอิสลาม ซึ่งเป็นพรรครัฐบาล ทำให้มีผู้เสียชีวิต 7 คน และเหตุการณ์ ด้านชายแดน ภาคใต้ของไทยมีข่าวผู้ก่อการร้ายเข้ามอบตัวต่อรัฐบาล คือนายสุรชัย แซ่ด่าน ผู้ต้องหา คดีเผาจวนผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช และในเวลาเดียวกันกับที่ พันตรีจำลอง ศรีเมือง แถลงคำสั่ง นายกรัฐมนตรีให้มีการกวาดล้าง สถานเจริญมย์ ให้ ปิด – เปิด ตามเวลาที่กำหนด และต่อ มามีข่าว ประธานาธิบดี ชุนฮูดานแห่งสาธารณรัฐเกาหลี และภรรยา พร้อมด้วยคณะ มาเยือนเมืองไทย จากข่าวและเหตุการณ์เหล่านี้ กวีได้เสนอบทกวีเมื่อ เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่องว่า

ที่เหนือฟ้ากว่านี้ยังมีฟ้า

และเหนือบ่าผู้แบกมีแอกไถ

เหนืออำนาจมีอำนาจจกใจ

ใครต่อใครก็ต้อง โคนเมื่อโดนปืน

เจ้าพ่อชลกระลอกชลกระลอกชลทะเลเลือด

เจ้าพ่อเชือดเจ้าพ่อกี่แตกตื่น

คลื่นกระลอกกระลอนชลจนครันครัน

จะเกิดคลื่นลมใหญ่ให้ระวัง

เมืองอิหร่านร้าวถล่มระงมเลือด

น้ำมันเดือดรดแดนคนแค้นคลัง

ยังไม่ทันปฏิวัติก็พลัดพัง

ต้องเซซังหนีตายแทบไม่ทัน

แต่บ้านเราปฏิวัติจัดแจงแล้ว

ยังเลิกแถวไม่เอาโทษล้วนออกถื่น

¹ “สงครามกลางเมืองอิรัก-อิหร่าน”, สยามจดหมายเหตุ. 12 (24) : 723.

ร่วมฟ้ากาสาวพัสดร์เป็นฉัตรชั้น	เป็นฉัตรกั้นและเป็นเกราะเฉพาะคน
หมากการเมืองเหมือนขุนรูนม้าด่าน	หมากการบ้านเหมือนเบี้ยเรียรายหล่น
ผู้นั่งเมืองเหมือนวิเศษมีเวทย์มนต์	ไพร่หน้าหม่นอมเมียงเสี่ยงเป็นตาย
มหาดไทยได้สิทธิไม่มีสิทธิ์	เต็นตะลิดคิดซึ่งให้ฝั่งผาย
ควันระเบิดควันกระสุนกรุ่นกระจาย	ซ้าอุบายซ้อนอุบายหลายระเบิด
น่านสหายสุรชัยตายน้ำคั้น	โน่นเสียงปืนตุมตามประจำถิ่น
ศึกกาภิเษยวแดงเลือดแรงริน	ศึกศรศิลป์สามสี่มีมานาน
โน่นสนามภูไพร่มีไฟลาม	นี่สนามกีฬาเลือดทาลาน
เลือดต้องล้างด้วยเลือดเดือดกันดาร	ฤาเป็นกฎการทหารนำการเมือง
พระเจิมป้ายเปิดแหล่งโลกีย์สถาน	ขรวจ่าลองปิดร้านจึงถือเลื่อง
วิสัยเทพเสพสุขสนุกเนื่อง	วิสัยहनอนนอเนื่องในอาม
ขอค่านับรับท่านประธานขุน	เกาหลี่ใต้ – ไทยวุ่นเรื่องขุนขม
ประเดี้ยวกดประเดี้ยวคั้นรันระคม	ต้องเกลียวกลมขอดเกล็ดเผด็จการ

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนาขาวเล่ม 2 หน้า 22 – 23)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า อำนาจอันยิ่งใหญ่กวีเปรียบว่าเหนือฟ้ายังมีฟ้าเหนือบ่ายังมีแอกมีไถที่ต้องแบกอยู่ อำนาจก็เช่นกันต้องมีอำนาจที่เหนือขึ้นไป กวีสะท้อนถึง ผู้ที่ได้รับความทุกข์ด้วยอำนาจจากผู้มีอำนาจยอมถูกกดขี่ให้ต่ำลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้กวีได้โยงทัศนระดังกล่าวเข้าสู่เรื่องของเจ้าพ่อเมืองชลบุรี นายจุมพล สุขภารังษี ผู้สนับสนุนการเลือกตั้งซ่อม ส.ส. ที่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งถูกลอบยิงเสียชีวิต กวีเห็นว่าเหตุการณ์นี้ นำไปสู่ความวุ่นวายทางการเมือง และเสนอแนวคิดทางด้านการเมืองในต่างประเทศ กวีได้นำเหตุการณ์การเมืองความรุนแรงของประเทศอิหร่านมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่ก่อความไม่สงบในประเทศไทยทั้งนี้กวีได้อ้างถึง ความสงบร่มเย็นภายใต้การนับถือพระพุทธศาสนาซึ่งบางครั้งจะเป็นเกราะกำบังให้พ้นภัย กวีเสนอแนวคิดต่อมาว่าการเมืองเหมือนการเล่นหมากกรุก ผู้นำทางการเมืองเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบ เพราะชั้นเชิง ส่วนประชาชนคือฝ่ายเสียเปรียบเพราะไม่มีสิทธิ์ไม่มีเสียง กวีสะท้อนเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายคอมมิวนิสต์ นั่นคือการจับตัวนายสุรชัย แซ่ด่าน เป็นการแสดงให้เห็นว่าพลเรือนกับทหาร ไม่ได้ร่วมมือกัน และกวีสะท้อน

พฤติกรรมของผู้ทรงศีลในเวลานั้น คือพันเอกจำลอง ศรีเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้รับนโยบายตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี ให้กวาดขันสถานเริงรมย์ เป็นนโยบายเบื้องต้นที่ต้องปฏิบัติ และทำยบทุกวิถีวิธีสะท้อน ความรู้สึก ยินดีต้อนรับการมาเยือน ของประธานาธิบดี ชุน ดู ฮาน แห่งสาธารณรัฐเกาหลี ด้วยไมตรีและแสดงความปรารถนาที่จะเห็นความสามัคคี ขจัดอำนาจเผด็จการให้หมดสิ้นไป

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์¹ ได้ลงข่าวพลเอกอำนาจ คำริกาญจน์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ถึงแก่นิจกรรม และสยามจดหมายเหตุ² ระบุว่าได้มีข่าวข้อสอบของมหาวิทยาลัยรามคำแหงรั้ว จากนั้นสยามจดหมายเหตุ³ สรุปข่าวการลอบวางระเบิด สำนักงานที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีการระเบิดสะพานและห้วงจรที่สะพานบ้านสี้อง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากนั้นสยามจดหมายเหตุ⁴ ได้ระบุว่า ได้มีความขัดแย้งในการเลือกตั้งอธิบดีกรมอัยการระหว่างนายสุจินต์ พิมสุวรรณ ผู้ได้รับเลือกชุดเก่า กับนายโกศล อนันตพงษ์ ผู้ได้รับเลือกชุดใหม่

กวีได้เสนอบทกวีเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์เหล่านี้ เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2524 ไม่ ได้ระบุชื่อหัวเรื่อง เอาไว้ว่า

พิกุลแก่นต้นเก่าริมเสารั้ว
วันนี้ร่วงลงเห็นเป็นสำคัญ

พอคอกออกถ้วนทั่วก็อาถรรพ์
มวลดอกไม้ทั้งนั้นก็ยินดี

ฟ้าฝนหล่นโปรยลงโชนขึ้น
ไม้เขียวเกรียวกราวกันคราวนี้
แสนสงสารบ้านักเป็นหน้าหนา
ไม่อยากจะเล่นก็ต้องเล่นเต้นการ์ตูน
อ้ายโม่ดำทำข่าวอ้อลาวใหม่
เสือพีเพราะป่าปรกรพารา

ดินขึ้นฟ้าชุ่มชะอุ่มลี
พิกุลร่วงแต่ละที่มีข้อมูล
ต้องเล่นบทเมฆลารามสุร
เป็นพระปูนปิดทองฉลองศรัทธา
ว่าเป็นเสือจริงไซ้ไม่ใช่หมา
มีป่าช้าอีกมากมายในเมืองกรุง

¹ “ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกถึงแก่นิจกรรม”, เดลินิวส์. 30 กรกฎาคม 2524. หน้า 1.

² “ข้อสอบมหาวิทยาลัยรั้ว”, สยามจดหมายเหตุ. 14 (24) : 821.

³ “ระเบิดสะพานและห้วงจรที่ภาคใต้”, สยามจดหมายเหตุ. 14 (24) : 816

⁴ “เลือกตั้งอธิบดีกรมอัยการ”, สยามจดหมายเหตุ. ปีที่ 14 (25) หน้า 870.

ในสถานการศึกษามีป่ารก	ถูกเสือหมกหมายเข่นเขม้นมุ้ง
มากฤทธิมีพลังอยู่นิ่งนุง	ป่ากรู้งรังในหลายโรงเรียน
ที่เมืองใต้ชายป่าทั้งปีเปิด	เสือระเบิดว่อนระบาคลวดเฉวียน
เสือสุราษฎร์เลื่อนครบกบ่อนเบียน	ทั้งเสือเขียนเสือคนสับสนั่น
ที่เมืองกรุงยุ่งยากมากเสือศึก	อีกทีกอธิดเสือศรีศักดิ์
สิงห์ผงาดมหาดไทยเข้าย้ายยัก	เสือพบสิงห์สิงหลก้อยู่อลวน
อันเสือพีท่าน่าเพราะป่าปก	ที่ป่ารกเพราะเสือยังระวังผล
คินดีเพราะหญ้าบังกำบังบน	หญ้ายังลั่นรกรกินเพาะคินดี
ย่างเข้าสู่สิงหาสาราสัตว์	รัฐสภาสารพัดสัตว์เสือสี่ห์
งบประมาณล้านแสนมากแม่นมี	อย่าอ้วนพีเฉพาะพุงตุงสะคือ
ให้สมส่วนควรเห็นเป็นรูปร่าง	ไซ่หัวโตพุงกางสาบกระสือ
ประชาชนคือชาติมีอาจชื่อ	มีอาจขายป้ายชื่อเฉพาะใคร

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนาขาวเล่ม 2 หน้า 30 – 31)

กวีเสนอแนวคิดว่า การอนิจกรรมของผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก กวีสะท้อนเหตุการณ์นี้ว่าตำแหน่งที่ว่างลงว่าจะสร้างความหวังให้แก่ผู้ที่อยู่ในข่ายที่จะเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเศร้าไปพร้อมกับนำยินดีของคนบางคน และกวีได้โยงไปถึงเรื่องข้อสอบมหาวิทยาลัยรามคำแหงรั้ว กวีใช้คำว่าเสือเป็นสัญลักษณ์ของคนทุจริต เป็นการกระทำที่ชั่วร้ายเลวทรามและแสดงอำนาจ และอิทธิพลให้เกิดแก่ประชาชน และโยงไปถึงผู้ก่อการร้ายแถบภาคใต้ ส่วนในกรุงเทพมหานคร ก็มีการชิงตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการ กวีชี้ให้เห็นว่า พลเอกสิทธิ จิตรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยควรที่จะชี้ขาด กวีได้แสดงทัศนะการโยกย้ายและแต่งตั้งข้าราชการในตำแหน่งต่างๆ ว่ามักจะมีเรื่องของผลประโยชน์ที่โยงโยงกันเป็นลูกไซ่ มาเกี่ยวข้อง นั่นคือแม้แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนเข้าไปใช้อำนาจในการบริหาร กอบโกยผลประโยชน์ กวีได้ประนามพฤติกรรมดังกล่าวว่าเหมือนผีกระสือ

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์¹ ลงข่าวว่าวันนี้วันที่ 9 สิงหาคมเป็นวันที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จังหวัดร้อยเอ็ด กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่อง เอาไว้ว่า

เก้าสิงหาอาทิตย์ประดิษฐาน อินทรีกับมังกรผู้เกรียงไกร	กำหนดกาลเลือกตั้งครั้งยิ่งใหญ่ ต่างแผลงพิฆพ่นไฟเข้าใส่กัน
ผู้ใดมีฤทธาศักดามาก ผู้ใดด้อยศักดิ์จาบัลย์ การเลือกตั้งครั้งไหนก็ครั้งนั้น ผู้ชนะลุยน้ำเนาเข้าสภา ทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ชัยชนะ ไม่ด้วยเล่ห์เหเข้าเอาด้วยกล เป็นผู้แทนของอำนาจวาสนา เป็นผู้แทนเงินตราความสาธารณย์ เครื่องประ โคมโหมแห่แต่อำนาจ จิตสำนึกการศึกษาประชาเปลือง ไม่เคยให้การศึกษประชาสิทธิ ถือเงินเงาเงินเป็นคัลลอง จึงผู้แทนแต่ละท่านอาคารหนัก ต้องซื้อเสียงเสียงพ่นขันต่อตี ถือการบ้านการเมืองเรื่องต้องห้าม	ผู้นั้นยุคคุณุกระชากได้มากมัน สาละวันเตี้ยลงเป็นธรรมดา ต้องแก่งแย่งแข่งขันกันทุกท่า ได้ชื่อว่าผู้แทนของปวงชน ทุ่มกำลังเข้าปะทะกันทุกหน คนต่อคนเข่นกันบรรลัยลาญ ใช้ผู้แทนของประชาชนชาวบ้าน นี่หรือคือพื้นฐานของการเมือง เปรี้ยงประกาศฎใหญ่ไปทุกเรื่อง เป็นเรื่องเคืองขัดคอผู้ปกครอง ลับลับต่อป้อปิดแต่ปิดป้อง ว่าถูกต้องตามระเบียบเรียบร้อยดี การสมัครการหาเสียงเสียงทุกที่ ประชาธิปไตยสิทธิ์จิตสำนึก เหมือนบ่อนโปปราบปรามเป็นเสี้ยนศึก
ถึงคราวเปิดเชิดชักกันคักคึก	แล้วทักทักเป็นประชาธิปไตย
ประชาธิปไตยเดือนเป็อนอำนาจ ประชาธิปไตยจึงมีครั้งใบ	ประชาธิปไตยทาสชาติบอดใบ ประชาธิปไตยไทยยังไม่มี

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 2 หน้า 32 – 33)

¹ “เลือกตั้ง ส.ส.แทนตำแหน่งว่าง”, เดลินิวส์, 9 สิงหาคม 2524. หน้า 1.

กวีเสนอแนวคิดว่า การเลือกตั้งซ่อมในครั้งนี้ ผู้มีอำนาจและบารมี มีมากจนเป็น เป้าแห่งความสนใจ ของประชาชน อยู่ สองท่าน กวีเปรียบบุคคลทั้งสองนี้ว่าเป็นเสมือน มังกร กับ อินทรีฯ ต่างก็หาเสียงพ่นพิษใส่กันอย่างดุเดือด และได้สะท้อนถึง การต่อสู้ ของการหาเสียงว่า บางครั้ง ก็ไม่ถูกต้อง ไม่สุจริต และปิดท้ายด้วยความเห็นว่า การปิดกั้น การมีส่วนร่วมเห็น และการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อย่างที่กำลังเป็นอยู่ ทำให้ประชาธิปไตย มีเพียงครึ่งใบ คือขาดความสมบูรณ์ ไม่เป็นไปตามที่ประชาชนมุ่งหวัง

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า นำท่วมที่จังหวัดหนองคาย และที่จังหวัดร้อยเอ็ด มีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีผู้รับสมัคร 14 คน พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ หมายเลข 9 เป็นผู้ได้รับเลือก และสยามจดหมายเหตุ² ได้เสนอข่าว ว่ามีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปัตตานี และข่าวนายแพทย์ ประเวศ วะสี ได้รับรางวัลแมกไซไซ ประจำปี 2524 สาขาการบริการของรัฐ กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่อง สะท้อนเหตุการณ์เหล่านี้เอาไว้ว่า

ฝนส่งฝั่งลี้ฟ้าจะลาฝน เสียงกบเขียดกรีดครอดตลอดปี	ฤดูคดเดือนเก้าจะก้าวหนี ด้วยฝนดีตกประเดิมเริ่มสงกรานต์
เหมือนมาโสรจสรกรุงแก้วโกสินทร์ โปรดชานาชาวไรให้สำราญ ที่หน้าหอเสาชิงช้าหน้า เมืองหนองคายขุกเข็ญล้ำเค็ญเคื่อง มหาภัยธรรมชาติโหมสาดใส่ สร้างแผ่นดินสร้างยุคมาทุกยาม ภัยแผ่นดินแผ่นดินฟ้าคนกล้าสู้ คอยซ้าเติมเพิ่มภัยไม่ผ่อนพัก เมืองร้อยเอ็ดได้อินทรีศรีร้อยเอ็ด เป็นเขยใหม่ปิ้งปิ้งกะลุกปัก การเลือกตั้งแต่ละทีพลีเงินล้าน	ล้างแผ่นดินชำระสระสนาม ประกอบการกสิกรรมบำรุงเมือง จนหลากล้าน้ำป่ามาหนุนเนื่อง แม่น้ำโขงโขงเขื่องขึ้นลุดคาม คนต่อสู้กู้ชัยไม่เคยขาม คนคงความเป็นคนทนทานหนัก ภัยจากผู้จากคนอับจนหนัก เป็นภัยหลักจากกิเลสเหตุแห่งทุกข์ เมืองคนเด็ดเด็ดคนจนเจ็บจุก ลูกอินทรีรีชุกกระชี่กระชิก เหมือนไปรยหวานข้าวไปให้ไก่จิก

¹ “เลือกตั้งซ่อมที่หนองคาย”, สยามจดหมายเหตุ. 12 (25) : 871.

² “นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้รับรางวัลแมกไซไซ”, สยามจดหมายเหตุ. 12 (26) : 45

เจ้าของข้าวเก็บไข่ได้กึ่งกึ่ง
บ่อนร้อยเอ็ดเล็กราไม่สาใจ
ลูกเล่าต่อลูกเล่าเข้าพันพัน
สวัสดีที่พบก ผบ. ใหม่
แยกทหารการเมืองเรื่องสำคัญ

ไถ่งอยหิกออกไข่ไม่เป็นตัว
เปิดบ่อนได้ปัดตานีรู้ดีชั่ว
พ่อเล่าไม่ต้องมั่วเสมอกัน
ท่านประยูทธ์สุดไสเกษมสันต์
เป้าหมายมันคัลลอกกองทัพไทย

ขอแสดงความยินดีเป็นพิเศษ
กอปรุกศผลแทรกแม็กไซไซ

หมอประเวศวะสีวิสุทธ์ไสว
มงคลของคนไข่ได้หมอดี

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม2 หน้า 34 – 35)

กวีเสนอแนวคิด ว่าภัยจากมนุษย์ด้วยกันน่ากลัวมากกว่าภัยธรรมชาติ กรณีการ เลือกตั้งซ่อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างการหาเสียงมีการห้ามนำเอาชีวิตกัน จนถึงวันที่ได้รับชัยชนะ กวีสะท้อนถึงการลงทุนนับล้าน แต่ผลประโยชน์เล็กน้อย เหมือนกับการหว่านข้าวให้ไก่ เช่นเดียวกับการเลือกตั้งซ่อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปัตตานี ในวันที่ 25 ตุลาคม 2524 และท้ายบทกวีได้แสดงความรู้สึกยินดี กับนายแพทย์ประเวศ วัระสี ที่ได้รับรางวัลแม็กไซไซ และเป็น โชคดีของคนไข่ที่มีหมอดี

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่านายกำธร ลาชโรจน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด ปัตตานี ออกจากบ้านเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2524 และวันที่ 30 กรกฎาคม 2524 มีผู้พบศพ นาย กำธร

ลาชโรจน์ ถูกฆาตกรรม บริเวณถนนสายชนบุรี – ปากท่อ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครและเลือก ตั้งซ่อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนนายกำธร ลาชโรจน์ ในวันที่ 25 ตุลาคม 2524 หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ² ได้พาดหัวข่าวเรื่อง สงครามกลางเมืองอิรัก – อิหร่าน มีการลักลอบวางระเบิดในบริเวณ ทำเนียบนายกรัฐมนตรี ใจกลางกรุงเตหะราน เสียงระเบิดสนั่นหวั่นไหวไปทั่วกรุง

จากเหตุการณ์ทั้งหมด กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่อง เอาไว้ว่า

¹ “เลือกตั้งซ่อม ส.ส. ปัตตานี”, สยามจดหมายเหตุ. 6 (2) : 221.

² “สงครามกลางเมืองประเทศเพื่อนบ้าน,” ไทยรัฐ. 31 ธันวาคม 2534. หน้า 1.

ยังไม่ทันควันจางไปจากฟ้า
ผู้อยู่หลังนั่งพลันขวัญละเมอ

เมืองชัยนาทขาดผู้แทนอีกหนึ่งท่าน
เลือดผู้แทนตกดินรินเป็นแนว
สิบเอ็ดศพลานสะกาดต่อหน้าศพ
ไกลปิ่นเที่ยงไกลปิ่นเดือนกลบเกลื่อนความ
ดับเจ้าพ่อเจ้าพี่ทีละคน
คนมีหลังเสียวหลังพะรังพะรุง
มีอาวุธติดอาวุธโดยไวว่อง
มีหมู่บ้านต้องมิกองกำลังกัน
ภัยสงครามคามคุกทุกมุมโลก
ระเบิดกลางทำเนียบยะเยียบยับ
ประธานาธิบดีถึงนายกฯ
เมืองน้ำมันระเบิดเปลืองกระเดื่องแดน
สงครามเก่ายกทัพเข้าต่อทัพ
รถถังต่อรถถังปะทะกลาง
ภัยสงครามยามนี้มีใครเห็น
เป็นเปลวไฟซอนควันอันมิดชิด

ได้ด้วยเลือดก็ต้องจ่ายใช้ด้วยเลือด
มือต่อมือมีดต่อมีดไม้ต่อไม้

หวนหวนว่าที่คิดจะคิดก่อ
แล้วก็เจอนได้อิกรายแล้ว

ปัตตานีเพิ่งจะผ่านไปแผล้วแผล้ว
ราษฎรคืนกระแด้วกระแด้วตาม
ยื่นประกบกราดใส่ไม่เกลลงขาม
นี้ลูกกลมถึงในใจกลางกรุง
เดือนละหนเดือนละโหดโหดสะอึ้ง
ต้องปิ่นตุงเกาะประกบใครครบครัน
มีลูกน้องใช้ลูกน้องเป็นกองกัน
มีกองทัพใช้ทัพมันเป็นฐานทัพ
อิหร่านเลือดเดือดโชกชะโงกอับ
ตายเป็นพวงร่วงเป็นดัดดับโคตรแค้น
ต้องตายตกอกสันมิ่งขวัญแขวน
เมืองน้ำมันค์กระสุนเล่นอยู่กว้างกว้าง
ข้างต่อข้างไสจับเข้าสับขวาง
เครื่องบินดิ่งทิ้งขว้างวางไปพิช
สงครามเย็นเย็นเฉียบเฉียบสนิท
ใครเป็นมิตรเป็นศัตรูไม่รู้ใคร

ใช้คมเขียดเขื่อนคมเขียดคมไต่
นี้จะอยู่กันอย่างไรก็ไม่รู้

(บันทึกกวีข้างคลองคั่นนายาวเล่ม 2 หน้า 40 – 41)

จากบทกวีเสนอแนวคิดที่ว่า ขบวนการฆาตกรรมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปัตตานี ยังไม่หมดไป สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยนาทก็ถูกลอบฆ่าอีก กวีมีความรู้สึกว่าการลอบฆ่า เป็นเหตุการณ์ที่ลูกกลมไปทั่ว แม้กระทั่งในกรุงเทพมหานครก็มีการฆ่ากันไม่เว้นแต่ละวัน เจ้าพ่อถูกฆ่าตายไปทีละคน คนมีศัตรูก็ต้องคอยระมัดระวัง ตลอดถึงภัยสงครามในอิรัก – อิหร่านกวีสะท้อน เหตุการณ์เหล่านี้เอาไว้ว่า ภัยสงครามในเวลานี้เป็นภัยเงียบ ใครเป็นมิตรเป็นศัตรู ดูกันไม่ออก ใครฆ่า

ใครคนนั้นก็ต้องถูกล้างแค้น ใครทำกับใครคนนั้นก็ต้องโดนทำร้ายกลับคืน เลือดก็ล้างกันด้วยเลือด กวีสะท้อนความรู้สึกว่าจะอยู่กันอย่างไรก็ไม่รู้

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า การปรับคณะรัฐมนตรี พรรคกิจสังคม ได้ตำแหน่งรัฐมนตรี 6 ตำแหน่ง และ สยามจดหมายเหตุ² ได้ระบุว่า ในวันที่ 7 มกราคม 2525 จะมีพิธีอภิเษกสมรสสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี กับเรืออากาศเอกวิรุทธิ์ ติษยะศริน กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2525 ไม่มีชื่อหัวเรื่องเอาไว้ว่า

ดวงตะวันดวงเดิมเริ่มวันใหม่	วันเดือนเวียนเปลี่ยนไปไม่คงที่
พุทธศกกราสองห้าชี้	เป็นเดือนยี่ขึ้นเจ็ดคำกำหนดวัน
สวัสดีปีใหม่ให้พ่อแม่	เราก็แก่ขึ้นอีกปีแล้วซิฉัน
ทั้งพี่น้องเพื่อนก็เหมือนกัน	อย่าหลงเมามัวมันกับวันวัย
กาลเวลากลับคืนสิ้นสัตว์สรรพ	อีกทั้งกับตัวมันนั้นเองได้
สรรพสิ่งต้องเปลี่ยนต้องแปรไป	เกิดขึ้นแล้วครรโลไม่คงคืน
สิ่งปรุงแต่งทั้งหลายย่อมไม่เที่ยง	แต่ละสิ่งแต่ละส่วนล้วนเป็นอื่น
แรกใหญ่ยิ่งจริงจังแล้วพังครืน	ใครจะขึ้นกฎไปไม่ได้เลย
อย่าหลงนับหน้าตัดกว่าพรรคใหญ่	อย่าหลงไหลได้กถึงหกเขย
หญิงสามผัวชายสามโบสถ์เขาโจษเขี่ย	เปรมสามเฮยออกสามไม่งามแฉะ
สวัสดีปีใหม่ในปีนี้	ฉลองปีสี่วันกันกันเพียบแปะ
ปีไปปล่อยไปไปไปเฝ้าเยอะเยอะ	ปีหมาเตะกระดูกโกได้ปรีดีเปรม
เริ่มสองศรีสรรตวรุษประหวัดถวิล	รัตนโกสินทร์ธานีเกษม
สองร้อยปีวงประชาจักอำเอม	จุหงษ์เหมเหินฟ้ามาสู่ดิน
พระมิ่งแก้วมรกตยศสยาม	คือความงามความดีพิทักษ์ถิ่น
เรื่องพระไตรรัตนาคำบูรินทร์	รัตนโกสินทร์คือถิ่นไทย
ร่มฉัตรแก้วเก้าชั้นกั้นชีวิต	เก้าแผ่นดินก้าวนิมิตรสิทธิ์สมัย
แก้วจักรีจรัสฉายประกายไกร	มงคลชัยมวลมหาประชากร

¹ “ปรับคณะรัฐมนตรีเปรม 3”, สยามจดหมายเหตุ. 6 (52) : 1434.

² “อภิเษกสมรสเจ้าฟ้าหญิง”, สยามจดหมายเหตุ. 6 (52) : 1430.

พฤษฯเจ็ดมกราภิเษก-
 สยามพระเจ้าฟ้าอุพารณ์ฯ

-สมรสทรงองค์เอกพระมิ่งสมร
 ทรงสุขสมสถาวรวิรุทธิ์ฯ

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 74 – 75)

กวีเสนอแนวคิด ช่วงวันขึ้นปีใหม่ จึงแสดงแนวคิดที่เป็นสังขธรรม นั่นคือความไม่
 จีรังยั่งยืนของสรรพสิ่ง ในด้านการเมืองนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ใครก็ฟันฝ่าไม่ได้ การ
 เปลี่ยนแปลงทางการเมืองคือการปรับคณะรัฐมนตรีในชุดเปรม 3 พรรคการเมืองพรรคใหญ่ที่ได้
 ตำแหน่งไปมากก็ไม่ควรจะหลงตัวเอง กวีสะท้อนความร่มเย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทย ภายใต้
 ร่มเงาของพระพุทธศาสนา ชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ และกวีได้สะท้อนความปลื้มปิติของ
 ปวงชนชาวไทย ในเวลานั้นคือ ชาวพระเจ้าลูกเธอเจ้าอุพารณ์วลัยลักษณ์ ทรงอภิเษกสมรสกับ เรือ
 โทวิรุทธิ์ ดิษยะศริน

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่านายเบนินโญ อาควิโน ผู้นำพรรคฝ่ายค้านคนสำคัญและคู่
 แข่งทางการเมืองหมายเลข 1 ของเฟอร์ดินานด์ ซี มาร์กอส แห่งฟิลิปปินส์ ได้ถูกคนร้ายลอบยิงเสียชีวิต
 ที่กรุงมะนิลา หลังจากที่อยู่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา 3 ปี และคนร้ายที่ยิงก็โดนยิงเสียชีวิตด้วย
 ซึ่งเป็นเหตุการณ์สืบเนื่องมาจาก เฟอร์ดินานด์ มาร์กอส โดนขับไล่ออกจากบ้านเกิดเนื่องจาก นอโงประชาชน กวี
 ได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2526 ไม่มีชื่อหัวเรื่องเอาไว้ว่า

ฝนแล่น่าห่าใหญ่อยู่หลายท่า
 สัตว์ทั้งหลายใหญ่ย่อยพลอยระงม

กระต่ายตื่นตูมว่าฟ้าถล่ม
 เขยิบกันล้มคว่ำตายไปหลายตัว

คลื่นมหาประชาชนราวฝนหลัง
 เมืองจักเย็นเป็นน้ำรั่วระรัว
 เผด็จการกระต่ายเง้าผู้เขลาขลาด
 วันนี้ฟ้าถล่มแล้วไม่แคล้วพัน
 บทเรียนจากฟิลิปปินส์แผ่นดินเพื่อน
 นี่คือการต่อสู้ของกลุ่ม
 ห่วงอาวุธพร้อมสรรพกับมือเปล่า

ความแค้นตั้งเศร้าโศกวิโยคทั่ว
 ย่อมน้ำตาจากขั้วหัวใจคน
 ผวาหวาดบาดแผลด้วแต่ต้น
 ทุรายทุรนตัวสันอยู่งังก
 ตอกย้ำเตือนสังขธรรมมาทุกศก
 บนเวทีสกปรกตกต้นใจ
 ห่วงงูเห่ากับชวานาซูกออาศัย

¹ “ผู้นำฝ่ายค้านคนสำคัญของฟิลิปปินส์ถูกลอบทำร้าย,” สยามจดหมายเหตุ. 34 (8) : 945

เผด็จการกับประชาธิปไตย	เลือดต้องหลั่งลงเท่าไรในวันนี้
ครอบครัวบ้านเข้านบ้านเราด้วย	เอาใจช่วยตาสากับตาสี
อย่าช่วยพวกชอบประท้วงด้อมมั่งมี	แอบกดขี่ผู้คนแบ่งชนชั้น
โน่นตาสารับจ้างเขาถางไร่	นี่ตาสีแบกไปป่านั่น
ไอ้ทิดมากจากไปแล้วหลายวัน	อิบุญมีอิพรมอิฉันทนา
ไปเป็นสาวโรงงานกันหมดแล้ว	ทิ้งพ่อแก่แม่แก่อยู่เคหา
ไอ้หนูหนุ่ยออกเรียนมั่วเสียนยา	อิรำภาเพิ่งไวันมที่ยมชมนาน
คนเหล่านี้มีมากกว่ามากนัก	ยังจมปลักดักดานชาญสมร
คงกะพันชาติรีไม่มีคลอน	ตกตะตอนเกลื่อนกล่นบนแผ่นดิน
ใครจะช่วยเขาได้ในวันนี้	หรือต่างคนต่างมีวิถีถิ่น
ปล่อยตามบุญตามกรรมต่างทำกิน	พอคุ้มชินแล้วก็เฉยก็เคยเอง

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนาขาวเล่ม 4 หน้า 40 – 41)

กวีเสนอแนวคิดทางการเมืองในฟิลิปปินส์ว่า เป็นความแค้นของประชาชน เคยอยู่กับระบบเผด็จการ พอมีโอกาสก็ลุกขึ้นมาต่อสู้ ซึ่งเป็นบทเรียนให้เห็นว่าสังคมนิยมจริง วันหนึ่งความชั่วต้องปรากฏ ในบ้านเมืองเราก็เช่นกัน คนมั่งมีกดขี่คนจน ยังมีอยู่ คงต้องปล่อยไปตามบุญตามกรรม ให้เป็นความเคยชิน วันหนึ่งถึงเวลาที่ต้องรับกรรม คงไม่มีใครสามารถหยุดมันไว้ได้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 1 พาดหัวข่าว กรุงนิวเดลี รายงานว่าจะมีการฉกฉวยอำนาจ อินทรา คานธี อดีตนายกรัฐมนตรีของอินเดีย ซึ่งถูกองค์กรกษัตริย์ ชาวซิก ของนางยง ถึงแก่อสัญกรรม เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2527 หนังสือพิมพ์ในอินเดีย นายกรัฐมนตรีแสดงความวิตกกังวลว่าสถานการณ์จะเลวร้ายลงอย่างหนัก กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2527 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า บทเรียนจากอินทรา เอาไว้ว่า

ถูกรัก	เจ้าจงดูให้ประจักษ์เถิดลูกเอ๋ย
ที่กับน้องยังคงมาทันเหมือนเคย	เลือดสังเวทแผ่นดินสีชมพู

¹ “สถานการณ์เลวร้ายในอินเดีย”, ไทยรัฐ. 2 พฤศจิกายน 2527. หน้า 1, 2

มหาภารตยุทธ์ยังยุทธ์แย้ง	หญ้าที่ข้อมเลือดแดงยังแดงอยู่
เสียงศรศาสโหมศาสเกรี้ยวกราดกรู	ยังก้องหู กลบหู แม่วันนี้
ปืนประหารโหมศาสสุวรรณวิหาร	ก้องสะท้อนสะท้อนไกลไปทุกที่
ปืนประหารโหมเห่นิวเคลสี	อินทรา คานธี ก็ท้าวทบ
ก็ทบท้าวแทบทางกลางเสียงสวด	บันฑาะะวรัวรัวรววดบันลือกลบ
หะเรราม หริจัน มิพานพบ	โอมสานติความสงบไม่เคยมา
ไม่เคยมีแม่ในมือผู้เพศแม่	ยังมีแต่การฆ่าและฆ่าฆ่า
ด้วยน้ำมือโดยมือถือศาสตรา	หักไม้เท้าอหิงสาแหลกบรลัษ
แม่ไม้เท้าอหิงสามหาตมะ	ก็มีอาจเอาชนะเสียงปืนได้
สายประจำ ไม้เท้า การก้าวไกล	ก้าวเท่าไรก็ไม่พ้นหนทางปืน
ลูกเอ๊ย	ตราบที่ศพยังเกยกันคายนคิน
ตราบที่เลือดยังหลังล้างเลือดคิน	ตราบยังเห็นเป็นอื่นมิใช่คน
โลกยังไร้สันติภาพอยู่ตราบนั้น	ยังตะโกนหามันยิงปืน
ยิงกระสุนเสียงพรัคำสวดมนต์	สันติภาพสากลคือป่าช้า
ทำไมต้องร้องมา...มาสู้กัน	ทำไมต้องแข่งขันด้วยการฆ่า
คนกับคนด้วยกันมีปัญญา	ทำไมไม่ร้องมา...มาช่วยกัน
มาช่วยกันร่วมกันแก้ปัญหา	ขจัดการเช่นฆ่าการแข่งขัน
สงครามเพื่อสันติภาพนับอนันต์	คือทางอันลุ่มเหลว...โลกเหลวลุ่ม

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 5 หน้า 80-81)

กวีเสนอแนวคิดว่าการตายที่ต้องมาสังเวชแผ่นดิน คนใหญ่โตยังต้องต่อสู้ เป็นบทเรียนให้เห็นมามาก ตราบใดที่ศพยังมีอยู่ ตราบใดที่เลือดยังหลัง ตราบนั้นก็ต้องมีการแก้แค้นคิน และตราบใดที่คนยังเห็นคนไม่ใช่คน โลกก็ข้อมไร้สันติภาพ และสะท้อนความรู้สึกต่อมาว่าทำไมต้องต่อสู้กัน ทำไมต้องแข่งขันกัน คนด้วยกันข้อมมีปัญญาช่วยกันแก้ไขปัญหา เพื่อขจัดการเช่นฆ่า การแข่งขันในเมื่อสงครามเป็นสิ่งที่ไม่มีวันจบสิ้น และคือสิ่งที่ทำให้โลกลุ่มเหลว

สยามจดหมายเหตุ ระบุว่า จะมีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทยกำหนด วันที่ 26 ธันวาคม 2528 เป็นวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร ที่ว่าง 2 ตำแหน่ง กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2528 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า ผู้แทนคนทุกซ์ ว่า

ขอต้อนรับท่านผู้แทน	ได้ขึ้นเป็นติดป้าย
ใส่เสื้อครุยสายสะพาย	เข้าสภาฯ
เป็นผู้แทนเมืองหลวง	อย่าเที่ยวลวงคนเล่น
อย่าลืมนคนทุกซ์เจ็ญ	ทุกเคหา
อย่าได้เลือกที่รัก	อย่าได้มักที่ชัง
แต่ให้ตลอดตลอดหลัง	ตลอดหน้า
ที่กระท่อมไม่มีจาก	ที่ฝาฟากไม่มีจั่ว
ฝนตกมันก็รั่ว	ทุกหลังคา
พอได้เพลินเดินพรหม	เลยลืมห่มห่มท้อ
ขำน้ำท่วม กอ ทอ มอ	ด้วยกันมา
เป็นผู้แทนคนทุกซ์	ทั้งหัวจุกหัวโจก
รวมทั้งคนบั๊กโกรก	แก้กัณยา
ถึงลุ่มดอนดอน	ถึงจะนอนสะดุ้ง
ถึงเลือกตั้งกางมุ้ง	ก็คิดว่า
ที่ถือปืนปฏิวัติ	ถือบรรทัดติกรอบ
น้ำมันไม่ไ้ระบอบ	ของประชา
มาถือบัตรหยัดขึ้น	มาลุกขึ้นชูบัตร
เสียงเรดั่งฟังซัด	กว่าเสียงฟ้า
เลือกกันแล้วเลือกกันอีก	เลือกเพื่อหลีกคนชั่ว
เถิด.....อย่างลัว.....อย่างลัว.....เลนนะป่า	

(บันทึกบทกวีข้างคลองคันนาวาเล่ม 6 หน้า 62 – 63)

¹ “ประกาศผลเลือกตั้งซ่อม ส.ส. กรุงเทพฯ”, สยามจดหมายเหตุ. 10 (43) : 1178.

กวีเสนอแนวคิดว่า ผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร คือผู้แทนเมืองหลวง ไม่ใช่ดวงคนเล่น และเสนอความคิดเห็นว่าอย่าได้ลืมความทุกข์ยากลำบากของบ้านเมือง อย่าเลือกที่รักมักที่ชัง ร่วมลำบากด้วยกันมากับชาวกรุงเทพฯ เจอปัญหาน้ำท่วมมาด้วยกัน อย่าได้ใช้อำนาจนอกระบบอย่างถาวร การเลือกตั้งหลายครั้ง คือการเลือกตั้งเพื่อหนีคนชั่ว ต้องการคนดีเป็นผู้แทน

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ กวีได้เขียนบทกวีนิพนธ์เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า ไปเลือกตั้ง สะท้อนเหตุการณ์เอาไว้ว่า

ทรงสละราชสมบัติตรัสประกาศ มิใช่เพื่อเฉพาะชนคนกลุ่มใด	อำนาจนี้เพื่อชนคนส่วนใหญ่ มิใช่เพื่อประโยชน์เฉพาะตน
อำนาจนี้เพื่อปวงประชาราษฎร์ อธิปไตยต้องถือเพื่อปวงชน ห้าสิบสี่ปีแล้วพระแค้นเกล้า ยังล้มลุกคลุกคลานผ่านภัยมา เสถียรภาพรัฐบาลมั่นคงก่อน จึงสภาซ่อนสภารักษาทรง แต่ก็รัฐก็สภาก็อาวุธ อำนาจใครเพื่อใคร ไม่แจ้งชัด เรามีสิทธิ์เสรีที่จะคิด เราคือหนึ่งในมหาประชาชาว อำนาจหนึ่งนี้ต้องเป็นของเรา เอาอำนาจเงินตรามาตราตรี	ประโยชน์ชนทั้งชาติพัฒนาผล น้ำพระทัยหลากสิ้นพันพรรณา อำนาจต่ออำนาจพิฆาตฆ่า ยังอ้างว่ารัฐบาลไม่มั่นคง เสถียรภาพราษฎรค่อยผ่อนส่ง จึงอาวุธล้อมวงดำรงรัตน์ มีแต่ทรงกับทรุดสุดสาหัส เงินมันจืดมันจางทุกครั้งคราว เรามีสิทธิ์เสรีที่จะกล่าว เราจะก้าวไปด้วยกันในวันนี้ อย่าให้เขาข่มขู่หลู่ศักดิ์ศรี เอาเสรีเราไปปรับใช้มาร
ไปเถิดไปเลือกตั้งไปตั้งต้น เลือกเป็นพรรคอย่าเลือกเศษเผด็จการ	ไปเลือกคนของประชาชนอย่างกล้าหาญ เลือกเอาคนทำงานในบ้านเรา

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 7 หน้า 60 – 61)

¹ “เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ”, สยามจดหมายเหตุ. 11 (26) : 705.

กวีเสนอแนวคิดว่า รัชกาลที่ 7 ทรงสละราชสมบัติและคืนอำนาจให้กับประชาชน ส่วนใหญ่ ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือคนใดคนหนึ่ง กวีสะท้อนความคิดเห็นว่า อำนาจมีเพื่อประชาชน เพื่อประโยชน์ เพื่อพัฒนา อำนาจต้องเอื้อให้กับประชาชน ห้ามลืบท่อนอำนาจมาฝากัน ยิ่งลืบลูกคูกหลานผ่านมาได้ การที่จะให้ราษฎรมั่นคงต้องให้เสถียรภาพของรัฐบาลมั่นคงก่อน สภามีทั้งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร มีทั้งอาวุธ มีทั้งความมั่นคง แต่จะมีก็สภา มีก็อาวุธ ก็มีแต่ตรงกับทรุด เพราะอำนาจของใครมีเพื่อใครยังไม่ชัดเจน ใครมีเงินก็สามารถสร้างอำนาจได้ ประชาชนมีสิทธิมีเสรีภาพที่จะพูดที่จะคิด การก้าวไปในวันนี้ขอให้ใครข่มเหง คุณหมื่น และเอาอำนาจเงินเข้ามาข่มเหง แล้วเอาเสรีภาพไป ไปเลือกตั้งเพื่อตั้งต้นเอาคนดี คนกล้าหาญ ของประชาชน เลือกลงไปเป็นพรรค เลือกลงเอาคนทำงานให้บ้านเมือง อย่าเลือกลงเอาคนเผด็จการ

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่าว่า เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2531 พลโทสิริ ทิจะพันธุ์ แม่ทัพภาคที่ 3 แถลงการสู้รบระหว่างไทย-ลาว ที่บ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ว่าคนไทยได้ยึดพื้นที่ คือประมาณร้อยละ 70 แล้ว และพยายามกดดันทหารลาวที่ยึดเนิน 1428 ไว้เป็นฐานที่มั่น ออกจากฐานเพื่อขับไล่ให้พ้นจากเขตแดนไทย กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2531 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า สร้อยมาลัยไทย-ลาว เอาไว้ว่า

น้ำเอ๋ยน้ำโจง	เชื่อมโยงเกี่ยวดองสองฝั่ง
สีใสกินคืออยู่จริง	เมื่อแล้งน้ำยังเป็นวังเย็น
มาขุ่นมาขื่นมาปนเลือด	มาเดือดมาแค้นมาฆ่าเข่น
น้ำดาบ่าไหลไม่วายเว้น	เมื่อไรทุกข์เข็ญจะหมดเอ๋ย
มาเอ๋ยมาลา	ไทยว่า “ ถิ่นทม ” ก็ดมหอม
ลาวว่า “ จำปา ” ก็นำดอม	ไม่ปลอมไม่หลอกดอกเดียวกัน
หอมแห่งมิตรภาพนั้นซาบซึ้ง	เหม็นหึ่งศัตรูคู่ศิกนั้น
ดอกไม้หมัดจดจดงามครัน	อย่ารังเกียจเคียงกันที่กันเลยเอ๋ย
ภาเอ๋ยภาษา	พูดจาปราศรัยช่วยไต่ถาม
รู้เรื่องราวรู้กล่าวความ	ไม่ต้องใช้ล่ามคอยตามแปล
ปากเว้าเข้าใจกันได้หมด	กำหนดอย่างไรเข้าใจแน่

¹ “กรณีปัญหาบ้านร่มเกล้า”, สยามจดหมายเหตุ. 13 (2) : 34.

โยกำป็นไฟไม่ยอมแบ

ไม่แก้ไขให้เข้าใจเอ่ย

ลาวเอ๋ยไทยเอ๋ย

พี่อายน้องเอ๋ยอย่าเลยหลง

เราอยู่อย่างญาติร่วมชาติวงศ์

ข้ารักใคร่ไม่ตรีครอง

มาอาบน้ำโขงลงร่วมท่า

กินข้าวร่วมนาปลาร่วมหนอง

ปลูกต้นสันติภาพประดับประคอง

อย่าต้องปลูกหนามสงครามเอ่ย

(บันทึกบทกวีข้างคลองคันทายนาวเล่ม 9 หน้า 18 – 19)

กวีเสนอแนวคิดว่ แม่น้ำโขงเป็นสายน้ำเชื่อมโยงเกี่ยวคอง ระหว่งไทย – ลาว ให้ประชาชนทั้งสองฝั่ง ได้ใช้ประโยชน์ แต่เมื่อประเทศทั้งสองต้องมาบาดหมางกัน เป็นเรื่องที่น่าสะเทือนใจกวีสะท้อนถึงมิตรภาพเป็นสิ่งที่หอมเหมือนดอกไม้ แต่ถ้าเป็นศัตรูความหอมก็หายไป กลายเป็นเหม็น กวีสะท้อนความคิดเห็นว่ การพุดจาประนีประนอมกันเป็นสิ่งที่ควรทำ การใช้กำลังเข้าทำหั่นกัน เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ลาว – ไทย เหมือนพี่น้องกัน ใช้ลำนน้ำโขงร่วมกัน ทั้งกินทั้งอาบ ควรที่จะรักษาสันติภาพเอาไว้ การทำสงครามกันจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชกฤษฎีกายุบสภา ตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน 2531 และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 กวีได้เสนอบทกวี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2531 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่ ท่าเสียง ไว้ว่

รักษาติ รักประชาธิปไตย
ไม่ยอมกาให้เงินเป็นผู้แทน
ไปใช้สิทธิกันทุกบ้าน

ชวนกันไปเลือกตั้ง
ต้องไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
เสริมสร้างฐานประชาธิปไตย

พ่อแม่พี่น้องครับ
แต่ถ้าไปเลือกเขาเศร้าใจ

ถ้าจะรับเงินเขารับเอาได้
เขาจะไปเป็นผู้แทนของนายทุน

¹ “พระราชกฤษฎีกายุบสภา ปี 2531”, สยามจดหมายเหตุ. 13 (18) : 478.

เลือกผมเถิดเป็นผู้แทนคนทุกข์
คนคนนี้รับรองได้ไม่เธรคุณ

อยากเป็นสุขพี่น้องต้องช่วยหนุน
ไม่เล่นหุ้น ล้อคหวย ช่วยคนจน

ไอ้ทิดหมา
เอ็งรับเงินเขามาอย่าเล่ห์กล
พ่อแม่พี่น้องที่เคารพ
คือพลังแห่งธรรมนำใจกาย

ฟังมันได้ฟังมันคำอย่าสับสน
คนโกงคนด้วยกันอันตราย
สองมือผมประนมเป็นเครื่องหมาย
บาปอบายทั้งผองไม่ข้องแฉะ

ไอ้ทิดหมา
ท่านผู้ละ ผู้รู้ ผู้ชี้แนะ

เอ็งจงไหว้จงศรัทธาแต่อย่าตะ
อยู่เป็นพระ อย่าเป็นแพะ...นั่นแหละดี

ท่านนายหัว
หรือประชาธิปไตยเราก็เท่านี้

ล้วนน่าเกลียดน่ากลัวทั่วทุกที่
มีนายชี้ นายกำหนดทุกบทตอน

ไอ้ทิดหมา
นายโรงเขาเป็นแม่อย่าแฉ่งอน

เอ็งมันเดิบโตซ่า ข้าต้องสอน
เอ็งเด็กอ่อนก็ต้องอมหัวนมปลอม

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 9 หน้า 56 – 57)

กวีเสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการหาเสียงเลือกตั้งของประเทศไทยที่มีการทุจริตคดโกง

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ วันที่ 29 เมษายน 2531 ระบุว่า ได้มีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ หลังจากการยุบสภา ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2531 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า กินน้ำเห็นปลิง

นั่งคิดยั้งแค้นยิ่งขุนช้าง
รู้ว่าสารพัดข้อสัตย์ดี

น้อยหรือวันทองมาหมองศรี
ราศีมังกรได้พร้อยแม้ร้อยไร่

¹ “เลือกตั้งใหม่ 24 กรกฎาคม 31”, ไทยรัฐ. 29 เมษายน 2531. หน้า 1.

แต่ก็หวนสงสัยน้ำใจนาง	เมื่อขุนช้างผู้สมเข้าชมได้
เป็นกินน้ำเห็นปลิงทุกสิ่งไป	จะคืนรักเข้ากระไรให้รำคาญ
จะเลือกพรรคร้อยพ่อล่อพันแม่	ก็มีแต่ตั้งหน้ามาล้างผลาญ
จะเลือกคนคดีที่ต้องการ	ก็เห็นธาตุอันธพาลสันดานพรรค
ปากว่ารักชาติรักประชา	แต่มือฆ่าคนเล่นเป็นปลาผัก
ถอดถุงมือหมาดหมาดสะอาดซัก	มือประจักษ์แจ้งชัดสะอาดชู
ด้วยถุงมือหาใช้มือไม่	ใครใครก็ล้วนเลิกประเสริฐหู
ไอ้ที่เปื้อนนั่นหรือใช้มือกู	ถุงมือใครไม่รู้มันสู้รบ
พรรคดาวเลือดพรรคนี้ยังมีอยู่	คนที่รู้กำพืดก็วิดลอบ
เหลือแต่ผีแต่มารชาตานครบ	เข้าโบกธงสมทบอยู่อีกทีก็
พรรคดี-คนชั่ว เข้ามั่วหมาย	คนดี-พรรคร้าย ดังควายถึก
เลือกคนเกลียดพรรคอยู่ยักยัก	จะเลือกพรรคเล่าก็นี่กระอิดระอา
เหมือนเกลียดตัวนั้นหนอพอกินไข่	เกลียดปลาไหลกินน้ำแกงแสรังว่า
นี่กินน้ำเห็นปลิงยิ่งบาดตา	เพียงนึกหน้าแล้วก็หน้ายใครบางคน

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 9 หน้า 58 – 59)

กวีเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกผู้แทนราษฎรซึ่งตัดสินใจลำบาก เพราะบางครั้งพรรค
ดีคนไม่ดี และบางครั้งคนดี พรรคไม่ดี

จากแนวคิดด้านการเมืองและการปกครองในช่วงปี พ.ศ.2521 – 2532 จะเห็นได้ว่า
สภาพการเมืองการปกครองในช่วงเวลานี้เน้นการเลือกตั้งหลายต่อหลายครั้ง มีการเลือกตั้งซ่อม เนื่อง
จากสมาชิกสภาผู้แทนเสียชีวิต เนื่องจากการยุบสภา เสียเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นกวียังได้สะท้อน
ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งละเลยและปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่
เป็นธรรม ตลอดจนการชมเชยผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงและเป็นธรรม แก่ ประชาชน ใน
เวลานั้น ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนบางพื้นที่ และสร้างความสงบสุขแก่ประชาชนในบาง
พื้นที่ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดทางการเมืองในประเทศ

แนวคิดทางการเมืองในประเทศส่วนใหญ่ในเวลานี้ จะเป็นการเลือกตั้ง การต่อสู้หาพื้นที่หาเสียงเพื่อให้ได้รับชัยชนะ จนเกิดกรณีการฆ่ากัน สร้างความวุ่นวายให้กับประชาชนในช่วงนี้ เช่น ช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2524 มีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาจังหวัดปัตตานี แทนคนเก่าที่ถูกฆาตกรรม และในช่วงเดียวกันก็มีการเลือกตั้งซ่อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยนาท กวีได้สะท้อนเหตุการณ์ เหล่านี้ไว้ว่า การเลือกตั้ง มีการช่วงชิงกัน การหาเสียงที่รุนแรง ถึงกับเอาชีวิตกัน เพื่อให้ได้ชัยชนะ โดยเฉพาะพรรคการเมืองใหญ่ในช่วงนั้นคือพรรคกิจสังคม กับพรรคประชาธิปัตย์ และได้มีช่วงของการยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ คือวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 กวีสะท้อนเหตุการณ์นี้ และเสนอแนวคิดว่าการเลือกตั้งควรที่จะเลือกคนดี ของประชาชนเพื่อไปทำงานให้บ้านเมือง ไม่ใช่เลือกเผด็จการไปโกงกิน และต่อมาเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 มีการยุบสภาและกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ เหตุการณ์นี้กวีสะท้อนความรู้สึกต่อนักการเมืองในช่วงนี้ว่า พรรคการเมืองมีทั้งดีและชั่ว เช่นเดียวกับคนที่มีทั้งคนดีและคนชั่ว การเลือกตั้งควรคิดให้ดีว่าจะเลือกใคร ระหว่างพรรคการเมือง กับคน เพื่อประโยชน์ของบ้านเมือง

2. แนวคิดทางการเมืองต่างประเทศ

ในช่วง พ.ศ. 2521 – 2532 การเมืองในหลายประเทศ ไม่ว่าฟิลิปปินส์ อิหร่าน เกาหลี หรือลาว ที่อยู่ติดชายแดน เช่น เมื่อช่วงเดือนกรกฎาคม 2524 กวีได้เสนอแนวคิดเรื่องของ ก่อการร้ายในประเทศอิหร่าน มีการลอบวางระเบิด สำนักงานใหญ่ พรรคสหประชาญอิสลาม ซึ่งเป็นพรรครัฐบาล ซึ่งมีผู้เสียชีวิต 72 คน กวีเสนอแนวคิด เข้ามาสู่ระบบการเมืองในประเทศไทย ซึ่งให้เห็นว่าอำนาจอันยิ่งใหญ่ อันเปรียบได้กับฟ้า นั้น ก็ต้องมีอำนาจเหนือขึ้นไปอีก ทำนองเดียวกับผู้ที่ที่มีอำนาจวาสนามาก ย่อมกดขี่ผู้ด้วยอำนาจ วันหนึ่งก็ต้องมีผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่ามาทำลายล้างเอาบ้าง และในเดือนกันยายน 2526 ผู้นำฝ่ายค้านคนสำคัญ ของนายเฟอร์ดินานด์มาร์กอส แห่งฟิลิปปินส์ ได้ถูกคนร้ายลอบยิงเสียชีวิต ที่กรุงมะนิลา หลังจากลี้ภัยไปอยู่ในสหรัฐถึง 3 ปี สาเหตุสืบเนื่องมาจากเฟอร์ดินานด์มาร์กอสโดนขับไล่ออกนอกประเทศในข้อหาโกงประชาชน กวีเสนอแนวคิดว่าเป็นความแค้นของประชาชน เคยอยู่กับระบบเผด็จการ พอมีโอกาสก็ลุกขึ้นมาต่อสู้ เป็นบทเรียนให้เห็นว่า สังคมนิยมจริง ใครทำอะไรไว้วันหนึ่งก็ได้รับกรรม และสำหรับกรณีไทย-ลาว ช่วงเดือนมกราคม 2531 มีข่าวว่าคนไทยประมาณร้อยละ 70 พยายามเข้ายึดพื้นที่ เนิน 1428 ไว้เป็นฐาน

ที่มัน เพื่อขับไล่ลาวให้พ้นจากเขตแดนไทย กวีสะท้อนความรู้สึกผูกพันที่ไทยกับลาวมีร่วมกัน คือ แม่น้ำโขง ที่ใช้ประโยชน์ ทั้งอาบกินร่วมกัน เหมือนพี่น้อง แต่เมื่อทั้งสองประเทศต้องบาดหมางกัน เป็นเรื่องที่น่าสะเทือนใจ การประนีประนอมกันเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

3. แนวคิดด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 การปฏิบัติหน้าที่ที่เห็นชัดเจน กวีเสนอแนวคิดไว้ เช่น ในช่วงเดือนสิงหาคม 2524 มีข่าวความขัดแย้ง ในการเลือกตั้ง อธิบดีกรมอัยการ ระหว่างนายสุจินต์ ทิมสุวรรณ ทิมชูดเกล้ากับนายโกศล อนันตพงษ์ ทิมชูดใหม่ กวีสะท้อนความรู้สึกถึงผลประโยชน์ ที่โยงโยกันมาเป็นลูกโซ่ในวงการการปกครองบ้านเมือง

3. แนวคิดด้านการศึกษา

แนวคิดด้านการศึกษาเป็นแนวคิดที่กวีไม่ได้เน้นมากเท่าแนวคิดด้านอื่นๆ สาเหตุเนื่องจากข่าวทางด้านการศึกษาในช่วงนี้อาจจะน้อยกว่าข่าวด้านอื่น แต่การศึกษาก็เป็นแนวคิดสำคัญ ที่นำประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต จึงนำแนวคิดที่กวีได้กล่าวถึงมาวิเคราะห์ คือ

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์¹ ฉบับวันที่ 10 มกราคม 2530 ได้ลงข่าวเกี่ยวกับการจัดงานวันเด็กของสถานศึกษาต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาค เนื่องในวันเด็กแห่งชาติประจำปี 2530 กวีได้เสนอบทกวี เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2530 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า วันเด็กๆ เอาไว้ว่า

อยากจะเขียนคำว่าเหงาตัวเท่าบ้าน	เขียนสักล้านล้านคำ คำว่าเหงา
คนตั้งล้านล้านเห็นเป็นเงาเงา	มีแต่คนเปล่าเปล่า..เปล่าหัวใจ
โรงเรียนเหี่ยวบ้านแห้งทุกแห่งหน	ทิ้งทิ้งที่มีคนอยู่กล่นเกล็ด
มีเหมือนไม่มีคนสนใจใคร	พูดก็พูดเหมือนไม่เข้าใจกัน
โทรทัศนนี่หนอแทนพ่อแม่	เป็นทั้งครูแท้แท้ไม่แปรผัน
มาช่วยสอนช่วยสั่งทั้งคืนวัน	ลูกยึดมั่นกตัญญูรู้พระคุณ

¹ “วันเด็กแห่งชาติ ปี 2530,” เดลินิวส์. 10 มกราคม 2530. หน้า 1.

ศูนย์การค้าหนาแน่นนี้แทนบ้าน	มีไอเย็นสะอาดสะอาดอันอ่อนหอมกรุ่น
บันไดเลื่อนเคลื่อนคล้อยลอยละมุน	เหมือนเป็นบุญบารมีที่มาเดิน
มีคอนเสิร์ตสะใจให้กรี๊ดร้อง	เป็นพี่น้องกันได้ไม่ห่างเหิน
ทั้งพีเบิร์ด พี่ตุ๋ ได้ดูเพลิน	มาดเหลือเกินพี่เต๋อกะพี่แมน
วันเด็กที่เด็กดีก็มีข่าว	มีคำขวัญยาวสักเท่าแขน
มีรูปป้ายละมุนละไมยิ้มไทยแลนด์	ท่ามกลางแฟนหนูหนูผู้นำรัก
พันวันนี้ก็ลืมเลือนเหมือนวันนั้น	เหมือนกับวันทุกวันที่ฝันผลึก
อยู่ใกล้กันช่างกระไรอยู่ไกลนัก	เหงากับคนรู้จักเหงาหนักจริง
เราสร้างสรรค์ศิวิไลซ์สูงสุด	เราเจริญก้าวรุดไม่หยุดนิ่ง
เราสร้างแหล่งหลักที่พักพิง	เราทอดทิ้งเด็กเรา..มากเท่าไร

(บันทึกบทกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 8 หน้า 6 – 7)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า ความเหงาของและว่าแห้วขาดที่พึ่งของเด็ก ในเวลานี้มีอยู่มากคนอยู่รอบตัวเด็กมีมากมาย ทั้งที่บ้านและโรงเรียน แต่ก็ไม่มีใครสนใจเด็กเหล่านั้น โทรทัศน์และสื่อต่างๆ จึงเป็นตัวแทนพ่อ-แม่ ตัวแทนครู เพราะมีโอกาสได้อยู่กับเด็กตลอดเวลา และเป็นสิ่งที่เด็กๆ เชื่อถือศรัทธา เด็กๆ มีความสุขกับการได้ไปเที่ยวสวนกุหลาบตามสถานที่รื่นเริงต่างๆ และกวีได้เสนอแนวคิดต่อมาว่า เราสร้างสิ่งที่หรูหราสวยงาม ตลอดทั้งความเจริญเอาไว้เป็นแหล่งพักพิง แต่เราได้ทอดทิ้งเด็กของเราให้เหงาและว่าแห้ว ขาดการดูแลเอาใจใส่

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่าวันที่ 3 มิถุนายน 2530 มีการทูลจัตในการสอบเข้ารับราชการครู สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งนายมารุต บุญนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เรียกประชุมข้าราชการผู้ใหญ่รับผิดชอบ และสยามจดหมายเหตุ² ได้ระบุว่า พลเอกมานะ รัตนโกเศศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แดงผลการประชุมคณะกรรมการข้าราชการครูว่า ให้ดำเนินการสอบแข่งขัน เพื่อบรรจุเข้ารับราชการใหม่ ระหว่างวันที่ 4 – 6 กรกฎาคม 2530 และประกาศผล ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2530 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า รับรองรับ เอาไว้ว่า

¹ “กรณีการสอบบรรจุครูสังกัด ส.ป.ช.,” สยามจดหมายเหตุ. 12(22) :594

² “ผลการประชุมคณะกรรมการข้าราชการครูเรื่องสอบแข่งขันเข้ารับราชการครู,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (22) : 646.

โชคดีครับคุณครูผู้สอบใหม่
ที่เคยอดอาจได้คงไม่น้อย

เคยสอบได้ก็ตกอาจ โศกหน้อย
สอบสั่งเวยความดี้อยความพล่อยพลั้ง

สอบพิสูจน์ความสุจริตความผิดถูก
ว่าคนคิดนตรงยังคงยัง
เพื่อพิสูจน์ทจริตคิดไม่ซื่อ
มือน้อยน้อยบริสุทธิ์ผุดผ่องเพราะ
โชคดีครับผู้ใดถูกย้ายด่วน
ได้เป็นแพะตำราตุ๋นยาตอง
โชคดีครับปีะป่าสภาทะ
ต้องหัวร้างข้างแตกแหลกเป็นจุน
เขว่าป่าแก้งแกเด็ก
ต้นหากลับยับระยำทำอีกซัก
โชคดีครับชาวอีสานทหารช่วย
แผ่นดินเพียงทองผืนจะพื้นพลิก
โชคดีครับรัฐบาลท่านไม่ม้วย
อยู่เฉยเฉยดีดีก็มีกิน

เพื่อให้ลูกให้หลานมันมีหวัง
ยังเป็นครูรู้สั่งรู้สอนเรา
ถึงเป็นครูก็คือครูมือเน่า
ควรหรือเอามือมีจามาประคอง
ถูกสอบสวนทุกข์สุขถูกลงของ
บุชายัญชั้นอึ้งฉลอลงคุณ
ปล่อยเด็กเด็กเข้าได้ก็วายวุ่น
ซุลมุนซุลเกโยเขนั๊ก
ไม่เลือกเล็กเลือกใหญ่ไว้ศรีศักดิ์
ดีแต่ดักลักเด็กเก็กกุกกิก
น้ำจะไม่ขาดห้วยแห้งขลุกลกกลิก
คนชื่อจิวใจบึกจะพลิกดิน
มีคนช่วยคนนูดคนขุดหิน
โอมเพียงสั้น...เสร็จจะนี่..โชคดีครับ

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 8 หน้า 56 – 57)

กวีเสนอแนวคิดว่าการสอบบรรจุเข้ารับราชการครู ที่มีการทุจริตในการสอบและโดนจับได้นั้น เป็นการกระทำที่สมควรได้รับโทษ เพราะครูควรเป็นคนที่บริสุทธิ์ ไม่ควรมีนิสัยโกง เหมือนพวกมิจฉาชีพ คนผิดสมควรโดนย้าย เพราะจะได้ไม่เป็นเยี่ยงอย่าง สำหรับเหตุการณ์ที่ดิสโก้เรค อนุญาตให้เด็กเข้าเที่ยวจนเกิดการติกันนั้น รัฐบาลควรดูแล

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ ฉบับวันที่ 10 มกราคม 2531 ได้ลงข่าวการจัดงานวันเด็กทั่วประเทศภูมิภาค เนื่องในวันเด็กแห่งชาติปี 2531 กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2531 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า สร้อยขวัญวันเด็ก เอาไว้ว่า

¹ “เด็กไทยทั่วทุกภาคร่วมฉลองวันเด็กแห่งชาติปี 2531,” ไทยรัฐ. 10 มกราคม 2531. หน้า 1.

เด็กเอ๋ยเด็กน้อย	ความรู้ราไม่ด้อยไม่เคียงสา
ทุกอย่างที่มีอยู่เป็นครุบา	ช่วยชักพามาให้เราารู้
รู้ฝรั่งเป็นฝรั่งตั้งแต่รุ่น	รู้ญี่ปุ่นคุ้นเห็นใช้เป็นอยู่
รู้ไทยตามตำราว่าตามครู	แต่ตัวกูของกูไม่รู้เอ๋ย

การเอ๋ยการศึกษา	อุปมาเหมือนเจดีย์ที่ประสงค์
มีประถมเป็นฐานพื้นมั่นคง	มัธยมสมทรงองค์ระฆัง
ชั้นอุดมสูงเด่นเป็นเปลี่ยอด	แลตลอดองค์อร่ามงามเปล่งปลั่ง
เสียดายคนต้นคิดอนิจจัง	เจดีย์ทรายพ่ายพังพริบตาเอ๋ย

พ่อเอ๋ยพ่อแม่	อย่าเอาแต่ต่อว่าลูกเด็ก
อย่าคอยแต่แลเห็นเป็นหนูเล็ก	หรือตามใจไฮ - เทก จนเด็กลอย
ให้รู้ล้มรู้ลุกคลุกคลานบ้าง	ให้รู้คัดรู้วางรู้อ้างถ้อย
ให้รู้งานเหงื่อไหลรู้ไคล้อย	ไว้ปมด้อยปมโค้งสุดโค้งเอ๋ย

วันเอ๋ยวันเด็ก	วันเล็กเล็กน่าเอ็นดูของผู้ใหญ่
มีคำขวัญค้ำปีมาจี๊ไซ	ไม่มีใครจดจำหรือทำตาม
ตราบที่เด็กดำรงคงอยู่นั้น	วันของเด็กมีทุกวันอย่ากร้านขาม
ดูให้งามอย่างไรก็ไม่งาม	นั่นคือความเป็นเด็กในผู้ใหญ่เอ๋ย

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 9 หน้า 6 – 7)

กวีเสนอแนวคิดว่าการศึกษามีเหมือนการก่อเจดีย์ มีชั้นแรกคือชั้นประถมเป็นพื้นฐาน ชั้นที่ 2 คือชั้นมัธยม ชั้นที่ 3 คือชั้นอุดมศึกษาเป็นชั้นยอดสุด และกวีเสนอแนวคิดต่อมาว่า ผู้ใหญ่ หรือ พ่อแม่ อย่าได้ตามใจลูกหรือดูค่าลูกมากเกินไป ปล่อยให้ลูกได้ทำอะไร ด้วยตัวเองบ้าง ให้ลูก ได้รู้ความลำบาก ความอดทน และวันเด็กก็คือวันที่เด็กน่าเอ็นดูของผู้ใหญ่ แต่แท้จริง วันเด็กก็คือทุก วัน จะดูอย่างไรก็ไม่ดีหากความเป็นเด็กยังมีอยู่ในตัวผู้ใหญ่

จากการศึกษาแนวคิดทางการศึกษา กวีเสนอแนวคิดที่สำคัญที่มีต่อเด็ก และการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงวันเด็ก และเมื่อมีเหตุการณ์ทางการศึกษาเกิดขึ้นพอจะสรุปแนวคิดได้ดังนี้

1. แนวคิดด้านการให้ความสำคัญกับเด็ก

ในช่วงวันเด็กปี พ.ศ. 2530 กวีได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องของเด็กในเวลานั้นคืนในช่วงวันเด็ก เด็กเหงา ว้าเหว และขาดที่พึ่ง มีผู้คนมากมายทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน แต่คนเหล่านั้นไม่มีเวลาที่จะมาสนใจเด็ก ปล่อยให้เด็กอยู่กับสื่อต่างๆ แทนครู แทนพ่อแม่ เป็นสาเหตุให้เด็กต้องหันเข้าหาแหล่งบันเทิงต่างๆ และกวีมีความรู้สึกว้าเหว หงุดหงิดต่างๆที่เราสร้างกันไว้ จะสวยงามได้อย่างไร หากเราปล่อยให้เด็กของเรา เจ็บเหงา ว้าเหว ขาดที่พึ่ง และการดูแลเอาใจใส่ และในช่วงวันเด็กปี พ.ศ. 2531 กวีได้เสนอแนวคิดทางการศึกษาเอาไว้ว่า การศึกษาเหมือนการก่อเจดีย์ มีขั้นแรกคือการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นที่สองคือมัธยมศึกษาและขั้นที่สามคือ อุดมศึกษา กวีได้เสนอแนวคิดว่าคนที่ เป็นพ่อแม่ ควรที่จะสอนให้ลูกรู้จักช่วยตัวเอง มีความอดทน

2. แนวคิดในด้านการทุจริตในวงการศึกษ

ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2530 มีกรณีการทุจริตในวงการศึกษ คือการสอบเข้ารับราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และให้มีการสอบบรรจุใหม่ ในวันที่ 4 – 6 กรกฎาคม 2530 กวีเสนอแนวคิดว่า ครูควรที่จะเป็นคนดี บริสุทธิ์ ไม่ควรเป็นคนโกงเหมือนพวก มิจฉาชีพ เมื่อมีการลงโทษคนทำผิด โคนย้าย จึงเป็นการกระทำที่ถูกต้อง

4. แนวคิดด้านเศรษฐกิจ

แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ ในช่วงนี้ ส่วนมากจะเน้นปัญหาสินค้าด้านการเกษตร ราคาลดต่ำ และความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ขยายชุมชนชนบทสู่ความเป็น อุตสาหกรรม ทำให้ชีวิตของผู้คนในช่วงนี้ เปลี่ยนไป ตามกระแสสังคม

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่าเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2523 มีผู้ค้าหาบเร่ ประมาณ 500 คน ได้ชุมนุมกันที่ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร เพื่อขอให้กรุงเทพมหานคร ผ่อนผันให้จำหน่าย สินค้าบนบาทวิถี จนกว่ากรุงเทพมหานครจะจัดที่ให้ใหม่ กวีได้เสนอบทกวี ในช่วงนี้ โดยไม่ได้ระบุ วันที่ และไม่มีชื่อหัวเรื่อง เอาไว้ว่า

¹ “ผู้ค้าหาบเร่ในกรุงเทพฯ ประมาณ 500 คนชุมนุมกันที่ศาลาว่าการกรุงเทพฯ”, สยามจดหมายเหตุ. 5 (25) : 678.

นกเขาคูกรู้กรู้กรู้กรู้กรู้กรู้
แล้วรถเครื่องก็เร่งเครื่องข้ามสะพาน

แ่วแ่วอยู่ยอดไม้ใกล้ใกล้บ้าน
แพดกั๊วกรันกรันกรันขึ้นมาแทน

โฉบเฉิบแวบเลี้ยวเฉี่ยวถลา
ไม่โดดเด่นเลียงลงก็คงเบน
ไม่เห็นใจคนจนคนทำกิน
ไอ้ตีนผีมีลื้อก็เหาะลอย

เร็ดตะบิงบิงบ้ามาโหดเด่น
แกแค้นแค้นเดือดคำไอ้ห้าร้อย
คนเดินดินเดินตรอกย่ำต๊อกต๋อย
เถอะวันหนึ่งมึงจะคล้อยลงคลุกดิน

กระจาดหาบเหแหงตามแรงเหวี่ยง กล้วยบั้งเรียงแทบหล่นกระจายสิ้น
ไม่มีใครสักคนมายลยิน
แหหาบเร่เรื่อยมาถึงหน้าตลาด
ยกเตาตั้งพร่างไฟอยู่ไปมา
ทั้งหน้าร้อนหลังล้าและป่าลู่
จนบ้ายคล้อยร่อยลงไปตามขาม
พอกกล้วยสุกแก่ก็ใส่เข้าในถุง
แกรู้ตัวยังไม่ทันจะย่นยิ้น
ไปโรงพักเสียดิเดี่ยวนี่ป่า
แกรีบแย่งถุงมาตะลิตะลาน
ไม่ได้หรอกจะต้องเอาเข้าโรงพัก
แกทรุดสวบปล่อยโฮไม่อับอาย

มันจำเอาจิจจนชินตา
ก็ปลงหาบขยับกระจาดออกจากบ่า
กล้วยน้ำว้าวันนี้หวิงามงาม
แกนั่งสูบกล้วยใกล้ทางข้าม
เหลืออีกสามสี่ใบแกใจชื่น
พลันคนมุงเข้ามาหน้าตาตื่น
มือหนึ่งยื่นรวบหาบจับไม้คาน
อีกมือคว้าถุงกล้วยบนเตาด่าน
ยายจะเอาไปบ้านฝากหลานยาย
เป็นประจักษ์หลักฐานพยานขาย
เหมือนเนือยหน้ายเต็มทีทั้งชีวิต

โจรขโมยทำไมไม่ไปจับ
ภูหากินนินดน้อยได้น้อยนินด

คนสับปลับทำไมถึงไม่ผิด
ทำไมคิดรังควานล้างผลาญกู

(บันทึกกวีข้างคลองคันทันยาวเล่ม 1 หน้า 12 – 13)

กวีเสนอแนวคิดว่าความลำบาก ของผู้มีอาชีพหาบเร่ หาเช้ากินค่ำ ที่โดนตำรวจจับ
กวีสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เป็นธรรมในสังคม

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่าว่า กระทรวงมหาดไทย มีการบริหารราชการที่ต้องเร่ง
2 ประการคือ แก้ปัญหาหาบเร่ และป้องกันน้ำท่วม ในเขตกรุงเทพมหานคร กวีได้เสนอบทกวีเมื่อ
วันที่ 3 พฤษภาคม 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่องเอาไว้ว่า

พนมขลุ่ยขึ้นเพลงวังเวงว่า มาแรมร้างห่างไกลไปลับเลย	เจ้าพุ่มพวงดวงผกานิจจาเอ๋ย เสียดายเคยคู้หน้าคู้ตากัน
แล้วโหยหวนครวญแผ่วะแว่วเสียง ให้อึดอัดตัดใจไม่จ่านรรจ์	สอดสำเนียงเสน่หามาห่างกัน ขยับขลุ่ยคู่คู้กันไปโดยเดียว
เริ่มโหมโรงมหาดุภษคีโรราบ รัศมีมรกตไม่ลดเลี้ยว ไหว้พระธรรมสัมมาสัมพุทธะ เป็นยอดญาณปัญญาประชาชน ไหว้พระสงฆ์สมมติพิสุทธิ์ศีล เทียบปลุกเสกเมฆหมอกเหน็บปลอกยาง ไหว้เครื่องแบบแลบสีกาก็เขียว ทุกวันนี้สารพันอันตราย ปวงประชาน้ำซัดโลหิตเหือด ผู้ทุกข์ยากมากมายไม่กล้าแย ไหว้แม่ค้าข้าวแกงออกแรงห้าม ต้องเร่งแรงเลี้ยงคนจนทั้งปี ลมฝน โขยขึ้นกลิ่นไอดินหอม พิกลกรุ่นกลิ่นกลิ่นน้ำฝนชะ	ประนมกรน้อมกราบพระแก้วเขียว ไม่ลดเลี้ยวคู้คลายเหมือนใจคน สาธุสะัจจธรรมกำจายहन ขจัดเหตุเผด็จผลส่องหนทาง ไม่ป่ายปิ้นปลิ้นปลอกนอกแบบอย่าง ห่มจีวรช่อนร่างอสุรกาย จกกลมเกลียวกันเกิดประเสริฐหลาย อย่าเพิ่มร้ายด้วยฤทธิ์ที่มีเลย ถูกเขาเชือดถูกเขาเซียดอย่างเปิดเผย ผู้เสพสุขสนุกเสบายสบายดี แม่ทำบุญหนุนบาปอยู่กับที่ ชีวิตนี้หนักบ่าหนาแม่นะ ดอกพยอมแ้มดวงร่วงระดะ ถึงวาระไถแรกชำแรกนา
พระนั่งคัลขวัญข้าวพระโคคู่ งานแผ่นดินเผด็จมุ้งผดุงมา	กำหนดรู้เริ่มงานกรำกร้านกล้า แห่งประชาชาวไทยในแผ่นดิน

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาว 2 หน้า 4 – 5)

¹ “ มาตรการแก้ไขปัญหาความลำบาก”, สยามจดหมายเหตุ. 5 (12) : 326.

กวีเสนอแนวคิดว่า บรรยากาศแห่งความวังเวงท่ามกลางความวุ่นวายในสังคมเวลานั้น ทำให้ ราลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่ช่วยคุ้มครอง และแสดงความคิดเห็นต่อมาว่า ข้าราชการ อย่าได้ทำการอันเป็นการเพิ่มทุกข์แก่ประชาชนยากจนต้องเดือดร้อนเพิ่มขึ้นอีก กวีได้ แสดงความรู้สึกเห็นใจ แม้คำหาบเร่ว่า เป็นผู้ต่อชีวิตให้แก่คนจน นับว่าเป็นการสร้างบุญในขณะที่ ผิดกฎหมาย ท้ายบทกวี ได้จบลงด้วยบรรยากาศสดชื่น และมีความหวังว่า ประชาชนชาวไร่ชาวนา มีขวัญและกำลังใจ จากพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า เดือนมิถุนายน 2524 ราคาค่าครองชีพใน กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 สินค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.8 ส่วนใหญ่เป็นอาหารและเครื่องดื่ม และสยามจดหมายเหตุ² ได้ระบุว่า นอกจากภาวะข้าวขึ้นราคาแล้ว ความปลอดภัย ของผู้บริโภคก็ลดลง นั่นคือข่าวนักเรียนโรงเรียนราชดำริ 190 คน ป่วย เนื่องจากกินอาหารซึ่งมีสารดีดีที และสาร ออร์แกนิกฟอสเฟต ซึ่งใช้ทำปุ๋ยผสมอยู่ กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2524 โดยไม่มีชื่อ หัวเรื่อง เอาไว้ว่า

ชะลอขลุ่ยค่อยคล้อยลงย้อยหยาด	จิ่งหวะขาดรย่ำควายอยู่ท้ายย่าน
ระอาข้าวแข็งहु้ล้วนหมุ่มมาร	เที้ยวเกะกะระรานชาวบ้านเมือง
ถามลุงเจ็ยลุงเจ็ยละเที้ยห้อย	ถามป้าใจใจน้อยหน้ำร่อยเหลือง
ว่าข้าวปลาอาหารออกบานเมือง	มันน่าแค้นน่าเคืองเรื่องราคา
ทุกร้านแพงแพงหมดจรดไม่ติด	อย่างละนิดอย่างละหน้อยเป็นร่อยกว่า
ทั้งกะปิข้างสารถ่านข้าวปลา	ไบแมงลักผักหญ้าแช่ยาพิษ
ข้าวสารถึงอย่างน้อยก็ร่อยรวด	แกมยังขึ้นพรวดพรวดกวดไม่ติด
ซื้อหมูเนื้อสามชั้นติดมันนิค	โกละสี่สิบแปดเกือบครึ่งร่อย
ปลาหนึ่งหนึ่งแข่งก็เบ่งบ้ำ	ขึ้นจากสามไปห้าหน้าละห้อย
ถั่วฝักยาวเก้าบาทมัดน้อยน้อย	พริกขี้หนูกองกระจ้อยค้อยนับเม็ด
บ้านต้องเช่าข้าวของต้องซื้อหา	ค่าไฟฟ้าค่าน้ำชำแสบเผ็ด
ข้าวรถเมลล์ขึ้นราคาน้ำตาเล็ด	กระแหม่มกระหมัดอย่างไรก็ไม่พอ
ค่าของแพงค่าแรงถูกลูกก็มาก	คนลำบากยากจนอยู่กันบ่อ
คนสบายมั่งมีนั่งจิว	ไอ้ละหนอโฉนนี้ฉะนี้ฉะนั้น

¹ “ค่าครองชีพของคนในกรุงเทพมหานครสูงขึ้น”, สยามจดหมายเหตุ. 6 (30) : 823.

² “สารพิษจากปุ๋ยเกษตร”, สยามจดหมายเหตุ. 6 (30) : 825.

แต่ก้มหน้าทระกายอมจำนน
เขาขีดกรอบกรอบขวางล้วนทางตัน
หมดทางเล่นก็เป็น โจรที่ขยปล้นจี้
เป็นยาจกอกแห้งถูกแรงทิ้ง

ก็ต้องจนไปจนกว่าจะอาศัย
จะต่อสู้ก็ต้องดันตะบันตะบิง
เป็นเศรษฐีมีทรัพย์เขานับหนึ่ง
โอกาสจึงเปิดกว้างแต่ทางเลว

เกิดเป็นหมอบ้าแล้วฆ่าแหละศพ
ตัดตีนมือรื้อไใส่ในอกเอว

เหมือนมาดบหน้าเล่นเน้นแหลกเหลว
หาเหตุเหวหายนะแห่งมนุษย์

(บันทึกบทกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 2 หน้า 24 – 25)

กวีเสนอแนวคิดว่า ประชาชนจำต้องทนต่อภาวะนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พ่อค้าที่กักตุนสินค้า เปรียบเหมือนหมู่มารที่สร้างความเดือดร้อนแก่ส่วนรวม นอกจากประชาชนจะต้องต่อสู้กับ สินค้าราคาแพง อาหารบางอย่างก็เป็นพิษ แอมรลเมล์ขึ้นราคา เป็นปัญหาทับถม กวีสะท้อนความคิดเห็นว่า ความแตกต่างระหว่างคนจนกับคนรวย คนรวยมีความสุขแต่คนจนมีแต่ทุกข์ทับถม ซึ่งสภาพความยากแค้น มีส่วนผลักดันให้เกิดอาชญากรรมในสังคม สิ่งที่น่าประหลาดคือคนร่ำรวยจะได้รับเกียรติ ส่วนคนจนต้องเจอปัญหารอบด้าน นอกจากต้องใช้ชีวิตอย่างแร้นแค้นแล้วความปลอดภัยก็เป็นเรื่องที่น่าวิตก เป็นอย่างยิ่ง

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่าวันที่ 12 กันยายน 2524 มีพิธีเปิด นำเอาก๊าซธรรมชาติมาใช้ ที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง และต่อมา 2 เดือนก็มีข่าวร้ายคือ เรือบรรทุกน้ำมัน ขนาดระวางบรรทุกกระบิต 3,000 ตัน ชื่อสยามมิรา เกิดอุบัติเหตุระเบิด ขณะลอยลำห่างจากเกาะ 10 ไมล์ทะเล มีผู้เสียชีวิตหลายศพ สยามจดหมายเหตุ² (2524 : 1208) ระบุว่ามีปัญหาโรงรับจำนำ เพิ่มราคาดอกเบี้ย และสินค้าแพงขึ้น ข้าวโอชา ขึ้นราคา กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่องไว้ว่า

¹ “ก๊าซธรรมชาติที่มาจากบตาพุด,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (3) : 854.

² “สินค้าขึ้นราคาพร้อมดอกเบี้ยโรงรับจำนำเพิ่ม,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (30) : 888.

ลู่วันเพ็ญเด่นเดือนเดือนลอยฟ้า
เทียนประทีปบริบหรืออยู่วังเวง

เสียงเพลงเรือโถมมาสะฮ้ำฮั
หอบเงินเขนมาฝากผู้ตราครุฑ
ไปกินโสมสาเกี่ยมเก้เก้
อเมริกาได้โกโชมัด สวัสดิ์
เรามีแก๊สชะอย่างต้องกร่างหน้อย
ต้องประแป้งแต่งตัวไม่ขั่วเขี่ย
เฮ้อฮ้ำฮัเขี่ยเขี่ยมาเรียบร้อย
ใครอย่าทำน้ำขุ่นวุ่นวายพาล
ทะเลเลือดเคือดเรือระเบิดผลาญ
สงสารเต่าปูปลาคัดลาลัย
แสนสงสารเนตรน้อยต้องน้อยเนตร
ฝีมือนำที่นั่นชั้นเชิงครู
กีฬาแพ้แต่มีคนตรีช่วย
หนูเด็กหญิงอินทอรผู้อ่อนเยาว์
เด็กไทยเพื่อองกระเดื่องดังทางศิลปะ
ศิลป์คือสื่อสร้างสรรค์ควรหันมอง

เปิดเทอมแล้วโรงเรียนนำเล่นทำพิช
นั่นนมข้นข้าวโอชากันพรุ

แม่คงคากระทงน้อยลอยแพ้งเต็ง
ค่อยโคลงเคลงคลับคล้อยลอยน้ำครำ

ซ้าอยู่ไยแม่อย่าทำหน้าที่
ถึงเกาหลีพี่ก็ย่ำย่าไมตรี
ร้อง กัมไป-ไซโย อยู่โน้ฉี่
อาซาฮี สอนดำ เจริญมาเลย
ขึ้นนั่งคอยไม่ทันเขาดอกเจ้าเอ๊ย
ฮักไซยเขี่ยเขี่ยพันหลายพันล้าน
น้ำในคลองคลองคล้อยค้อยเรือผ่าน
ชูโชติช่วงชัชวาลเขวงไว้
ก็โชติช่วงชัชวาลเขวงไสว
ต้องสิ้นไปตามประสาเต่าปลาปู
อาถรรพณ์เวทมิได้มีแม่สีสุ
อันยามฤกษ์หรือจะสู้รู้มือเรา
จิตใจด้วยเด็กน้อยไม่ค้อยเขา
แต่งเพลงเข้าแข่งคว่ำรางวัลครอง
แข่งชนะคว่ำรางวัลกันคลองคลอง
เร่งสนองสนับสนุนเถิดคุณครู

ขึ้นดอกเบ็ชตามติดกันแต่ตรู
มาริดเลือดเอากันปูทั้งเป็นเป็น

(บันทึกบทกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 60 – 61)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า ท่ามกลางปัญหาเศรษฐกิจงานาประการ มีการสร้างบรรยากาศ ใน วันลอยกระทง และปัญหาแก๊สธรรมชาติ ที่เริ่มลงมือขุดเจาะ กวีสะท้อนความรู้สึกว่า เป็นความหวัง ของผู้ยิ่งใหญ่ของปวงชน และท้ายบทกวีเสนอให้เห็นว่าภาวะเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ของประชาชน ว่านั่นคือ ข้าวโรงรับจำนำขึ้นราคาดอกเบ็ช นมข้น ข้าวโอชารับราคา กวีใช้คำว่า ริด เลือดปูแสดงถึงการเอารัดเอาเปรียบผู้ยากไร้

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่าปัญหาพืชผลการเกษตรขาดตลาดส่งออก และรายได้ตกต่ำกว่าที่รัฐบาลได้ประกันราคาเอาไว้ ทั้งนี้รวมทั้งพืชผลที่เป็นพืชต่อผู้บริโภครด้วย สยามจดหมายเหตุ² ระบุข่าว เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2524 มีการลอบยิงเฮลิคอปเตอร์ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งนำผู้สื่อข่าวไปทำข่าวนายกรัฐมนตรีและคณะเยี่ยมผู้ประสบภัยที่จังหวัดพัทลุง สยามจดหมายเหตุ³ ระบุข่าว เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2524 มีการจีเครื่องบินโดยสารของลิเบีย และเวเนซุเอลา 4 รายซ้อน สยามจดหมายเหตุ⁴ ระบุข่าวปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐโปแลนด์ โดยการนะของ นายพลจากรัฐ เซลสกี ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์โปแลนด์ กับกลุ่มสหภาพแรงงานโซลิดาริตี ต่อมานายพลจากรัฐ เซลสกีซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็ประกาศภาวะฉุกเฉินและใช้กฏอัยการศึก เพื่อปราบปรามขบวนการเรียกร้องเสรีภาพให้หมดไป กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่อง สะท้อนเหตุการณ์เหล่านี้เอาไว้ว่า

ลมเย็นเย็นพัดมาพาหนาวหนาว หนาวไร้อ้อย ไร่ฝ้าย หนาวไร่ปอ	หนาวนาข้าวหนาวยิ่งเสียจริงหนอ หนาวโรงทอโรงน้ำขวดโรงน้ำตาล
--	--

หนาวมะระหนาวมะขามหนาวน้ำพริก ถั่วฝักยาวแช่ยาคร่ำวิญญูณ จากยอดหญ้าหนาวตลอดถึงยอดฝัก จากท้องนาถึง โรงงานทนทานทุกซ์ เจ้าจุกนั่งตัวออรอพ่อกลับ พ่อไปร่วมกันประท้วงทวงเงินเดือน หนาวที่บ้านสี่เสาเอาเพลงหม่อม บ้านบางเขนบรันดีมากมีพอ	หนาวยอดจิกใบแมงลักหนาวผักหวาน ผักกาดก้านกาบหนาวชวนชวนลูก จากยอดสักเหน็บหนาวถึงข้าวสุก ลมหนาวคุกคามเข้าทุกเห้ายาเรือน แม่ไปจับจองแพงกับป่าเพื่อน มีแต่หมาจิ้งรี้นเป็นเพื่อนรอ บ้านสวนพลูหนาวลมหม่อม ส.ส. เจ้าจุกนั่งตัวอพอไม่มา
---	---

¹ “พืชผลเกษตรขาดตลาด,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (3) : 1317.

² “เฮลิคอปเตอร์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ถูกลอบยิง,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (13) : 1374.

³ “จีเครื่องบินโดยสารลิเบียและเวเนซุเอลา,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (24) : 1395.

⁴ “ความขัดแย้งในโปแลนด์,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (13) : 1371.

ข่าวพาดหัวตัวโตโผล่ให้อ่าน	ล้วนแต่เลือดแดงฉานการเช่นฆ่า
ยิงช่างเครื่อง ฮ. พับดับกลางฟ้า	นั่นข่าวปาระเบิดและกลางวงรำ
จอมสลัดปฏิเสธฆ่าร้อยศพ	เพิ่งสามสิบยังไม่ครบคำลือรำ
นั่นข่าวบุกฆ่าผู้ไม่คู่ค่า	แทงกระหน่ำสิบห้าแห่งด้วยแรงเค้น
ช่างรถยนต์ชนวินาศระบาดหนัก	สมองและไส้ทะลักหักขาแขน
อุบัติโหดคชยี่คนบีแบน	ยังเป็นข่าวขึ้นแท่นอยู่ทุกวัน
โน่นไปแลนด์เป็นข่าวเอาอีกแล้ว	ปิดประตูตีแมวแขม่วขวัญ
สงครามพ้อกับปิ่นยี่ประจัญ	ยื่นและยื่นสรรสร้างเส้นทางคน
เปิดสภาท่าลมระดมเสียง	เปิดดอกเอียงอกรับกันลับสน
เล่นเก้าอี้ดนตรีมีแบบยล	เส้นทางของประชาชนอยู่ไหนใด

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 70 – 71)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น เป็นความหวาดผวาระบายไปทุกคร้วเรือน วิตกกังวลกับปัญหาหอรอบด้าน ผลผลิตด้านการเกษตรตกต่ำ ผู้บริโภครู้หวาดผวากับพิษภัยจากพืชผักที่ นำมาบริโภค กวีได้สะท้อนถึง บ้านสวนพลู ซึ่งหมายถึงหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช บ้านสี่เสา ซึ่งหมายถึงบ้านพลเอกเปรม แทนความเป็นอยู่ของบุคคลสำคัญของประเทศ อยู่สุขสบายเหนือ ปัญหาเศรษฐกิจทั้งหมด นอกจากนี้ ข่าวร้ายต่างๆที่ปรากฏ รวมทั้งต่างประเทศ ในไปแลนด์ กวีสะท้อนความคิดเห็นว่า เป็นเพราะการแย่งชิงอำนาจกัน ซึ่งกวีเปรียบว่าเหมือนการใช้อาวุธ พ้อกับปิ่น ก่อให้เกิดความวุ่นวายลับสน สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่ารัฐบาลได้ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีปูนซีเมนต์ใหม่ ทำให้ผู้ ผลิตต้องเสียภาษี เพิ่มขึ้นตันละประมาณ 50 บาท หรือเดือนละ 30 ล้านบาท ปีละ 350 บาท นอกจากนี้ ยังเพิ่มราคาน้ำอัดลมและสุราแม่โจงด้วย สยามจดหมายเหตุ² ได้ระบุว่า สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ที่เข้ามามีบทบาทในสงครามอินโดจีน อันมีผลกระทบกระเทือน ต่อชายแดนไทย กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2525 ไม่มีชื่อหัวเรื่องไว้ว่า

¹ “ปรับภาษีปูนซีเมนต์เพิ่มขึ้น,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (4) : 127.

² “ประเทศมหาอำนาจเข้ามามีบทบาทในสงครามอินโดจีน,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (5) :

สิ้นกุ่มภาพะผ่าวมอ้อวอบ ฉวัดกรวยพวยพุ่งคู่คั้งคด	ฝุ่นตลบกลบเกรียวเป็นเกรียววด ละลี้วลดเลี้ยวกว้างไปกลางนา
หอบถุงปุ่นซีเมนต์ขึ้นแผ่นพรวด ขวดแม่โขงขุ่นคั้งตั้งเค้ามา ราคาข้าวชวานานิจจาเอ๋ย รอกฎหมายที่ดินกั้นลั่นชัก คนทำนาทำอะไรต้องไร้ที่ พ่อค้าข้าวขึ้นห้างนั่งกินดาว นาจะร้างโรงงานจะรานรูก ดอกผักบุ้งเผาแดดที่แผดแรง ที่ชายแดนแคว้นด้านตะวันออก สงครามบาปสาปชาติพินาศเนื่อง เด็วบินเด็วเลียวแถบแถบหลง ประเด็วหยุดสุดเสียวประเด็วรบ ศึกมั่งกรอินทรีกับหมีขาว ทั้งถูกเค้นเข่นฆ่าถูกคว่ำควัก ต้องการชาวกอีกที่ศพจึงจบสิ้น ศึกภายนอกยึดเขื่อนนี้เพื่อใคร	หอบน้ำขวดน้ำโคกผกผวา แต่ราคาท้องตลาดบาดทะยัก ยังก้มเงยหงิกอยู่หงิกหงัก เขาก็ยักยึดซื้อด้วยมือยาว จะเดินได้เดินดีไปก็ก้าว คนปลูกข้าวอดข้าวซื้อข้าวแพง สวนสนุกช่องสนั่นประชันแสง ดอกเบ็ยแดงคารดาษประดับเมือง ทมิฬหมอกมืดหม่นด้วยฝนเหลือง ล้วนแต่เรื่องรุงรังกระทั่งกระทบ เด็วตุ้มลงล้มตายไม่รู้จบ อพยพย้ายเขื่อนน้ำเนี่ยหนัก เดือดร้อนชาวเอเชียละเหี่ยหนัก ไม่ขีดเส้นวันวรรคพักหายใจ ต้องการดินอีกก็แดนจึงแทนได้ ศึกภายในก็ยังมีคดียึดเขื่อน
ศึกป่าเขาผ่าวแดนแผ่นดินเดือด ศึกสองพรรคช้อนพรรคขี้งักเนื้อ	มีหน้าศึกสายเลือดยังเชือดเถื่อ ล้วนศึกเสื่อเหนื่อได้หลักไม่พ่น

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 90 – 91)

กวีเสนอแนวคิดว่าการปรับปรุงภาษีบางอย่างของรัฐบาล ทำให้มีผลกระทบต่อผู้บริโภค ราคาสินค้าในท้องตลาดเพิ่มขึ้น สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ส่วนปัญหาที่ขายพืชผล ได้ ราคาคต่ำ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำมาหากิน กวีสะท้อนให้เห็นถึงผู้ที่ได้เปรียบและได้รับผลประโยชน์อย่างมหาศาล โดยไม่ต้องลงทุนลงแรง ในขณะที่ชาวนา ชาวไร่ อยู่ในฐานะที่ต้องเสียเปรียบ ปัญหานี้มีส่วนบั่นทอนชีวิตของประชาชนชาวไทย นอกจากปัญหาในประเทศกวีได้สะท้อนถึง

ความเดือดร้อนของประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีอาณาเขตติดต่อกับไทย ก็ยังส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวไทย ความขัดแย้งของประเทศมหาอำนาจผลักดันให้เกิดความเดือดร้อน แก่ชาวเอเชียมาตลอด กวีสะท้อนความรู้สึกต่อปัญหาหอรอบด้านที่ไทยกำลังประสบอยู่ ว่าเป็นภาวะที่น่าวิตก และไม่อาจหนีได้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ ได้ลงข่าวว่า นอกจากจะมีความเจริญทางโรงงานอุตสาหกรรมแล้ว ยังสถานที่พักผ่อนหย่อนใจด้านป่าสวย ทำให้บ้านเป็นดึก หมู่บ้านมีโรงเรียน บริษัทไทยกสิกร การเกษตร อีกทั้งทางบริษัทในเครือได้สร้างตึกอาคารเรียนไว้หลายหลัง และยังให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เข้าไปเรียนด้วย กวีได้เขียนบทกวีเมื่อ วันที่ 1 กรกฎาคม 2526 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า คันทนาสะท้อนความเจริญเอาไว้ว่า

เสียงอับอับกบเขียดก็เกรียดกรอด	ประสานสอดแซดซ้องถึงคลองใหญ่
ที่ดินค้ำน้ำชุ่มชะอุ่มไพร	เคยแล้งไร่เราร้อนค่อยผ่อนเย็น
เจ้าอึ่งอ่างข้างริ้วเข้าขานรับ	หยอดขยับโยนยาวราวล้อเล่น
ว่าอึ่งอ่างอึ่งอ่างไม่ว่าเว้น	อยู่กันเป็นสุขดีหรือมีทุกข์
ตัวหนึ่งถามว่าได้ไปไหนมา	ตัวหนึ่งตอบไปนาน่าสนุก
ข้าวงามหรือไม่งามยามฝนชุก	ได้คอบรุกรับมาว่างานงาม
งามอะไรหรือเล่าเจ้าอึ่งอ่าง	จึงถ้อยครางถ้อยคล้ายถ้อยไต่ถาม
ถึงท้องทุ่งนานี้เคยมีนาม	ก็หมดความงามนั้นมานานแล้ว
ทุ่งข้าวเคยเคยพลิวเป็นทิวคลื่น	คันทนายาวยืนยาวยื่นเหยียดยื่นแนว
เหลือทุ่งหญ้าธาร้างเว้งว้างแวง	กับรอยแนวเนินเก่าเค้าคันทนา
กั้งหันเคยเคยแผ้วกับแนวไผ่	ก็เปลี่ยนไปกลายเป็นซีเมนต์หนา
ระหัดเคยเคยวัชกรักใบมา	เป็นแทรกเตอร์ตั้งท่าไถหน้าดิน
บ้านจัดสรรบันนุกค่อยรุกคืบ	ชะเว็กวิบเหวี่ยงมาคันทนาวัน
ที่ทำกินกลับไม่มีที่ทำกิน	กระบ่อนบั้นเบิกนุกไปทุกแปลง
ที่นาไหนไกลหน้อยค่อยค่อยเค้า	ก็ขุดหน้าดินขายไปเป็นแฉง
ไปถมที่จัดสรรบ้านแพงแพง	แล้วพลิกแพลงนาพอเป็นบ่อบึง
บ้างเลี้ยงปลาแปลงปลักฝักกระเจด	ที่เลยเขตยังขยายไปไม่ถึง

¹ “ขยายความเจริญสู่อุตสาหกรรมอันยิ่งใหญ่,” ไทยรัฐ. 1 กรกฎาคม 2526. หน้า 1.

ทำนาหญ้าฝ้ายตั้งใจฟัง

ปูประหนึ่งเนรมิตรพิมานพรหม

กัณนายาวเพียงโขดกบโดดข้าม

กำแพงงามกำกั้นแทบเดินกั้ม

คันนาแบ่งบ่งยำความอุดม

กำแพงคมคอนกรีตขีดแบ่งคน

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 4 หน้า 22 – 23)

กวีเสนอแนวคิดว่า ความเปลี่ยนแปลง ความเจริญที่เกิดขึ้น จากชนบทการเกษตรเป็นอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ที่สวนไร่นา ที่เคยเป็นที่ทำกิน ก็ถูกบุกไปสร้างตึก เหมือนกับเนรมิตความเจริญขึ้นมาในชั่วพริบตา กวีสะท้อนความรู้สึกว่า แต่ก่อนสภาพเคยมีกบเขียด วังกระโดดข้ามคันนาอยู่ไปมา แต่เวลานี้คงมีแต่กำแพงคอนกรีต ที่เปรียบเสมือนแบ่งเขตความเจริญของคน

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า ได้มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นายเถลิง ชำรงนาวาสวัสดิ์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แถลงว่า กองปราบปรามกรมตำรวจ ได้รายงานผลการสอบสวน ผู้อำนวยการ กองอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ต้องหาลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จากเหตุการณ์นี้ กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2528 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า เสือล่าบงเอาไว้ว่า

แล้วเสือใหญ่ก็เป็นข่าวที่เขาใหญ่
ว่าไอ้ลายร้ายยิ่งเสียจริงเจียว

มันออกไล่อาละวาดให้หวาดเสียว
เข้ลดเสียวล่าไล่ถึงในเรือน

อุกอาจลอดสอดขาเข้าหน้าต่าง
หวัดเสียวให้มันขวัญสะเทือน
บ้ำงว่ามันแผ่นไผ่นกระโจนใส่
เดชะบุญคุ้มแล้วแคล้วคลาดปวง
ทุกโรงร้านบ้านช่องต้องปิดหมด

ตะปบพวงลากเหยื่อจนเสื่อเลื่อน
เป็นแขกเยือนยามวิกาลทุกร้านรวง
แต่พลาดไปเกือบปลิดชีวิตล่วง
แต่อกสั้นขวัญกลัวงไปตามกัน
พอแตกลดหัวต่างตัวสั้น

¹ “กรณีลักลอบตัดไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่”, สยามจดหมายเหตุ. 10 (40) : 1097.

บ้านรับรองโรงแรมล้วนแจ่มจัน
ต่างเคื้อคร้อนตั้งแต่คนจนถึงหมา
วางกรงดักสลักกรอต่อไ้อลัย
ธรรมดาเสื่อรายอยู่ในป่า
เสื่อก็อยู่ส่วนเสื่อเพื่อสักคึดน
ว่าเสื่อพิศรีสง่าเพราะป่าปก
ดินดีเพราะหญ้าบังประดั่งประเด
หรือป่าแตกแหลกเรือเสื่อจึงตื่น
เสื่อจึงออกจากป่าเข้าร่ว
โบราณว่าอย่าต้อนให้ย่อนยาก
มันคูรายเหลือล้าระอาเอื่อม

สงสารเสื่อเขาใหญ่ได้ลำบาก
สงสารหมาตอกที่นั้งเครื่องสังเว

เสื่อสำคัญตัวเดียวเจียวุ่นวาย
เขาหามาเป็นเหยื่อเพื่อล่อหมาย
ไ้อเสื่อร้ายถึงคราวเข้าตาจน
ไม่ออกมาอาละวาดออกอาจปลิ้น
คนก็อยู่ส่วนคนไม่ปนเป
ว่าป่ารกเพราะเสื่อยังรั้งตรีเตร
หญ้ายังเทลาดถิ่นเพราะดินดี
หรือใครขึ้นเข้ารุกบุกไล่ที่
หรือใครจีหลังเสื่ออยู่เงื่อเงื่อม
เสื่อลำบากซ้ำบอบหอบกระเพื่อม
ให้เสื่อเสื่อมสิ้นลายไม่ง่ายเลย

สงสารคนทนยากต้องฉากเฉย
สงสารเหยผู้คนที่ทนดู

(บันทึกกวีข้างคลองคั่นนายาวเล่ม 6 หน้า 56 – 57)

กวีเสนอแนวคิดว่าการตัดไม้ทำลายป่า ด้วยคนใหญ่ที่มีอิทธิพล กวีเปรียบเหมือนเสื่อที่อยู่
ในป่าออกอาละวาด สร้างความเดือดร้อนให้ผู้คนไปทั่ว เมื่อโดนวางกรงดักถูกจับได้ก็เข้าตาจน
ธรรมดาของเสื่อใช้ชีวิตอยู่ในป่าไม่ออกมาอาละวาด เสื่อก็อยู่ส่วนเสื่อ คนก็อยู่ส่วนคน แต่พอป่ารก
อุดมสมบูรณ์ เสื่อก็อ้วนพี กวีสะท้อนให้เห็นการได้ผลประโยชน์จากการตัดไม้ทำลายป่า พอป่าไม้ถูก
ทำลายมากขึ้น เสื่อก็ตื่น เป็นเสื่อลำบาก คูร้ายมากขึ้น ทำยบทกวิสะท้อนความรู้สึกสงสารเสื่อที่เขา
ใหญ่ ก็ผู้ที่โดนขู่หาตัดไม้ทำลายป่าที่เขาใหญ่ ที่เมื่อโดนขู่หากลายเป็นเสื่อลำบาก และสงสาร
ชาวบ้านที่ทุกข์ยาก ที่ต้องวางเฉย สงสารสัตว์ชั้นต่ำที่ต้องมานั่งเป็นเครื่องสังเว สงสารผู้คนที่ต้อง
ทนดูพฤติกรรมทำลายป่าทำลายบ้านเมือง

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์¹ พาดหัวข่าว นมเลี้ยงทารกเป็นพิษ เพราะมีสารกะมันตภาพรังสี
เจือปน กวีได้เสนอบทกวีนิพนธ์ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2529 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า นมตราหมี ว่า

¹ “นมเลี้ยงทารกเป็นพิษเพราะมีสารเจือปน”, เดลินิวส์, 20 พฤศจิกายน 2529. หน้า 1.

ลูกรัก
 พ่อกับแม่รักเจ้าเท่าชีวิต
 ลูกเอ๋ย
 ปนผงพิษปิดพลาเงไว้อย่างดี
 พ่อกับแม่จะรู้ได้อย่างไรเล่า
 อยู่ถึงสุดฟากฟ้าสุราฤทธิ์
 ทั้งพ่อค้าพ่อขายก็ใจโหด
 รัฐบาลพันพัวก็มีวเม
 เสี้ยแรงมีกระทรวงทบวงกรม
 เป็นครึ่งปีก่อนปีมีรัฐฟัง
 ทั้งรัฐบ้านเราเอาแต่ซื้อ
 ซื้อซื้อซื้อลูกเดียวกันเกรียวกรู
 เรื่องคั่นคิดประดิษฐ์ทำต้องอย่าทำ
 ที่ของนอกขยอกเข้าเง้ง่างับ
 ลูกเอ๋ย
 อนาคตสั้นสั้นอันล้ำค่า
 ยังอ่อนนักรไม่เคยจะเสีสา
 แต่ลืมตาเดิบตนจนวันนี้
 ไม่รู้เลยว่าเขาทำน่านมผี
 ช่างไม่มีใครใครใส่ใจคิด
 ว่าใครเขาจะใจดำอำมหิต
 ยังส่งพิษภัยพาลมาบ้านเรา
 เห็นแก่ตัวชั่วโหดประโยชน์เขลา
 ไม่เคยเอาใจใส่ให้จริงจัง
 กว่าพิสูจนส่วนผสมนมตราสั่ง
 ร่วมชนนมาสั่งทั้งรัฐ
 ไม่เคยหือทุกคราวเขาข่มขู่
 เรื่องหุหุหุหุหุออกบ้ำรับ
 ของของเรายายไม่ออกถูกศอกกลับ
 ปล่อยเขาลับเขาเชือดอย่างเลือดเย็น
 เจ้าไม่เคยเห็นได้จะได้เห็น
 คนเป็นเป็นรุ่นลูกถูกกระทำ
 ถูกกระทำโดยคนรุ่นพ่อแม่
 ในร่างแหของห้าบ้าระห้า
 พ่อกับแม่และใครใครต้องใช้กรรม ที่ฆ่าลูกตาดำดำด้วยน่านม

(บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม7 หน้า 94 – 95)

จากบทกวีเสนอแนวคิดที่ว่า พ่อค้าแม่ค้า เห็นแก่ตัวเอาแต่ผลประโยชน์ รัฐบาลเองก็ขาด
 ความเอาใจใส่ กว่าจะพิสูจนออกมาได้ว่านมมีสารพิษเจือปน ก็ปาเข้าไปเป็นปี ทั้งที่รู้ว่านิสยคนไทย
 รู้จักแต่ซื้อ ใครขายอะไรทำอะไรก็ซื้อทั้งนั้น เรื่องที่จะคิดค้นเองไม่ค่อยจะมี กวีสะท้อนความรู้สึกว่า
 สงสารเด็กที่ไม่รู้ไม่เห็น แต่ถูกกระทำด้วยน้ำมือของคนรุ่นพ่อแม่ พ่อแม่เองก็ี่ต้องใช้กรรม ที่ไม่รู้
 เรื่องรู้ราว มาฆ่าลูกตัวเองด้วยน่านมที่มีสารพิษเจือปน

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า วันที่ 13 มกราคม 2532 นายยุติ สาริกะภูติ รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รักษาการอธิบดีกรมป่าไม้ ได้เตรียมแผนโครงการป้องกันและอนุรักษ์ป่าสัมปทาน เพื่อรับรองการปิดป่าไว้พร้อมแล้ว รวมทั้งจะร่วมมือกับทุกฝ่ายในการป้องกันและอนุรักษ์ป่าไม้อย่างจริงจัง กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2532 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า ปิดตาตีหม้อเอาไว้ว่า

โบราณว่าว้าวหายแล้วล้อมคอก มีแต่คอกว่างว่างข้างอะไร	ว้ามันออกไปตะบึงถึงไหนไหน จะข้างได้อ่างดีก็จี้ว้าว
เที่ยวเดินเล่นแฟนพ่านทุกย่านท่า พอเกิดเหตุตั้งตั้งจึงล้อมรั้ว ทุกวันนี้สารข่ามันข่าแย จนออกรากรุงรังทั้งมือตีน ถึงปิดป่าสารทศปิดคอกล้อม มีป่านอกป่าในป่าถ่ายเท เหมือนปิดตาตีหม้อล่อกันมั่ว เล่นตีให้ได้ชมตามสมควร พึงเพยใหม่่น่าฟังเขาช่างว่า มีกฎหมายไม่รักษาปล่อยซ้าที	ก็เพราะว่าเจ้านายมันหายหัว แก้ปัญหาค้นพัวว้าวพันดิน พวกเห็นแก่ประโยชน์ใจโหดหิน ล้วนถือสาแค้นแสนศีลสิ้นทั้งเพ แต่ป่าปลอมป่าเปล่าป่าเจ้าเล่ห์ มันรวนเรได้ทั้งนั้นคนมันรวน ปิดปัญหาพันตัวอยู่ทั่วถ้วน กำปั้นดวนทุบดินก็ยินดี ตะหมูเข้าปากหมามาถึงที่ กฎหมายก็กฎหมายก็วายปราณ
ต้องล้อมคอกล้อมรั้วก่อนว้าวหาย ทุกวันนี้ว้าวหายเพราะนางาน	มีกฎหมายใช้กฎหมายให้กล้าหาญ คอกเป็นเพียงปราการด่านสุดท้าย
อย่าให้เหมือนคำเก่าที่เขาอ้าง กฎหมายยอมประ โยชน์แท้แก่เจ้านาย	เจ้านายวางกำหนดคอกกฎหมาย คนจนจนมีแต่ตายตายลูกเดียว

(บันทึกกวีข้างคลองคั่นนายวเล็ม 10 หน้า 10 – 11)

¹ “โครงการป้องกันและอนุรักษ์ป่าสัมปทาน,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (20) : 96.

กวีเสนอแนวคิดว่าการปิดป่า เหมือนวัวหายแล้วล้อมคอก เพราะเมื่อป่าถูกทำลายไปเกือบหมดแล้ว จึงมีการห้ามตัดไม้ทำลายป่า กวีสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อมีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้น ก็แก้ปัญหาให้พ้นไป ทุกวันนี้บ้านเมืองมีแต่คนเห็นแก่ผลประโยชน์ จิตใจของคนก็โหดร้ายเข้าทุกวัน ถึงแม้รัฐบาลจะประกาศปิดป่าทั่วประเทศ ในเมื่อจิตใจคนไม่พร้อมที่จะช่วยกันรักษาป่า ก็หาโอกาสลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจนได้ เหมือนกับการปิดตาตีหม้อ กวีเปรียบเหมือนคำพังเพยว่า เตะหมูเข้าปากหมา กฎหมายไม่สามารถทำอะไรกับคนชั่วได้ ต้องมีการป้องกันก่อนที่ป่าจะถูกทำลาย ไม่ใช่มาป้องกันตอนนี้ และต้องใช้กฎหมายอย่างกล้าหาญและเป็นธรรมไม่เอื้อนายทุน กวีเสนอแนวคิดต่อมาว่าอย่าทำอะไรให้เหมือนกับที่เขาพูดกันว่า เจ้านายเป็นผู้ออกกฎหมาย กฎหมายก็เอื้อประโยชน์แก่เจ้านาย คนจนก็ต้องรับกรรมไป

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุข่าว วันที่ 6 พฤศจิกายน 2532 นายกร ทับรังสี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน แถลงว่าในปี 2533 จะยังคงใช้แผนการลงทุน แผนเชิงรุกเพื่อชักชวนนักลงทุนในประเทศ เป้าหมายต่างๆที่จะทำในปี 2533 จะเน้น ตลาดญี่ปุ่นเป็นอันดับแรก โดยเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรม กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2532 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า มั่นคง ไว้ว่า

เรื่องเก่าเล่าไว้สมัยนั้น
ต่างคนต่างตอบตามชอบใจ

นายมั่นว่าบ้านเมืองจะเรืองรุ่ง
อย่ารั้งรอต่อต้านพาลไพร
นายมั่นว่าต้องประพาศิตต้องยึดมั่น
ว่าอะไรตามกัน ไม่ค้านทัก
นายมั่นว่าทางนี้ดีที่สุด
เราจะต้องเป็นนิกสีไม่พลิกแพ้ว
นายมั่นว่าเสื้อขาดต้องตัดใหม่
ค่อยปะชุนคุณกันเป็นขั้นตอน
นายมั่นว่าเข้าที่เข้าที่แสะ

เรื่องนายมั่นนายคงช่างสงสัย
เรื่องเก่าเล่าใหม่ในวันนี้

ต้องหมายมุ่งช่วยกันขมขมิ
นายคงว่าเข้าที่เข้าที่นัก
สามัคคีแข็งขันไม่ผันปลัก
นายคงว่าถูกหลักถูกหลักแท้
เป็นทางไปสู่จุดหลุดพ้นแน่
นายคงว่าเยี่ยมแน่เยี่ยมแน่นอน
นายคงว่าไม่เป็นไรใส่ไปก่อน
จะเร่งร้อนไปใยไม่ควรรการ
นายคงว่าเหะเหะแล้วแต่ท่าน

¹ “ปรับแผนการส่งเสริมการลงทุนปี 2533,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (47) : 1303.

นายมันว่าเรื่องนี้มีมานาน
นายมันว่าเข้มขัตรีคไม่อยู่
นายคงว่ารู้ใหม่ควรใส่มุก

นายคงว่าเรื่องโบราณไม่ทันยุค
ต้องเจาะรูเพิ่มเติมเงื่อนกระดูก
เหมาะกับเด็กหัวจุกคลุกน้ำปลา

นายมันว่าเรื่องใหญ่ไม่ใช่เล่น
บ้านเมืองเรานั้นคงอยู่ขงมา

นายคงว่าไม่เห็นเป็นปัญหา
ก็เพราะว่าเรานั้นชื่อมันคง

(บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 10 หน้า 76 – 77)

กวีเสนอแนวคิดว่าการกำหนดนโยบายการลงทุนของรัฐบาล เป็นการสร้างความมั่นคง ความเจริญทางการค้า บ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรืองต้องอาศัยความร่วมมือ ความขยันและยึดมั่นในความ มั่นคงอย่างเข้มแข็ง สิ่งสำคัญคือความคิดเห็นที่เป็นไปในทางเดียวกัน กวีสะท้อนความ คิดเห็นว่าความมั่นคงทางอุตสาหกรรมที่พาให้ประเทศไปสู่ความเป็นนิคส์ ต้องอาศัยความร่วมมือกัน ที่จะนำไปสู่ความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า วันที่ 10 กันยายน 2532 นายจุลนภ ฌ อุษยา ปลัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เปิดเผยถึงภาวะสินค้า ด้านการเกษตรในช่วงปี 2532 ว่า สินค้าด้านการ เกษตร ไม่ว่าจะเป็นเนื้อสัตว์หรือพืชผักทุกชนิดมีแนวโน้มว่าราคาสูงขึ้น และมีแนวโน้มว่าราคาสูง ขึ้นเรื่อยๆ กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2532 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า จำขตลาด เอาไว้ว่า

ผักคะน้าโลละสิบสองบาท
ผักบุ้งโลละสิบบาทไม่อาจลด

เท่ากันกับผักกาดตลาดสด
จะขายหมดไม่หมดไม่เป็นไร

ดอกกะหล่ำโลละยี่สิบห้า
กะหล่ำปลีสิบห้าบาทบานตะไท
ปลาดุกเลี้ยงขึ้น โลละหกสิบ
ถึงโลละแปดสิบแพงยับตา
หมูเนื้อแดงโลละตลกหกสิบสี่
ขึ้นไปเท่าชีโครงหมูอยู่โลดลามา

นี่แดงกวาสิบสองบาทกระจาดใหญ่
ไปไก่เรียงขนาดตามอัตรา
ปลาดุกนาขึ้นสิบไปโลดกว่า
ปลาช่อนปลาหนึ่งตะบึงตาม
หมูสามชั้นชั้นดีก็ผล็ผล็ลาม
ห้าสิบสองบาทห้าหม่อมต่อรอง

¹ “ ภาวะผลผลิตด้านการเกษตรปี 2531 - 2532 “, สยามจดหมายเหตุ. 14 (37) : 2532.

เจ้าข้าเอ๋ยเจ้าข้าเอ๋ยเพียงเคยเห็น
เดี๋ยวนี้บาทสองบาทอาจ โคนมอง
อะไรต่อมิอะไรขึ้นไปหมด
ว่าเงินนองของแพงตามภาวะ
แบงก์ห้าร้อยไปตลาดถูกฟาดเรียบ
ถามแม่ค้าแม่ค้าก็ว่าจู้

เดือนเดียวแผ่นขึ้นไปได้คล่องคล่อง
ยังหลงเล่นขายของอยู่หรือคะ
หรือเป็นกฎเป็นเกณฑ์เป็นจังหวะ
เป็นแล้งละของถูกสมยุคมัน
กระเป๋ากะriebกรอบแกรบสุดแสนสันต์
ต้นทุนพันกำไรไม่ละลด

ต่างสายหน้าว่าแม่แม่ทุกแผง
เงินมันนองล่องไหลไปเที่ยวคด

ถึงขายแพงทุนหายกำไรหด
คนยังอดก็คงยังอดอย่างเคย

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 10 หน้า 80 – 81)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่าข้าวของทุกอย่างราคาแพง สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน
กวีตั้งคำถามว่าเงินหายไปไหนหมดในเมื่อคนที่จนก็ยังจนอยู่เช่นเดิม

จากการศึกษาแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 จะเห็นได้ว่าใน
ช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมเริ่มขยายตัว สินค้าด้านการเกษตรตกต่ำ
ตลอดถึงการเอารัดเอาเปรียบของผู้ผลิตสินค้า ซึ่งพอจะสรุปเหตุการณ์และสภาพทางเศรษฐกิจได้ดังนี้

1. แนวคิดด้านปัญหาผู้ค้าหาบเร่

เป็นแนวคิดด้านปัญหาที่เกิดขึ้นที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 – 2524 ก็ยังเป็นปัญหาที่รัฐบาล
ยังต้องแก้ไขอยู่ เช่นในช่วงวันที่ 19 มิถุนายน 2522 มีข่าวผู้ค้าหาบเร่ประมาณ 500 คน ได้ชุมนุม
ประท้วงกันที่ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร เพื่อขอให้กรุงเทพมหานครผ่อนผันให้จำหน่ายสินค้าบน
บาทวิถี กวีสะท้อนเหตุการณ์นี้ว่า เจ้าหน้าที่บ้านเมือง ฝึ่จับแม่ค้าหาบเร่ในขณะที่โจรผู้ร้ายมีอยู่ ชุก
ชุม คนชั่วร้ายมีมากมาย แสดงถึงความไม่เป็นธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ต่อ
มาเมื่อช่วงเดือนมกราคม 2524 กระทบมหาดไทย ได้มีมาตรการเร่งรัด 2 ประการคือ การป้องกัน
น้ำท่วม และแก้ปัญหาค้าหาบเร่ กวีได้แสดงความเห็นใจแม่ค้าหาบเร่ว่า เป็นผู้ต่อชีวิตให้คน
จนนับว่าเป็นการสร้างบุญในขณะที่ทำผิดกฎหมาย

2. แนวคิดด้านปัญหาข้าวของจีนราคา

เป็นแนวคิดที่เป็นปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นไปตามกระแสบ้านเมืองสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนอย่างยิ่งใหญ่ เช่น ในช่วงเดือนมิถุนายน 2524 เกิดภาวะข้าวของจีนราคา กวีเสนอแนวคิดที่ประชาชนจำต้องรู้เห็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประชาชนต้องต่อสู้กับสินค้าราคาแพง ด้วยความจำยอม และต่อมาในวันที่ 10 กันยายน 2532 มีข่าวสินค้าด้านการเกษตรมีแนวโน้มสูงขึ้น และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ และเป็นสิ่งที่ไม่เคยพบไม่เคยเห็น อะไรก็ขึ้นราคาไปหมด แม้ค่าก็พากันบ่นว่าขาดทุน กวีสะท้อนความรู้สึกว่า แล้วเงินหายไปไหนหมด ในเมื่อคนที่จนก็ยังจนอยู่

3. แนวคิดด้านความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม

แนวคิดด้านความเจริญทางด้านนี้ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนต้องเปลี่ยนไป โดยเฉพาะในชนบทเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ชนบทต้องกลายเป็นตึกใหญ่โตขึ้นมาอย่างรวดเร็ว เช่น ช่วงเดือนกรกฎาคม 2526 มีข่าวขยายโรงงานอุตสาหกรรมและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ทำให้หมู่บ้านเป็นตึกกวีสะท้อนความรู้สึก ความเปลี่ยนแปลงนี้ว่า ที่นาที่ไร่ที่เคยเป็นที่ทำกินก็ต้องถูกบุกกรุกไปสร้างตึก เหมือนกับการเนรมิตความเจริญทำให้ความสวยงาม ความเป็นธรรมชาติ ของผู้คนในชนบทต้องกลายเป็นสังคมเมืองไป

4. แนวคิดด้านการตัดไม้ทำลายป่า

แนวคิดด้านนี้กวีเสนอแนวคิดให้เห็นว่า ป่าไม้เป็นทรัพยากรอันมีค่าของผู้คน ป่าไม้ให้อะไรหลายๆอย่างแก่ชีวิตมนุษย์ เมื่อมีการทำลายป่าไม้ ย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์มากมาย เช่น ในช่วงต้นเดือนตุลาคม 2528 มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และเป็นการกระทำของผู้มีอำนาจ กวีสะท้อนความรู้สึก เปรียบเสมือนเสืออาละวาดสังหารประชาชนที่ได้รับผลกระทบไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำเลย ต่อมาในช่วงเดือน มกราคม 2532 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายปิดป่า ห้ามตัดไม้ทำลายป่าอย่างจริงจัง กวีสะท้อนความคิดเห็นต่อเหตุการณ์นี้ว่า เหมือนวัวหายแล้วล้อมคอก เป็นการแก้ปัญหาเมื่อป่าใกล้ไปหมดแล้ว และคนที่ตัดไม้ทำลายป่า มีโอกาสตอนไหนก็ทำอีก จึงเหมือนการปิดตาตีหม้อ ขจัดปัญหาคนชั่วไม่ได้ การป้องกันควรป้องกันในขณะที่ป่ายังไม่ถูกทำลายไปมากมายขนาดนี้

5. แนวคิดด้านความเห็นแก่ตัวของผู้ผลิตสินค้า

แนวคิดด้านนี้ กวีชี้ให้เห็นว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนอย่างร้ายแรง เพราะผู้ผลิตต้องการผลประโยชน์ในขณะที่ผู้บริโภคไม่รู้เรื่องราว เช่น เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2529 มีข่าวนมเลียงทาร์กมีสารพิษเจือปน กวีสะท้อนความรู้สึกว่า พ่อค้าแม่ค้า เอาแต่ผลประโยชน์ รัฐบาลเองก็ละเลย ขาดความเอาใจใส่ กว่าจะพิสูจน์ได้ก็ปาเข้าไปเป็นปี ทั้งที่รู้ว่านิสัยของคนไทย รู้จักแต่ซื้อ เรื่องที่จะคิดเองทำเอง ไม่มี ใครทำอะไรขายคุณภาพดีหรือไม่ดีก็ไม่รู้ รู้จักแต่ว่าต้องซื้อเท่านั้น

5. แนวคิดทั่วไป

แนวคิดด้านนี้เป็นแนวคิดนอกเหนือจาก 4 ด้านที่ได้กล่าวมา กวีได้เสนอแนวคิดนี้เอาไว้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากออกไป ที่ควรรู้

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2524 เฮลิคอปเตอร์หมายเลข 1719 ของกรมตำรวจ ซึ่งขณะของพันตำรวจเอกกฤษ สังขทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสาร ไปตรวจราชการที่ดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ตกลงไปในเหวลึกห่างจากจุดขึ้น 2 กิโลเมตร เป็นเหตุให้ผู้โดยสาร และนักบินเสียชีวิตทั้งหมด 11 ศพ กวีเขียนบทกวี เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่องเอาไว้ว่า

เสาร์ที่ห้าก้นยาเพล่าบาย	อุบัติเหตุโหดร้ายถึงตายหมู่
เครื่องแมงปอ ฮ. เห็นดำเนินภู	ดำเนินสู่ตรงสวรรค์ครรไกรลับ
ห้วยสุน้อยเชียงใหม่สูญใหญ่หลวง	สูญกระทรวงสูญสภามาสูญดับ
สูญ ส.ส. สูญนักบินสูญสิ้นยับ	กระจายวับแว็บเดียวเจิวชีวิต
สิบเอ็ดศพสังเวทสังเวียนป่า	กลางพายุเกรี้ยวกล้ากระหลบปิด
กระหน่ำโหมโรมรุกทุกสารทิศ	ฝนหมอกเหมยหม่นมิดรุมปลิดปลง
ปลิดผู้แทนทันทีหกชีวิต	ห้าจังหวัดวิปริตพิศวง
พัทลุง กรุงเทพฯ เทพเจาะจง	อุบลลงเลขลาสารคาม
เพ็ญร้อยเอ็ดเสร็จศึกไปแสบแสบ	ไฟค่อยแลบทีละใบล้วนไหนหนาม

¹ “เครื่องบินตกที่ดอยอ่างขางเสียชีวิต 11 ศพ,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (36) : 983.

ปีตานิชัยนาทพิฆาตตาม	อีกห้าใบไถ่ถามขึ้นทันควัน
บ้างก็ว่ากาตำมันทำเหตุ	ก่ออาเพศต่อหน้าสถานัน
บ้างก็ว่าเสือด่าตัวสำคัญ	เข้าบุกบันเอียงย่างถึงกลางกรุง
หมอแพทย์ทายว่าไข่วาลมคุม	โหรว่าเคราะห์แรงรุมเข้มน่ม
แม่มดว่าผีกุมกระทำกระทึง	ปราชญ์ว่ากรรมยอมปรับปรุงไปตามกรรม
บ้างคิดการสะเดาะเคราะห์จำเพาะพัคตร์	พระปกเกล้าเอกอัครคุณูปถัมภ์
บ้างประกันชีพเชื่อเพื่อเพลิงพล้ำ	นี่เคราะห์ซ้ำกรรมชดวิบัติสกา
มหาภัยแต่ละหนมาลเยือน	เข้ามาเดือนแต่ละครั้งเหมือนสั่งว่า
ขณะเดียวเจียวนี้หนอชีวา	อย่ายึดมั่นอดตาเห็นแก่ตัว
นั่นทูปเหวเลวร้ายอบายมุข	เสาะเสพสุขทุกยามล้วนความชั่ว
โน่นเหวจริงคิงฟ้าดูน่ากลัว	ถึงล้อมรั้วอย่างไรก็ไม่พ้น

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 42 – 43)

กวีเสนอแนวคิดว่า การสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ ทั้งนักบินและ ส.ส. เสียชีวิต 11 ศพ ในวันเดียวกัน บางคนว่าสาเหตุเพราะกาตำที่เคยมานเกาะที่รัฐสภา บอกลางร้าย บางคนว่าเพราะเสือด่า ที่บุกเข้ามากลางกรุงเทพฯ เป็นลางร้าย นายแพทย์ หมอผู้เชี่ยวชาญ ก็บอกว่ามีคนเจ็บป่วยมากขึ้น แม่มดหมอผี ก็บอกว่าผีจะมาหลอกหลอน ท้ายบทกวีสะท้อนความรู้สึกของ นักปราชญ์ว่า กรรมยอมเป็นไปตามกรรม ถึงจะป้องกันอย่างไรก็ต้องเจอ

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า วันที่ 15 ตุลาคม 2524 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานอนุญาต ให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงรับหมั้นเรืออากาศโทวิระยุทธ ดิษยะศริน และสยามจดหมายเหตุ² ระบุว่า มูลนิธิธรรมสันติ ได้เสนอหนังสือคัดค้านพระราชบัญญัติทำแท้งต่อประชาชน กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่องเอาไว้ว่า

พฤษสิบห้าตุลาขึ้น
ความหาจุฬารณณ์พ้องนทางค์

ปวงประชาเต็มตื่นคินฟ้าพร่าง
เมื่อดาวรุ่งเรืองสว่างกลางอัมพร

¹ “ฟ้าหญิงทรงรับหมั้น,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (41) : 1123.

² “กฎหมายทำแท้งถูกคัดค้าน,” สยามจดหมายเหตุ. 21 (15) : 1126.

คือดาวฤกษ์เบิกฟ้าทัพอากาศ	พระคู่มั่นขวัญชาติประชากระท่อน
เสวตฉัตรชัชฌายประชากร	พระเชิดซ้อนเชื่อมหล้าสามัญชน
ราวพิรุณ ไร้น้ำพระดำรัส	ไม่โปรดจัดงานใหญ่ไร้เหตุผล
เงินเป็นล้านบาทเปลื้องเปล้าเปลื้องลั่น	ไปช่วยคนจนยากจักเป็นคุณ
สาธุสะพระบาททรงกษแก้ว	ประทับแล้วแก่ผู้ยากฝากไอรุ่น
ผู้ทุกข์ยากมากมายร่วมไบนุญ	สำนึกพระการุณเป็นพันแล้ว
น้ำพระทัยใฝ่ธรรมงดงามนัก	ก่อกุศลสูงศักดิ์ตระหนักเนา
คือพระพรมงคลอำพนแพรว	มิ่งขวัญแก้วจักรินิรันดรรัก
มงคลข่าวรับขวัญออกพรรษา	ปวงประชาชื่นแจ่มแจ่มประจักษ์
แต่ข่าวย่อค้ำงอยู่คู่อีกยก	บ้างก็ท้วงบ้างก็ทักบ้างผลัดกัน
ผู้เคร่งครัดศานากี่ว่าผิด	ผู้ใกล้ชิดปัญหาว่าถุกนั้น
เรื่องทับร่องท้องรับควรจับคั้น	หรือเลี้ยงลูกในครรภ์เป็นคนดี
ปัญหาโลกย์ปัญหาธรรมค้อยคล้าเงื่อน	ผลสะเทือนทบทวนให้ถ้วนถี่
สาเหตุแห่งปัญหาประดามี	ค้อยค้อยชู้ค้อยค้อยชูอย่าว่าวาม
อย่าตัดไม้หมายมองแต่ปล้องสุด	ต้องค้อยขุดคิ่งสิ้นหนาม
สังคัมเลื่อมส่งผลสร้างคนทราม	กฎหมายห้ามศีลธรรมห้อมก็พร้อมพัง
ส่วนกุศลพรรษาอานิสงส์	ดูแปลกแปลกปลงปลงไม่เปล่งปลั่ง
เอาเหตุผลได้กันบันยะบันยัง	อย่าคือรันดินทุรังจะฟังครั้น

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 2 หน้า 52 – 53)

กวีเสนอแนวคิดที่ เกิดทุนและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เนื่องในวโรกาสที่ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงมีพระดำรัส โปรดช่วยคนยากลำบากแทนการมีพิธีรีตองที่ใหญ่โต ว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ควรจดจำ และกวีได้เสนอความคิดกับเหตุการณ์ต่อมาว่าปัญหาเรื่องการทำแท้งเสรี ควรมองที่ต้นเหตุ ไม่ใช่ปลายเหตุ เพราะแท้ที่จริงแล้วมีเหตุมากมายที่ทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ ที่ต้องทำแท้ง ความขัดแย้งระหว่างกฎหมายและศีลธรรม จึงเป็นเรื่องที่ควรพิจารณาอย่างรอบคอบ

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า แรงงานไทย 4 คนเป็นผู้ต้องหาปล้นฆ่า เจ้าของร้าน แลกเปลี่ยนเงินตราชาวอิหร่านในคูเวต ถูกประหารชีวิตแขวนคอ ในที่สาธารณะ 2 คน และจำคุกตลอดชีวิต 2 คน และสยามจดหมายเหตุ² ได้บันทึกข่าวว่ามีการปิดทองสนามหลวงเพื่อฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2524 ไม่มีชื่อหัวเรื่องเอาไว้ว่า

ลมเซ้าหนึ่งมิ่งไม่ย่นตายนึ่ง	ทุกก้านกิ่งระกะก่ายไม่ไหวเต็น
แพดอกหญ้าเคยเข้าเกล้าลมเย็น	มาวายเว้าเย็นยะเยียบอยู่เยียบงัน
เขาเอาลูกผูกคอมมัดมัดข้อเชือก	เข้มขัดเสือกสอดแขนแน่นกระตัน
รังสองไหลให้หยัดกระหวัดร้น	เขาคลุ่มห้วมิให้หันมิเห็นใจ
ไอ้ลมทุ่งคลุ้งกระไอในแดดหนาว	หอมกลิ่นควาไคลดินกลิ่นข้าวใหม่
ระฆังย่าเกล้าฟ้ามาไรไร	ลูกมาไกลแสนไกลไกลเกินคิด
ลมหัวกุดกวัดหมุนจนฝุ่นฟุ้ง	หอบความหวังรังรุงมาดมุงจิต
อยู่บ้านเราขวยยี้ดและมีดมีด	มีแสงนิคมี่แรงตามแสงมา
ใครเล่าอยากทำผิคืออยากคิดสั้น	ใครกำหนดคดดันให้กร้านเกล้า
ใครกระตุกเงื่อนตายวายชีวา	ใครหนอฆ่าลูกตายเมื่อปลายปี
ประจานภาพโทษพิฆาตอนาถอเน็จ	ศาลคูเวตเด็ดขาดถนัดถนี่
โอ้อว่าแรงงานไทยในวันนี้	ทั้งถูกค่าถูกขยี้เงินย้อยยับ
เชือกอาหรับล่ามไทยอีกหลายเส้น	ล้วนเงื่อนผูกกระตุกเดินไปเป็นดับ
เชือกน้ำมันคั่นคอกอยู่แก่นคับ	กระตุกปั๊บเดินปั๊บเหมือนทูปปลา
แสนสงสารสนามหลวงถูกลวงรุก	ทั้งฝักหญ้าปลาถูกถูกกันท่า
เหมือนเขยเงาะเขาไล่ไปปลายนา	เขยฝรั่งนั่งกำอยู่อาคาร
คนเปิดแผงอัดคัดเขาขัดขวาง	คนเปิดห้างสูงศักดิ์อิฐฐาน
พ่อแม่ค้ำมอมคลั่งนั่งคักดาน	ผู้จัดการสูบกถ้องนั่งห้องเย็น

¹ “ข่าวคูเวตตัดสินแรงงานไทย,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (45) : 1244.

² “ปิดทองสนามหลวงฉลอง 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (45) : 1242.

อาทิตยย์ีสิบสองต้องตามแผน
เป็นตัวแทนตัวตายไม่วายเว้น

ได้ผู้แทนชยันนาทมาดเขม้น
ขอต้อนรับที่ได้เล่นเป็นผู้แทน

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 62 – 63)

กวีเสนอแนวคิดว่า ความเศร้าสลด และสะท้อนใจ ความเป็นอยู่ของอันเร้นแค้น อับจนหนทางที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น มีส่วนให้คนงานไทยต้องไปทำงานที่ภูเขด แม้จะเป็น ความหวังอันน้อยนิด แต่ก็ไม่ย่อท้อ ขอมพญากับสภาพที่แปลกใหม่ กฎหมายบ้านเมืองที่เด็ดขาด กวี แสดงความรู้สึกว่าคนไทยกับคนอาหรับ ยังต้องผูกพัน เกี่ยวข้องกันต่อไป แต่อาหรับยอมได้เปรียบ เพราะเป็นบ่อน้ำมันที่คนไทยต้องพึ่งพา ส่วนเหตุการณ์ต่อมาคือกรุงเทพมหานคร ปิดทางเพื่อฉลอง 200 ปี กวีแสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจแม่ค้า ทั้งชาวไทยและต่างชาติ มีความเห็นว่า แม่ค้ายากจน ลำบาก มาจำกัดหนทางท่ามาหากิน ในขณะที่เจ้าของกิจการค้าใหญ่ๆ ยังเปิดทำการค้ากันอยู่สบาย ทำขบทกวี กล่าวต้อนรับผู้แทนราษฎรจังหวัดชยันนาท ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาในวันที่วันที่ 22 พฤศจิกายน 2524

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่าเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2525 นักร้องเพลงลูกทุ่ง สรวง สันติ เสียชีวิต เพราะถูกรถโดยสารสิบล้อชน และข่าวการปราบปรามขุนสำ ที่เข้ามาช่องสุ่มกำลัง ผลิตยา เสพติดในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และข่าวโจมดีสถานีตำรวจอำเภอแม่ร้าง ซึ่งมีเขตแดนติดต่อกับ อำเภอแม่จัน โดยกองกำลังติดอาวุธไม่ทราบฝ่าย กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2525 ไม่มี ชื่อหัวเรื่องเอาไว้ว่า

ระโยยโอดโหยค้อยโรยนี้ว
กระไอออกหมอกหนาวยังเคล้าเคลียด

เถื่อนถนนปั่นป่วนยับบด
สัตว์สิบล้อฮ่อฮ้อมกระหิมคราง
สงสารสรวงสันติครั้งนี่หนอ
สิบล้อไม่รักสรวงไม่ห่วงกัน
จงสรวงสู่สรวงสวรรคสันติเถิด
มันบ่แม่ดอกนายตายปีจอ

เพลงขลุ่ยผิวแผ่วพลอยละห้อยละเหี่ย
ควันรูปเรียรายเกลื่อนทุกเถื่อนทาง

ชีพสดสดสังเวทไม่เคยว่าง
เหมือนถูกจ้างจากนกรังตมมัน
รักสิบล้อต้องรอสิบล้อมงัน
สรวงจึงต้องอาศัยเพราะสิบล้อ
ฝากส่วนเกินให้เกิดกำเนิดก่อ
ข้อยนี้เว้าแม่บปใจคอคคน

¹ “ สรวง สันติ นักร้องลูกทุ่งเสียชีวิต,” สยามจดหมายเหตุ. 7 (12) : 86 – 89.

สุริยคราสผาดผันตะวันดับ	ดวงคาราห์ลับกันสับสน
ที่เมืองเขาเครื่องบินฟุ้งผินชน	ที่เมืองเรารถยนต์ชนกันและ
ศึกขุนสำสละท้านคอยพลอยระลำ	ศึกสามเหลี่ยมทองคำอันคร่ำเขละ
ศึกซ็อนศึกลิกซึ่งถึงฟอนพะ	และคุ่มเป๊ะโป่งเป็นโยงโย
บ้านหินแตกแม่สายเจียงฮายฮ้อน	หนาวดอกฝิ่นไฟฟอนวะวอนไหว
แตกปะทุกุโครมเป็นโคมไฟ	จะส่องไทยให้เห็นเป็นไทจริง
ไทยจะต้องเป็นไทในทุกเมือง	ทั้งบ้านเมืองทั้งมวลถ้วนทุกสิ่ง
ดินติดพื้นยื่นเด่นไม่เอนอิง	ไม่เกรงกริ่งไม่ประมาทไม่ขาดคิ้ว
โลกยังบ้าอาวุธไม่หยุดสร้าง	ทั้งที่อ้างเสรีภาพชิมทราบทั่ว
เก่งแต่ทางล้างผลาญประจานตัว	เห็นกงจักรเป็นดอกบัวมัวบูชา
การเหยียบย่ำทำลายนั้นง่ายมาก	แต่ถ้าหากเว้นได้จะง่ายกว่า
ทุ่มเงินล้านล้านล้านผลาญชีวา	ไม่เอาเงินนั้นมาหยุดฆ่ากัน

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม 2 หน้า 82 – 83)

กวีเสนอแนวคิด ถึงอันตรายที่เกิดจากรถบรรทุกสิบล้อ เป็นอุบัติเหตุบนท้องถนนที่ก่อให้เกิด ภาพอันชวนสยดสยอง ทั้งนี้กวีสะท้อนให้เห็นบรรยากาศของความตาย ที่เกิดจากอุบัติเหตุ แสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องของชะตาชีวิต นอกจากอุบัติเหตุนี้ก็ยังมีกรตายเนื่องจากการปะทะกันระหว่าง ตำรวจตระเวนชายแดน กวีสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยที่มีจุดยืนที่มั่นคง แน่วแน่ ในการพิทักษ์รักษาความเป็นเอกราชของชาติ เสรีภาพเป็นเพียงคำกล่าวอ้างเท่านั้น สภาพที่แท้จริง กลับปรากฏการทำลายล้างซึ่งกันและกัน กวีแสดงถึงแนวคิดต่อต้านการทำลายและการสนับสนุน สร้างสรรค์

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่าเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2525 นายประทีป แก่นทับทิม บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มาตุภูมิรายวัน ที่ได้เข้าไปทำข่าวเกี่ยวกับการปราบปราม กองกำลังขุนสำ แล้วได้หายสาบสูญไป ต่อมา สยามจดหมายเหตุ² ได้เสนอข่าวปัญหาโสเภณี ในสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท ที่มีข่าวว่า เจ้าหน้าที่ บังคับให้นางสาวประนอม อุดมวัฒนะ ผู้เข้ารับการสงเคราะห์

¹ “บรรณาธิการหนังสือพิมพ์มาตุภูมิหายสาบสูญ,” สยามจดหมายเหตุ. 16 (5) : 226.

² “ปัญหาโสเภณีในสถานแรกรับเด็ก,” สยามจดหมายเหตุ. ปีที่ 16 (12) : 284.

คมทินเนอร์และคำประณาม และต่อมา สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุปัญหา ทางด้านการเมือง เกี่ยวกับ นายถนัด คอมันตร์ ที่ยังดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีตามเดิม หลังจากการตีความเกี่ยวกับการ ปรารถนาออกจากตำแหน่ง ต่อนายกรัฐมนตรีที่ไม่มีผลทางกฎหมาย กวีได้เขียนบทกวี เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2525 ไม่มีชื่อหัวเรื่องเอาไว้ว่า

มีนาคมลมว่าดาวพระเคราะห์	มาเรียงดวงให้เสดะพระเคราะห์หรือ
วันสำคัญข่าวสำคัญล้นกระพือ	มารูมรื้อรูมรื้อร่าเร่งทำวความ
วันนักข่าวที่ห้ามีน่านัน	เสียงสุโนกโศกสนันในพงหนาม
บ้างถูกขังถูกฆ่าถูกล่าตาม	เป็นข่าวลามข้ามทวีปเขาหิบบก
เพื่อนทวีปแก่นทับทิมคนยิ้มชื่อ	บินกระพือข้ามภูปกู่ดุด
ศึกษนสำสีกฝิ่นสีกดินนง	อินทรีนกเหยี่ยวโฉบไม่ครบเพลง
จึงนกลน้อยนามทวีปถูกหนีบนาบ	เสรีภาพมิไว้ให้ข่มเหง
นกลน้อยน้อยน้อยตัวใครกลัวเกรง	นกร้อยร้อยร้อยเร่งจึงมีแรง
สงสารนกดกลในพงหญ้า	เป็นเหยื่อหมาหามุมดสดแสดง
นกลน้อยในไร่ส้มถูกตีแม่แกง	นกจำแลงเร่งหลงอยู่กรุงทอง
วันสตรีสากลล่วงพ้นผ่าน	แปดมีนาคมขานสั้นสยอง
สตรีไทยถูกระทำตามคัดลอก	เป็นเหยื่อของเจ้าวามารมานนนัก
เป็นสินค้าขายประเดิมแต่เริ่มสาว	เป็นของควาของหวานพิชพันธุ์ฝัก
เป็นบ่อน้ำใสโครกอันตกลัก	ท่วมโรงพักพญาไทถ่ายท้องทิ้ง
คราวหลานลูกถูกส่งโรงงานนรก	เป็นง่อยงกปลกเปลี่ยละเหยียยัง
วันสตรีสากลเจ้ากลจริง	สิทธิ์ของหญิงกับชายไม่เท่าเทียม
หนูแจ้วแหวนเวียนวายตายสองหน	ใครเล่าคนกำหนดอย่างโหดเหี้ยม
อันความตายตามกรรมตามธรรมเนียม	ใครเล่าเตรียมตัวให้ไว้ใจใคร

¹ “การลาออกจากตำแหน่งที่ไม่มีผลทางกฎหมาย,” สยามจดหมายเหตุ, 16 (8) : 258.

รองถนัดเกิดใหม่ได้สองหน
คนไร้บุญยากเย็นจนเจ็บใจ

ประสานบุญหนักยศศักดิ์ใหญ่
ตายก็ครั้งตายไปไม่เคยฟื้น

(บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 2 หน้า 94 – 95)

กวีเสนอแนวคิดเอาไว้ว่า เสรีภาพและความปลอดภัยของนักข่าวในสังคมไทยนั้นเป็นเรื่องที่ควรสนใจ เหตุการณ์นักข่าวถูกลอบยิงเสียชีวิต เป็นเหตุการณ์ที่น่าสลดใจ กวีสะท้อนเหตุการณ์ดังกล่าวว่า เหตุการณ์ต่างๆช่วยให้นักข่าว ออกผจญภัยอันตราย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเสนอแก่ประชาชน กวีสะท้อนความสงสารนักข่าวที่ต้องมาจบชีวิตลง เพราะการปฏิบัติหน้าที่ ผิดกับนักหนังสือพิมพ์บางคน ที่หลงอยู่กับอาสินจ้างรางวัล ทำงานอย่างสบาย และข่าวปัญหาในสถานรับแรกเด็กหญิงพญาไท เจ้าหน้าที่บังคับเด็กหญิงผู้เคราะห์ร้าย แทนที่เด็กจะได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่กลับต้องมาพบเหตุการณ์ที่เลวร้ายซ้ำสอง และปัญหาด้านการเมืองการลาออกของนายถนัด คอมันตร์ ไม่มีผลทางกฎหมาย กวีสะท้อนความคิดเชิงประชดประชันว่าเป็นเพราะบุญบารมีเหมือนตายแล้วเกิดใหม่ได้ ผิดกับคนยากไร้ตายก็ครั้งก็ไม่เคยฟื้น

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุวันที่ 16 เมษายน 2526 เกิดแผ่นดินไหว ที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ศูนย์กลางที่ละติจูด 15.2 องศาเหนือ ลองจิจูด 98.5 องศาตะวันออก ห่างประมาณ 300 กิโลเมตร ทางทิศตะวันออกเฉียงของกรุงเทพมหานคร และสยามจดหมายเหตุ(2526 : 481) ระบุว่า วันที่ 8 พฤษภาคม 2526 เนื่องจากพายุฝน เครื่องบินลำเลียง แบบซี 123 เค หมายเลข 566 กองทัพอากาศประสบอุบัติเหตุ ที่สนามบินศาลี จังหวัดนครสวรรค์ นักบินและผู้โดยสาร เสียชีวิตหมดทั้งลำ กวีเสนอบทกวีเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2526 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า อาถรรพณ์ เอาไว้ว่า

พายุโหดโหมทู่ฟุ้งตลบ
หมื่นฟ้าบ่าระห่ำระยำเย็น

เมฆฝุ่นกลบอากาศเป็นเกลียวเหิน
ตาแสดินคุ่มค้อมมาโดยเดียว

เข้าหลบข้างชายคาที่ท่ารถ
ตาแก้ว อาเพศเสียดจริงเจียว
ไม่เคยเห็นก็มาเห็นอยู่จนจบ
ไอ้อึ้งเอ๋อึงประเสริฐเกิดมาดี

เจ้าอึ้งหดหัวขยออย่างหวาดเสียว
ข้าหนั่งเหนียวอยู่นานถึงปานนี้
ไม่เคยพบก็มาพบอยู่ถ้วนถี่
ไม่กี่ปีก็ได้เห็นทั้งเย็นร้อน

¹ “แผ่นดินไหว,” สยามจดหมายเหตุ. 8 (16) : 422.

ปลาตาโหว่หางแหงยังว่ายได้	แผ่นดินไหวเจ้าเข้าเข่าขย้อ
ฤดูเคลื่อนเดือนคลาดฝนขาดตอน	ลมตะลอนล้างทุ่งถล่มทลาย
ไอ้อึ่งว่า ตาย่าตาย่าพูด	ฉันยังคงกลัวลมดูดหัวหลุดหาย
ฉันเคยว่าลมวงเป็นขวงร้าย	มันดูดย้ายเหี่ยวเรือนเหมือนยักษ์ยก
เออข้ารู้ ข้ามา ข้าเคยเห็น	เป็นวงเส้นสุดฟ้าน่าตระหนก
หมุนเป็นเกลียวเดี่ยวลิววิ้ววิ้วก	เข้าฉวยฉกฉูดกระซอกถึงรากโคน
ไม่ทันขาดคำตาจะว่าต่อ	นุ่นตายตอดันหนักก็หักโค่น
พาดสายฟ้าเสไฟฟ้าไหวเอน โอน	ประกายแปลบปลาบโพลนอยู่พิบพิบ
ไอ้อึ่ง โดดตัวลอยถอยเข้าร้าน	ตาดะกายไขว่กลานขยดขยับ
หมาขี้เรื้อนสะคุ้งเหียงร้องเอ็งรับ	ไฟวูบวับดับวอดทุกหลอดดวง
ลมเพลงฤทธิ์คึกคึกคึกคึกฤทธิ์	วาจาสิทธิ์ยิ่งกว่าวาจาสรวง
ทศพัคตร์สายพัคตร์แสนหนักทรง	ลูกกลมลอบลักล้วงกล่องดวงใจ
ลมญี่ปุ่นหมุนกลมข่มเหย้า	ลมเวียตนามคำเข้าเข้าแทรกใส่
อาคารรพณ์สองร้อยปีประเทศไทย	ลูกแกไหว่พระพลาจครางพึมพำ

(บันทึกกวีข้างคลองคั่นนายาวเล่ม4 หน้า 6 – 7)

กวีเสนอแนวคิดที่ สิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย นั่นคือแผ่นดินไหว และพายุพัดกระหน่ำ ก็เกิดขึ้นมาเป็นอาภรรพณ์ สร้างความเดือดร้อนให้ผู้คน จากพิษภัยของธรรมชาติ กวีได้โยงไปถึงนักการเมืองในสมัยนั้น คือ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ใช้คำพูดสร้างความเชื่อถือให้แก่ผู้คนในเวลานั้น

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่าเมื่อ วันที่ 8 มิถุนายน 2526 เฮลิคอปเตอร์ ของกองทัพบก ประสบอุบัติเหตุกลางอากาศ ขณะกำลังบินขึ้นจาก สนามบิน กองทัพอากาศที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา เพื่อไปราชการอำเภอมุกดาหาร นักบินและทหารเสียชีวิต 11 ศพ กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2526 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า สุริยคราส เอาไว้ว่า

¹ “อุบัติเหตุเครื่องบินตกที่นครราชสีมา,” สยามจดหมายเหตุ. 8 (23) : 622.

หยาดน้ำค้างค้างหล่นบนใบหญ้า
แต่ฝนเลือดหล่นเป็นไม่เหมือนเคย

ระเบิดบาปวบวับกลางเวหน
ภัยเครื่องจักรเครื่องยนต์เครื่องกลไก
ก็ครั้งแล้วครั้งเล่าก็คราวแล้ว
ก็เลือดก็น้ำตาที่คราครัน
สูญทรัพย์สิ้นสารพัดกำจัดจาก
สูญคนดีคนเดียวเจียวจากจร
นี่ล้วงลับเต็ดสับเฮ็ดศพ
สะเทือนขวัญเขย่าขวัญบรรดามี
ระยับยับเลือดข้อมในห่อหมกหญ้า
ยะเยือกยลฝนฟ้ามาเย็นเขื่อน
เข้าจับคราสราหูสุริยคราส
ลัคนาราศีในพิภพ
โหรก็ทายไปตามตำราโหร
พระว่ากรรมก่อเหตุอาเพศปลั่ง
สังกรรมกำหนดกฎความจริง
สิ่งนั้นเกิดสิ่งนี้จึงคลี่คลาย

แถวพระบิณฑบาตอย่างมาทางนั้น
ใสสะอาดอุ่นอบสงบพัน

มีเวลาจะร้างเร็ดระเหิดระเหย
หยาดน้ำตาเจ้าเอยจะค้างใจ

แต่ละครั้งแต่ละคนกินทนได้
มันคุกคามลามไต่บัลลัยกัลป์
ก็ชีพแคส้วก็ครั้งที่คับขัน
อีกก็ใจที่ประจันจะขาดรอน
ไม่ลำบากยากใจพอไถ่ถอน
ให้อาภรณ์ผ่อนผันฉันใดดี
สะเทือนใจไม่จบยิ่งทบถี่
สะเทือนทุกหน้าที่ที่ควรสะเทือน
ยะเยียบย้าน้ำตาเปียกหน้าเป็น
ตะวันเดือนดาวดับลอยทับทบ
อังคารพาดผาดฝันเบิกบรรจบ
จะประสบโศกเคราะห์เจ้าเพาะครั้ง
หมอผีโยนว่าผีเข้าตีตั้ง
ปราชญ์ให้หยั่งเหตุผลมีต้นปลาย
สรรพสิ่งสัมพันธ์กันหลากหลาย
อย่ายึดมั่นสำคัญหมายในตัวตน
ข้ามเขื่อนคันทายาวค้อยก้าวคั้น
สว่างไสวไปบนหนทางนั้น

(บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 4 หน้า 16 – 17)

กวีเสนอแนวคิดว่า หลายๆครั้งที่ประเทศไทยต้องเกิดโศกนาฏกรรมทำให้ต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิ้น สร้างความสะเทือนขวัญและกำลังใจให้กับประชาชนทั้งประเทศ กวีได้สะท้อนความคิดเห็นต่อมาว่า เกราะกรรมที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะจากธรรมชาติหรือความเชื่ออะไรก็ตาม แต่ทุกอย่างที่เกิดขึ้นต้องมีสาเหตุ ต้องแก้ที่สาเหตุ ปัญหานั้นจึงจะคลี่คลาย

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุข่าวการทลายบ่อนการพนันแห่งใหญ่ ในกรุงเทพมหานคร พบว่าตำรวจ 4 คน มีส่วนรู้เห็นโดยใช้วิทยุตำรวจดักฟังความเคลื่อนไหวในการจับกุมของเจ้าหน้าที่ และข่าวพันเอกนิรันดร์ วิทยายุติกุล ผู้กำกับอำนาจการกองบังคับการอำนาจการ กองบัญชาการ ตำรวจภูธรเขต 3 มีส่วนพัวพันกับการค้าเฮโรอีน 10 ล้านบาท นอกจากนี้สยามจดหมายเหตุ² ได้ระบุข่าวสำคัญของประเทศคือ มีผู้ถึงแก่กรรมเนื่องจากการอดอาหารประท้วงถึง 66 วัน เป็นการประท้วงกันในไอแลนด์เหนือต่อรัฐบาลอังกฤษ เพื่อขอสิทธิเสรีโทษกรรมการเมือง กวีได้เสนอบทกวี เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2524 สะท้อนเหตุการณ์นี้ว่า

สองพันห้าร้อยยี่สิบสี่ศก เบื้องทิศตะวันตกอุทัยไซ
 เบื้องทิศตะวันออกอาทิตย์ไคล กลับกัน ไปกลับกันมาน่าเกรงนักร

พระภิกษุถือขวานฟันภิกษุ พระภิกษุถูกโจรมันปล้นหนัก
 ออกพระพรุนหลายแผลแยตาลัก พุทธศักราชเรียวลงทุกที

คนถือสาบได้ดีเป็นพิเศษ คนถือศีลเป็นเปรตไปทุกที
 คนรู้มากยากนานอ่านคัมภีร์ คนรู้น้อยมากมีอันธพาล
 พระจันทร์จรกระจางอยู่กลางฟ้า วิสาขบูชามาสมาน
 สมักรสามัคคีธรรมเล็กรำบายู จวบสิ้นศรีศุภวารอย่าจงเวร
 สิบห้าค่ำจำศีลกินผักบั้ง ไม่หมายมุ่งมังสาเป็นดาเถร
 คอยถือบาตรสาดส่องจ้องดำเณร เสรีจันเพลขึ้นกุฎกับสึกา
 กามกิเลสเหตุโหดก่อโทษทุกซ์ ไอเณรบุกจับเด็กไร้เดียงสา
 หวังค่าไถ่ได้ทันแต่งภรรยา มีหน้าตาตามระบอบของครอบครัว
 ไม่ชอบมาพากลก็ฟันพิษ เด็ดชีวิตปลิดมะม่วงร่วงจากขั้ว
 ทำทุกอย่างทำให้หัวใจตัว ทำลายหัวใจใครไม่สำคัญ
 ได้แต่ขอฝากความพ้อพราหมณ์น้อย รักษาสร้อยจุลพราหมณ์งามเจดณัน
 ที่เช่นฆาราวีปล้นจี้กัน คนเครื่องแบบทั้งนั้นอันตราย
 บ้านเมืองเรามากร้ายหมายข่มเหง ฆ่าผู้อื่นเพื่อตัวเองแบ่งขยาย
 บ้านเมืองเขาข่าวดังฟังกลับกลาย อดข้าวตายเพื่อผู้อื่นอยู่ยืนยง

¹ “ทลายบ่อนการพนันแห่งใหญ่ในกรุงเทพมหานคร,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (25) : 507.

² “การถึงแก่กรรมของผู้อดอาหารประท้วง”, สยามจดหมายเหตุ. ปีที่ 6 (28). หน้า 554 - 558.

อาทิตย์ขึ้นทางด้านตะวันตก
วิสาขะมีงขวัญพระจันทร์ตรง

อาทิตย์กวัดวันออกไม่หลอกหลง
คนยังคงห่างไกลไม่พบพระ

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาว เล่ม 2 หน้า 8-9)

กวีเสนอแนวคิดว่า ในช่วงวันวิสาขบูชา ความวิปริตปรวนแปรทางสังคม ย่ำถึงศาสนาที่เริ่มจะเสื่อมลงทุกทีนั่นคือพฤติกรรมที่เลวร้ายกลับเป็นที่ยอมรับเพราะมีอำนาจคุ้มครองแตกต่างกับผู้ที่ยึดมั่นในศีลธรรมที่ต้องตกอยู่ในห้วงทุกข์ ผจญต่อปัญหาความเดือดร้อนและกวีได้ฝากความหวังเอาไว้กับเยาวชนของไทยที่จะเติบโตไปในภายภาคหน้า ให้ตั้งมั่นอยู่ในความดี ทั้งนี้ กวีได้แสดงข้อเปรียบเทียบระหว่างคนในเครื่องแบบอันหมายถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ละโมภและเห็นแก่ตัวกับชาวต่างประเทศที่ยอมสละชีวิตเพื่อส่วนรวม

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ ลงข่าวว่า วันที่ 22 พฤษภาคม สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในรัชกาลที่ 7 สวรรคต ด้วยพระทัยวาย โดยพระอาการสงบ เวลา 15.50 น. ณ พระตำหนักวังสุโขทัย กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2527 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า กล่อมพระเมรุ เอาไว้ว่า

จะเข้ครั้นคะนึ่งหาคะนึ่งโหย	คำอดีตบัน โดยบันดาลให้
เพลงพราจากวังสุโขทัย	อาลัยรำล้าลึกซึ้ง
ขึ้นเขมระละององค์ทรงกันแสง	คำสรด โศกเสียดแทงพระทัยถึง
น้ำพระเนตรหยาดน้อยน้อมคะนึ่ง	สะอึกอึ้งสะกดไว้แต่ในทรง
ซึ่งพระองค์ทรงนิราศรรโลกลิบ	ประทับทิพย์ประทานไถยนั้นใหญ่หลวง
สละแล้วซึ่งพระราชสมบัติปวง	ใจคนไทยทุกดวงย่อมรู้ดี
คงพระมีงขวัญพระทัยไว้	ศักดิ์สิทธิ์วังสุโขทัยเทวีศรี
บรรสานศัพท์ขับไม้มโหรี	ราตรีประดับดาวคราวคืนเพ็ญ
ขอเชิญสายใจ	เจ้าไปนั่งเล่น
ลมพัดเย็นเย็น	หอมกลิ่นมาลีเอ๋ย
หอมดอกราตรีที่ริมรั้ว	หอมกลีบดอกแก้วกรุ่นระเหย
ระเหิดร่างกลางลมที่รำเพย	รำพันแผมรุพจน์พรรณา
จะเข้ร่างห่างวังประนัง โศก	จะวิโยคเยียบเย็นทุกเส้นหญ้า

¹ “พระนางเจ้าแห่งวังสุโขทัยสวรรคต,” ไทยรัฐ. 23 พฤษภาคม 2527. หน้า 1

ทุงพระเมรุห่างเมรุอยู่นานมา	จะแต่งเมรุรอท่าพระเมรุทอง
วังเวงเพลงหวานเคยขานจับ	จะเปลี่ยนเป็นดุริยศัพท์บันลือก้อง
ดนตรีปีพาทย์ระนาดฆ้อง	เครื่องประโคมโหมห้องหทัยชน
จะโหมโรงเพลงคลื่นกระทบฝั่ง	ให้กระเทือนตะถั่งไปทุกหน
สืบพระปณิธาน ณ มณฑล	เบิกอุบลเต็มใบทุกใบบัง
ละอองคัทรงชอกก็สิ้นเสียง	จะเข้เคียงก็คล้ายสิ้นสายลั้ง
ขาดสายขาดสิ่งเคยจริงจังเพลงพราจากจากวังสุโขทัย

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนาชาวเล่ม 5 หน้า 46 – 47)

กวีเสนอแนวคิด ย้อนถึงเหตุการณ์ในอดีตที่คนไทยไม่สามารถลืมได้ เมื่อพระองค์ทรงจากไป สร้างความรู้สึกเศร้าเสียใจแก่คนไทยทุกคน ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงสละอำนาจให้แก่ประชาชนคนไทย พระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงเป็นมิ่งขวัญ ของคนไทยทุกคน เสมอมา เสียงเพลงกล่อมมโหรี วงปีพาทย์บรรเลง กวีสะท้อนความรู้สึกว่า สร้างความสะเทือนใจไปทั่วทุกแห่งหน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ ลงข่าวว่า นายทวี อัมพรมหา หรือชาวผ่อง สิทธิชูชัย นักมวยทีมชาติของไทย รุ่นไลท์ เวลเตอร์เวท ได้ชกบรองชนะเลิศ กับนายเมอร์เซีย ปุลเกอร์ ชาวโรมาเนีย ที่สหรัฐอเมริกา ปรากฏว่า ชนะคะแนนเป็นเอกฉันท์ และสยามจดหมายเหตุ² ระบุว่า เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2527 คณะกรรมการมูลนิธิแมกไซไซ ของฟิลิปปินส์ ประกาศให้ นายทองใบ ทองเปาด์ เป็นทนายความแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ เนื่องจากได้ใช้วิชาชีพในด้านกฎหมายและงานเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ และยุติธรรมในการปกป้องคนยากไร้ กวีได้เสนอบทกวี เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2527 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า ชาวคนเด่น ไว้วาง

ตาตุดยาใบตองแห้งไฟแดงวับ	ยังไม่หลับหรือโง่หือไอ้แก้ว
ลมท้ายทุ่งมุ้งลู่อยู่แพ้วแพ้ว	หมันแ้วตาคับหลับไม่ลง

¹ “ชาวผ่องชนะนักชกชาวโรมาเนียอย่างเป็นเอกฉันท์,” ไทยรัฐ. 10 สิงหาคม 2527. หน้า 1.

² “คณะกรรมการมูลนิธิแมกไซไซของฟิลิปปินส์ประกาศให้นายทองใบ ทองเปาด์ เป็นทนายความแมกไซไซ,” สยามจดหมายเหตุ. ปีที่ 9 (33) หน้า 910.

มัน ขาวผ่อง ขาวผ่อง ขาวผ่อง	หมั่นก้องสองคำให้รำหลง
พอหลับตาก็เห็นภาพกับเห็นธง	เห็นขาวผ่องยืนตรงอยู่ตรงนั้น
ตาหัวเราะแล้วกระแอมไอโคลิกโคลิก	เอ็งเป็นโรคขึ้นสมองขาวผ่องนั้น
เขาเรียกโรคร่วมสมัยไปด้วยกัน	คนสำคัญสำคัญเขาก็เป็น
ฉันโตขึ้นจะโตเต๋อย่างขาวผ่อง	ฉันจะต้องดั่งให้ได้ให้ดีเด่น
คนต้องรับค้ำคั่งนั่งรถเบ็นซ์	มีเงินให้ใช้เล่นเป็นแสนล้าน
เออเอาดีให้ได้เถิดไอ้แก้ว	เอ็งเป็นแล้วอย่าลืมนานะไอ้หลาน
ตาหัวเราะผสมโรงร่วมโครงการ	ทะเยอทะยานอย่างนี้แหละดี
รักต่อผู้รักได้ให้ถูกต้อง	รักผู้อย่างขาวผ่องต้องฝึกหนัก
รักต้องเป็นคนดีมีคนรัก	ต้องรู้จักกตัญญูผู้มีคุณ
กับต้องรู้เอาไว้ไอ้หลานแก้ว	คนเด่นแล้วได้ดีมีคนหนุน
จงแทนทดจดจำใครคำจูน	เขาการุณรักเราเพราะเราดี
แต่ความดีมิได้หลายแวนวนัก	ดีเพราะรักต่อผู้ผู้กตัญญู
ดีเพราะรักความเป็นธรรมนำชีวิ	ช่วยคนที่ยากไร้ได้บุญแรง
เช่นคืออย่างทนายชื่อชื่อทองใบ	ได้รางวัลเม็กไซไซไร้คู่แข่ง
อยู่ข้างคนยากไร้ไม่เปลี่ยนแปลง	ผู้ทุกแห่งตรงที่ไม่มีธรรม
เอ็งจะเป็นขาวผ่องหรือทองใบ	เป็นคนดีเป็นได้อย่าให้ต่ำ
เป็นนักสร้างเป็นนักสู้เป็นผู้นำ	แต่จงจำ อย่าเป็นทาสอำนาจเงิน

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนาขาวเล่ม 5 หน้า 70 – 71)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า ข่าว ขาวผ่อง สิทธิชูชัย ได้รับชัยชนะเป็นข่าวดีที่น่านิยม กวีสะท้อนความรู้สึกในเรื่องของการต่อสู้ ต้องสู้ในทางที่ถูกต้อง ต้องฝึกฝน และเป็นคนดี จึงมีคนรัก ต้องรู้จักกตัญญู คนดั่งแต่ไม้ดี ก็ไม่มีใครยกย่อง แต่ความดีนั้นก็มีหลายอย่าง ดีเพราะรักในการต่อสู้ผู้ถูกกดขี่ ดีเพราะรักในความเป็นธรรม ช่วยคนยากไร้ เช่น ทนายความเม็กไซไซ นายทองใบ ทองเปาด์ ได้รางวัลแห่งการต่อสู้ อยู่เคียงข้างคนยากไร้ ผู้ทุกแห่งที่ไม่มีความเป็นธรรม และกวีได้เสนอแนวคิดไว้ ท้ายบทกวีว่า จะเป็นเช่นขาวผ่อง หรือ ทนายทองใบ ทองเปาด์ ก็เป็นได้ เพราะเป็นคนดี เป็นนักสร้าง และเป็นนักสู้ เป็นผู้นำ แต่จงจำไว้ว่า อย่าเป็นทาสอำนาจเงิน

สยามจดหมายเหตุ¹ ได้ระบุว่า เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2527 เวลา 12.00 น. ได้เกิด
 เกิดระเบิด ที่ร้านเทพอุดมพานิชย์ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เสียชีวิต 5 ศพ บาดเจ็บ 45 คน ตึก
 พัง 5 คูหา เสียหาย 16 คูหา กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2527 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า สามโลก
 โศกถวิล เอาไว้ว่า

เสียงตุ้มตุ้มปฐมเป็ระเบิดบ่าป	กระเซ็นราบทรุดร่วงแหลกสลาย
มีตั้งตัวมัวตาก็มาตาย	ช่าง่ายตายเหลือแล้วแววชีวิ
ถึงสาม โศก โศกถวิลถึงปิ่นเกล้า	พระพุทเจ้าหลวงบำรุงซึ่งกรุงศรี
ประธานนามสาม โศกเป็นเมืองตรี	ชื่อปทุมธานีเพราะมีบัว
ไอ้ปทุมวันนี้ไม่มีแล้ว	ดอกบัวแก้ว โคมลหม่นสลัว
ควันกาลิแก๊สนรกมีดหมกมัว	มาเกลือกกลั้วเกลื่อนกลุ่มปทุมมา
เสียงตุ้มตุ้มปฐมเป็ระเบิดระเบิด	เม็กชิโกเกลื่อนกลาดสาหัสสา
หรือวิเวกเม็กชิโกก็โศกา	เสียน้ำตาเสียเลือดเป็นร้อยพัน
ไอ้นี้หรือมนุษย์สุดประเสริฐ	ใช้ระเบิดในทางที่สร้างสรรค์
ใช้ระเบิดในทางฆ่าล้างกัน	หนทางนั้นอันตรายหายนะ
ความประมาทคือทางแห่งความตาย	มันทำทายมาทุกยุคทุกขณะ
มนุษย์อาจพัฒนาเลิศอารยะ	มนุษย์อาจโหมชะในมนุษย์
เอาชนะธรรมชาติเอาชนะ	จนอาจจะรู้จริงถึงที่สุด
ที่สุดสิ่งสุดท้ายกลับพ่ายทรุด	คือหนึ่งจุดดำในหัวใจคน
หัวใจที่เต้นตามกับความอยาก	ทั้งอยากพรากรอยากพบอยากสบผล
หลงไปตามทางตันอันมืดมน	มีอาจเอาชนะตนของตนเลย
มีอาจเอาชนะตนของตนได้	หนวบกบอดไปยิ่งระเบิดยิ่งเปิดเผย
ยิ่งเจริญรุดหน้ายิ่งกว่าเคย	ยิ่งลงเอยอวิชาไม่รำลศ
เด็ดดอกบัวหัวใจขึ้นไถ่ถาม	อีกก็ถามก็ทีก็เลือดหยด
อีกก็พันก็ภาพอภัยศ	จึงจะจำจะจดเป็นบทเรียน

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 5 หน้า 85 – 86)

¹ “กรณีถึงแก่ระเบิด,” สยามจดหมายเหตุ. 9 (50) : 1379.

กวีเสนอแนวคิดว่าการตายที่ไม่ได้ตั้งตัว เป็นการตายที่ง่ายตาย ที่จังหวัดปทุมธานี ซึ่งชื่อปทุมธานีมาจากดอกบัว แต่วันนี้ ดอกบัวหม่นหมอง เพราะควันแก่สระเบิด เสียเลือด เสียเนื้อ เสีย น้ำตา สะท้อนถึงเหตุการณ์ ที่เม็กซิโกก็มีการใช้ระเบิดมาทำลายกัน กวีสะท้อนความคิดเห็นว่า ความประมาทคือหนทางแห่งความตาย มนุษย์พัฒนาวัตถุก้าวหน้าเป็นอย่างมาก สามารถเอาชนะธรรมชาติได้แต่ไม่สามารถเอาชนะตัวเองได้ไม่ว่าจะเจริญรุดหน้าไปเพียงใด บทเรียนของความประมาทไม่ได้ลดลง จะต้องเสียเลือดเนื้ออีกกี่คน จึงจะจำกันเป็นบทเรียนที่ควรจดจำ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ¹ เด็กหญิงสร้อยเพชร บุญน้อย ได้ประสบอุบัติเหตุ พลัดตกลงไปในเสาเข็มขนาด 20 ซม. ด้วยความไร้เดียงสา อายุ 1 ปี 6 เดือน บริษัทรับเหมาก่อสร้างพรไพบุลย์ ผู้รับเหมา พยายามที่จะออกมาจับผิดชอบ แต่เหมือนบทเรียนแห่งความไม่ปลอดภัย กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2528 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า เสาสร้อยเพชร เอาไว้ว่า

อาทิตย์สามกุมภาพันธ์เช้า
ไร้บันฑาะวะเกาะไม้ไร้พิธิ

บัตรปลีส่งเช่นเสาเช่นเจ้าที่
ธรณีคอนกรีตมันกริดรื่อง

จะกินเลือดกินเนื้อ ไม่เหลือซาก
กินหัวใจคนทั้งเมืองร่ำเนืองนอง
ไอ้สร้อยเพชรเพชรร่วงจากทรวงแล้ว
ใจพ่อแม่เหมือนจะขาดกลาดกระจาย
ลูกสร้อยเพชรบุญน้อยบุญน้อยนัก
ลูกได้ปักเสาเข็มเต็มดินแดน
เป็นเสาหลักปักคาคาประกาศว่า
จะต้องไม่เหมือนกับวันวาน
จะต้องสร้างเสาน้อยเสาสร้อยเพชร
ประกันความอยู่รอดความปลอดภัย
คนจะต้องมีค่าต้องมาก่อน
ใหญ่เท่าใหญ่ย่อมค้อยย่อมน้อยนิด
โลกทุกวันหมุนเร็วมากเลวร้าย
จำได้ง่ายลืมง่ายไม่ทานทน

กินน้ำตาตกพรากจากตาสอง
แผ่นดินทองแผ่นดินธรรมดินทำร้าย
เหมือนดวงแก้วถอดประทับมาวิบหาย
พ่อแม่ตายแทนได้จะตายแทน
แต่ความตายที่ประจักษ์นี้หนักแสน
ดอย้ำความยากแค้นของคนงาน
วันพรุ่งนี้ต้องดีกว่าวันที่ผ่าน
สวัสดิการก่อสร้างต้องสร้างไว้
สร้างให้เสร็จก่อนสร้างสิ่งอื่นได้
ชนผู้ใช้แรงงานประกันชีวิต
ทุกชั้นตอนต้องดีต้องมีสิทธิ์
ถ้าไม่คิดถึงค่าความเป็นคน
เกิดก็ง่ายตายก็ง่ายในทุกหน
มองแต่ผลไม่เคยหาสาเหตุจริง

¹ “เด็กน้อยใช้ชีวิตสังเวทเสาเข็ม,” ไทยรัฐ. 4 กุมภาพันธ์ 2528. หน้า 1.

จงเป็นเสาสุดท้ายสายสร้อยเพชร
เป็นเสาแรกเสาหลักเสาพักพิง

พลีบำเหน็จเลือดเนื้อเพื่อผู้สิง
ประกายกลิ้งกลอกเลือดและน้ำตา

คือหยาดเหงื่อหยาดชีวิตอุทิศขาด
จงตอกเข็มแต่ละครั้งตั้งตั่งตรงตรา

แต่ละหยาดต้องประจักษ์ใช้พักหญ้า
คือตอกค่าตอกย้ำความเป็นคน

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนาขาวเล่ม 6 หน้า 12 – 13)

กวีเสนอแนวคิดว่า ความตายของเด็กหญิงสร้อยเพชร เป็นเช่นการพลีชีพที่เช่นเสาเจ้าที่ เป็นการตายที่ไม่เหลือแม่แต่ซากศพ สร้างความสังเวชใจให้คนทั้งแผ่นดิน โดยเฉพาะพ่อ-แม่ที่เหมือนจะขาดใจตายตาม กวีสะท้อนความรู้สึกว่าเป็นการตอกย้ำความรู้สึกยากแค้นของนางงาน ว่าการสร้างเสาต้องสร้างให้เสร็จ ก่อนสร้างสิ่งอื่น ประชาชนมีความเป็นคนที่เท่าเทียมกัน ค่าของความเป็นคนต้องสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด ขอให้เสานี้เป็นเสาสุดท้าย ที่ต้องเสียน้ำตาให้กับเด็กน้อยผู้อุทิศชีวิตไว้ตอกย้ำค่าของความเป็นคน

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่าประเทศไทย เป็นเจ้าภาพ จัดแข่งขันซีเกมส์ ครั้งที่ 13 ระหว่างวันที่ 8 – 17 ธันวาคม 2528 มีพิธีเปิด วันที่ 8 ธันวาคม 2528 ณ สนามศุภชลาศัย กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2528 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า สวัสดิ์ซีเกมส์ เอาไว้ว่า

ไฟพระฤกษ์เบิกสนามตามประทีป

ส่องไสวใจเมืองอันเรืองแรง

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สายสร้อยร้อยวงจกลอเคลีย

เส้นรอบขอบเว้นใช้เส้นแบ่ง

รั้วคั่นใช้คั่นกันไมตรี

โลกเราร่ำรุมทุกมุมโลก

อดอยากยากจนบานตะไท

ชาติใหญ่ไล่พัดกับชาติใหญ่

คนฉลาดโลดเล่นขึ้นเป็นคน

ส่องสว่างกลางทวีปทวีแสง

หัวใจดวงสีแดงแห่งเอเชีย

สายสร้อยร้อยไว้เป็นวงเวีย

จงเฉลี่ยความรักสามัคคี

คู่แข่งเรียงคู่ใช้ลู่อี่

เส้นชัยใช้เพื่อมีทวีชัย

ความโศกความสุขยังเสือกไส

ที่ร่ำรวยรวยไปไล่ไม่จน

ชาติเล็กถูกไล่เกลือกถน

คนโง่ก็ต้องหล่นตกโคลนเลน

¹ “ไทยเป็นเจ้าภาพแข่งขันซีเกมส์ครั้งที่ 13,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (25) : 1357.

รูปแบบการต่อสู้รุ่มร่า
จากเดือนถ้อยค้อยทอดเป็นกฎเกณฑ์
จากถีบเตะตีต้อยค้อยต่อตั้ง
จากหนีไล่ไขว่ชิงชีวา
นี่คืออารยะของมนุษย์
เปลี่ยนเข่นฆ่าเป็นแข่งขันแปรครรถอง
แต่โลกยังไม่ว่างเว้นการเข่นฆ่า
โลกเราอาจถูกทำลายได้หลายครั้ง

ไฟพระฤกษ์เบิกแล้วแนวประทีป
มือจงจับมือกันร่วมขวันเกลียว

พัฒนามาถึงขั้นลูกหลานเหลน
จากกำหัดขัดเขมรเป็นกีฬา
เป็นลูกหนังสักกะหลาดฟาดแขนขา
ก็เปลี่ยนมาเป็นแข่งวิ่งชิงเหรียญทอง
ต่ำสุดสู่สูงสุดแสนผูกผ่อง
เปลี่ยนความหมองเป็นไมตรีมีพลัง
การต่อสู้พัฒนาอย่างบ้าคลั่ง
ด้วยระเบิดบาปประดังเพียงครั้งเดียว

ส่องทวีปสว่างไสวไม่เปล่าเปลี่ยว
ใจจงเกี่ยวใจกันผ่านซีเกมส์

(บันทึกบทกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 6 หน้า 78 – 79)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ร่วมกันสร้างความสามัคคี โลกเราทุกวันนี้ทั่วทุกมุมโลกประสบภาวะปัญหาความแตกร้าง ปัญหาความยากจน คนรวยก็รวยไป ประเทศใหญ่กว่าก็รังแกประเทศเล็ก คนฉลาดก็กดขี่คนโง่ กวีสะท้อนถึงการต่อสู้ของคนรุ่นก่อน พัฒนามาจากการชกต่อย มาเป็นกีฬา วิ่งแข่งชิงเหรียญกันจนทุกวันนี้ เปลี่ยนจากการสู้รบกันมาเป็นการต่อสู้ อย่างมีกติกา แต่โลกเราก็กังไม่หมดการเข่นฆ่าทำลายล้างกัน และทำยบทกวีแสดงความรู้สึกว่า ไฟซีเกมส์ ส่องสว่าง จงสร้างความสามัคคี ให้ซีเกมส์ผ่านไปได้ด้วยดี

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์¹ พาดหัวข่าว พบกล่องดำเก็บชิ้นส่วนของมนุษย์อวกาศจมอยู่ใต้ทะเลลึก ก่อนระเบิดมีเปลวไฟพุ่งออกมา จากรอบรั้วด้านบนของจรวด ทำให้เชื้อเพลิง อ็อกซิเจนเหลว และไฮโดรเจนเหลว กวีเขียนบทกวีเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2529 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า ยานมฤตยู ไว้ว่า

โศกนาฏกรรมกลางหา
มนุษย์มีอาจทำทุกอย่างได้คั่งใจ
นาทีเดีวเท่านั้นที่ผันพลิก

มนุษย์มีอาจเอื้อมดาวเอาได้
เมื่อยังไม่ผันประมาทพันพลาดพลัง
เข้มกระดิกพริบตากลับหน้าหลัง

¹ “พบกล่องดำเก็บชิ้นส่วนของมนุษย์อวกาศ,” เดลินิวส์, 2 กุมภาพันธ์ 2529, หน้า 1.

จากร้อยยิ้มมั่นใจให้กำลัง	เป็นน้ำตาพรูพรุ่งถึงทลาย
จากแรงรุ่งพุ่งพรายไปโลดเลิศ	เป็นระเบิดตูมแตกแหลกสลาย
จากชีวิตงดงามเป็นความตาย	ความกล้ากลายเป็นความกลัวชั่วนาที
นาทีนั้น	บุคคลอันเป็นที่รักเป็นสักขี
แทบว่าจักท้าวลี้มนี่สมประดี	หนึ่งมณีวุบดับในวับเดียว
มนุษย์อาจก้าวหน้าด้วยสามารถ	แต่ไม่อาจก้าวข้ามความเปล่าเปลี่ยว
มีปัญหาสารพัดจะปราดเปรียว	แต่ไร้เรี่ยวแรงกุมคุมปัญญา
ขณะที่มีแรงจะแปลงสร้าง	แรงทำลายแรงล้างก็ขวางหน้า
มือหนึ่งเอื้อมดาวอื่นคืนคารา	มือหนึ่งล่าโลกให้บัลลัลลาลู
โศกนาฏกรรมกลางหา	นี่คือเรื่องราวให้เล่าขาน
เป็นเรื่องราวให้จดจำเป็นตำนาน	ปรากฏการณ์เมื่ออัลเลาะห์ หันร่มา

(บันทึกกวีข้างคลองคันทนายาวเล่ม7 หน้า 12 – 13)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า โศกนาฏกรรมที่เกิดแก่มนุษย์ 7 คนบนท้องฟ้าทำให้เขาเหล่านั้นไม่สามารถไปถึงดวงดาวตามที่หวังได้ เนื่องจากความประมาท จากร้อยยิ้มที่มั่นใจกลับกลายเป็นการร้องไห้ แรงจรวดที่พุ่งไปกลายเป็นแรงระเบิด จากชีวิตที่งดงามกลับกลายเป็นความตาย จากความกล้ากลายเป็นความกลัว ในช่วงนาทีเดียว และนาทีนั้น ผู้ที่กล้าหาญก็ต้องตาย และไม่อาจก้าวไปสู่จุดหมายที่วางเอาไว้ได้ กวีเสนอแนวคิดต่อมามีปัญหาหามาหมายที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ ในขณะที่มีแรงที่จะแปลงจะสร้าง ก็มีแรงที่จะทำลายขวางอยู่ข้างหน้า มือทั้งสองของมนุษย์ มือหนึ่งเอื้อมเพื่อที่จะไปให้ถึง แต่อีกมือร่วงหล่นลงมา เป็นเรื่องราวที่ควรจะจดจำเป็นตำนานแห่งบทเรียน

สยามจดหมายเหตุ ระบุว่าเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2529 หัวรถจักรดีเซล ชนกับสถานีรถไฟกรุงเทพมหานคร โดยรถจักรหมายเลข 4044 ซึ่งเป็นรถคันที่ 3 เดินเครื่องเพียงคันเดียว วิ่งออกจากโรงซ่อมเครื่อง บางซื่อ โดยไม่มีพนักงาน ชนรถแท็กซี่จุดถนนประดิพัทธ์เสียหายน แล้ววิ่งเข้าชนซานซาลาที่ 4 ของสถานีรถไฟ ชนแผงตารางเดินรถ มีผู้เสียชีวิต 5 คน บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2529 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า ค่วนนรก ไว้ว่า

¹ “หัวรถจักรดีเซลชนสถานีรถไฟกรุงเทพฯ,” สยามจดหมายเหตุ. 11 (45): 1235.

ห้วงจักรปีศาจ ไม่มีใครควบคุม	มันพุ่งปราดออกจากมุม เป็นไปได้อย่างไร?
ล้อเหล็กเปล่าปลอด ไม่มีใครขัดขวาง ไม่ถึงกับเคลื่อนกระดืบ ไม่มีใครบอกใครชี้ จนสามนาทิจะถึง ไม่มีใครคิดคาด หัวลำโพงอยู่ไหน ไม่มีใครรู้เรื่องราว นี่นะหรือเมืองใหญ่ หน่วยกู้ภัยไวกว่า ค่าของเสียเป็นแสน ครอบครัวยุติแต่สะอื่น คนรับผิดชอบตาย เหมือนกับเล่นละคร ประชาชนกันขาด ยิ่งผู้ใหญ่อึ้งย้ม	มันแล่นรอดตลอดราง เป็นไปได้อย่างไร? แต่ตั้งสิบกว่านาทิจะ เป็นไปได้อย่างไร? จึงเพิ่งป่าวประกาศ เป็นไปได้อย่างไร? ลำโพงไม่ใช่ข่าว เป็นไปได้อย่างไร? หน่วยกันภัยชักช้า เป็นไปได้อย่างไร? ค่าชีวิตเพียงหมื่น เป็นไปได้อย่างไร? คนรับชอบสลอน เป็นไปได้อย่างไร? ผู้มีอำนาจนั่งยืม เป็นไปได้อย่างไร?
เป็นเรื่องโง่งเรื่องเขื่อง เป็นไปได้อย่างไร?	มันเป็นเรื่องของเมืองไทย มันก็เป็นไปแล้ว

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 7 หน้า 92 – 93)

กวีเสนอแนวคิดต่อเหตุการณ์นี้เอาไว้ว่า เป็นไปได้อย่างไร ห้วงจักรไม่มีคนควบคุม เล่นไปได้อย่างไรตั้งสิบกว่านาทิจะ ไม่มีใครรู้เห็น จนสามนาทิจะชน จึงประกาศโดยไม่มีใครคาดคิด ชนสถานีหัวลำโพง ไม่มีใครรู้เห็น ที่รู้ก็คือ หัวลำโพงที่พูดไม่ได้ กวีสะท้อนความรู้สึกต่อมาว่า เมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร หน่วยป้องกันภัยช้ากว่าหน่วยกู้ภัย เป็นไปได้อย่างไร ค่าเสียหายจากเหตุการณ์ ข้าวของราคาเป็นแสน แต่ชีวิตผู้คนราคาแค่หมื่น คนรับผิดชอบไม่มี คนทุกซ์คือ

ประชาชน ผู้มีอำนาจกลับนั่งอิม เป็นไปได้อย่างไร กวีสะท้อนความรู้สึกว่า เป็นธรรมดาของเมืองไทย สิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ก็เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า นายประมุท อุณหรูป นักประพันธ์ชื่อดัง ใช้นามปากกาว่า อุษณา เพลิงธรรม ถึงแก่กรรม ด้วยหัวใจล้มเหลว ที่บ้านจังหวัดนนทบุรี ขณะอายุได้ 67 ปี กวีได้เขียนบทกวีเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2531 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า แด่ ประมุท อุณหรูป ไว้ว่า

ตัวหนังสือน้อยใหญ่ทั้งหลายเอ๋ย	รู้ไหมใครเคยชื่นชมเจ้า
อาบน้ำแต่งตนจนพริ้งเพรา	พุ่มพิกสลักเสลาคอยเอาใจ
เลือกคำแต่ละคำมาร่ำร้อย	สอดสร้อยแสนหัตถ์ทรงประจงใส่
เคร่งครัดจัดเจียนระเมียรละไม	เสกชีวิตเจ้าไว้มิให้ตาย
นี่คืออักษรพงศ์ผู้ขงขุทธ์	มงกุฎอักษรสะท้อนฉาย
คมแห่งใบดาบวิบประกาย	ยাত্রย้ายย่างเท้าสะเทือนภพ
นี่คือโคจรอักษรโยค	โยงโลกสองด้านให้บรรจบ
ขุมคนจรม้ามาอย่างทบ	แคลลบลเหลื่อมผาผางาดัน
นี่คือทิพยกวีนิรรูป	จวิศรวบวชิรคำบำเพ็ญฉันท
อุโฆษคำคือเกราะเบื้องบรรณ	อันลือลั่นรรรคมประโคนคำ
ไม่มีแล้วแก้วพรายแก้วลายสือ	ไม่มีมือเจียรระโนให้ฉายนำ
เคลื่อนแต่แก้วกลิ้งกลาดประดาษคำ	ใครจะรำเจียรระโนได้ดังนี้
หนังสือจ่านายเจ้าเขาไปไหน	ไปสู่หิ้งหนังสือใหญ่ในทุกที่
หนังสือใหญ่ไม่รู้จบไม่หลบลี	และไม่มีอวสานนิรันดร
เขาคือรูปเล่มนิรันดรอันไร้รูป	คือ “ประมุท อุณหรูป” สตูปอักษร
คือหลักหมายป้ายปักบอกจากตอน	ผู้มาก่อนถึงก่อนไปก่อนแล้ว

(บันทึกกวีข้างคลองคั่นนายวเล็ม 9 หน้า 10 – 11)

¹ “นายประมุท อุณหรูป ถึงแก่กรรมด้วยหัวใจล้มเหลว,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (2) : 33.

กวีเสนอแนวคิดว่า นักเขียนผู้นี้ คือผู้บรรจงแต่งตัวหนังสือให้สวยงาม เลือกคำมาร้อยเรียง อย่างตั้งใจ กวีสะท้อนความรู้สึกว่านักเขียนคือผู้ยิ่งใหญ่ในเชิงอักษร เมื่อเขาจากไป สิ่งที่เหลืออยู่คือผลงาน คือหนังสือที่ไม่มีวันตายจากไป ประมุข อุณหรูป เปรียบเหมือนรูปเล่มของหนังสือ ที่ยังอยู่ในหัวใจผู้อ่าน และเป็นธรรมดาของมนุษย์ คนที่เกิดก่อนก็ต้องจากไปก่อน

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า กรณีสร้างเขื่อนน้ำโจน รัฐบาลได้จัดตั้งกรรมการเพื่อพิจารณาการสร้างเขื่อนน้ำโจน เลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ได้ทำการประชุมองค์กรนักศึกษาทั่วประเทศ ยื่นหนังสือคัดค้านรัฐบาลและทำการรณรงค์ให้ชาวกาญจนบุรี และประชาชนทั่วประเทศ เข้าใจผลกระทบ กวีเสนอบทกวีเมื่อ วันที่ 20 มีนาคม 2531 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า หยุคน้ำโจน เอาไว้ว่า

“แม่จ๋า..... ทำไมการเดินทางในครั้งนี่	เราจะพากันไปที่ไหนนี่ จึงน่ากลัวกว่าทุกที่ที่เคยไป”
“ลูกเอ๊ย..... แม่อีกยังไม่รู้จะอยู่อย่างไร หัวด้านเก่าเงาประคูกุแสนสวย ถ้ำระย้าผาเย็นเคยเป็นแนว	อย่าถามเลยว่าเราจะไปไหน รู้แต่อยู่ไม่ได้ต้องไปแล้ว” และลำห้วยน้ำไหลอันใสแจ้ว ในเดือนแถวที่อบอุ่นแสนคุ้นเคย
แดดเคยส่องที่ตรงนี้ที่ตรงนั้น ลมป่าล่องลู่พัดพัตราเพย	ยามตะวันจะลาลับห้องหับผย เราก่ายเกยกระโดดเล่นเล่นลำพอง
เราจะไปที่ไหนยังไม่รู้ ทุกทุ่งท่าป่าเขามีเจ้าครอง	และจะอยู่อย่างไรยังใหม่หมอง เราจะต้องต่อสู้เพื่ออยู่ยัง
เคยย้ายถิ่นย้ายทางยังย้อนถิ่น ถิ่นเคยอยู่เคยเยือนเป็นเรือนร้าง	บ้ายหน้าผินทุกครั้งยังคืนหลัง นับจากนี้ก็จะตั้งแต่ไปตาย
มนุษย์.....	ฉลาดสุดประเสริฐแต่แต่มีกง่าย

¹ “กรณีสร้างเขื่อนน้ำโจน,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (6) : 143.

สร้างทุกสิ่งด้วยงานการทำลาย

การทำร้ายให้โลกเป็นโลกันต์

ก่อนที่ไม้หมอดป่าไปกว่านี้

ก่อนที่ชีวิตสัตว์จะอาศัย

เราต้องสร้างเขื่อนใหม่สร้างให้ทัน

“เขื่อนน้ำใจ”แกร่งกัน...ด้านน้ำใจ

(บันทึกกวีข้างคลองคันนายาวเล่ม 9 หน้า 24 – 25)

กวีเสนอแนวคิดที่ว่า สถานที่ที่เคยสวยงาม ผู้คนเคยพากันมาพักผ่อนหย่อนใจ หากความสุข แต่วันนี้ไม่มีอีกแล้ว ต้นไม้ที่เคยสวยสดงดงาม ต้องหายไป ลำห้วยที่เคยมีน้ำใส ยามแดดส่องให้เห็นถึงความงาม ทุกชีวิตเคยมีความสุขกับธรรมชาติเหล่านี้ หากธรรมชาติเหล่านี้ต้องหายไป จะไปหาธรรมชาติจากไหนมาทดแทน ชีวิตจะอยู่อย่างเศร้าหมอง เพราะธรรมชาติจะต้องมีคนมาเป็นเจ้าของ กวีสะท้อนความเห็นที่ต้องต่อสู้ และกวีสะท้อนความรู้สึกว่า เคยย้ายที่อยู่มาหลายแห่ง แต่ในที่สุด ก็ต้องกลับมาหาถิ่นที่เคยอยู่ มนุษย์ทุกวันนี้ฉลาดหลักแหลมและมักง่าย สร้างทุกอย่างด้วยการทำลาย ไม้และสัตว์ป่าจะหมดไป สร้างเขื่อนที่แข็งแรงขึ้นมาทดแทนเพื่อกั้นลำน้ำใจ

สยามจดหมายเหตุ¹ ระบุว่า เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2531 ได้มีการตัดสินการประกวดนางงามจักรวาล ครั้งที่ 37 ที่กรุงไทเป ได้หวั่น ปรากฏว่า นางสาวพรทิพย์ นาคหิรัญกนก อายุ 20 ปี นางสาวไทยปี 2531 ได้ตำแหน่งนางงามจักรวาลปี 2531 กวีได้เสนอบทกวีเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2531 ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า เนื่องงามสามกษัตริย์ เอาไว้ว่า

เด็ดผักบุ้งยอดดี

ไอ้ที่มันสีแดงแดง

เด็ดดอกแคเอามาแกง

กะไอ้ชะโดกระดี่

ให้ครีมนอกครีมใจ

ว่าจะไปไหว้พระ

ทำบุญวันวิสาขะ

สาธุสะสัพพี

ข่าวขวัญเรือนขวัญเหี้ย

ลูกบ้านเราสาวชะโงก

ไปได้ดีมีโชค

สวมมงกุฎเทพี

¹ “ตัดสินการประกวดนางงามจักรวาลครั้งที่ 37,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (21) : 367.

เป็นนางงามจักรวาล	บ้านอยู่เมืองมะริกา
ขออย่าลืมทุ่งนา	บ้านบางกล้าบัวคลี่
อย่าลืมหลวงพ่อดโต	หลวงพ่อบุทธโสธร
ชาวแปดริ้วเขาให้พร	ให้เจ้าเป็นสุขเป็นศรี
แม่ข้าวเปลือกไกลลาน	แม่ข้าวสารเมืองสยาม
เป็นข้าวสวยข้าวงาม	เกิดจางามความดี
เด็ดผักบุ้งยอดแดง	เอามาแกงกับดอกแค
นี่ผักแท้งของแท้	เกิดในแผ่นดินฐพี
ให้ครีมนอกครีมใจ	ให้มีแรงยกร่อง
แผ่นดินนี้น่ามอง	ให้แต่ของดีดี
ช่วยกันสร้างกันสรรค์	เหมือนนาคหิรัญกนก
คือนาคเงินทองป่องปก	เป็นเนื้อสามกษัตริย์

(บันทึกกวีข้างคลองคันทน์ยาวเล่ม9 หน้า 44 – 45)

กวีเสนอแนวคิดที่ นางสาวไทยของเราไปได้ดีมีโชค สวมมงกุฎเป็นนางงามจักรวาล ก็ขออย่าได้ลืมบ้านเมือง ทุ่งนา หลวงพ่อดโต หลวงพ่อบุทธโสธร ชาวเมืองแปดริ้ว ปลาบปลื้ม ที่ได้นางงามเป็นสัญลักษณ์ความงามของคนไทย กวีสะท้อนความคิดเห็นว่าควร ช่วยกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้ประเทศชาติเหมือนกับที่ นางสาวพรทิพย์ นาคหิรัญกนก ซึ่งเป็นเสมือนนาคเงินนาคทองที่แผ่ปกคลุมประเทศไทย

จากการศึกษาแนวคิดทั่วไป ซึ่งเป็นแนวคิด นอกเหนือจากแนวคิด ทั้ง 4 แนวคิด ที่ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ พอที่จะสรุปแนวคิดด้านนี้ได้คือ

1. แนวคิดทางด้านอุบัติเหตุ

เป็นแนวคิดที่เกิดจากความประมาท ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน เช่นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2524 เฮลิคอปเตอร์ ของกรมตำรวจ ตกที่ดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ กวีสะท้อนเหตุการณ์การสูญเสียชีวิตของบุคคลสำคัญ และทรัพย์สินว่า เป็นอุบัติเหตุที่มีใครคาดคิด และเมื่อเกิดขึ้นก็มีความเชื่อต่าง ๆ ตามมา บางคนว่าเป็นอาถรรพ์ แต่อย่างไรก็ดีแต่กวีมีความคิดว่าการยอมเป็นไปตามกรรม ป้องกันอย่างไรก็ต้องเกิด และจากเหตุการณ์ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2529 หัวรถจักรดีเซล ชนสถานีรถไฟกรุงเทพฯ มีผู้เสียชีวิต 5 คน กวีสะท้อนความรู้สึกเหตุการณ์ไว้ว่า เป็นไปได้อย่างไร ไม่มีใครควบคุม ไม่มีใครรู้เห็น ที่รู้ก็คือเสาหัวลำโพงที่พูดไม่ได้ และเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพฯ หน่วยป้องกันภัยมาช้ากว่าหน่วยกู้ภัย ค่าเสียหายที่ได้ออกมา ข้าวของราคาเป็นแสน แต่ค่าชีวิตคนราคาแค่นี้ ประชาชนคงต้องรับสภาพ แต่สิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ก็เกิดขึ้นแล้วในประเทศไทย

2. แนวคิดที่สูญเสียบุคคลสำคัญของประเทศ

เป็นแนวคิดที่ ชาวไทยในช่วงนั้น รู้สึกสูญเสียบุคคลที่สร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติ และเป็นที่น่าสนใจ ของผู้คน และเป็นที่ยึดถือของประชาชนโดยทั่วไป เช่น เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2525 นักร้องเพลงลูกทุ่งชื่อดัง สรวง สันติ เสียชีวิต เนื่องจากถูกรถสิบล้อชน กวีสะท้อนความรู้สึกเสียใจที่คนดี มีความสามารถต้องมาเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุรถสิบล้อชนในครั้งนี้ และสะท้อนความรู้สึกออกมาว่าเป็นเรื่องของชะตาชีวิต ถึงคราวที่ต้องตาย ก็ต้องตายหนีไม่พ้น และ จากข่าว นายประทีป แก่นทับทิม บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มาตุภูมิรายวัน ที่เข้าไปทำข่าวเกี่ยวกับการปราบปรามกองกำลังติดอาวุธขุนส่าแล้วหายสาบสูญไป กวีสะท้อนความรู้สึกต่อเหตุการณ์นี้ไว้ว่า เสรีภาพและความปลอดภัยของนักข่าวในสังคมไทยไม่มีเลย น่าสลดใจ เพราะนักข่าวที่ต้องมาผจญภัยอันตรายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงเสนอแก่ประชาชน และ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2526 เฮลิคอปเตอร์กองทัพบก ประสบอุบัติเหตุที่จังหวัดนครราชสีมา ทำให้นายทหารชั้นผู้ใหญ่และลูกเรือ เสียชีวิต 11 คน กวีสะท้อนเหตุการณ์นี้ไว้ว่า หลายครั้งที่ไทยต้องสูญเสียบุคคลสำคัญ เพราะภัยจากเครื่องยนต์กลไก เกราะห้กรรมที่เกิดขึ้น เกิดจากอะไรก็แล้วแต่ ความจริงก็คือทุกอย่างที่เกิดขึ้นต้องมีสาเหตุ และต้องแก้ที่สาเหตุสิ่งนั้นจึงจะหมดไป

3. แนวคิดที่สร้างความตื่นเต้นและภาคภูมิใจ

เป็นแนวคิดที่คนไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยจากบุคคลที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทย ในด้านต่างๆเช่น เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2531 นางสาวกรทิพย์ นาคหิรัญกนก นางสาวไทยปี 2531 ได้ตำแหน่งนางงามจักรวาล กวีเสนอแนวคิดว่า คนไทยได้นางงามจักรวาล ก็ขอให้สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามเพื่อประเทศชาติ อย่าได้ลืมบ้านเมืองตัวเอง และเป็นตัวแทนของประชาชนคนไทยในการสร้างสิ่งที่ดีงามต่อไป

4. แนวคิดที่เศร้าสลดใจ

เป็นแนวคิดที่เศร้าสลดของผู้คน ที่กวีสามารถสะท้อนความรู้สึก ออกมาเป็นบทกวีให้เห็นเหตุการณ์นั้นชัดเจนขึ้น เช่น เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2527 สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในรัชกาลที่ 7 สวรรคตด้วยพระหทัยวาย โดยพระอาการสงบ เวลา 15.50 น. ณ พระตำหนักวังศุโขทัย กวีสะท้อนถึงเหตุการณ์ที่คนไทยไม่สามารถลืมได้ คือรัชกาลที่ 7 ผู้ทรงสละอำนาจให้แก่ประชาชนคนไทย พระนางเจ้ารำไพพรรณี จึงเป็นมิ่งขวัญของไทยทุกคน สร้างความรู้สึกเศร้าสลดต่อการจากไปในครั้งนี้ และเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2528 หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ แห่งวัดดอยแม่ปั๋ง จังหวัดเชียงใหม่ ถึงแก่มรณภาพด้วยโรคมะเร็ง กวีสะท้อนความรู้สึกต่อเหตุการณ์นี้ว่า ปีนี้เป็นปีที่คนไทยมีความรู้ความสามารถ ต้องมีอันเป็นไป การสูญเสียหลวงปู่แหวน เป็นการสูญเสียบุคคลสำคัญทางศาสนา สร้างความรู้สึกเศร้าโศก แก่คนไทยทั่วประเทศ

บทที่ 4

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การวิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่างปี พ.ศ.2521 – 2532 จาก “ข้างคลองคันทนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีจุดมุ่งหมายขึ้นตอนและผลสรุปในประเด็นต่างๆดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์ แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่าง พ.ศ. 2521 – 2532 จาก “ข้างคลองคันทนายาวของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคิดทางด้านชีวิตความเป็นอยู่
2. แนวคิดทางด้านการเมืองการปกครอง
3. แนวคิดทางด้านการศึกษา
4. แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ
5. แนวคิดทั่วไป

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. รวบรวมข่าวและเหตุการณ์ที่สำคัญสอดคล้องกับบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทนายาว” จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ไทยรัฐ สยามจดหมายเหตุ ในช่วงปี พ.ศ. 2521 - 2532
2. รวบรวมบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่ตีพิมพ์ ตั้งแต่ช่วงปี 2521 – 2532
3. จัดแบ่งข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในหนังสือพิมพ์และบทกวีนิพนธ์ไว้เป็นหมวดหมู่ตามขอบเขตของการศึกษา
4. วิเคราะห์แนวคิดของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่มีต่อข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสังคมไทยจากบทกวีนิพนธ์ “ข้างคลองคันทนายาว” ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532

5. เสนอผลการวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่างปี พ.ศ. 2521 – 2532 จาก “ข้างคลองคันนาขาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. แนวคิดทางด้านชีวิตความเป็นอยู่

เป็นแนวคิดที่เกิดจากสภาพความเป็นอยู่จากเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งมีผลทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไป พอสรุปได้ดังนี้คือ

1.1 แนวคิดด้านความเป็นอยู่ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ กวีเสนอแนวคิดให้เห็นความทุกข์ยากของผู้คน ทำให้เกิด ภาวะความแห้งแล้งของชาวไร่ชาวนา ในช่วงที่มีเหตุการณ์สืบเนื่องมาจากความแห้งแล้ง ทำให้พืชผลด้านการเกษตรตกต่ำ สร้างความเดือดร้อนแก่ชาวนาชาวไร่ ความรู้สึกของกวีในเวลานั้น คือความเห็นอกเห็นใจ ที่ชาวนาชาวไร่ต้องต่อสู้กับความยากลำบาก เมื่อต่อสู้ไม่ไหวก็ต้องเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ ต้องมาเจอกับความไม่จริงใจ ขาดน้ำใจไมตรีของคนเมืองหลวงกวีสะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ของชาวนาชาวไร่ในเวลานั้นและช่วงที่ผู้คนต้องเจอกับภัยธรรมชาติ พายุไซนร้อนได้ฝุ่นเกย์ถล่มอ่าวไทย ภาคใต้ได้รับภัยธรรมชาติครั้งนี้อย่างมากมาย ในแถบจังหวัดชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ และ นครศรีธรรมราช ฯลฯ กวีสะท้อนให้เห็นความเสียหายและเศร้าโศกแก่ผู้คนที่ประสบภัย เกิดการพลัดพราก สูญเสีย ซึ่งสาเหตุมาจากการตัดไม้ทำลายป่า กวีสะท้อนถึงความเดือดร้อนเสียหาย การล้มหายตายจาก ผู้คน สัตว์เลี้ยงต้องพลัดพราก สูญหาย เมื่อผ่านพ้นเหตุการณ์สิ่งที่ตามมาคือ บ้านเมืองที่ต้องฟื้นฟู

1.2 แนวคิดด้านความเป็นอยู่ที่เกิดจากสารพิษอันตราย กวีเสนอแนวคิดให้เห็นว่าเมื่อมีเหตุการณ์ที่ผู้คนได้รับผลกระทบจากสารตะกั่วที่เกิดจากการวางท่อคร่อมคลองประปาสามเสนจากโครงการทางด่วน สายบางโคล่ – แจ้งวัฒนะ กวีชี้ให้เห็น ความทุกข์ยากลำบากของประชาชนผู้ใช้ถนน และชาวบ้านในละแวกนั้น ที่ต้องสูดดมสารพิษเข้าไป ก่อให้เกิดอันตราย

1.3 สภาพความเป็นอยู่ด้านความปลอดภัย กวีเสนอแนวคิดความไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิตของผู้คนในยุคนี้ ขาดที่พึ่ง ขาดการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง มีการลอบวาง

ระเบิดหลายครั้ง ประชาชนต้องเสียชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดถึงความไม่ปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนที่เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ทำให้ต้องสูญเสียชีวิตผู้คนไปบ่อยครั้ง

1.4 แนวคิดความเป็นอยู่ที่เกิดจากความเชื่อศาสนา จะเห็นได้ว่า กวีเสนอแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของผู้คนในช่วงนี้มาก ชาวชนบทยังมีความเชื่อ เชื่อเรื่องหอยเบือร์ และการพนันอยู่ลักษณะความเชื่อแยกย่อยพอสรุปได้คือ ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ มีเหตุการณ์แขวนคอตายหมู่ และได้เขียนจดหมายบันทึกเหตุผลในเรื่องของความเชื่อเอาไว้ กวีชี้ให้เห็นว่า เป็นเหตุการณ์ที่ไม่ควรเกิด ควรที่จะเอาธรรมะมาใส่ใจ ภูตผีปีศาจ มีหรือไม่มีใครสามารถพิสูจน์ได้ ตายแล้วเกิดใหม่หรือไม่ไม่มีใครรู้ สิ่งที่มีอยู่จริงคือความทุกข์ และสาเหตุให้เกิดทุกข์ส่วนความเชื่อทางศาสนา เมื่อตรงกับช่วงวันสำคัญทางศาสนา กวีได้สะท้อนความรู้สึกเอาไว้ เช่น วันวิสาขบูชา เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น กวีจะนำมาโยงเข้ากับเหตุการณ์นั้น เหตุการณ์ที่ทำให้ศาสนาต้องเสื่อม จากพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนในเวลานั้น

2. แนวคิดด้านการเมืองการปกครอง

แนวคิดด้านการเมืองการปกครองส่วนใหญ่คือการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาล และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง พอสรุปเหตุการณ์ได้คือ

2.1 แนวคิดด้านการเมืองในประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นแนวคิดด้านการเลือกตั้ง การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ จนเกิดการฆ่าฟันกัน เพื่ออำนาจ กวีสะท้อนแนวคิดไว้ว่าการเลือกตั้งควรเลือกคนดีของประชาชน เพื่อไปทำงานให้บ้านเมือง ไม่ใช่เลือกเผด็จการไปโกงกิน และเมื่อมีการยุบสภาเลือกตั้งใหม่ เหตุการณ์นี้กวีสะท้อนความรู้สึกต่อนักการเมืองว่า พรรคการเมืองมีทั้งดีและชั่ว เช่นเดียวกับคนที่มิทั้งดีและชั่ว การเลือกตั้งควรคิดให้ดีว่าจะเลือกใคร ระหว่างพรรคการเมืองกับคน เพื่อประโยชน์ของบ้านเมือง

2.2. แนวคิดด้านการเมืองต่างประเทศ กวีเสนอแนวคิดด้านการเมืองต่างประเทศว่า ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีข่าวในเวลานั้นไม่ว่าจะเป็น ฟิลิปปินส์ อิหร่าน เกาหลี หรือ ลาว ที่อยู่ติดชายแดน เกิดเหตุก่อการร้ายในประเทศอิหร่าน มีการลอบวางระเบิด สำนักงานใหญ่ มีผู้เสียชีวิต 72 คน กวีเสนอแนวคิดเข้าสู่ระบบการเมืองในประเทศไทย สะท้อนความรู้สึกว่า อำนาจอันยิ่งใหญ่ นั่น ต้องมีอำนาจที่เหนือกว่ามาทำลายล้าง

2.3 แนวคิดด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แนวคิดที่กวีเสนอที่ชัดเจน คือความขัดแย้ง ในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ในการเลือกตั้งอธิบดีกรมอัยการ ระหว่างนายสุจินต์ ทิมสุวรรณ

ทีมชุดเก่า กับนายโกศล อนันตพงษ์ ทีมชุดใหม่ กวีสะท้อนความรู้สึก ถึงผลประโยชน์ ที่โยงโยกกันมาเป็นลูกโซ่ในวงการปกครองของบ้านเมือง

3. แนวคิดด้านการศึกษา

กวีเสนอแนวคิดด้านนี้ในช่วงวันเด็ก และเมื่อมีเหตุการณ์เกี่ยวกับการศึกษาเกิดขึ้น พอสรุปได้คือ

3.1 แนวคิดการให้ความสำคัญกับเด็ก ในช่วงวันเด็ก กวีสะท้อนความรู้สึกว่าเด็กในช่วงเวลานั้นเหงา ว้าเหว่ และขาดที่พึ่ง ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน แต่ไม่มีใครสนใจเด็กปล่อยให้อยู่กับสื่อต่างๆ กวีสะท้อนความรู้สึกว่า สิ่งหรูหราที่สร้างกันไว้จะสวยงามได้อย่างไร หากเราปล่อยให้เด็กของเราว้าเหว่และขาดการดูแลเอาใจใส่

3.2 แนวคิดการทุจริตในวงการการศึกษา เมื่อมีการสอบเข้ารับราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และต้องมีการสอบใหม่ กวีสะท้อนความรู้สึกไว้ว่า ครูควรเป็นคนบริสุทธิ์ ไม่ควรเป็นคนโกงเหมือนมิถุนาชีพ คนผิดสมควรถูกย้าย จะได้เป็นเยี่ยงอย่าง

4. แนวคิดด้านเศรษฐกิจ

กวีเสนอแนวคิดที่ เน้นการสร้างความสำเร็จทางด้านอุตสาหกรรม สินค้าด้านการเกษตร ตกต่ำ พ่อค้าคนกลางยังเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค พอสรุปเหตุการณ์ได้คือ

4.1 แนวคิดด้านปัญหาผู้ค้าหาบเร่ เป็นแนวคิดที่ปัญหาต่อเนื่องเป็นเวลานาน มีการชุมนุมประท้วงกัน ของแม่ค้าหาบเร่หลายๆครั้ง กวีสะท้อนความรู้สึกว่า เจ้าที่บ้านเมือง ฝึ่่าจับแม่ค้าหาบเร่ที่หาเช้ากินเช้าค่ำ ในขณะที่ไม่จับผู้ร้าย แสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม

4.2 แนวคิดด้านปัญหาข้าวของขึ้นราคา กวีเสนอแนวคิดว่าเป็นปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นสิ่งที่ไปตามกระแสบ้านเมือง สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก กวีสะท้อนเหตุการณ์ว่า ประชาชนจำต้องสู้ทนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และสิ่งที่ไม่เคยพบเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง ก็ขึ้นราคาไปหมด แม่ค้าก็พากันบ่นว่าขาดทุน กวีสะท้อนความรู้สึกว่า แล้วเงินหายไปไหนหมดในเมื่อคนจนก็ยังจนอยู่

4.3 แนวคิดด้านความเจริญทางอุตสาหกรรม กวีเสนอแนวคิดว่าความเจริญทางด้านนี้

ทำให้สังคมเปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญขึ้นอย่างรวดเร็วในชนบทอย่างรวดเร็ว กวีสะท้อนความรู้สึกว่า ที่ไร่นา ที่เคยทำมาหากินก็ต้องถูกบุกรุกไปสร้างตึก เหมือนกับการเนรมิตความเจริญ ทำให้ความสวยงาม ความเป็นธรรมชาติของในชนบทหายไป

4.4 แนวคิดด้านปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ป่าไม้เป็นทรัพยากรมีค่าของผู้คน ป่าไม้ให้หลายสิ่งหลายอย่างแก่มนุษย์ เมื่อมีการตัดไม้ทำลายป่า ย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์มากมาย เช่นเมื่อมีการลักลอบตัดไม้ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นการกระทำของผู้มีอำนาจ กวีสะท้อนความรู้สึกว่าเสมือนเสืออาละวาด สงสารประชาชนที่ได้รับผลกระทบไม่มีส่วนรู้เห็น และต่อมาเมื่อรัฐบาลประกาศนโยบายปิดป่า กวีสะท้อนความรู้สึกว่า เหมือนวัวหายแล้วล้อมคอก เป็นการแก้ปัญหา เมื่อป่าใกล้จะหมดไปแล้ว

4.5 แนวคิดด้านความเห็นแก่ตัวของผู้ผลิตสินค้า เป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้บริโภคอย่างรุนแรง เพราะผู้ผลิตต้องการผลประโยชน์ ในขณะที่ผู้บริโภคไม่รู้เรื่องรู้ราว กวีสะท้อนความรู้สึกว่า พ่อค้าแม่ค้าเห็นแก่ตัว เอาแต่ผลประโยชน์ รัฐบาลก็ขาดความเอาใจใส่

5. แนวคิดทั่วไป

พอสรุปเหตุการณ์ที่สำคัญที่ทำให้เกิดแนวคิดทั่วไปได้ดังนี้

5.1 แนวคิดด้านอุบัติเหตุ เป็นแนวคิดที่เกิดจากความประมาท ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน เช่นเหตุการณ์ที่หั่วรถจักรดีเซล ชนสถานีรถไฟ มีผู้เสียชีวิต 5 คน กวีสะท้อนความรู้สึกว่า เป็นไปได้อย่างไรไม่มีใครควบคุม ไม่มีใครรู้เห็น ที่รู้คือหัวลำโพงที่พูดไม่ได้ เมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร หน่วยป้องกันภัยซ้ากว่าหน่วยกู้ภัยประชาชนเป็นผู้รับความทุกข์กับสิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้

5.2 แนวคิดที่สูญเสียบุคคลสำคัญของประเทศ กวีเสนอแนวคิดที่ชี้ให้เห็นว่าบุคคลสำคัญในประเทศย่อมเป็นที่สนใจของผู้คน และย่อมตกเป็นข่าวไม่ว่าจะทำอะไร หรือเกิดอะไรขึ้น กวีสะท้อนเหตุการณ์นี้เอาไว้หลายตอน เช่นในช่วงที่นักร่องลูกทุ่งชื่อดัง สรวง สันติ ถูกรถสิบล้อชนเสีย กวีสะท้อนถึงอันตรายที่เกิดจากรถสิบล้อ สูญเสียชีวิต และสะท้อนความรู้สึกว่า เป็นเรื่องของชะตาชีวิต ถึงคราวตายก็ต้องตาย

5.3 แนวคิดที่สร้างความตื่นเต้นและภาคภูมิใจ เป็นแนวคิดที่สร้างความภาคภูมิใจแก่ผู้คน กวีสะท้อนเหตุการณ์เหล่านี้ เอาไว้เช่นเมื่อครั้งที่นางสาวพรทิพย์ นาคหิรัญกนก ได้เป็นนางงามจักรวาล เมื่อ ปี พ.ศ. 2531 กวีเสนอแนวคิดว่าเป็นเหตุการณ์ที่คนไทยทั้งประเทศมีความภาคภูมิใจ แต่เมื่อมีชื่อเสียงก็ควรสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามเพื่อประเทศชาติต่อไป

5.4 แนวคิดเสรีาสลตใจ เป็นแนวคิดที่เสรีาสลตของผู้คนที่ต้องสูญเสียบุคคลสำคัญ กวีสะท้อนความรู้สึกเหล่านี้เอาไว้หลายครั้ง เช่น สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในรัชกาลที่ 7 สวรรคตด้วยพระหทัยวาย โดยอาการสงบ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2527 กวีสะท้อนถึงความรู้สึกเสรีาสลตใจของผู้คน ว่าเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ และนอกจากนั้นมีการสูญเสียบุคคลหลายๆคน กวีได้สะท้อนความรู้สึกเอาไว้หลายตอน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์เหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่างปี พ.ศ. 2521 – 2532 จากข้างคลอกลงนนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์นั้น ปรากฏว่าในช่วงเวลานี้ กวีได้เสนอบทกวี ออกมาในลักษณะของการสะท้อนปัญหาสังคม มีแนวคิดที่มีประโยชน์ ที่ชัดเจนที่สุดในบทกวีนิพนธ์ชุดนี้ คือ ความเป็นอยู่ของผู้คน ซึ่งเป็นสิ่งที่กวีได้ใส่ไว้ทุกบททุกตอน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ ฯลฯ ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้คนแทบทั้งสิ้น

สำหรับแนวคิดของกวีที่มีต่อข่าวและเหตุการณ์ในเวลานั้น จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าการเขียนของกวีจะออกมาในรูปแบบเสนอปัญหาคล้ายๆกับนักเขียนทั่วไป แต่ความลุ่มลึก การมองเหตุการณ์ กวีจะใช้มุมมองที่กว้างไกลออกไป และมีความกล้าหาญในการเสนอบทกวีที่เปิดเผยความเป็นจริงออกมา เช่นในด้านการเมืองการปกครอง ช่วงที่มีการเลือกตั้ง กวีเสนอบทกวีให้ผู้อ่านมองเห็นถึงความสำคัญ ของการเลือกตั้ง เสนอแนวคิดว่าควรเลือกคนดี คนกล้าหาญไปบริหารบ้านเมือง ไม่ใช่เลือกเผด็จการไปโกงกินบ้านเมือง หรือในช่วงที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อน จากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้าขึ้นราคา กวีเสนอบทกวีว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ก็เสนอแนวคิดออกมาว่า เป็นสิ่งที่ไม่เคยพบไม่เคยเห็น แม้คำบ่นว่าขาดทุน เงินหายไปในหมด ในเมื่อคนจนก็ยังคงจนอยู่

ส่วนแนวคิดด้านสภาพสังคม กวีใช้ความรู้สึกของประชาชนส่วนใหญ่เป็นแนวคิดสังคมของคนที่ถูกข่มขู่ลำบาก เป็นสังคมที่กวีคิดว่าควรได้รับการช่วยเหลือ ดูแล และเอาใจใส่ตลอดถึงการให้โอกาส ในสิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการ กวีเสนอแนวคิดในด้านการได้ผลประโยชน์และการเสียผลประโยชน์ของคนในสังคม แต่การมองสภาพสังคมของกวีสิ่งที่เด่นที่สุดคือการมองปัญหาที่กว้างไกล ลุ่มลึก ผู้อ่านจึงสามารถมองเห็นได้ว่า สังคมในเวลานั้นเป็นอย่างไร ประชาชนต้องการอะไร ประชาชนได้อะไรจากเหตุการณ์นั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ควรทำอย่างไร ปฏิบัติตัวเหมาะสมหรือไม่ กับเหตุการณ์นั้นอย่างไร เมื่อมีข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กวีสะท้อนออกมาให้ผู้คนได้รับรู้ ใส่แนวคิด ความรู้ ประสบการณ์ มุมมองของตัวเองลงไป เพื่อขยาย

ความคิดของผู้อ่าน ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นที่ผู้อ่านจะต้องมีความคิดเห็นเหมือนกวี แต่โดยมุมมองสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ได้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์จริงในเวลานั้น

มนุษย์ชอบอ้างอิง ชอบหลักฐาน การวิเคราะห์มาจากเหตุการณ์จริง เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่ากวีไม่ได้เขียนเหตุการณ์ที่สมมุติขึ้น แต่กวีเขียนขึ้นจากความจริง ความรู้สึกจริง ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้คนในด้านใดก็ได้แล้วแต่ ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้อ่านสามารถมองเห็นปัญหา และแนวคิดที่กวีได้ใส่เอาไว้ เช่น การเมืองการปกครอง กวีชี้ให้เห็นถึงความไม่ลงตัวของผู้บริหารบ้านเมือง การเลือกตั้งที่สาดโคลนเข้าใส่กัน การใช้อำนาจในการบริหาร ทางด้านเศรษฐกิจก็มีปัญหามากมาย ส่วนการศึกษา กวีก็ชี้ให้เห็นความสำคัญของเด็ก และปัญหาระบบการศึกษาเอาไว้หลายบทหลายตอน เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงแนวคิดต่อความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมแทบทั้งสิ้น

การวิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคม ที่สะท้อนจาก “ข้างคลองคันทนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้นั้น เป็นการวิเคราะห์จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แล้วนำบทกวีมาวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่า ผลที่ได้นั้น มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ ได้รู้แนวคิดจากกวี ที่ขยายมุมมองเอาไว้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์ เหตุการณ์และสภาพสังคมในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 ที่สะท้อนจาก “ข้างคลองคันทนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ คือ

นำเหตุการณ์และสภาพสังคมที่สะท้อนจาก “ข้างคลองคันทนายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ไปใช้ในการเรียนการสอน ในรายวิชาการวรรณกรรมปัจจุบัน (ท 022) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และในรายวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรวิเคราะห์แนวคิดและสภาพสังคม ที่สะท้อนจาก “ข้างคลองคันทนายาว” ในช่วงปีต่อไป คือ ปี พ.ศ. 2533 - ปัจจุบัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- “กฎหมายทำแท้งถูกคัดค้าน,” สยามจดหมายเหตุ. 21 (15) : 1126 ; 2524.
- “กรณีถึงแก่สระเบิด,” สยามจดหมายเหตุ. 9 (50) : 1379; 2527.
- “กรณีทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (6) : 143 – 144 ; 2531.
- “กรณีปัญหาบ้านร่มเกล้า,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (2) : 34 ; 2531.
- “กรณีพระสันตือโสภ,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (3) : 981 ; 2532.
- “กรณีลักลอบตัดไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่,” สยามจดหมายเหตุ. 10 (40) : 1097 ; 2528.
- “กรณีสร้างเขื่อนน้ำโจน,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (6) : 143 ; 2531.
- “กรณีสอบบรรจุครูสังกัด ส.ป.ช.,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (22) : 593 - 594 ; 2530.
- “กระทรวงมหาดไทยจัดที่อยู่อาศัยชั่วคราวให้ราษฎร ที่จับจองของการรถไฟริมถนนรัชดาภิเษก,”
สยามจดหมายเหตุ. 26 (35) : 33 ; 2525.
- “กลุ่มโอเปคประกาศลดราคาน้ำมัน,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (36) : 114 ; 2524.
- “ก๊ำชธรรมชาติที่มบตาพุด,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (3) : 854 ; 2524.
- “การถึงแก่กรรมของผู้ค้ออาหารประท้วง,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (28) : 554 – 558 ; 2524.
- “การลาออกจากตำแหน่งที่ไม่มีผลเป็นทางการ,” สยามจดหมายเหตุ. 16 (8) : 258 ; 2525.
- “กุหลาบ มลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- “ขยายกำลังการปราบปรามทั่วทุกภูมิภาค,” ไทยรัฐ. 2 เมษายน 2523. หน้า 117.
- “ขยายความเจริญสู่อุตสาหกรรมอันยิ่งใหญ่,” ไทยรัฐ. 1 กรกฎาคม 2526. หน้า 1.
- “ข้อสอบมหาวิทยาลัยรัฐ,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (24) : 821 ; 2524.
- “ข่าวคูเวตตัดสินใจแรงงานไทย,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (45) : 1244 ; 2524.
- “ชาวฝั่ง ชนนักชกชาวโรมาเนียอย่างเป็นทางการ,” ไทยรัฐ. 10 สิงหาคม 2527. หน้า 1
- “คณะกรรมการมูลนิธิเม็กไซไซ ของฟิลิปปินส์ ประกาศให้นายทองใบ ทองเป่า เป็นนายความ
เม็กไซไซ,” สยามจดหมายเหตุ. 9 (33) : 910.
- “คณะกรรมการส่วนกลางช่วยเหลือราษฎรที่อดอยาก,” สยามจดหมายเหตุ. 3 (32) : 112; 2521.
- “คดีทุจริตในโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (14) : 564 – 565 ; 2524.
- “ความขัดแย้งในโปแลนด์,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (13) : 1371 ; 2524.
- “คำครองชีพของคนในกรุงเทพมหานครสูงขึ้น,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (30) : 823 ; 2524.
- “เครื่องบินตกที่ค้ออย่างขงเสี่ยชีวิต 11 ศพ,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (36) : 983 ; 2530.

- “โครงการป้องกันและอนุรักษ์ป่าสัมปทาน,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (20) : 96 ; 2532.
 เรือฟ้า แก้วคุ้ม. วิเคราะห์เรือสั้นของอัครศรี ธรรมโชติ. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
- กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. ถ่ายเอกสาร.
- “จี๋เครื่องบินโดยสารลิเบียและเวเนซุเอลา,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (24) : 1395 ; 2524.
- “จี๋เครื่องบินสายการบินคูเวต,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (14) 370 ; 2531.
- “ 79 คนไทย ติดเชื้อเอชไอวี กระทบวงสาธารณสุขต้องช่วยเหลือ,” เดลินิวส์. 5 กันยายน 2530.
 หน้า 4.
- “โจรภาคใต้อาละวาดหนัก,” ไทยรัฐ. 12 พฤษภาคม 2524. หน้า 1.
- จุฑารัตน์ ชันทเลิศ. การศึกษาวิเคราะห์การใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรมร้อยกรองแนว
 สะท้อนสังคม ช่วง พ.ศ. 2516 – 2526. ปรินิพนธ์ กศ.บ. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยารัตน์ สุวรรณภูสิทธิ์. การศึกษาบทเพลงเพื่อชีวิตที่เกี่ยวข้องกับขบวนการนักศึกษา
 ช่วง พ.ศ. 2516 – 2519. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 2531. ถ่ายเอกสาร.
- “ชาวไร่ชาวนาประสบภาวะแห้งแล้ง,” สยามจดหมายเหตุ. 5 (12) : 326 ; 2523.
- “เด็กไทยทั่วทุกภูมิภาคร่วมฉลองวันเด็กแห่งชาติปี 2531,” ไทยรัฐ. 10 มกราคม 2531. หน้า 1.
- “เด็กน้อยใช้ชีวิตสังเวทเสาเข้ม,” ไทยรัฐ. 4 กุมภาพันธ์ 2528. หน้า 1.
- “ตัดสินการประกวดนางงามจักรวาลปี 2531,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (21) : 367 ; 2531.
- ตรีศิลป์ บุญจรรย์. นวนิยายกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สร้างสรรค์, 2525.
- “ทลายบ่อนการพนันแหล่งใหญ่ในกรุงเทพมหานคร,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (25) : 507 ; 2524.
- ทัศนีย์ กระต่ายอินทร์. อารมณ์ขันในวรรณกรรมร้อยแก้วของไทยระหว่าง พ.ศ. 2453 – 2516.
 ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2521. อัดสำเนา.
- “ไทยเป็นเจ้าภาพการแข่งขันซีเกมส์ครั้งที่ 13,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (25) : 1357 ; 2528.
- ชนิด เพ็ญชาติ. วิเคราะห์บทร้อยกรองของคมทวน คันธนู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม:
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- “นโยบายกำจัดผักตบชวา,” สยามจดหมายเหตุ. 27 (34) : 842 ; 2526.
- “นมเลี้ยงทารกเป็นพิษเพราะมีสารเจือปน,” เดลินิวส์. 20 พฤศจิกายน 2529. หน้า 1.
- “น้ำท่วมกรุงเทพฯ 10 กิโลเมตรอยู่ได้น้ำ,” ไทยรัฐ. 4 มิถุนายน 2524. หน้า 1.
- “น้ำท่วมภาคใต้เสียหายหนัก,” ไทยรัฐ. 2 กรกฎาคม 2524. หน้า 1.

- “นายแพทย์ประเวศ วสีได้รับรางวัลเม็กไซไซ,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (26) : 45 ; 2524.
- “นายประมุข อุนทรุปถึงแก่กรรมด้วยหัวใจล้มเหลว,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (2) : 33 ; 2531.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. ปากไก่ใบเรือ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์, 2527.
- นิพนธ์ (นามแฝง). “พบนักเขียน” สกุลไทย. 5 มีนาคม 2521.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. เพียงความเคลื่อนไหว. กรุงเทพฯ: ก.ไก่, 2527.
-เพียงความเคลื่อนไหว. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาสน์. 2519.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 1. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 2. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 3. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 4. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 5. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 6. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 7. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 8. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 9. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
-บันทึกกวีข้างคลองคันทายาวเล่ม 10. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดคุณชาย, 2541.
- “นักเขียนร่วมสมัย” สยามรัฐ. 4 ตุลาคม 2541.
- “บรรณาธิการหนังสือพิมพ์มาตุภูมิหายสาบสูญ,” สยามจดหมายเหตุ. 16 (5) : 226 ; 2525.
- บรรจง บรรเจิดศิลป์. ศิลปกรรมกับชีวิต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สายทิพย์, 2524.
- “ปิดห้องสนามหลวงฉลอง 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (45) : 1242 ; 2524.
- “ประกาศตั้งพรรคการเมืองน้องใหม่,” ไทยรัฐ. 12 พฤษภาคม 2524. หน้า 1.
- “ประกาศผลการเลือกตั้งซ่อม ส.ส. กรุงเทพฯ,” สยามจดหมายเหตุ. 10 (43) : 1178 ; 2528.
- “ประเทศมหาอำนาจเข้ามามีบทบาทในสงครามอินโดจีน,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (5) ; 2525.
- ประเมิน เชียงเถียร. วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐ ไสวธรรม. วิเคราะห์นวนิยายและเรื่องสั้นที่สะท้อนชีวิตชาวอีสานของคำพูน บุญทวี.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.
ถ่ายเอกสาร.

ปรารภณา บัวเชย. วิเคราะห์แนวคิดศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของประภัสสร เสวิกุล.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา, 2537.

ถ่ายเอกสาร.

“ปรับแผนการส่งเสริมการลงทุนปี 2533,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (47) : 1303 ; 2532.

“ปรับภาษีปูนซีเมนต์เพิ่มขึ้น,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (4) : 127 ; 2525.

“ปรับคณะรัฐมนตรีเปรม 3,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (52) : 1434 ; 2525.

“ปัญหาโสเภณีในสถานแรกรับเด็ก,” สยามจดหมายเหตุ. 16 (12) 284 ; 2523.

“ผลกระทบสารตะกั่วจากโครงการทางด่วน,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (4) : 115 ; 2532.

“ผู้ค้าหาบเร่ในกรุงเทพฯ ประมาณ 500 คน ชุมนุมที่ศาลาว่าการกรุงเทพฯ,” สยามจดหมายเหตุ.

5 (25) : 678 ; 2523.

“ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกถึงแก่นิจกรรม,” เดลินิวส์. 30 กรกฎาคม 2524. หน้า 1.

“ผู้นำฝ่ายค้านคนสำคัญของฟิลิปปินส์ถูกลอบทำร้าย,” สยามจดหมายเหตุ. 34 (8) : 945 ; 2526.

“แผ่นดินไหว,” สยามจดหมายเหตุ. 8 (16) : 422 ; 2526.

“พบกล่องดำเก็บชิ้นส่วนของมนุษย์อวกาศ,” เดลินิวส์. 2 กุมภาพันธ์ 2529. หน้า 1.

“พระนางเจ้าแห่งวังสุโขทัย,” ไทยรัฐ. 23 พฤษภาคม 2527. หน้า 1.

“พระราชกฤษฎีกายุบสภา ปี 2531,” สยามจดหมายเหตุ. 13 (18) : 478 ; 2531.

พงษ์สวัสดิ์ กวนชัยภูมิ. ทัศนยะและภาพสะท้อนทางสังคมไทยเกี่ยวกับสงครามอินโดจีนในเรื่องสั้นร่วมสมัย ปี พ.ศ. 2505 – พ.ศ. 2519. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม:

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538. ถ่ายเอกสาร.

“พายุเกลถล่มอ่าวไทยเสียหายยับเยิน,” ไทยรัฐ. 2 พฤศจิกายน 2532. หน้า 1.

“พายุดีเปรสชันคิม,” สยามจดหมายเหตุ. 26 (65) : 1152 ; 2526.

“พายุพัดผ่านเสียหาย 21 จังหวัด,” สยามจดหมายเหตุ. 30 (52) : 931 ; 2530.

“พายุโซนร้อนเกย์ในอ่าวไทย,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (45) : 1234. ; 2532.

“พายุฝนตกหนักถล่มชุมพร ประจวบคีรีขันธ์,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (45) : 564 - 565. ; 2532

“พืชผลการเกษตรขาดตลาด,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (3) : 1317 ; 2524.

“พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เยือนประเทศญี่ปุ่น,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (36) : 1180 - 1194 ; 2524.

ไพโรจน์ บุญประกอบ. วิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคมในช่วง 14 ตุลาคม 2516 – 6 ตุลาคม 2519. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.

- “ฟ้าหญิงทรงรับหมั้น,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (41) : 1123 ; 2524.
- “ภาวะผลผลิตด้านการเกษตรปี 2531 – 2532,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (37) : 25 ; 2532.
- ภิญโญ กองทอง. ลักษณะความก้าวหน้าของเรื่องสั้นในช่วงปี พ.ศ. 2510 – พ.ศ. 2516.
 ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประสานมิตร,
 2528. ถ่ายเอกสาร.
- มงคล พูนเพิ่มสมบัติ. วิเคราะห์เรื่องสั้นของอิสรา อมันตกุล. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- “มาตรการแก้ไขปัญหาความล่าช้า,” สยามจดหมายเหตุ. 5 (12) : 326 ; 2524.
- “มีด้าเพลงฤทธิ์ พายุพัดกระหน่ำเพชรบูรณ์ ระดับน้ำสูงสุดในรอบ 10 ปี,” เดลินิวส์. 9 กันยายน
 2528. หน้า 4.
- “ระเบิดศูนย์กลางการค้า 2 แห่งใหญ่ในกรุงเทพฯ,” สยามจดหมายเหตุ. 24 (15) : 619 ; 2524.
- “ระเบิดสะพานและหวัรรจักรที่ภาคใต้,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (24) : 816 ; 2524.
- “รัฐบาลเร่งปรับแผนการปล่อยน้ำช่วยเหลือราษฎร,” สยามจดหมายเหตุ. 5 (21) : 25 ; 2523.
- เรณู มหาวนา. ภาพสะท้อนทางสังคมและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในเรื่องสั้นของนิมิตร ภูมิถาวร.
 ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2529.
 ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดา ราตรีพุกภัย. วิเคราะห์แนวคิดกลวิธีเสนอแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของ
 ปิยะพร ศักดิ์เกษม. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541.
 ถ่ายเอกสาร.
- ล้อม เฟิงแก้ว. วายุเวียงวรรณคดี. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์, 2525.
- “ลูกเห็บตกในเขตกรุงเทพมหานคร,” สยามจดหมายเหตุ. 29 (32) : 369 ; 2529.
- “เลือกตั้ง ส.ส. แทนตำแหน่งว่าง,” เดลินิวส์. 9 สิงหาคม 2524. หน้า 1.
- “เลือกตั้งใหม่ 24 กรกฎาคม 2531,” ไทยรัฐ. 29 เมษายน 2531. หน้า 1.
- “เลือกตั้งซ่อม ส.ส ปัตตานี,” สยามจดหมายเหตุ. 6 (2) : 221 ; 2524.
- “เลือกตั้งซ่อมที่หนองคาย,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (25) : 871 ; 25.
- “เลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ,” สยามจดหมายเหตุ. 11 (26) : 705 ; 2529.
- “เลือกตั้งอธิบดีกรมอัยการ,” สยามจดหมายเหตุ. 14 (25) : 870 ; 2524.
- “วันเด็กแห่งชาติ ปี 2530,” เดลินิวส์. 10 มกราคม 2530. หน้า 1.
- “วันสตรีสากล สตรีโลก ต่อสู้รณรงค์ เพื่อสิทธิสตรี,” ไทยรัฐ. 8 มีนาคม 2530. หน้า 1.
- “สงครามกลางเมืองอิรัก – อิหร่าน,” สยามจดหมายเหตุ. 12 (24) : 821 ; 2524.

- “สงครามกลางเมืองประเทศเพื่อนบ้าน,” ไทยรัฐ, 31 ธันวาคม 2524. หน้า 957.
- “สารพิษจากปุ๋ยเกษตร,” สยามจดหมายเหตุ, 6 (30) : 825 ; 2524.
- “สถานการณ์เลวร้ายในอินเดีย,” ไทยรัฐ, 2 พฤศจิกายน 2527. หน้า 1.
- “สำรวจ สันติ นักร้องลูกทุ่งเสียชีวิต,” สยามจดหมายเหตุ, 7 (12) : 86 - 89 ; 2525.
- สมพร มั่นตะสูตร. วรรณกรรมกับสังคมการเมือง. กรุงเทพฯ: โอเอสโตร์, 2524.
- “สินค้าขึ้นราคาพร้อมดอกเบี๋ยโรงรับจำนำเพิ่ม,” สยามจดหมายเหตุ, 6 (3) : 888 ; 2524.
- สุภารัตน์ เสรีวัฒน์. วิวัฒนาการเรื่องสั้นของไทยตั้งแต่แรกจนถึงปี พ.ศ. 2475. ปรินูญานิพนธ์
 อ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2520. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพชัย สุนุสันต์. อิทธิพลร้อยกรองท้องถิ่นที่มีต่อวรรณกรรมร่วมสมัย. ปรินูญานิพนธ์ กศม.
 มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2537. ถ่ายเอกสาร.
- อภิเชกสมรสเจ้าฟ้าหญิง,” สยามจดหมายเหตุ, 6 (52) : 1434 ; 2525.
- “อภิปรายไม่ไว้วางใจ 3 กระทรวงหลัก,” ไทยรัฐ, 4 มิถุนายน 2524. หน้า 1.
- “อัตรินบาตกรรมตัวเองที่จังหวัดนนทบุรี,” สยามจดหมายเหตุ, 13 (10) : 256 ; 2531.
- “อันตรายหลังน้ำลด,” สยามจดหมายเหตุ, 26 (23) 1292 ; 2526.
- อรุณ เวชสุวรรณ และบังอร เวชสุวรรณ. 6 ทรรศนวรรษเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีรัตนโกสินทร์
 กรุงเทพฯ: อรุณวิทยา, 2543.
- “อุบัติเหตุเครื่องบินตกที่นครราชสีมา,” สยามจดหมายเหตุ, 8 (23) : 622 ; 2526.
- “อุบัติเหตุเชิงสะพานวัดเลา,” สยามจดหมายเหตุ, 26 (39) : 1098 – 1099 ; 2526.
- “เฮลิคอปเตอร์ของกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ถูกลอบยิง,” สยามจดหมายเหตุ, 24 (13) :
 1374 ; 2524.

บทสัมภาษณ์

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นางนุช สามารถ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ค่ายท่านมุก
 อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2543.

บทคัดย่อ

วิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมระหว่างปี พ.ศ 2521 – 2532
ที่สะท้อนจาก “ข้างคลองคั่นนาวา”
ของนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย
ตุลาคม 2543

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคม ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 ที่สะท้อนจาก “ข้างคลองคันทายาว” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ โดยเสนอผลการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคม ในช่วงปี พ.ศ. 2521 – 2532 ที่สะท้อนจาก “ข้างคลองคันทายาว” มีแนวคิดของกวีที่เสนอไว้ในบทกวีนิพนธ์ ทำให้ทราบแนวคิดของกวีที่มีต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมที่เกิดขึ้นในเวลานั้น

แนวคิดต่อเหตุการณ์และสภาพสังคมที่กวีได้เสนอเอาไว้แยกประเด็นได้ 5 แนวคิด คือแนวคิดที่ 1 แนวคิดทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดถึงความทุกข์ยากลำบากของผู้คนประกอบด้วย แนวคิดทางด้านความเป็นอยู่ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ แนวคิดความเป็นอยู่ที่เกิดจากสารพิษอันตราย แนวคิดด้านความเป็นอยู่ด้านความปลอดภัยและแนวความคิดความเป็นอยู่ที่เกิดจากความเชื่อ ศาสนา แนวคิดที่ 2 แนวคิดทางการเมืองการปกครอง แยกประเด็นเป็น แนวคิดด้านการเมืองในประเทศ แนวคิดด้านการเมืองต่างประเทศ และแนวคิดด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แนวคิดที่ 3 แนวคิดทางการศึกษา แยกประเด็นเป็น แนวคิดการให้ความสำคัญกับเด็ก และแนวคิดการทุจริตในวงการศึกษานี้ แนวคิดที่ 4 แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ แยกประเด็นเป็น แนวคิดด้านปัญหาผู้ค้าหาบเร่ แนวคิดด้านปัญหาข้าวของขึ้นราคา แนวคิดด้าน ความเจริญทางอุตสาหกรรม แนวคิดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า และแนวคิดปัญหาด้านความเห็นแก่ตัวของผู้ผลิตสินค้า และแนวคิดที่ 5 แนวคิดทั่วไป แยกประเด็นเป็น แนวคิดด้านอุบัติเหตุ แนวคิดที่สูญเสียบุคคลสำคัญของประเทศ แนวคิดที่สร้างความตื่นเต้นและภาคภูมิใจ และแนวคิดเศร้าสลดใจ

AN ANALYSIS OF THOUGHTS ON EVENTS AND SOCIAL CONDITIONS
DURING B.E. 2521 – 2523 AS EXPRESSED IN A POETRY COLLECTION
“KHANG KHLONG KHAN NA YAO” BY NAOWARAT PHONGPHAIBOON

AN ABSTRACT
BY
NONGHUCH SARMART

Presented in partial fulfillment of the requirement for the
Master of Education in Thai Language

Thaksin University

October 2000

This is an analysis of thoughts on events and social conditions during B.E. 2421 – 2532 (A.D. 1978 – 1989) as seen in the poetry collection called “Khang Khlong Khan Na Yao” (Along the Bank of Khan Na Yao Canal) written by Naowarat Phongphaiboon. The results of the study were presented using the descriptive analysis technique.

The results of the analysis revealed the author’s five major thoughts. The first thought focused on the living condition of the people. The people’s lives were faced with natural disasters, hazards of chemical toxins, and a lack of security of lives. Lives closely attached to religious belief were also shown this aspect. The second thought illustrated the lives affected by political reality – whether domestic or foreign, and the treatments of the people by the government officials. The third thought emphasized the significance of children and the corruption in the educational sector. The fourth thought portrayed the problems of roadside vendors, the rising prices of consumer goods, industrialization, deforestation, and exploitation by manufacturers. The fifth thought depicted a general picture of the events and social conditions. Incidents of accidents and the loss of national personalities were noted, exciting and proud moments were celebrated, and dispirited time was recorded

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวนงนุช ชื่อสกุล สามารถ

เกิดวันที่ 14 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2507

สถานที่เกิด อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 25/16 ถนนสตูลธานี อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนพินานพิทยาสรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2524 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนทุ่งหว้าวิทยวิทย์ จังหวัดสตูล

พ.ศ. 2526 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนวิเชียรมาตุ จังหวัดตรัง

พ.ศ. 2528 ป.กศ.สูง (วิชาเอกวารสารและการประชาสัมพันธ์) จากวิทยาลัยครูภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต

พ.ศ. 2532 ค.บ. (วิชาเอกสังคมศึกษา) จากวิทยาลัยครูสงขลา จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2543 กศ.ม. (วิชาเอกภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา